

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ»

На правах рукопису

Мусієнко Олена Миколаївна

УДК 336.717: 71

ІНВЕСТИЦІЙНО-ОРІЄНТОВАНА ДІЯЛЬНІСТЬ БАНКІВ НА РИНКУ ЦІННИХ
ПАПЕРІВ УКРАЇНИ

Спеціальність 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

Дисертація на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Науковий керівник
Васюренко Олег Володимирович,
доктор економічних наук,
професор

Суми – 2012

ЗМІСТ

ВСТУП		4
РОЗДІЛ 1	ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТИЦІЙНО-ОРІЄНТОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ.....	11
1.1.	Науково-теоретичні підходи до визначення сутності інвестиційно-орієнтованої діяльності банків на ринку цінних паперів.....	11
1.2.	Класифікаційні ознаки та багатомірність видового складу інвестиційно-орієнтованої діяльності банків на ринку цінних паперів.....	29
1.3.	Забезпечення процесу реалізації інвестиційно-орієнтованої діяльності банків.....	47
	Висновки з першого розділу.....	62
РОЗДІЛ 2	АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНО-ОРІЄНТОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ.....	64
2.1.	Основні тенденції зміни узагальнюючих показників інвестиційно-орієнтованої діяльності банків на ринку цінних паперів.....	64
2.2.	Аналіз впливу факторів на процес інвестиційно-орієнтованої діяльності банківського сектора	78
2.3.	Оцінка результативності реалізації інвестиційно-орієнтованої діяльності вітчизняних банків.....	94
	Висновки по другому розділу.....	106
РОЗДІЛ 3	РОЗВИТОК МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ОРІЄНТОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ	108
3.1.	Методичні основи формування портфеля цінних паперів банку...	108

3.2. Методичні рекомендації щодо здійснення інвестиційно-орієнтованої діяльності на ринку цінних паперів	127
3.3. Методичний підхід щодо визначення доцільності реалізації інвестиційно-орієнтованої діяльності з урахуванням особливостей її проведення.....	139
Висновки по третьому розділу.....	150
ВИСНОВКИ.....	152
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	156
ДОДАТКИ.....	173

State Higher Educational Institution
 "UKRAINIAN ACADEMY OF BANKING
 OF THE NATIONAL BANK OF UKRAINE"

Державний вищий навчальний заклад
 "УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
 НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ"

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сучасні умови динамічного розвитку фінансового ринку зумовлюють важливість стабільного функціонування такої його специфічної ланки, як ринок цінних паперів. Український ринок цінних паперів нерозривно пов'язаний із міжнародними фінансовими ринками та, в силу своєї низької конкурентоспроможності, волатильності та спекулятивності, є найуразливішим сегментом вітчизняної фінансової системи. Фінансова нестабільність, яка характерна для діяльності більшості учасників фінансового ринку, посилює значення інвестиційних операцій банків. Невизначені умови зовнішнього та внутрішнього середовищ, у яких сьогодні працюють банки, впровадження сучасних методів конкурентної боротьби, вимагають від них адекватних підходів до організації інвестиційно-орієнтованої діяльності на ринку цінних паперів, а саме – стратегічних напрямів реалізації інвестиційної діяльності банків на ринку цінних паперів з урахуванням фінансового забезпечення, визначення та впровадження комплексу заходів щодо зниження фінансових ризиків. Отримання науково-обґрунтованої відповіді на питання, як розвинути інвестиційно-орієнтовану діяльність банків на ринку цінних паперів у частині розробки відповідних рекомендацій, стає більш актуальним.

Значний внесок у розвиток теорії інвестування здійснили такі представники різних економічних шкіл та наукових напрямів як А. Сміт, А. Пігу, Д. Рікардо, Г. Марковіц, Д. Міль, Дж. М. Кейнс. Особливості інвестиційної діяльності банків (ІДБ) на ринку цінних паперів у контексті розробки методологічних підходів щодо підвищення її ефективності знайшли своє відображення в вітчизняних роботах А. А. Пересади, Б. Л. Луцтва, О. В. Васюренка, О. М. Колодізева, Т. В. Майорової, які опрацьовували науково-методичну базу управління на рівні як макро- так і мікроекономіки. Основні підходи та напрями реалізації управління портфелем цінних паперів банку найбільш ґрунтовно висвітлені в роботах В. А. Гончаренко, Г. І. Великоіваненко, К. Ф. Черкашиної, О. В. Бражко, П. П. Маслянко, Я.М. Міркіна та ін. Вивчення

опублікованих наукових праць у контексті досліджуваного питання дозволило зробити висновок, що значна частина завдань стосовно реалізації інвестиційно-орієнтованої діяльності банків залишається недостатньо розробленою в науковому та практичному аспектах. У цьому зв'язку виникає необхідність розвитку підходів щодо методичного забезпечення інвестиційно-орієнтованої діяльності банків на ринку цінних паперів, комплексного аналізу її реалізації та обґрунтування методичних рекомендацій функціонування банків на вітчизняному ринку цінних паперів. Наукова та практична актуальність зазначених питань обумовили вибір теми дисертаційної роботи, визначили мету, завдання та її зміст.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до плану наукових досліджень Харківського інституту банківської справи Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ) у рамках теми «Регіональні аспекти функціонування банківської системи та її вплив на розвиток економіки Харківського регіону» (номер державної реєстрації 0109U008864), де автором визначено групу фінансових показників для оцінки інвестиційно-орієнтованої діяльності на прикладі банків Харківського регіону, та при виконанні в Державному вищому навчальному закладі «Українська академія банківської справи Національного банку України» теми «Сучасні технології фінансово-банківської діяльності в Україні» (номер державної реєстрації 0102U006965), до якої включено пропозиції автора щодо визначення системи чинників, які впливають на реалізацію інвестиційно-орієнтовану діяльність банків.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є обґрунтування теоретичних основ, розвиток науково-методичного забезпечення та удосконалення практичних рекомендацій щодо інвестиційно-орієнтованої діяльності банків на ринку цінних паперів.

Поставлена мета зумовила доцільність вирішення таких завдань:

- дослідити сутність поняття «інвестиційно-орієнтована діяльність банків» на ринку цінних паперів;
- обґрунтувати класифікаційні ознаки та багатомірність видового складу інвестиційно-орієнтованої діяльності банків на ринку цінних паперів;

- виявити особливості процесу інвестиційно-орієнтованої діяльності банків;
- визначити основні тенденції зміни узагальнюючих показників діяльності банків на ринку цінних паперів;
- здійснити аналіз впливу факторів на процес інвестиційно-орієнтованої діяльності банківського сектора;
- провести оцінку результативності інвестиційно-орієнтованої діяльності вітчизняних банків;
- визначити методичні основи впровадження оптимізаційного менеджменту при формуванні портфеля цінних паперів банку;
- розробити методичний підхід щодо визначення доцільності проведення інвестиційно-орієнтованої діяльності банку на ринку цінних паперів;
- обґрунтувати методичні рекомендації щодо здійснення інвестиційно-орієнтованої діяльності банків з урахуванням фінансового забезпечення її реалізації.

Об'єктом дослідження є процес інвестиційно-орієнтованої діяльності банків на ринку цінних паперів України.

Предметом дослідження є теоретико-методичне забезпечення основи та практичні аспекти інвестиційно-орієнтованої діяльності банків на ринку цінних паперів України.

Методи дослідження. У процесі виконання дисертаційного дослідження було використано такі методи дослідження: методи теоретичного узагальнення та порівняння – для розкриття економічного змісту й сутності основ категорійного апарату інвестиційно-орієнтованої діяльності банків, уточнення окремих понять; статистичний та графічний аналіз – для аналізу, порівняння і наочного відображення статистичних даних з метою дослідження сучасних умов функціонування інвестиційно-орієнтованої діяльності банків; методи математичного моделювання – для визначення основних тенденцій інвестиційно-орієнтованої діяльності банків у розрізі періодів та оцінки впливу факторів на процес реалізації інвестиційно-орієнтованої діяльності вітчизняних банків; загальнонаукові методи пізнання, такі як: аналіз, синтез, оптимізація, системність – для розробки методичних підходів

щодо вдосконалення інвестиційно-орієнтованої діяльності вітчизняних банків.

Інформаційною базою дослідження стали законодавчі та нормативно-правові документи з питань регулювання банківської діяльності, офіційні дані Національного банку України, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, Державної служби статистики України, фінансова звітність окремих банків, матеріали Асоціації українських банків. Теоретичною базою дисертаційного дослідження стали наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених, матеріали науково-практичних конференцій з питань діяльності банків на ринку цінних паперів.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у розвитку існуючих, обґрунтуванні та розробці нових науково-методичних підходів та практичних рекомендацій щодо здійснення інвестиційно-орієнтованої діяльності банків на ринку цінних паперів.

Найбільш вагомими науковими результатами дисертаційного дослідження є:
вперше:

– запропоновано науково-методичний підхід із визначення прийняттого часу виходу банку на ринок цінних паперів, у якому забезпечується врахування обсягу витрат щодо формування портфеля цінних паперів банку, зважених показників їх дохідності та обсягів власного капіталу банку, що дозволяє розглядати різні умови здійснення інвестиційно-орієнтованої діяльності банків на ринку цінних паперів з оцінкою впливу на таку діяльність з боку регулятора;

удосконалено:

– процедуру формування стратегії хеджування фінансових ризиків при здійсненні інвестиційно-орієнтованої діяльності банку на ринку цінних паперів. Стратегія визначає цілі хеджування фінансових ризиків та напрями прийняття управлінських рішень щодо інвестування;

– науково-методичні рекомендації щодо ефективної інвестиційно-орієнтованої діяльності банку, які базуються на співставленні зміни значень обсягів власного капіталу банку відповідно до очікуваного ефекту від впровадження цінних паперів, що, на відміну від існуючих, дозволяє обрати різновиди цінних паперів у

портфелі банку згідно отриманих підсумків його діяльності протягом звітного періоду;

– науково-методичні положення визначення доцільності виходу банку на ринок цінних паперів з певним різновидом цінних паперів, відмінністю чого є врахування обраних цінних паперів за ознакою їх ризиковості, виду та ступеня дохідності, що дозволяє сформувати ефективний портфель цінних паперів банку;

набули подальшого розвитку:

– економічний зміст поняття «інвестиційно-орієнтована діяльність банків на ринку цінних паперів», під якою пропонується розуміти діяльність банків, що реалізується шляхом виконання операцій з цінними паперами в процесі прийняття інвестиційних рішень, і, на основі ефективно сформованого ресурсного забезпечення, спрямована на отримання максимального прибутку від її реалізації в умовах нормативних обмежень та ризикованого характеру банківської діяльності;

– система класифікаційних ознак видового складу операцій банку з цінними паперами, що визначає можливості з вдосконалення ефективності інвестиційно-орієнтованої діяльності банків, і яка, на відміну від існуючих, дозволяє виокремити структурні компоненти інвестиційно-орієнтованої діяльності банків на вітчизняному ринку цінних паперів;

– методичний підхід до оцінки рівня інвестиційно-орієнтованої діяльності банків на ринку цінних паперів, який визначає параметри впливу факторів на інвестиційно-орієнтовану діяльність вітчизняних банків, що, на відміну від існуючих підходів, дозволяє обґрунтувати результативність її реалізації за рахунок виокремлення фінансових показників.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що розроблені теоретичні, методичні підходи, спрямовані на вдосконалення інвестиційно-орієнтованої діяльності банків та доведені до рівня практичних рекомендацій. Основні положення дисертаційної роботи, що мають прикладний характер, знайшли застосування в роботі конкретних банків, що підтверджується відповідними довідками. Так, зокрема: узагальнений підхід щодо поетапного формування ефективного портфеля цінних паперів банку при реалізації інвестиційно-

орієнтованої діяльності прийнято в роботі ПАТ «РЕАЛ БАНК» (довідка № 08-0618/2727 від 17.10.2011); процедура аналізу визначення доцільності виходу банку на ринок цінних паперів відповідно до розгляду умов впровадження цінних паперів – у практичній діяльності Харківського обласного управління АТ «Ощадбанк» (довідка № 01-10/3690 від 03.11.2011); методичний підхід щодо використання експрес-оцінки аналізу динаміки та структури портфеля цінних паперів банків – у роботі АТ «Фортуна-банк» (довідка № 1261/01 від 31.10.2011). Теоретичні положення та окремі практичні розробки, що містяться в дисертації, використовуються в навчальному процесі Харківського інституту банківської справи УБС НБУ при викладанні дисциплін: «Аналіз банківської діяльності», «Вексельний обіг у банках», «Банківська система» (довідка від 26.10.2011).

Особистий внесок здобувача. Всі результати дослідження, які викладені в дисертації і виносяться на захист, отримані автором самостійно і є його науковим доробком. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано лише ті положення, які є результатом особистих досліджень автора.

Апробація результатів дисертації. Результати дисертаційного дослідження були оприлюднені й отримали схвальну оцінку на науково-практичних конференціях: Міжнародна наукова конференція «Научная мысль информационного века - 2007» (м. Дніпропетровськ, 2007 рік), I Всеукраїнська науково-практична конференція «Сучасний стан та перспективи розвитку банківської справи в Україні» (м. Львів, 2007 рік), IV Всеукраїнська науково-практична конференція «Розвиток фінансово-кредитної системи України: здобутки, проблеми, перспективи» (м. Львів, 2008 рік), IX Міжнародна науково-практична конференція «Стан і проблеми оподаткування в умовах світової фінансової кризи» (м. Донецьк, 2009 рік), XIII Всеукраїнська науково-практична конференція «Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України» (Суми, 2010), V Міжнародна науково-практична конференція «Банківська система України в умовах глобалізації фінансових ринків» (м. Черкаси, 2010 рік), Міжнародна науково-практична конференція «Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика» (м. Суми, 2008 і 2011 рік).

Публікації. Результати дисертації відображено у 20 науковій працях

загальним обсягом 6,22 друк. арк., з них особисто автору належить 4,96 друк. арк., у тому числі 10 публікацій опубліковано в наукових фахових виданнях, 10 публікацій – в інших виданнях.

Структура і зміст роботи. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Основний обсяг дисертації складає 201 сторінку комп'ютерного тексту, у тому числі 9 таблиць, розміщених на 7 сторінках, 32 рисунки – 19 сторінках, 8 додатків на 28 сторінках, список використаних джерел на 18 сторінках.

Державний вищий навчальний заклад
"УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ"

State Higher Educational Institution
"UKRAINIAN ACADEMY OF BANKING
OF THE NATIONAL BANK OF UKRAINE"

РОЗДІЛ 1

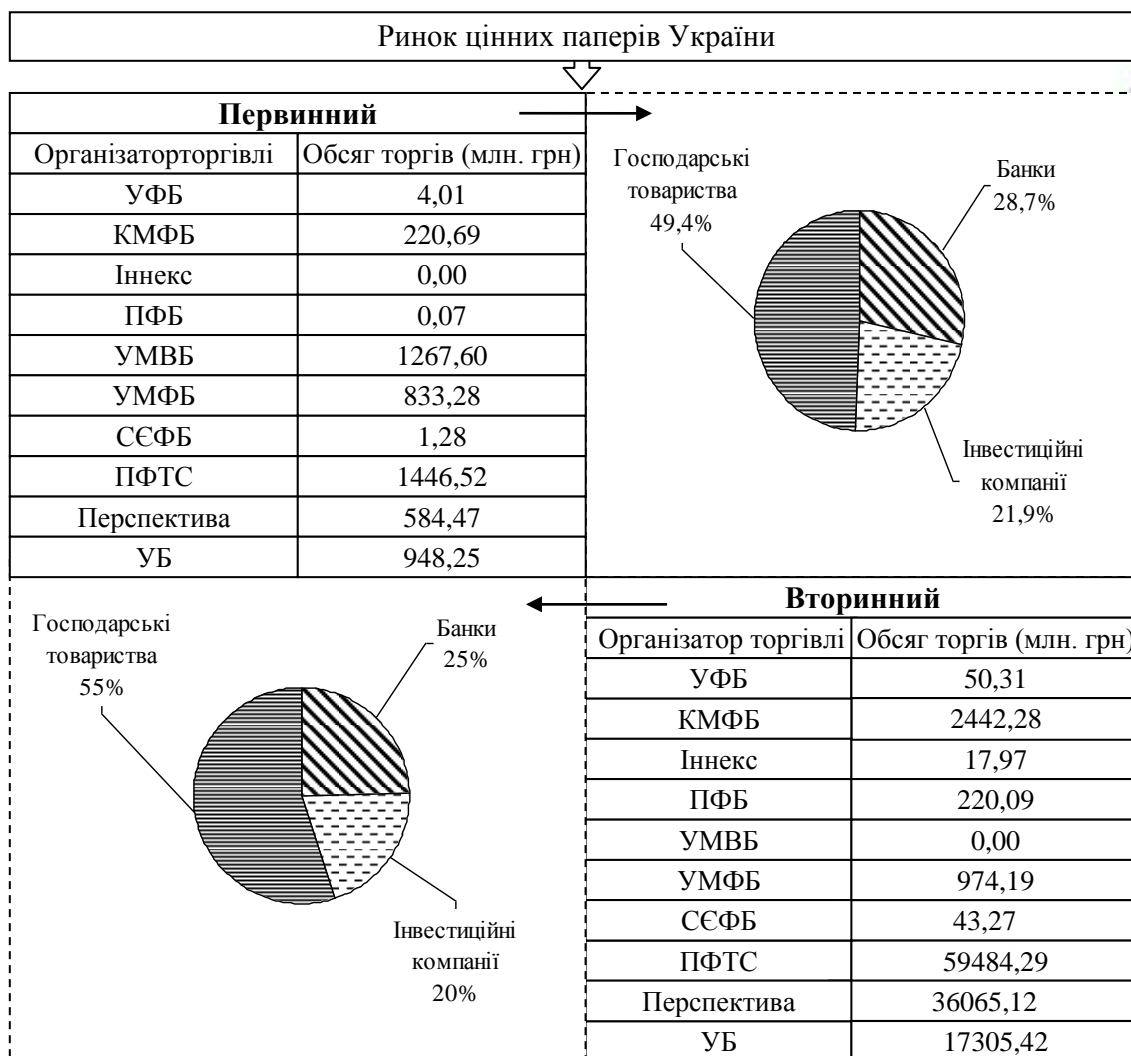
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТИЦІЙНО-ОРІЄНТОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

1.1 Науково-теоретичні підходи до визначення сутності інвестиційно-орієнтованої діяльності банків на ринку цінних паперів

Основу ефективного розвитку економічної системи складає розширене відтворення матеріальних цінностей, яке забезпечує приріст капіталу і, відповідно - зростання національного доходу. В даному контексті необхідним є уточнення, що механізм реалізації розширеного відтворення матеріальних цінностей повністю залежить від ефективності функціонування фінансової системи, основним елементом якої є ринок цінних паперів у складі фінансового ринку. І лише за наявності збалансованої взаємодії усіх елементів фінансового ринку, зокрема ринку цінних паперів, можливе повноцінне забезпечення абсорбції ресурсних потоків в цілому та їх трансформація в інвестиційні інструменти фінансування реальної економіки. Достатньо ґрунтовна увага особливостям функціонування та моделям фінансової системи приділена в роботах як зарубіжних так і вітчизняних вчених [179, 185, 188]. Узагальнюючи дослідження зазначених авторів можна констатувати виокремлення таких типів фінансових систем, як ринково-орієнтована, банківсько-орієнтована та змішана, основними особливостями яких є визначення кола професійних учасників фінансового сектора, спеціалізація фінансових установ при реалізації операцій, законодавче регулювання діяльності фінансових посередників тощо. За твердженнями Р. Голсмит, А. Демиргуч-Кунт та Р. Левін щодо переваг та недоліків ринково-орієнтованої та банківсько-орієнтованої фінансових систем, слід зазначити, що вид моделей організації фінансової системи істотно впливає на ступінь розвитку як самого фінансового ринку в цілому так і ринку цінних паперів зокрема. Одним з основних інструментів забезпечення ефективності даного процесу є інвестиційна діяльність головних суб'єктів фінансового ринку – банків, які, в свою чергу, забезпечують реалізацію найбільшого обсягу фінансових операцій, тоді як

інші посередники переважно спеціалізуються на окремих видах. Ключова роль установ банків у забезпеченні функціонування фінансового ринку обумовлена їх історично пріоритетною роллю у мобілізації значних обсягів ресурсів з подальшим перерозподілом у активи, здатністю даних установ впливати на пропозицію грошового ринку та перевагою їх діяльності практично у всіх сегментах вітчизняного фінансового ринку. Особливості діяльності банків на вітчизняному фінансовому ринку обумовлюють їх пріоритетну роль у функціональній діяльності ринку цінних паперів і відповідну перевагу банківсько-орієнтованої моделі фінансового посередництва. Ринок цінних паперів зазвичай розглядають як основну складову фінансового ринку, який у найширшому сенсі є місцем, де зустрічаються ті, у кого в процесі господарської діяльності виникає потреба у коштах для розширення своєї діяльності, й ті, у кого накопичуються заощадження, що можна використати для інвестицій [113]. Механізм функціонування ринку має свої особливості, які пов'язані з конкретною структурою цінних паперів, що обертаються, діловою активністю тих або інших учасників ринку, загальним станом економіки, моделлю фінансової системи [19]. Згідно діючого законодавства основними учасниками вітчизняного ринку цінних паперів є емітенти, інвестори, саморегульвні організації та професійні учасники ринку цінних паперів. Банківський сектор за своїм функціонально-цільовим призначенням є його безпосереднім учасником. Згідно Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» до учасників ринку цінних паперів відносять емітентів, інвесторів, саморегульвні організації та професійні учасники. [62]. Слід уточнити, що до професійних учасників фондового ринку відносяться юридичні особи, які на підставі ліцензії, виданої Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, провадять на фондовому ринку професійну діяльність, види якої визначені законами України [62]. На підставі закону України «Про банки і банківську діяльність», банки, крім надання фінансових послуг, мають право здійснювати також діяльність щодо інвестицій шляхом реалізації операцій з цінними паперами відповідно до законодавства України про цінні папери, інвестиційну діяльність та згідно з нормативно-правовими актами Національного банку України. Слід зазначити, що вітчизняні банки мають право

здійснювати інвестиції у всіх формах лише на підставі письмового дозволу Національного банку України. Таким чином доцільно конкретизувати, що діяльність вітчизняних банків на ринку цінних паперів регламентується як з боку Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку в контексті регулювання їх діяльності як емітентів, інвесторів та професійних учасників так і з боку Національного банку України, що специфічно виокремлює банківський сектор у розрізі інших учасників ринку та визначає граничні нормативні обмеження його діяльності на ринку цінних паперів. Банківська сфера і ринок цінних паперів - це основні підсистеми фінансового ринку, що мають взаємну впливову дію один на одного, яка носить суб'єктивно-об'єктивний характер. Банки є суб'єктами, що безпосередньо впливають на функціонування ринку цінних паперів, а ринок цінних паперів - це частина сфери діяльності банківської галузі. Суб'єктивно-об'єктивний характер взаємозв'язку завжди обумовлює набагато сильніший вплив суб'єкта на об'єкт, чим вплив в рамках їх зворотного зв'язку. Взаємозв'язок ринку цінних паперів і банківської сфери не є виключенням. Банківський сектор на сьогодні, акумулюючи найбільш питому вагу ресурсів для здійснення інвестиційної діяльності, є найбільш вагомим учасником ринку цінних паперів (рис.1.1). За результатами розгляду інвестиційної діяльності банків на ринку цінних паперів, автором обґрунтовано, що операції банків на ринку цінних паперів посідають вагоме місце. На первинному ринку цінних паперів обсяг операцій банків складає 28,7% у загальному обсязі операцій інших учасників, стосовно вторинного ринку цінних паперів, то обсяг інвестиційних операцій дорівнює 25% у загальній структурі реалізованих біржових контрактів. А, отже, можна стверджувати, що саме банківський сектор істотно впливає на формування основних складових інвестиційного процесу на ринку цінних паперів. Це свідчить про істотну участь банків у процесі функціонування вітчизняного ринку цінних паперів та визначає їх дієвими учасниками його розвитку. Визначення поняття інвестиційної діяльності банків закладено як у нормативно-правовій базі регулювання інвестиційних відносин, так і в роботах багатьох відомих вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів [35, 150].

УФБ - ЗАТ «Українська фондова біржа», КМФБ - ВАТ «Київська міжнародна фондова біржа», Іннекс - ПрАТ «Фондова біржа «ІННЕКС»», ПФБ - ПрАТ «Придніпровська фондова біржа», УМВБ - ПрАТ «Українська міжбанківська валютна біржа», УМФБ - ЗАТ «Українська міжнародна фондова біржа», СЄФБ - ВАТ «Східно-Європейська фондова біржа», ПФТС - ПрАТ «Фондова біржа «ПФТС»», Перспектива-ПАТ «Фондова біржа «Перспектива»», УБ - ПАТ «Українська біржа».

Рисунок 1.1 – Показники діяльності учасників ринку цінних паперів України станом на 01.01.2011

Проте нові організаційно-правові відносини між суб'єктами інвестиційної діяльності вимагають глибокого змістовного обґрунтування сутнісного значення поняття інвестиційна діяльність банків в межах їх функціонування на ринку цінних паперів, з виокремленням напряму реалізації даної діяльності, оскільки сутність інвестиційної діяльності у її класичному значенні здебільшого узагальнює діяльність банків за усіма напрямки інвестиційних складових, не виокремлюючи таку галузь як ринок цінних паперів [1, 56]. Тому, враховуючи особливості функціонування

фінансового ринку та ролі банківського сектору на ринку цінних паперів, пропонується уточнення поняття інвестиційної діяльності банків на ринку цінних паперів з визначенням поняття «інвестиційно-орієнтована діяльність банків» (ІОДБ). Термін «орієнтація» за сутнісною характеристикою [156, С. 639] інтерпретується як направленість діяльності, що залежить від конкретних обставин та обмежується відповідними орієнтирами. За своїм функціонально-економічним значенням трактується як визначення відповідного напрямку діяльності за чіткими межами дії в залежності від конкретних обставин [18], що повністю узгоджується з вищенаведеними особливостями діяльності банків як професійних учасників ринку цінних паперів. Сучасна економічна наука використовує широкий спектр термінів для дослідження процесів, покликаних у відтворювальному циклі забезпечувати функціонування інвестиційної складової, однак, вивчення сучасних наукових літературних джерел [52, 165] показало, що в теорії банківської діяльності поняття інвестиційної діяльності на ринку цінних паперів є недостатньо сформульованим та існує діапазональний розрив між категорійним наповненням його змістової складової та існуючих підходів щодо інтерпретації. Діяльність банків на ринку цінних паперів досліджується багатьма зарубіжними та вітчизняними науковцями, серед яких Г.Н. Белоглазова, А.А. Пересада, Б.Л. Луців, Л.О. Примостка. Проте необхідно відмітити, що визначення поняття банківської інвестиційної діяльності в роботах зазначених авторів трактується з позиції широкого узагальнення, яке можна визначити як діяльність щодо вкладення відповідних ресурсів у цінні папери з метою отримання доходу [47]. Проте, враховуючи мету дослідження, обраний предмет, об'єкт та загальнонаукові методи логічного узагальнення для уточнення сутності даного поняття є недостатнім однобічним ставленням до категорійного навантаження, необхідним є розкриття змістовності поняття в цілому, враховуючи специфіку діяльності банків як учасників на ринку цінних паперів та відповідні граничні межі такої діяльності.

У зв'язку з цим, методологічно вірним при науковому дослідженні теоретичних основ визначення поняття є уточнення його сутності з позиції функціональної діяльності банківського сектору на ринку цінних паперів з

відповідним виокремленням та ретроспективним аналізом дефініційних елементів та подальшим логічним узагальненням. Теоретичне дослідження обраного поняття визначає необхідність послідовності аналізу структурних компонент від загального до часткового, та виокремлення базисного елемента дослідження категорії „інвестиції”. Доцільність такого вибору повністю узгоджується з загальноприйнятими підходами наукового пізнання та фундаментальним базисом окресленої категорії, що, в свою чергу, обумовлює пріоритетність дослідження класичних підходів щодо її сутнісного розуміння, оскільки його фундаментальність передбачає подальше розширення діапазону змістовного наповнення досліджуваного поняття.

Термін «інвестиції» за своїм змістом походить від латинського «invest», що означає «одягати», «вкладати», дослівно у перекладі з англійської мови (investment) і німецької (investition) – капітальні вкладення, або інвестиції, а у різних розділах економічної науки й різних сферах практичної діяльності зміст цього поняття має свої особливості [6]. Для більш глибокого сприйняття економічної природи обраної категорії дослідження необхідно детально проаналізувати та відстежити еволюцію інвестиційних теорій в контексті найбільш відомих економічних течій, тобто визначити особливості класичних підходів щодо формулювання та змістовного наповнення даного поняття. Процес формування концептуальних підходів щодо визначення сутності складових інвестиційного процесу за своїми часовими межами практично співпадає з процесом розвитку економічної теорії в цілому. Авторський погляд на загальну класифікацію найбільш відомих економічних течій, які внесли значний вклад у розвиток теорії інвестицій представлено на рис. 1.2. Досить різномірну систему поглядів щодо економічної системи та її ефективного функціонального розвитку мали представники школи меркантилізму (Томас Ман, Джон Ло, Зекендорф Фейт Людвиг), ототожнюючи її з примноженням національного багатства за рахунок зовнішньої торгівлі [23]. Відомі науковці школи фізіократів (Франсуа Кене та А.Р.Ж. Тюрбо) своє бачення ефективного відтворювального процесу вбачали у розвитку землеробства, визначаючи таким чином його основним джерелом добробуту [66].

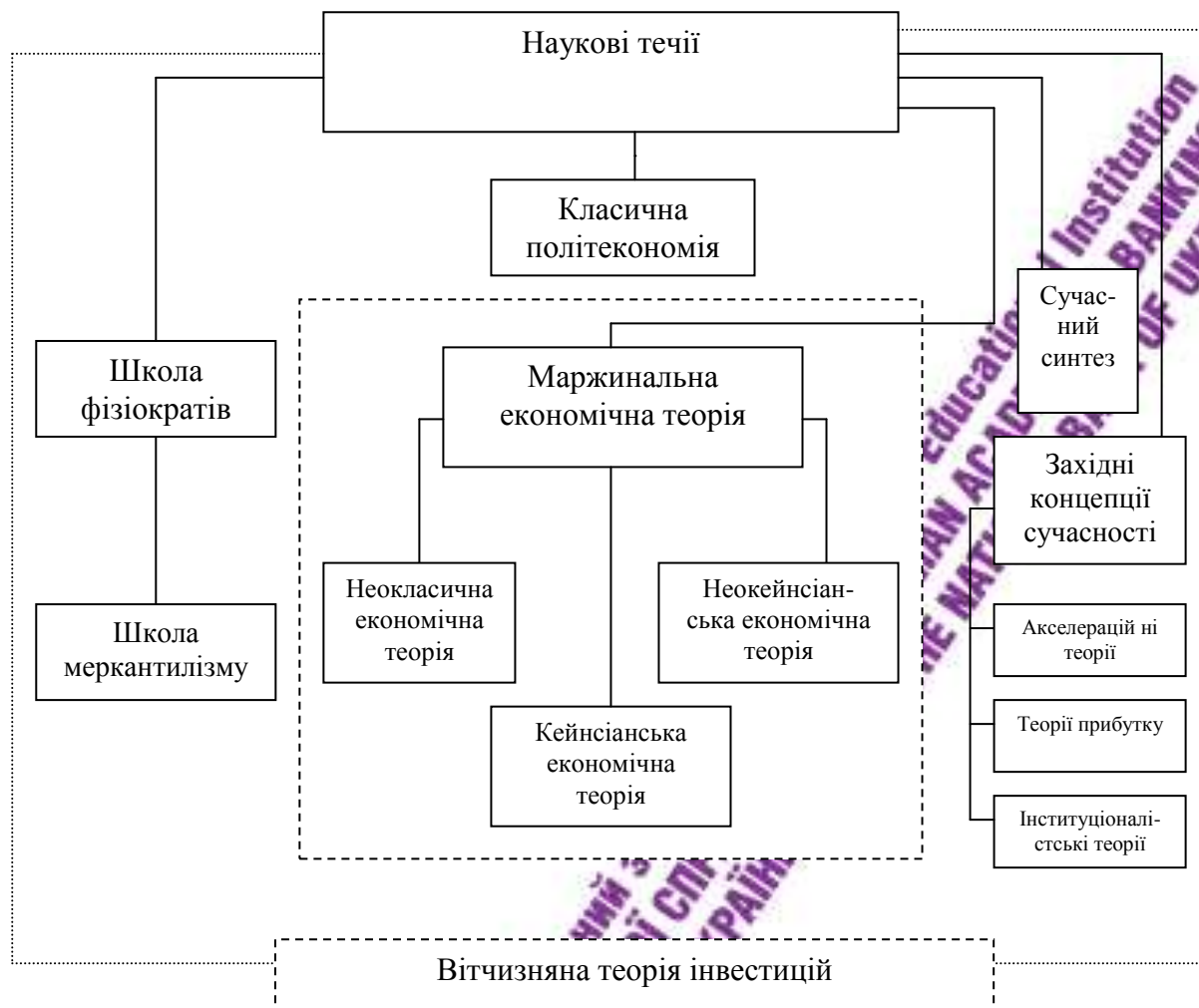

Рисунок 1.2 - Еволюція теорії інвестування (джерело: узагальнено автором за [7, 9, 23, 66, 104])

Слід зазначити, що заслуга перших економічних шкіл полягає не в тому, що вони дали чітке визначення інвестиційному процесу, а в тому, що визначили проблему примноження капіталу та намітили напрям, в якому доцільно проводити дослідження теорії інвестицій. Найбільш значної уваги при розгляді концепцій інвестування заслуговують представники класичної політичної економії (Адам Сміт, Давід Рікардо, Жан Батіст Сей, Джеймс Міль), які перші представили усю багатогранність економічного світу як єдине ціле та заклали фундамент інвестиційної теорії сучасності, ототожнюючи інвестиції з заробітною платою, доходом від ренти землі, заощадженнями у формі нагромадження капіталу, кредитом [66].

Переоцінку поглядів „школи класичної політекономії” зробили представники „маржинальної економічної теорії”, включаючи неокласичну, кейнсіанську та

неокейнсіанську концепції. Представники неокласичної течії вивели так зване „рівняння обміну” та запропонували при дослідженні руху коштів на макрорівні враховувати суб’єктів господарювання, маючих намір заощаджувати частину коштів у вигляді банківських вкладів та цінних паперів (И Фішер, А. Пігу) [9, С.21]. А. Маршал, найбільш відомий представник цієї школи, в свою чергу, виокремив джерела формування інвестицій з надприбутків, високого рівня виробництва, та з можливості найкращого використання природних ресурсів [14]. Головною відмінністю у дослідженнях даної економічної школи стала теза, що „для забезпечення економічного розвитку необхідно максимізувати норму чистих інвестицій” [7, С.14].

У кейнсіанській теорії під інвестиціями розуміється «поточний приріст цінностей капітального майна, в результаті виробничої діяльності даного періоду. Це та частина доходу за даний період, яка не пішла на споживання» [71, С.82]. Визначення Дж. М. Кейнса розкриває внутрішній подвійний зміст інвестицій, виступаючих одночасно у формі потенційного інвестиційного попиту і вкладень (витрат), що визначають приріст вартості капітального майна. Таким чином, інвестиції виступають у ролі «реалізовані інвестиційний попит і пропозиція» і включають «будь-який приріст засобів виробництва, незалежно від того чи полягає він з основного, оборотного або ліквідного капіталу» [104, С.189]. У даному формулюванні, з одного боку, зміщуються поняття «інвестиції» і «інвестування», оскільки приріст засобів - це результат функціонування останнього, а з іншого боку, поза межами дослідження залишається такий вагомий елемент як «діяльність у сфері інвестицій», який виступає не тільки як системоформуючий фактор, але і, зрештою, як основостворююча складова реалізації інвестиційного процесу. Продовження кейнсіанської теорії знайшло своє відображення у дослідженнях представників неокейнсіанського напрямку. Економісти конкретизували кейнсіанські положення щодо проблем інвестування, та, в свою чергу, висунули ряд нових: акцентували увагу на використанні індикативного методу планування економіки, як основного важеля регулювання інвестиційного процесу (Ф. Перру); обґрунтували принцип акселератора, який за своєю суттю визначає, що в окремих випадках збільшення доходу може збільшувати об’єм інвестицій (Е. Хансен) [66, С.138]. Проте, представниками інших економічних течій сутнісна характеристика інвестицій була дещо ускладнена. За У. Шарпом, відомим економістом періоду

сучасного синтезу „інвестувати” у найширшому розумінні означає „розстатися з грошми сьогодні, щоб мати більшу їх суму у майбутньому” [175, С.90]. Марковіц Г. доводить, що інвестиції поєднують за своїм змістом власні, позичкові та залучені ресурси [180, С.14]. Л. Гітман визначає інвестиції як спосіб розміщення капіталу, який має забезпечити збереження чи зростання його вартості й (або) дати позитивний розмір доходу, іншими словами, інвестиція - це будь-який інструмент, в який можна вкласти кошти, розраховуючи зберегти або примножити їхню вартість і (або) забезпечити позитивну величину доходу [40, С.121]. Узагальнюючи можна зазначити, що в основі розуміння поняття інвестицій виникає прояв таких складових компонент як дія, що в свою чергу прив’язує поняття діяльності, і це ще раз доводить тезу про складність структурного наповнення зазначеного поняття.

При дослідженні теорії „інвестицій” сучасних західних економістів, доцільним буде виокремлення трьох основних напрямів: акселераційні теорії, основоположною відмінністю яких є надання першочергового значення виробничим потужностям (Р. Гудвіл, Д. Хікс). До головних недоліків даної концепції слід віднести ігнорування інвестиційного ефекту амортизації та обмеження цільової функції інвестиційної діяльності лише приростом виробництва [158]; теорії, що визначають прибуток як головну мету інвестиційної діяльності (Д. Йоргенсон), джерело фінансування вкладень (Я. Поллак) та результат очікування (Ф. Модільяні). Головною перевагою даних теорій є багатоаспектне врахування факторів, що впливають на прийняття інвестиційних рішень та інвестиційний процес в цілому [158]; інституціоналістські теорії інвестування (Є. Хаген, Ф. Лунд, Л. Йохансен) розкривають мотиваційні аспекти інвестиційної діяльності набагато ширше, ніж лише отримання прибутку і виокремлюють такі фактори впливу на інвестиційну діяльність як кредитна політика, відсоткова ставка, податкова політика, прискорена амортизація [158].

Однаковий зміст інвестицій знаходить своє відображення у працях відомих вчених-економістів, зокрема І. Бланка, у термінологічному словнику Дж. Розенберга, де зазначено, що інвестиції - це вкладення (витрати) грошей, капіталу з метою подальшого його збільшення, одержання доходу [17], [152]. Дещо подібним є визначення у фінансово-економічному словнику сучасної доби: інвестиції являють собою вкладення в основний і оборотний капітал з метою одержання доходу; автори К. Макконнел і З.

Брю у книзі «Економікс» визначають інвестиції як витрати на виробництво і нагромадження засобів виробництва, збільшення матеріальних запасів тощо [98], [170]. В даному випадку розвиток теорій інвестування сприяв з одного боку наповненню сутнісного значення інвестицій, а з іншого доречно ураховує процесний підхід щодо його розуміння. Різні періоди становлення та розвитку вітчизняної економіки по різному відображали сутність та значення інвестицій. Найбільш розповсюдженим підходом щодо визначення поняття „інвестиції” було їх ототожнення з капітальними вкладеннями. При цьому капітальні вкладення (деколи інвестиції), аналізувалися у двох аспектах: як економічна категорія і як процес, пов’язаний із рухом грошових коштів (ресурсів) [91]. Таким чином, слід розуміти, що до поняття інвестиції включались лише витрати, які йшли на підтримку та відновлення виробничих потужностей. Таке визначення було характерним для періоду розбудови планової економіки та становлення вітчизняної фінансової системи початку 90-х років. Надалі була зроблена спроба розділити поняття «капіталі вкладення» та «інвестиції». Під інвестиціями уже розуміли витрати на планування основних фондів та формування оборотних, у гранично допустимих розмірах [22]. Узагальнюючи вищенаведений критичний розгляд категорії інвестиції основними класичними науковими течіями, можна зробити висновок про сутнісну інтерпретацію інвестицій в контексті процесу. Іншими словами, для повноцінної реалізації інвестицій, апіорі передбачено діяльність з використанням об’єкту цієї діяльності – ресурсів. Що стосується узагальнення поглядів вітчизняних науковців [46, 84, 165,], то сутність поняття інвестицій узагальнюється на основі проаналізованих класичних підходів, та інтерпретується як вкладення капіталу у різні види фінансових активів, що по суті визначає як елемент дії у процесі реалізації інвестицій, так і їх напрями [46, 84, 165].

У зазначеному розумінні понятійний апарат категорії «інвестиції» у розрізі еволюції західної економічної теорії та вітчизняних досліджень слід розглядати двухаспектно: виходячи з економічної природи і з погляду функціонально-цільового значення. З урахуванням аналізу економічної природи сутності інвестицій може бути сформульовано авторське уточнення визначення «інвестиції» - це частина створеного в даному періоді часу і накопиченого та збереженого суспільного продукту, що не спожита «в чистому вигляді» у сфері кінцевого споживання, а використана за різними

напрямами вкладень з метою отримання прибутку. Що стосується функціонально-цільового значення, то з вищенаведеного визначення виходить, що сферою формування інвестицій можуть виступати будь-які стадії і елементи процесу відтворення: виробництво, обмін, розподіл, споживання, самі виробничі відносини і, безпосередньо, інвестиційна діяльність з використанням наявних ресурсів.

Таким чином інвестиції можна ототожнити з процесом діяльності, що і доводить тезу про структурний взаємозв'язок елементів поняття інвестиційної діяльності. Банківський сектор, в свою чергу, як було підкреслено вище, має тісний суб'єктивно-об'єктивний взаємозв'язок як безпосередньо з місцем реалізації інвестиційно-орієнтованої діяльності – ринком цінних паперів, так і формуванням ресурсних потоків, а отже є вагомим суб'єктом інвестиційної діяльності. Зокрема, визначення діяльності у її класичному значенні як активності, спрямованої на досягнення свідомо поставлених цілей, пов'язаних із задоволенням потреб і інтересів, на виконання вимог з боку суспільства і держави [51] найбільш доцільно інтерпретує підхід щодо визначення поняття інвестицій [51].

У Законі України «Про банки і банківську діяльність» зазначено: «банківська діяльність – залучення у вклади грошових коштів фізичних і юридичних осіб та розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик, відкриття і ведення банківських рахунків фізичних і юридичних осіб» [130]. Таке визначення аргументує діапазон реалізації дій банків та дозволяє визначити один із напрямів - інвестиційну діяльність. На думку Б. Луціва, у більшості сучасних публікацій поняття «інвестування», «капітальні вкладення», «інвестиційна діяльність» розглядаються як синоніми [91]. Однак інвестиційна діяльність – це практичні дії фізичних осіб, юридичних осіб і державних органів щодо реалізації інвестицій. Такий підхід до даного поняття зафіксовано у Законі України «Про інвестиційну діяльність» [130]. Іншими словами, інвестиційна діяльність – це процес вкладення певних ресурсів на даний момент часу і отримання доходів у перспективі [130]. У роботі [165] дається більш розширене визначення інвестиційної діяльності як послідовної, цілеспрямованої діяльності, яка полягає у капіталізації об'єктів власності, формуванні і використанні інвестиційних ресурсів, регулюванні процесів інвестування і міжнародного руху інвестицій та інвестиційних товарів, створенні відповідного інвестиційного клімату з

метою отримання прибутку або певного соціального ефекту [165]. Що стосується банківського сектору то основним напрямом інвестиційної діяльності на ринку цінних паперів є виконання певних операцій. А.М. Мороз визначає, що «банківські операції – сукупність різних видів і напрямів діяльності банку у сфері фінансово-кредитних відносин з метою одержання прибутку» [11]. Ґрунтуючись на даному визначенні для розмежування особливостей поняття операцій банків з цінними паперами слід трактувати як операції банків на ринку цінних паперів, об'єктом реалізації яких є фінансові інструменти (цінні папери), що підтверджує наші тлумачення та обґрунтовує введення до досліджуваного поняття даного змістовного елементу. Практичним продовженням сучасних теорій дослідження інвестиційної діяльності банків на ринку цінних паперів, є виокремлення ряду авторів [8, 52, 64, 65, 155], які під класичними інвестиціями розуміють ресурси, необхідні для процесу виробництва та розміщені в активи на визначений термін з метою отримання доходу [8, 52, 64, 65, 155].

Необхідність розгляду ресурсів як структурного компонента досліджуваного поняття було розглянуто при аналізі класичних підходів щодо визначення категорії інвестиції. З огляду на це особлива увага приділяється процесу створення та вивчення взаємозв'язку інвестиційних ресурсів з виробничим процесом, що у своїй сукупності формують ресурсне забезпечення інвестиційної діяльності. Банківський сектор, як було визначено раніше, акумулюючи найбільш питому вагу ресурсів країни безпосередньо стає учасником і ресурсного потоку інвестицій. Так чи інакше ресурси є невід'ємною складовою інвестиційного процесу, а отже і інвестиційної діяльності банків. Тому наступним структурним поняттям дослідження є категорія «інвестиційні ресурси». Різні економічні джерела по-різному трактують визначення даної категорії. На думку Віднійчук-Вірвана С.А., найбільш повно поняття ресурсів відображається у словосполученні грошові ресурси, оскільки саме вони мають універсальний характер і служать для придбання всіх інших ресурсів [31]. Проте таке тлумачення звужує діапазон реалізації таких ресурсів, обмежуючи можливості їх використання. Особливої уваги щодо розуміння сутності інвестицій та ресурсів у їх комплексному поєднанні заслуговує Майорова Т.В., яка під інвестиційними ресурсами розуміє фінансові, трудові та матеріальні та нематеріальні ресурси, які залучаються для здійснення вкладень в об'єкти інвестування [93]. В контексті того ж напрямку Соколов С.А., розглядає

інвестиційні ресурси у вигляді економічних ресурсів, що перебувають у будь-якій формі (матеріальній, нематеріальній, фінансовій) і можуть бути вкладені в разі потреби в той чи інший інвестиційний об'єкт для досягнення мети інвестування [159]. Таке позиціонування розширеного визначення поняття дає можливість стверджувати про виокремлення не тільки об'єктивно-суб'єктивного сприйняття категорії але й про визначення кінцевої мети реалізації. Доповненням елементного складу інвестиційних ресурсів стало визначення Просяника В.М., який виокремлює такі складові елементи як «...фінансові види ресурсів, основним серед яких є: дохід від праці, чистий прибуток суб'єктів господарювання, амортизація, кредит» [147, С.8].

Проте, слід зазначити, що проаналізовані тлумачення звужено розкривають сутнісні характеристики інвестиційних ресурсів, не враховуючи особливостей їх формування. Більш широкий сегмент можливих складових інвестиційних ресурсів наводить вчений-економіст Гончаров В.М., який доводить, що формування фінансових коштів відбувається з джерел, які за своєю економічною спрямованістю є інвестиційними ресурсами, об'єднаними у ринок інвестиційних ресурсів підприємств та фізичних осіб, що складається з інвесторів акціонерів, інвестора-держави та інвесторів кредиторів [41]. Таким чином, прослідковується тісний взаємозв'язок між структурними елементами наповнення поняття інвестиційних ресурсів та визначається не тільки можливі форми інтерпретації ресурсів як таких, а визначається необхідність наявності джерел їх формування та кінцевої мети реалізації. Таке наповнення дає підґрунтя до визначення безпосередньої ролі банківського сектору у позиціонуванні складових досліджуваного поняття, оскільки саме банки обумовлюють наявність як джерел ресурсних потоків фінансового ринку так і формування напрямів їх реалізації. Поняття банківських ресурсів досить часто зустрічається у роботах вітчизняних вчених. Так, Мороз А.М. та Савлук І.М. дотримуються схожої концептуальної позиції щодо поняття банківських ресурсів та визначають їх, як сукупність грошових коштів, що перебувають у розпорядженні банку і використовуються для виконання активних операцій [11, 43].

В.І. Міщенко визначає банківські ресурси як сукупність зобов'язань та капіталу, що належать постачальникам коштів [105]. О.М. Островська дає визначення банківським ресурсам, як ресурсам, що складаються з власних та залучених коштів

банку [128]. Недоліками таких визначень є врахування лише класифікаційних ознак ресурсів, поза межами залишається конкретизація потенційних джерел формування вже ресурсної бази самих банків, що є актуальним і при розгляді ресурсного забезпечення інвестиційної діяльності. Сформована ресурсна база банків, на нашу думку, класифікується за трьома видами ресурсів: власні (статутний капітал, фонди та загальні резерви банку, прибуток), залучені (рахунки і депозити інших банків, депозити фізичних осіб, депозити юридичних осіб, цінні папери власного боргу) та запозичені (міжбанківські кредити, кредити Національного банку України, емісія боргових зобов'язань). Більшість вчених-економістів визначають, що ресурсне забезпечення інвестиційної діяльності банку складається з використання власних, залучених та запозичених ресурсів [24]. Таку думку підтверджує Луців Б.Л., уточнюючи, що банк, формуючи інвестиційний потенціал, здатен акумулювати тимчасово вільні грошові капітали через розрахункові та поточні рахунки клієнтів, депозитні вклади, депозитні та ощадні сертифікати, векселі та інші фінансові інструменти залучення коштів [91]. Васюренко О.В. вважає найбільш доцільними, з точки зору прогнозування, строкові депозити, які є в розпорядженні банку протягом визначеного строку, а тому можуть бути використані для фінансування триваліших за термінами активних операцій [27].

Схожої думки дотримується Вожжов А.П., який, розглядаючи процес трансформації ресурсів у банківській діяльності, визначає, що формування стабільної складової поточних зобов'язань відбувається внаслідок випадкового характеру зміни залишків та незбігу в часі моментів вилучення коштів на кожному з депозитів, що є вагомою складовою банківських ресурсів і може використовуватись для інвестицій [36]. Таким чином, слід погодитись, що, окрім власних ресурсів, найбільш ліквідними та доступними для інвестиційної діяльності банку є залучені ресурси, до першочергового складу яких входять кошти суб'єктів господарської діяльності, фізичних осіб та кошти на рахунках бюджетних організацій. Проте не можна залишити поза увагою міжбанківські та іноземні кредити, які є дорогими але дієвими ресурсами для реалізації активних операцій банків, у тому числі інвестиційних.

Усі перераховані ресурси пропонується поєднати під загальними визначенням – мобілізовані ресурси банку, та оперувати даним поняттям при подальшому дослідженні. Формування інвестиційних ресурсів узагальнено за допомогою

розробленої схеми, яка на відміну від існуючих, уточнює та розширює класифікаційні ознаки джерел інвестиційних ресурсів банків (рис. 1.3). Участь банків у функціонуванні ринку цінних паперів є визначальним чинником впливу на ринкові інвестиційні відносини та безпосередньо від банківської галузі залежить попит на основні джерела інвестиційних ресурсів.

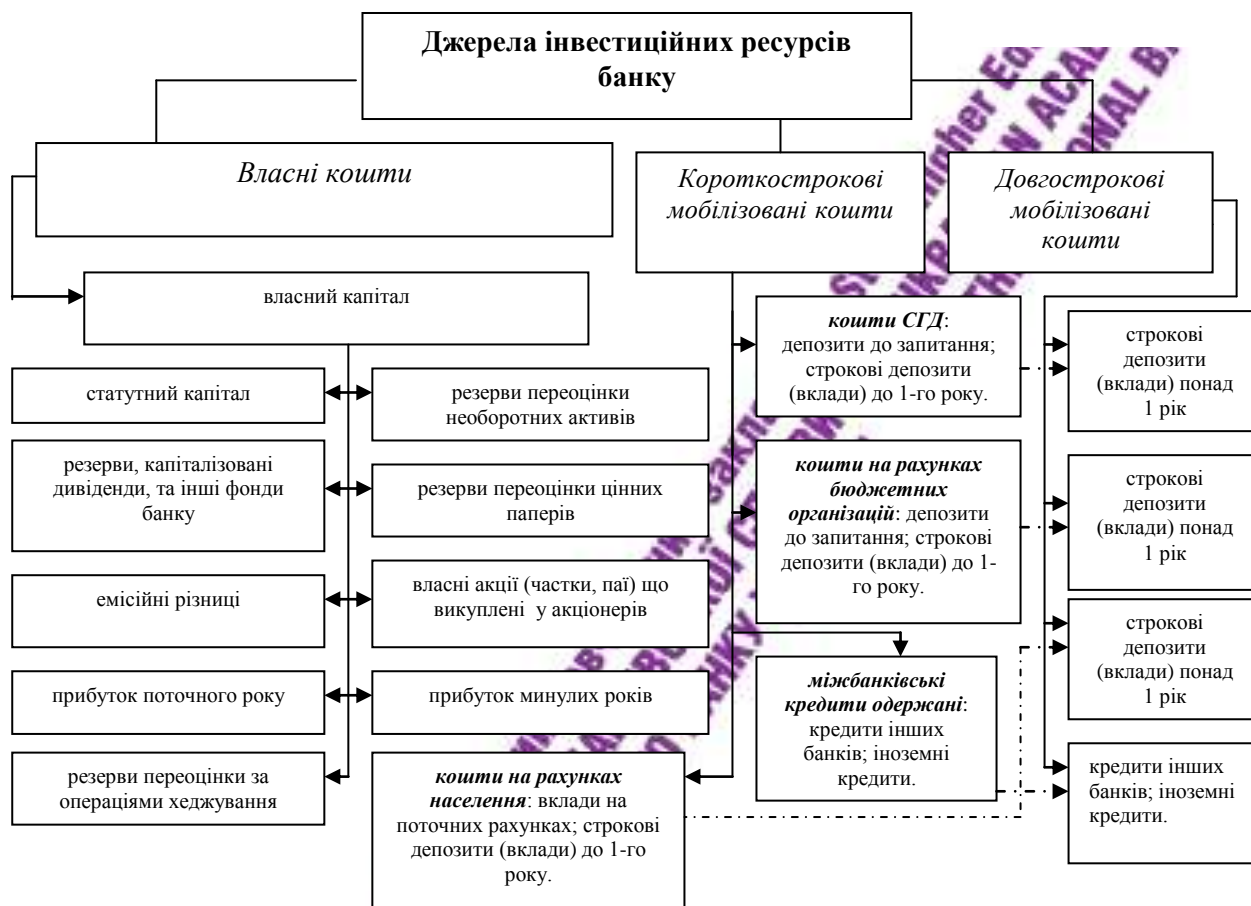

Рисунок 1.3 - Джерела формування інвестиційних ресурсів банку (джерело: розроблено автором за [34, 41, 130, 133])

У частині їх пропозиції банки, по-перше, визначають кінцеві характеристики частини заощаджень, що формує пропозицію інвестиційних ресурсів, а по-друге, мають унікальний канал впливу через здійснення кредитної емісії грошей. Отже, вплив банківської галузі на формування пропозиції на ринку цінних паперів, є істотно більш значущим в порівнянні з аналогічним впливом з боку інших професійних учасників ринку цінних паперів. І головна причина цього - не сама здатність банківської сфери нарощувати пропозицію понад наявні ресурси, а те, що в цій частині пропозиції банки

монополюють всі вагомі характеристики, не втрачаючи при цьому аналогічної ролі в частині пропозиції, що залишилася. Ефективно сформоване ресурсне забезпечення інвестиційної діяльності банків, тобто мобілізація усіх потенційних ресурсних джерел, дає змогу вдало враховувати усі складові елементи банківського інвестиційного процесу.

На наш погляд, суттєвою перевагою окресленого підходу щодо розгляду досліджуваного поняття є як статична характеристика об'єкта аналізу, що за своєю суттю базується на виокремленні окремих елементів (інвестиції, ресурси, ресурси банку) так і пріоритету окремих стадій руху інвестиційного процесу (діяльність, інвестиційна діяльність, операції банків), що розширює можливості дослідження діяльності банку на ринку цінних паперів як цілісного процесу, в основі якого відбувається послідовна заміна різних форм змістовного наповнення, що в свою чергу визначає необхідність до визначення чітких орієнтирів, які забезпечують ефективність використання даної категорії в контексті діяльності банків на ринку цінних паперів. Тому за доцільне вважається визначення поняття ІОДБ на ринку цінних паперів, яка безпосередньо пов'язана з процесом управління в широкому сенсі, тобто передбачає вибір визначеної послідовності різних видів діяльності в результаті ухвалення тих або інших інвестиційних рішень. З використанням послідовного поєднання зазначених елементів перетворення в кінцеве сутнісне значення шляхом реалізації їх динамічного зв'язку, інтерпретації досліджуваного поняття, включення в нього чітко окреслених меж сфери функціонування і чітко сформульованих цілей, слід зазначити, що проаналізовані особливості сутності складових поняття ІОДБ на ринку цінних паперів передбачають врахування базових особливостей змістовного наповнення, узагальнення яких представлено на рис.1.4.

Наявність суб'єктивно-об'єктивного зв'язку між банками та ринком цінних паперів обґрунтовує визначення граничних меж діяльності на ньому, а отже, і наведені вище дослідження забезпечують структурування послідовного логічного взаємозв'язку елементів досліджуваного поняття, визначаючи пріоритети вибору визначеної послідовності видів діяльності на ринку цінних паперів, враховуючи ресурсне забезпечення, операції, що виконуються, кінцеву мету діяльності, нормативні обмеження її реалізації та ризики.

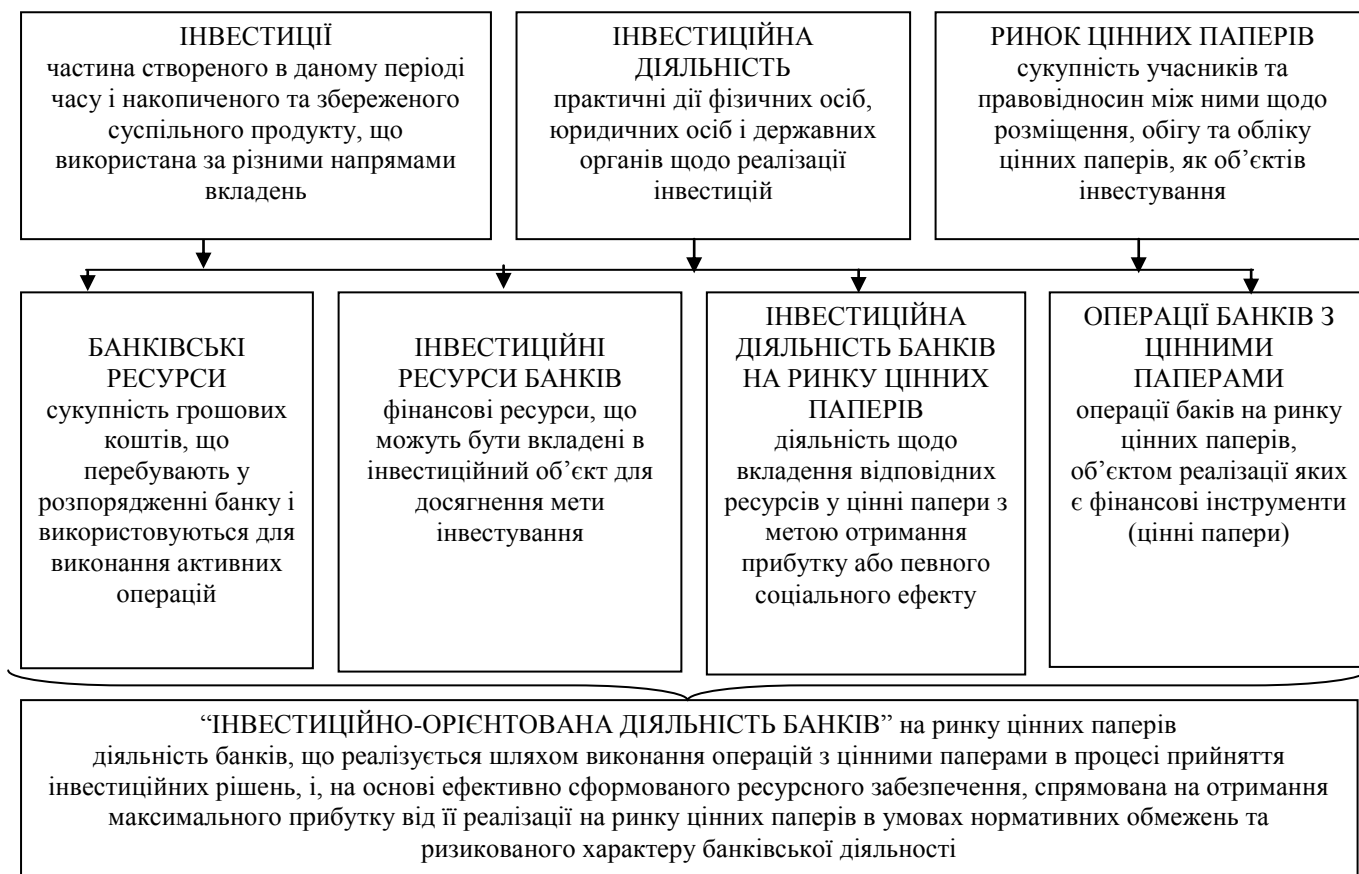

Рисунок 1.4 - Визначення поняття інвестиційно-орієнтована діяльність банків на ринку цінних паперів (розроблено автором за [11, 27, 43, 47, 52, 91, 105, 128, 152, 165])

При проведенні теоретичного аналізу діалектики західних та вітчизняних теорій інвестування, синтезі складових елементів інвестиційного процесу, визначенні особливостей формування інвестиційних ресурсів банку та базових положень участі банку у діяльності ринку цінних паперів поняття «інвестиційно-орієнтована діяльність банків» може бути сформульована як «діяльність банків, що реалізується шляхом виконання операцій з цінними паперами в процесі прийняття інвестиційних рішень, і, на основі ефективно сформованого ресурсного забезпечення, спрямована на отримання максимального прибутку від її реалізації на ринку цінних паперів в умовах нормативних обмежень та ризикованого характеру банківської діяльності». Таким чином, можна стверджувати, що поняття діяльності банків на ринку цінних паперів з усією сукупністю елементів повинно відокремлювати специфічність діяльності банків

на ринку цінних паперів з огляду на нормативні обмеження, яка за своєю суттю є ІОДБ, такою, що виконується у відповідних межах (на ринку цінних паперів) за допомогою певного набору інструментів (спектру операцій), зумовлена відповідними обмеженнями (нормативні обмеження діяльності банків) та з відповідним врахуванням ресурсного забезпечення (джерела інвестиційних ресурсів банку). З урахуванням визначення поняття слід зазначити, що до основних етапів ІОДБ доцільно віднести: мобілізацію та використання інвестиційних ресурсів (перетворення ресурсів у витрати, тобто процес трансформації інвестицій в конкретні об'єкти інвестиційної діяльності – цінні папери); виконання операцій з цінними паперами; формування портфеля цінних паперів відповідно до реалізованих операцій (перетворення вкладених коштів в приріст капітальної вартості та отримання нової споживчої вартості); фінансовий результат від ІОДБ з цінними паперами (приріст капітальної вартості у формі доходу або соціального ефекту - реалізація кінцевої мети інвестування).

При реалізації кінцевої та початкової мети ІОДБ створюється новий взаємозв'язок : дохід – діяльність, а так як трансформація інвестиційних ресурсів реалізується за умови використання основних інструментів діяльності банків на ринку цінних паперів - операцій з цінними паперами з відповідним врахуванням нормативних обмежень Національного банку України можемо зазначити про дану пріоритетну відмінність. Таким чином, прослідковується тісний взаємозв'язок між банківським сектором, ринком цінних паперів, виконанням операцій з цінними паперами в якості пріоритетних інструментів та інвестиційними ресурсами, які є основним елементом формування ресурсного забезпечення діяльності банків на ринку цінних паперів з урахуванням нормативних обмежень. Це і обумовлює ґрунтовний взаємозв'язок окреслених рівнів та визначає, що участь банків у функціонуванні ринку цінних паперів та визначеної послідовності різних видів діяльності шляхом виконання операцій з цінними паперами та використання інвестиційних ресурсів в умовах граничних обмежень ведення банківської діяльності, за своєю складовою характеристикою, включає визнання орієнтирів банківської інвестиційної діяльності. Під даним поняттям ми розуміємо ІОДБ на ринку цінних паперів як сукупність всіх форм дії на відносини, що виникають на ринку цінних паперів з боку банківської

галузі, незалежно від того, чи породжені вони безпосередньо банківською діяльністю на ринку цінних паперів або іншими напрямками банківської діяльності.

Таким чином, дослідження категоріальної суті інвестиційної складової сучасного відтворювального процесу, а також формулювання понятійного апарату складових єдиної системи ІОДБ, є тією теоретичною базою, конкретизація суті якої повинна скласти основу для формування ефективної стратегії управління ІОДБ, що забезпечує оптимальне функціонування банківського сектору на ринку цінних паперів з відповідним визначенням особливостей реалізації операцій з цінними паперами, формування портфеля цінних паперів та специфіки ІОДБ в умовах ризиковості .

1.2. Класифікаційні ознаки та багатомірність видового складу інвестиційно-орієнтованої діяльності банків на ринку цінних паперів

При теоретичному дослідженні сутності ІОДБ на ринку цінних паперів, яка визначена як вибір визначеної послідовності різних видів діяльності банків на ринку цінних паперів, що реалізується шляхом виконання операцій, і, на основі ефективно сформованого ресурсного забезпечення, спрямована на отримання максимального доходу в умовах нормативних обмежень та ризиковості банківської діяльності. І одним із ключових питань даного дослідження в контексті визначення особливостей ІОДБ є диференціація відповідних операцій, що здійснюються, на види, та виокремлення їх основних класифікаційних ознак. Найбільш економічно-обґрунтованим визначенням сутності інвестиційних операцій банку стало визначення Васюренка О.В., який зазначає, що інвестиційні операції - це активні операції із вкладення ресурсів банку в різноманітні цінні папери з метою одержання доходу від утримання їх у своєму портфелі впродовж визначеного терміну або від продажу придбаних цінних паперів за більш високою вартістю [27]. Таке визначення найбільш повно уточнює сутність інвестиційних операцій банку, а отже, і його діяльності на ринку цінних паперів, оскільки визначає мету здійснення інвестиційних операцій та безпосередній інструментарій їх реалізації, враховуючи при цьому ресурсне забезпечення процесу. Враховуючи усі предметні напрями така

економічна інтерпретація сутності операцій банку з цінними паперами стала базовою для реалізації подальшого дослідження. В сучасній економічній літературі класифікація банківських операцій з цінними паперами також стала об'єктом дослідження багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів: від визначення окремих видів [33, 34, 90, 100, 149, 151], до спроб їх об'єднання та класифікації [24]. Проте, слід відмітити, що зазначені підходи авторів щодо визначення класифікаційних ознак та багатовимірного складу операцій банку з цінними паперами досить обмежено враховують сучасні тенденції функціонування вітчизняного ринку цінних паперів. В сучасній економічній літературі залежно від стадії обігу цінних паперів ринок цінних паперів класифікують на первинний та вторинний [56]. На первинному ринку, як правило, розміщуються вперше емітовані цінні папери, відбувається мобілізація капіталів, в той час як на вторинному ринку обертаються цінні папери, які вже реалізовані на первинному ринку. Іншими словами, вторинний ринок забезпечує купівлю та продаж раніше емітованих цінних паперів. Враховуючи підходи сучасних науковців та особливості організації функціонування вітчизняний вторинний ринок цінних паперів поділяється на біржовий та позабіржовий [31]. Позабіржовий ринок є децентралізованим, на відміну від біржового, який за функціональними характеристиками є централізованим. Організований біржовий ринок, як правило, пов'язують з поняттям фондової біржі, і вітчизняний організований ринок цінних паперів не є виключенням. Що стосується позабіржового ринку цінних паперів, то слід зазначити, що саме на ньому реалізується первинне розміщення цінних паперів, а також перепродаж цінних паперів тих емітентів, цінні папери яких не пройшли процедуру лістингу, тобто не відповідають встановленим вимогам організатора торгівлі. Узагальнюючи погляди вітчизняних авторів щодо виокремлення основних функцій ринку цінних паперів слід узагальнити фундаментальні, а саме: регулювання сфери грошового обігу та кредиту, забезпечення трансформації капіталу між галузями та сферами національної економіки, розподіл і перерозподіл капіталу корпорацій та контроль за їх діяльністю, залучення капіталу та забезпечення його ефективного використання та відповідне забезпечення

оперативної інформації щодо руху індивідуальних капіталів [92, 160]. Вітчизняний банківський сектор є найбільш активним учасником ринку цінних паперів та має безпосередній вплив на якість реалізації основних функцій ринку цінних паперів. Саме тому банки варто розглядати не як відособлені інститути ринкової економіки, а як складну систему, яка у своїй єдності опосередковує відтворювальний процес в економіці, визначаючи обсяги та напрямки інвестування [46]. Звертаючись до зарубіжного досвіду банківської діяльності, варто зазначити, що проведення банком тільки позикових операцій дає змогу отримати достатній дохід, але не дозволяє розраховувати на низький рівень ризику, адже надаючи позики, банк постійно ризикує не повернути їх назад, тому іноземні банки розвинених країн ніколи не обмежують активні операції кредитними послугами [13]. Маючи у розпорядженні вільні фінансові ресурси, банки повинні забезпечити не тільки їх збереження, отримання відповідного доходу, а й їх диверсифікацію і ліквідність, що є прийнятним мотивом для здійснення операцій з цінними паперами, враховуючи нормативні особливості ІОДБ. Здійснюючи операції з цінними паперами, банк стимулює так званий інвестиційний процес, під яким розуміють послідовність етапів, дій, і процедур по здійсненню такої діяльності. Розгляд ролі банківських операцій на ринку цінних паперів і визначення рамок, за межами яких вони втрачають ознаки доцільності, можливе тільки на підставі загальної теорії мікроекономічної поведінки, тобто теорії поведінки банку в умовах ринку. Чітке виокремлення основних форм банківського інвестиційного посередництва з позиції мікроекономічного аналізу дає можливість визначити пріоритетність банківського сектору, як основного суб'єкта ринку цінних паперів, переваги ІОДБ з позиції внутрішнього ринку та визначити можливості впливу установ банків на інвестиційний розвиток в цілому, формуючи таким чином чітке уявлення про можливість виокремлення та класифікацію банківських операцій з цінними паперами. Слід зазначити, що взаємодія банків з клієнтами в мікроекономічних рамках може протікати в чотирьох формах, для яких характерна специфічна мотивація банківської поведінки. Перша форма ІОДБ в межах якої банки виступають як зберігачі заощаджень клієнта, є формою взаємодії банку з клієнтами в залученні

переважної більшості ресурсів, що забезпечують банківські операції з цінними паперами. Визначальним мотивом у даній частині ІОДБ виступає максимізація об'ємів залучених інвестиційних ресурсів, необхідних для задоволення попиту на них. Збільшення ж масштабів ІОДБ на ринку цінних паперів у довгостроковому плані неможливе без збільшення об'ємів акумульованих заощаджень. Форма взаємодії з клієнтами, в якій банки проявляють себе як позичальники або кредитори, пов'язана, в першу чергу, з безпосередньою діяльністю банків на ринку цінних паперів. Мотиви банків в цій ситуації необхідно розглядати диференційовано для випадків, коли вони відіграють роль позичальників, і коли виступають кредиторами. Банки як кредитори на ринку цінних паперів мають на меті безпосереднього отримання доходу за рахунок розміщення акумульованих інвестиційних ресурсів або, у разі недостатності останніх, за рахунок здійснення кредитної емісії грошей. Банки як позичальники виступають на ринку виключно суб'єктами попиту на джерела інвестиційних ресурсів, призначені для розміщення в сек'юритизовані інвестиційні активи з боку інших суб'єктів на інвестиційному ринку. Основними мотивами здійснення таких операцій виступають розширення ресурсної бази інвестиційної діяльності банків та підтримка ліквідності. В окремих випадках банки в даній формі переслідують цілі зниження ризиків власної ІОДБ за рахунок їх реалізації третім особам. Останні дві з вказаних форм є спорідненими з позиції мотивації їх використання банками на ринку цінних паперів. При взаємодії з клієнтами, у формах, що передбачають роль банків як комісійного посередника або агента, банки прагнуть стабілізувати рівень доходів від своєї діяльності, і відповідно розширити прибуткову базу без прийняття на себе додаткових ризиків при загальному збільшенні числа клієнтів. Це з урахуванням специфіки взаємодії по осі «банк - клієнт» у цілому створює основу для подальшого розширення ІОДБ і посилення конкурентних позицій. Для ґрунтовної реалізації зазначених позицій банк здійснює операції з цінними паперами, з метою підвищення ефективності функціонування ринку цінних паперів та отримання прибутку, використовуючи у своїх діяльності увесь спектр цінних паперів представлений на вітчизняному ринку. Світова практика налічує велику кількість видів цінних паперів, причому у міру

розвитку фінансових ринків з'являються все нові їх різновиди, на хвилі впровадження інформаційних технологій модифікуються традиційні види, змінюється характер самих операцій з цінними паперами [10]. Для того щоб аргументувати класифікацію цінних паперів в контексті дослідження спочатку необхідно визначити найбільш узагальнене теоретичне вираження сутності цінного паперу як економічної категорії [61, 62, 173]. Узагальнюючи економічні трактування поняття цінних паперів, можна визначити, що з юридичної точки зору цінний папір - це грошовий документ, який засвідчує майнові права, здійснення або передача яких можливі тільки при пред'явленні даного документа. Для того, щоб стати цінним папером як таким, фінансовий інструмент повинен бути визнаний у якості цінного паперу державою. З економічної точки зору цінний папір - це сукупність майнових прав на ті або інші матеріальні об'єкти, які відокремилися від своєї матеріальної основи, одержали власну ресурсну форму й можуть самостійно обертатися на ринку. Використовуючи системно-логістичний аналіз робіт вітчизняних і зарубіжних вчених та законодавчо-нормативної бази, що регулює діяльність банку на ринку цінних паперів, можемо визначити, що в даний час існує безліч загальних класифікацій цінних паперів [54, 125, 176].

Проте, більшості з них властиві два недоліки: відносна неповнота (недоцільним є перелік цінних паперів ґрунтований лише на їх економічній характеристиці); відсутність виділення видів цінних паперів відповідно до ознаки класифікації. Згідно Цивільного кодексу України [173] та Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» [62] у цивільному обороті вітчизняного ринку цінних паперів представлено шість груп цінних паперів з відповідними видами, узагальнена класифікація яких представлена у табл. 1.1. Запропонована класифікація дає змогу чітко виокремити до яких груп відноситься той чи інший вид цінних паперів, розмежувати ознаки порядку їх розміщення та визначити форму існування та форму випуску. Слід зазначити, що у практичній діяльності банків актуальним є розмежування цінних паперів з фіксованим та нефіксованим прибутком, що є пріоритетним з точки зору оптимальності реалізації операцій на ринку цінних паперів.

Таблиця 1.1 - Узагальнена класифікація цінних паперів

<i>Група цінних паперів</i>	<i>Вид цінних паперів</i>	<i>За порядком їх розміщення</i>	<i>За формою існування</i>	<i>За формою випуску</i>
Пайові (цінні папери, що засвідчують участь їх власника в статутному капіталі (за винятком інвестиційних сертифікатів) надають власнику право на участь в управлінні емітентом і отримання частини прибутку)	акції/ сертифікат акцій	емісійні	бездокументарні / документарні	іменні
	інвестиційні сертифікати	емісійні	документарні	іменні
	сертифікати Фонду операцій з нерухомістю	емісійні	документарні	іменні
Боргові (цінні папери, що засвідчують відносини позики) і передбачають зобов'язання емітента сплатити у визначений строк кошти відповідно до зобов'язання.	облігації підприємств	емісійні	документарні/бездокументарні	іменні, на пред'явника
	державні облігації України	емісійні	документарні/бездокументарні	іменні, на пред'явника
	облігації місцевих позик	емісійні	документарні/бездокументарні	іменні, на пред'явника
	казначейські зобов'язання України	емісійні	документарні бездокументарні	іменні, на пред'явника
	ощадні (депозитні) сертифікати	неемісійні	документарні	іменні, на пред'явника
	векселі	неемісійні	документарні	іменні
Іпотечні (цінні папери, випуск яких забезпечено іпотечним покриттям (іпотечним пулом) та які посвідчують право власників на отримання від емітента належних їм коштів)	іпотечні облігації	емісійні	документарні	іменні, на пред'явника
	іпотечні сертифікати	емісійні	документарні	іменні
	заставні	неемісійні	документарні	іменні
Приватизаційні (цінні папери, які посвідчують право власника на безоплатне одержання у процесі приватизації частки майна державних підприємств, державного житлового фонду, земельного фонду)	приватизаційний майновий сертифікат	неемісійні	документарні	іменні
	житловий чек	неемісійні	документарні	іменні
	земельний бон	неемісійні	документарні	іменні
	компенсаційний сертифікат	неемісійні	документарні	іменні
Похідні (цінні папери, механізм випуску та обігу яких пов'язаний з правом на придбання чи продаж протягом строку, встановленого договором, цінних паперів, інших фінансових та/або товарних ресурсів)	опціон	неемісійні	документарні	іменні, на пред'явника
	ф'ючерс	неемісійні	документарні	іменні, на пред'явника
	форвард	неемісійні	документарні	іменні, на пред'явника
	варант	неемісійні	документарні	іменні, на пред'явника
Товаророзпорядчі (цінні папери, які надають право їх держателю розпоряджатися майном, вказаним у цих документах)	пакувальний лист	неемісійні	документарні	на пред'явника, ордерні
	товарна накладна	неемісійні	документарні	на пред'явника, ордерні
	відвантажувальні специфікації	неемісійні	документарні	на пред'явника, ордерні
	авіанакладна	неемісійні	документарні	на пред'явника, ордерні
	коносамент	неемісійні	документарні	на пред'явника, ордерні
	делівері ордер	неемісійні	документарні	на пред'явника, ордерні

Джерело: [розроблено автором за [42, 61, 62, 138, 173]

Державний вищий навчальний заклад
“УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ”

State Higher
“UKRAINIAN ACADEMY
OF THE NATIONAL BANK OF UKRAINE”

Educational Institute
“UKRAINIAN ACADEMY OF BANKING
AND FINANCE OF THE NATIONAL BANK OF UKRAINE”

Подальше удосконалення методології обґрунтування ефективності реалізації операцій банків з цінними паперами визначає необхідність в складанні синтетичної класифікації операцій з цінними паперами, з урахуванням специфіки діяльності банку на ринку цінних паперів. Це надасть можливість глибше зрозуміти внутрішньобанківські зв'язки, оптимізувати інформаційні потоки, удосконалити методи ухвалення рішень банку і одержати основу для розробки оптимальної структури організації операцій з цінними паперами.

Концептуальні підходи до характеристики операцій банку з цінними паперами, що розглянуті у попередньому розділі визначають, що за своїм економічним змістом операція з цінними паперами - закінчена дія або ряд дій з цінними паперами і грошовими коштами на ринку цінних паперів для досягнення поставлених цілей, а саме :

- забезпечення фінансовими ресурсами діяльності суб'єкта операції - формування і збільшення власного капіталу, залучення позикового капіталу або ресурсів в оборот. По своєму економічному призначенню - це пасивні операції, які здійснюються через емісію цінних паперів, тому носять назву емісійних операцій;

- вкладення власних і мобілізованих ресурсів у фондові активи суб'єктом операцій від свого імені. По своєму економічному призначенню - це активні операції, які здійснюються шляхом придбання фондових цінностей на фондовій біржі, в торговій системі, на позабіржовому ринку, тому носять назву операцій з цінними паперами.

На нашу думку, класифікація операцій може здійснюватися декількома способами. Під класифікаційною групою надалі розумітимемо самостійний спосіб класифікації. Вона утворюється за рахунок елементів класифікації (видів операцій). При створенні класифікації операцій з цінними паперами, на наш погляд, доцільно керуватися наступними принципами:

- в основі виділення елементів кожної класифікаційної групи є необхідність в існуванні власної класифікаційної ознаки.

- сукупність класифікаційних елементів групи передбачає охоплення усього спектру операцій.

– позначення класифікаційної групи має сенс у разі наявності особливостей в операціях, що виділяються.

Перший принцип не означає, що кожна класифікаційна група повинна мати тільки одну класифікаційну ознаку, але, на нашу думку, він або вони повинні бути єдиними для всіх елементів класифікаційної групи і не співпадати з класифікаційними ознаками інших груп. Це дозволить уникнути збігу елементів різних класифікаційних груп. Другий принцип вводить для того, щоб забезпечити повноту класифікації. Класифікація операцій може бути багаторівневою, що означає можливість виділення субоперацій в основних напрямках діяльності. Таким чином, якщо класифікаційна ознака не дозволяє виділити елементи групи, що охоплюють весь спектр операцій, то не виключена можливість того, що це буде застосовано лише до одного з видів операцій. Наявність особливостей у виконуваних операціях є необхідною умовою для того, щоб групи, що виділяються, не перетиналися. Перетин груп є ознакою надмірності класифікації. Необхідність застосування даних принципів витікає з особливостей того, що класифікується об'єкт - операції. Головним завданням при побудові класифікації операцій є виявлення загальних рис в їх організації.

Операції для свого здійснення не потребують наукових абстракцій, але в організаційних цілях можуть бути об'єднані у види. Об'єднання видів операцій в класифікаційні групи на основі пропонованих принципів дозволяє вирішити два завдання:

- визначити організаційні риси (ознаки), що є загальними для тих або інших операцій;
- зробити кожен класифікаційну групу самодостатньою, здатною повністю охопити операції.

Виділення операції як окремого елемента з практичної точки зору має сенс за наявності особливостей в ухваленні рішення та технічному забезпеченні. Покладені в основу класифікації принципи дозволяють будь-яку операцію віднести до того або іншого єдиного елемента кожної з класифікаційних груп, при цьому безліч елементів, що належать різним групам, є непересічними. З огляду на вищевикладене, при класифікації операцій банку на ринку цінних паперів, перш за

все, слід обґрунтувати власне бачення їх видового складу з виокремленням чітко окреслених нормативно-правових меж діяльності банку (рис.1.5.).

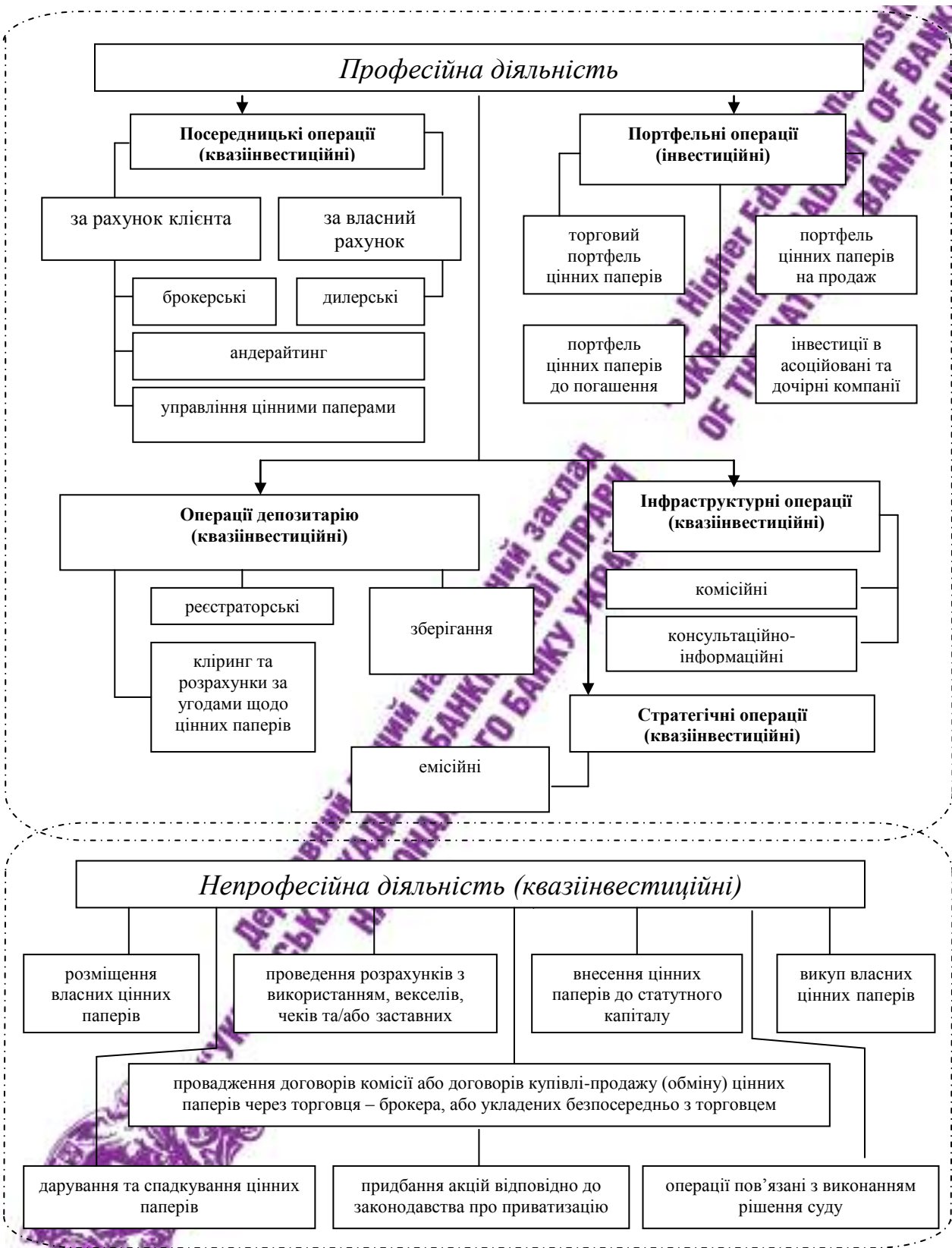

Рисунок 1.5 - Структурно-логічна схема видового складу операцій банків на ринку цінних паперів (розроблено автором за [62, 130])

Розглядаючи основи інвестиційних операцій банків з цінними паперами, визначимось, що у ІОДБ прямі доходи від вкладень в цінні папери реалізуються у формі дивідендів, відсотків або прибутку від перепродажу. Непрямі доходи утворюються на основі розширення впливу банків на клієнтів через володіння контрольним пакетом їх цінних паперів або виконання операцій з цінними паперами за їх дорученням. Це є теоретичним віддзеркаленням реально існуючих економічних відносин, оскільки механізми інвестування в ринковій економіці безпосередньо пов'язані з ринком цінних паперів [166].

Банк, як специфічний суб'єкт фінансового ринку виконує як професійну, так і непрофесійну діяльність на ринку цінних паперів. На відміну від інших учасників ринку цінних паперів його діяльність регламентується як з боку Верховної Ради України, Національного банку України так і з боку Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. З урахуванням економічного обґрунтування визначення поняття ІОДБ та вищезазначених особливостей її реалізації з боку банків як професійних учасників ринку цінних паперів саме ці критерії були покладені в основу класифікації операцій банків з цінними паперами.

До професійної діяльності банку на ринку цінних паперів слід віднести посередницькі, портфельні, стратегічні, інфраструктурні операції та операції депозитарію. Слід зазначити, що саме таке виокремлення видів операцій з практичної точки зору розширює діапазон ІОДБ та виокремлює специфіку реалізації операцій з цінними паперами як на ринку цінних паперів так безпосередньо і у середині банку.

Залежно від діапазону реалізації усі банківські операції з цінними паперами доцільно поділити на чисто інвестиційні операції (для яких характерна наявність двох основних характеристик: вкладення ресурсів і отримання прибутку) – до них відносимо операції, що реалізуються в межах портфельних операцій, так і квазіінвестиційні операції (для яких характерна наявність лише однієї з вказаних характеристик) – посередницькі операції, операції депозитарію, інфраструктурні, стратегічні та операції що забезпечують реалізацію непрофесійної діяльності.

Інвестиційними операціями банків, на нашу думку, доцільно вважати операції

з цінними паперами третіх осіб по їх купівлі-продажу, причому купівля банком власних акцій може розглядатися як квазіінвестиції, оскільки є присутнім тільки одна з характерних ознак - факт вкладення засобів, оскільки зазвичай дивіденди по акціях, що знаходяться у власності публічного товариства, не нараховуються.

Іншими видами квазіінвестиційних операцій виступають:

- внесення цінних паперів до статутного капіталу (характерна ознака – вкладення засобів);
- проведення розрахунків з використанням чеків, векселів або заставних (отримання прибутку без наявності вкладення коштів);
- дарування та спадкування цінних паперів (наявність прибутку як результату цих операцій);
- провадження договорів комісії та купівлі – продажу цінних паперів через торговця (наявність лише прибутку як результату цих операцій) [61].

Економічно обґрунтованим є поділення операцій з цінними паперами на добровільні і примусові (обов'язкові) залежно від характеру здійснення. До останніх відносяться операції з державними цінними паперами, таке розмежування ґрунтується на тому, що для банку такий вид операції є обов'язковим. Серед добровільних інвестицій можна умовно виділити активні і пасивні. Таке розмежування пов'язано з тим, що активні інвестиційні операції спрямовані на швидке отримання прибутку від зміни курсу цінних паперів і носять спекулятивний характер, пасивні - навпаки, орієнтовані на тривалі терміни зберігання цінних паперів з метою отримання прибутків від відсотків по ним.

Доцільним з погляду теоретичного узагальнення є визначення загальних складових класифікаційних груп операцій банку з цінними паперами, їх особливості, напрями реалізації та видовий склад цінних паперів, що забезпечує їх виконання. Особливу увагу зосередимо на першій класифікаційній групі операцій – посередницьких операціях банку. При здійсненні посередницьких операцій з цінними паперами банки діють в інтересах клієнта враховуючи кон'юнктуру ринку цінних паперів. У цьому аспекті, насамперед, доцільно відмітити, що обов'язковою умовою для ефективного реалізації посередницьких операцій є узгодження з клієнтом

допустимого рівня ризику щодо виконання операцій купівлі-продажу або міні цінних паперів, у тому числі щодо ліквідності цінних паперів.

До складу посередницьких операцій за ступенем дохідності першочергового значення набуває дилерська діяльність в якості торгової операції. В економічній літературі визначені узагальнені подання сутності даної операції. Так, авторський колектив вітчизняних вчених [12], базуючись на відповідній нормативно-правовій базі [62], ототожнюють дилерську діяльність з комерційними операціями та визначають як комерційну діяльність, що передбачає купівлю продаж цінних паперів від свого імені та за свій рахунок з метою перепродажу третім особам. Проте, аргументованим є твердження, сутнісна характеристика дилерської діяльності як укладення банком цивільно-правових договорів щодо цінних паперів від свого імені та за свій рахунок з метою перепродажу, обмежується випадками, коли банку забороняється обмінювати цінні папери власного випуску. Це специфічно виокремлює дилерську діяльність банку серед інших учасників ринку цінних паперів.

Що стосується брокерської діяльності, яка за своєю економічною характеристикою також є торгівельною, то її правова сутність закладена в [62] і визначається як реалізація банками відповідних операцій щодо цінних паперів від свого імені (від імені іншої особи), за дорученням і за рахунок іншої особи. Проте концептуальною особливістю є визначення Чарльза Дж. Вульфа [37], який обґрунтовує брокерську діяльність як посередництво, що зводить разом покупців і продавців одного й того ж цінного паперу або товару, та виконує їх накази, отримуючи за це комісійну винагороду. Найбільш повно економічна сутність брокерської діяльності визначено у роботах [49] та [16], де конкретизується, що брокер може виступати поручителем або гарантом виконання зобов'язань перед третіми особами за договорами, що укладаються від імені клієнта, отримуючи за це комісійну винагороду. Проте, окрім класичної сутності брокерської діяльності при її реалізації вітчизняні банки, як специфічні учасники ринку цінних паперів, у своїй практиці можуть здійснювати:

- брокерське обслуговування – надання послуг клієнту щодо укладання

договорів купівлі-продажу цінних паперів;

- комісійне обслуговування - здійснення відповідних операцій щодо цінних паперів від імені банку за рахунок клієнта за визначену винагороду;
- доручення - певні юридичні дії щодо цінних паперів, від імені та за рахунок клієнта;
- купівля-продаж цінних паперів у третьої особи відповідно до замовлення клієнта банку.

Перелічені напрями брокерської діяльності суттєво відрізняють її серед інших посередницьких операцій.

Не менш вагомою складовою групи посередницьких операцій є андеррайтинг – розміщення (підписка, продаж) цінних паперів банками за дорученням, від імені та за рахунок емітента [182]. Андеррайтинг – це гарантоване розміщення цінних паперів нового випуску [86]. При реалізації цього виду діяльності банки, як правило, розміщують цінні папери за дорученням, від імені та за рахунок емітента за визначену винагороду. За визначенням групи вітчизняних вчених-економістів [149] андеррайтинг у широкому розумінні – сукупність дій, пов'язаних з організацією випуску та розміщенням цінних паперів, що може відбуватися не обов'язково з гарантуванням продажу (стороння емісія). За визначенням Тиркало Р.І. андеррайтинг передбачає два варіанти діяльності банку: в якості покупця, або в якості агента. Діяльність у якості агента урізноманітнюється трьома основними способами:- прийняття зобов'язання реалізувати якомога більше цінних паперів з випуску, проте без повної фінансової відповідальності;- прийняття зобов'язань реалізувати якомога більше цінних паперів з випуску, проте у межах певного терміну;- прийняття зобов'язання виступити у ролі резервного каналу реалізації емісії при настанні певних умов (умовна гарантія) [166].

В цілому такі визначення вдало характеризують економічну сутність андеррайтингу, проте, на нашу думку, головною особливістю у вітчизняній банківській практиці є самостійне визначення банками регіональних ринків для виконання своїх обов'язків як андеррайтера, встановлення за погодженням з емітентом нової ціни продажу цінних паперів у разі зміни умов розміщення та

забезпечення організації обліку розміщення випуску цінних паперів, зокрема обліку осіб, серед яких розміщуються іменні цінні папери, з урахуванням особливостей обліку форми існування цінних паперів.

Вітчизняні банки, в межах посередницьких операцій, також можуть здійснювати діяльність по управлінню цінними паперами, яка, за своїм економічним призначенням, провадиться банком від свого імені за винагороду протягом визначеного строку. Об'єктами управління є виключно емісійні цінні папери, ощадні та депозитні сертифікати незалежно від форми їх існування, цінні папери іноземних емітентів, особливості розміщення та обігу яких на території України відповідають вимогам, встановленим Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку. Найбільш узагальненим є визначення Стойко О. Я., про те, що діяльність з управління цінними паперами ведеться від свого імені за винагороду на підставі відповідного договору протягом терміну, визначеного стосовно управління переданими у володіння цінними паперами, які належать на правах власності іншій особі, в інтересах цієї особи або визначених цією особою третіх осіб. [160] Слід конкретизувати, що цінні папери вважаються переданими в управління з усією сукупністю засвідчених ними прав лише у випадку, коли передача цінних паперів в управління не передбачає переходу права власності до банку. Головною особливістю управління цінними паперами є те, що банк, який прийняв в управління цінні папери, здійснює відносно них певні операції, у тому числі самостійно та від свого імені реалізовує всі права, засвідчені цінними паперами, що знаходяться в управлінні (право на отримання дивідендів, доходів по облігаціях, особисті немайнові права публічного товариства, право на переведення платежу у рахунок погашення цінного папера тощо).

Наступним видом операцій при здійсненні професійної діяльності банку є операції депозитарію. До даного виду операції слід віднести реєстраторські, операції зберігача та кліринг і розрахунки за угодами щодо цінних паперів. Економічна сутність депозитарної діяльності, визначена в Економічній енциклопедії, визначає її як один із видів професійної діяльності на ринку цінних паперів по наданню послуг щодо збереження сертифікатів цінних паперів і обліку та переходу прав на цінні

папери [51]. Вітчизняне законодавство визначає діяльність зберігача як діяльність з надання послуг щодо зберігання цінних паперів та обліку прав власності на цінні папери, а також обслуговування угод з цінними паперами [62].

Слід відмітити, що власник цінних паперів чи особа, яка діє за його дорученням та користується послугами депозитарію зі зберігання цінних паперів є його депонентами (клієнтами). Взаємовідносини між депозитарієм і депонентом регулюються договором, укладання якого не обумовлює перехід до депозитарію прав власності на цінні папери депонента, це і відрізняє депозитарну діяльність серед інших операцій даної групи.

За визначенням [61] та [62] діяльність з ведення реєстрів власників іменних цінних паперів (реєстраторська діяльність) – професійна діяльність на ринку цінних паперів, яка включає збирання, фіксацію, обробку, зберігання та надання даних, які складають систему реєстру власників іменних цінних паперів, щодо іменних цінних паперів, їх емітентів та власників, а також виконання інших функцій. Внесення інформації в систему реєстру про перехід прав власності на іменні цінні папери здійснюється на підставі письмового розпорядження зареєстрованої особи і документів, що, в свою чергу, є підставою для переходу прав власності на підставі договору на ведення реєстру. Що стосується додаткових послуг в межах реалізації реєстраторської діяльності, то вітчизняні банки також формують звіти та довідкові матеріали, які характеризують обіг цінних паперів, забезпечують консультації щодо обігу цінних паперів та облік прав власності на них, організації випуску цінних паперів, а також супроводження цінних паперів в процесі реєстрації в Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку. Слід додати, що основною особливістю реєстраторської діяльності вітчизняних банків, в межах реалізації операцій обліку прав власності, є зберігання та обслуговування обігу цінних паперів і операцій емітента з цінними паперами як щодо тих цінних паперів, що їм безпосередньо належать, так і тих, які вони зберігають згідно з договором про відкриття рахунку. Слід зауважити, що при цьому, зберігач не може вести реєстр власників іменних цінних паперів, щодо яких він здійснює угоди. Банки, які мають дозвіл на здійснення діяльності по випуску та обігу цінних паперів, мають право також

провадити за дорученням власника операції з депонованими цінними паперами.

Наступним видом операцій є клірингова діяльність банків і розрахунки за угодами щодо цінних паперів, що за своєю сутнісною характеристикою визначається як діяльність щодо отримання, звірки та поточного оновлення інформації, підготовки бухгалтерських та облікових документів, необхідних для виконання угод з цінними паперами, визначення взаємних зобов'язань, що передбачає взаємозалік, забезпечення та гарантування розрахунків за угодами щодо цінних паперів [32]. Схоже економічне тлумачення наведено у [142], де обгрунтовано, що кліринг цінних паперів — це визначення взаємних зобов'язань і прав власності учасників угод та інших операцій з цінними паперами в процесі виконання згаданих угод і операцій, під час якого відбувається збирання, звіряння, виправлення інформації та підготовка бухгалтерських документів для здійснення цих угод.

Порівнюючи вищезазначені визначення та враховуючи нормативно-правову базу регулювання клірингової діяльності в Україні слід узагальнити, що за своєю сутнісною характеристикою кліринг цінних паперів у банківській практиці передбачає як діяльність по визначенню взаємних зобов'язань (операції зі збирання, перевірки й підготовки документів щодо виконання угод по цінних паперах, корегування інформації по угодам щодо цінних паперів та підготовка відповідних бухгалтерських документів) так і їх залік по операціям та розрахункам з цінними паперами [61], [62]. Слід відмітити, що головна особливість полягає в тому, що клірингові операції обслуговують організовані ринки цінних паперів, тобто фондові біржі і організовані позабіржові системи торгівлі цінними паперами, число операцій і учасників торгівлі на яких дуже велике, що об'єктивно призвело до виділення діяльності по розрахунках з цінними паперами в специфічну сферу з виокремленням відповідних спеціалізованих розрахунково-клірингових операцій банку.

Загальні принципи оцінки та основна методика реалізації банком портфельних операцій закладено у відображенні в бухгалтерському обліку цінних паперів, придбаних банком, з метою їх оцінки. Так, Кіндрацька Л.М. базуючись на [67] виділяє чотири види портфелів цінних паперів:

- цінні папери, які обліковуються в торговому портфелі;
- цінні папери в портфелі банку на продаж;
- цінні папери в портфелі банку до погашення;
- цінні папери, спрямованими на інвестиції в асоційовані та дочірні компанії

[72].

Якщо порівнювати економічну сутність зазначених видів портфельів, то необхідним є визначення, що до торгового портфеля у вітчизняній банківській практиці відносять:

- боргові цінні папери, акції та інші цінні папери з нефіксованим прибутком, що використовуються банком для отримання прибутків у результаті короткотермінових коливань ціни;

- будь-які інші цінні папери, щодо яких банк має намір і змогу обліку за справедливою вартістю з визнанням переоцінки через прибутки/збитки (крім акцій, які не мають котирувальної ціни на активному ринку і справедливу вартість яких неможливо достовірно визначити).

Що стосується портфеля цінних паперів на продаж, то інструментами виконання даного виду портфельних операцій є акції, інші цінні папери з нефіксованим прибутком та боргові цінні папери, а саме:

- боргові цінні папери з фіксованою датою погашення, які банк не має наміру або змоги тримати до дати їх погашення або за наявності певних обмежень щодо обліку цінних паперів у портфелі до погашення;

- цінні папери, які банк готовий продати у зв'язку зі зміною ринкових відсоткових ставок, його потребами, пов'язаними з ліквідністю, а також наявністю альтернативних інвестицій;

- акції та інші цінні папери з нефіксованим прибутком, за якими неможливо достовірно визначити справедливу вартість;

- фінансові інвестиції в асоційовані та дочірні компанії, що придбані або утримуються виключно для продажу;

- інші цінні папери, придбані з метою утримання їх у портфелі на продаж.

У портфелі до погашення обліковуються придбані боргові цінні папери з

фіксованими платежами, а також з фіксованим строком погашення. Боргові цінні папери відносяться до портфеля до погашення, якщо банк має змогу утримувати їх до строку погашення з метою отримання процентного доходу. У разі прийняття рішення про продаж цінних паперів з портфеля до погашення банк переводить такі цінні папери в портфель на продаж та здійснює реалізацію цінних паперів.

До інвестицій в асоційовані та дочірні компанії належать акції та інші цінні папери з нефіксованим прибутком емітентів, за винятком таких цінних паперів, що придбані або утримуються виключно для продажу протягом обумовленого періоду (12 місяців) з дати придбання [67]. Витрати на операції, пов'язані з придбанням інвестиції, збільшують суму такої інвестиції на дату її придбання. Інвестиції в асоційовані компанії, як правило можуть бути переведені в інвестиції в дочірні компанії або у портфель на продаж.

До інфраструктурних операцій банку з цінними паперами доцільним буде віднести комісійні та консультаційно-інформаційні операції, оскільки саме ці види операцій мають істотний вплив на формування поточних короткотермінових ресурсів банку за рахунок отримання комісійної винагороди за їх реалізацію.

Обґрунтованим з точки зору ресурсного забезпечення інвестиційних операцій банку є виокремлення стратегічних операцій, до складу яких необхідно включити емісійні операції та купівлю акцій інших товариств. Емісійні операції передбачають реалізацію етапів процедури емісії цінних паперів власного випуску банку за двома напрямками:

– приватне розміщення акцій (перша емісія) при створенні банку як публічного товариства; емісія акцій спрямована на збільшення акціонерного статутного капіталу шляхом розміщення акцій по закритій підписці або на відкритому ринку.

– емісія цінних паперів з метою мінімізації ризиків ІУДБ, адже операції з цінними паперами, що пов'язані із емісією саме інструментів для хеджування ризиків (кредитний ризик, процентний ризик, ризик пов'язаний з придбання окремих різновидів прибуткових цінних паперів тощо) можуть бути різними, від цього і залежить необхідність обрання конкретних різновидів цінних паперів для

хеджування, а отже і пріоритети емісійної діяльності.

Емісійні операції створюють основу ринку цінних паперів, тобто те середовище, в якому надалі здійснюються операції, тому цей сектор носить назву первинного. Хоча основною метою емісійної операції є залучення капіталу (грошових ресурсів), емісія цінних паперів дозволяє вирішити і інші завдання, а саме хеджування фінансових ризиків банківської діяльності.

Таким чином, запропонована класифікація призначена, перш за все, для використання основними учасниками ринку цінних паперів - банками. Економічна інтерпретація сутності ринку цінних паперів, визначення особливостей виходу банків на організований вітчизняний та зарубіжний ринок цінних паперів, виявлення особливостей реалізації операцій банків з цінними паперами, класифікація цінних паперів за різними граничними ознаками та відповідне розмежування операцій банку з цінними паперами визначає методологічні можливості щодо визначення специфіки управління портфелем цінних паперів та особливостей ІОДБ за умови виникнення інвестиційних ризиків.

1.3. Забезпечення процесу реалізації інвестиційно-орієнтованої діяльності банків

Дослідження сутності ІОДБ на ринку цінних паперів та визначення класифікаційних ознак операцій з цінними паперами визначає наявність ґрунтовного підходу щодо визначення особливостей управління портфелем цінних паперів, як складового елемента процесу ІОДБ. Усю багатогранність поняття інвестицій часто об'єднують під збірним поняттям «портфель» (від франц *portefeuille*, *porter* — носити і *feuille* — лист) [70], - яке визначає сукупність форм і видів економічної, фінансової діяльності, відповідних документів, грошових коштів, замовлень, об'єктів і т.п.

Портфель, як економічна категорія, безумовно входить до сфери інтересів менеджменту, оскільки є об'єктом управління в діяльності економічного суб'єкта, зокрема банку [158]. Даний факт не може не вплинути як на значення термінології

даного поняття, так і на його структуру. У спеціальній економічній літературі під інвестиційним портфелем звичайно розуміють якусь сукупність цінних паперів, що належать фізичній або юридичній особі та виступають як цілісний об'єкт управління. При цьому, наприклад, Лаврушин О. І., в контексті даного визначення, стверджує, що інвестиційний портфель банку - це набір цінних паперів, придбаний з метою отримання доходів і підтримки ліквідності [13]. Група авторів Єпіфанов А.О., Маслак Н.Г., Сало І.В. [54] визначають портфель цінних паперів як цілеспрямовану сформовану сукупність фінансових інструментів, призначених для здійснення фінансового інвестування відповідно до розробленої інвестиційної політики.

Проте, існує думка, згідно якої інвестиційний портфель це ширше поняття, і визначається як сукупність засобів, вкладених в цінні папери сторонніми юридичними особами і придбані банком, а також розміщені у вигляді термінових внесків інших банківських і кредитно-фінансових установ, включаючи засоби в іноземній валюті і вкладення в іноземні цінні папери [64, 65] . У свою чергу, Колчина Н. У. розширює сутність та склад портфеля, вважаючи його сукупністю різних інвестиційних цінностей, які служать інструментом для досягнення конкретної мети вкладника [171].

Проте, найбільш точним, на наш погляд, є визначення банківського портфеля інвестицій як набору фінансових інструментів (цінних паперів), сформованих з розрахунку на досягнення поставленої мети (забезпечення ефективної діяльності, збільшення прибутковості операцій, підтримки допустимого рівня ризикованості та ліквідності інвестиційних активів і т. п.), виходячи з ресурсів, що є у банку, і їх властивостей, шляхом реалізації відповідних операцій. Таке трактування поняття і є базисом дослідження особливостей управління портфелем інвестицій банку та найбільш відповідає визначенню ІУДБ на ринку цінних паперів, представленому у дослідженні, за умови, що основним інструментом реалізації даної діяльності є операції з цінними паперами. При формуванні портфеля і, надалі змінюючи його склад і структуру, формується нова інвестиційна якість із заданим співвідношенням — ризик – дохід [171]. Головна мета при формуванні портфеля - досягнення найбільш оптимального поєднання між ризиком і доходом для інвестора.

На розвиненому фінансовому ринку інвестиційний портфель — це самостійний продукт, який продається як інвестиційна якість, яка може бути поліпшена в процесі управління портфелем. Ефективне формування портфеля інвестицій не є одноетапною дією. Для того, щоб портфель інвестицій відповідав цілям і тенденціям розвитку фінансового ринку потрібна періодична заміна активів, які входять до його складу. Дії, направлені на якісні зміни портфеля, називаються «управління портфелем» [8, 90, 91]. Управління портфелем здійснюється постійно, а його сутність полягає в здійсненні операцій по купівлі-продажу фінансових цінностей, тобто в безперервній зміні структури об'єму та якості фінансових інструментів (активів), що входять до портфелю банку. За визначенням Данілова О.Д. ефективність цілеспрямованого формування сукупності об'єктів реального та фінансового інвестування для здійснення інвестиційної діяльності, а отже і портфеля інвестицій, залежить від обраної стратегії [46]. Можна стверджувати що саме якість виконання операцій з цінними паперами та раціональність використання інвестиційних ресурсів є основними чинниками впливу на кінцеву якість портфеля інвестицій. Класичною інтерпретацією розвитку інвестиційної діяльності стало розмежування та виокремлення п'яти основних етапів управління інвестиціями Фабоцці Ф, а саме: формулювання інвестиційних цілей, формування інвестиційної політики, вибір портфельної стратегії, вибір активів вимірювання і оцінка ефективності інвестицій. [168]. Як зазначено, п'ять сформульованих етапів утворюють замкнутий, циклічний процес, в якому вимірювання та оцінка ефективності може приводити до коректування цілей, політики, стратегії і структури портфеля [168].

Рівно як і формування портфеля при управлінні портфелем інвестицій банку надалі може починатися на будь-якому з перших чотирьох етапів. Слід відзначити, що формування портфеля інвестицій здійснюється впродовж перших чотирьох етапів управління, а його формування в частині безпосереднього створення, є вибором активів його складових, тобто четвертий етап процесу управління. Таким чином, не можна однозначно стверджувати, що формування портфеля - статика, тоді як управління портфелем - динаміка.

Перший етап процесу управління портфелем інвестицій визначено як формулювання інвестиційних цілей та який повністю залежить від пріоритетних завдань банку. Головною інвестиційною метою в цьому випадку є умова, що прибутковість інвестицій повинна бути вище за вартість залучення ресурсів.

З урахуванням поставлених цілей відбувається формування основних напрямів інвестиційної політики, що є наступним етапом управління. За визначенням Бочарова В.В. інвестиційна політика банку – це діяльність банку, що базується на активних операціях з цінними паперами і направлена на забезпечення дохідності і ліквідності банківських капіталів з урахуванням фактору ризику [20]. Кльоба Л.Г. інвестиційну політику визначає як сукупність заходів організації і управління інвестиційною діяльністю, які направлені на забезпечення оптимальних обсягів, структури та прибутковості інвестиційних активів [74]. Найбільш узагальнюючим є визначення Луціва Б.Л., який зазначає, що інвестиційна політика банку за своєю сутнісною характеристикою це сукупність заходів, що направлені на розробку і реалізацію стратегії щодо управління портфелем інвестицій, за умови досягнення оптимального поєднання різних видів інвестицій з метою забезпечення ефективної діяльності, збільшення прибутковості операцій, підтримки допустимого рівня їх ризикованості і ліквідності балансу [90].

Проте, слід конкретизувати, що виходячи з принципів завдань інвестування і взаємозалежності, що склалися на ринку між основними факторами вкладень коштів в цінні папери: дохідністю, ліквідністю і ризиком, будь-який банк здійснює власну інвестиційну політику, незалежно від того наскільки він враховує вплив тих чи інших чинників, враховуючи при цьому власне ресурсне забезпечення, що, по суті, не було враховано авторами.

Інвестиційна політика банку включає основні напрями розвитку інвестиційних операцій з цінними паперами за конкретний період. У банківській практиці виділяють чотири типи інвестиційної політики: консервативна, помірна, агресивна та змішана. Консервативна політика заснована на вкладеннях з мінімальними ризиками і високою надійністю і ліквідністю, стабільному об'ємі операцій. Помірна політика базується на помірних ризиках, достатній надійності і ліквідності вкладень,

можливому фінансуванні ризикових спекулятивних операцій і венчурного капіталу в межах ліміту, а також помірному зростанні операцій. Агресивна політика полягає у вкладеннях з високими ризиками, високою прибутковістю і низькою ліквідністю, активним зростанням операцій, спроби захоплення контролю над сегментами ринку. Змішана політика передбачає поєднання різних описаних вище підходів по відношенню до різних напрямів вкладень.

Вибір портфельної стратегії, відповідної цілям інвестиційної політики, є наступним етапом процесу управління інвестиціями. Базуючись на практичних особливостях діяльності банків, серед портфельних стратегій Пересада А.А., Майорова Т.В. виділяють два основні підходи до управління банківськими портфелями фінансових інвестицій - активні і пасивні інвестиційні стратегії [133]. Узагальнюючи такий підхід, можна стверджувати, що активний метод управління портфелем інвестицій має на увазі ретельне відстежування і негайне придбання інструментів, що відповідають інвестиційним цілям портфеля, а також швидку зміну складу інструментів, що входять в портфель, з метою досягнення додаткового прибутку. Найбільш вагомим моментом при реалізації усіх активних стратегій є прогноз чинників, що здатні вплинути на інвестиційні властивості визначеного класу активів. Ряд науковців [35, 166] під пасивним управлінням розуміються такий тип управління, при якому інвестор набуває цінних паперів з метою тримати їх щодо тривалого терміну з невеликими і рідкісними змінами структури портфеля [35, 166]. Проте, варто відзначити, що такий підхід можливий при достатній ефективності ринку, насиченого цінними паперами високої якості, адже тривалість існування портфеля припускає стабільність процесів на ринку цінних паперів. У реалізації раціональної інвестиційної політики банки найчастіше використовують певну структуру термінів погашення цінних паперів, яка одержала назву ступеневої політики або рівномірного розподілу [166]. При застосуванні ступеневого підходу до проведення пасивної інвестиційної політики за визначенням Л. Л. Игонина та В. В. Бочарова забезпечується стабільність надходження інвестиційного доходу, спрощується процедура контролю та регулювання при забезпеченні заданого рівня ліквідності, ступеневий підхід запобігає змінам у термінах погашення цінних

паперів, які приносять прибуток внаслідок зрушень у структурі процентних виплат по різноманітним видам цінних паперів [19, 63]. Однак автори не враховують, що на практиці банки втручаються у строки погашення, якщо їх прогнози по відношенню зрушень розміру процентних ставок передбачають одержання додаткових доходів, або запобігання збиткам [19, 63]. Приклад такої політики розкрито у роботі Коваленко Л.О., який визначає, що розподіл інвестицій між цінними паперами здійснений за різними термінами погашення визначається як метод драбини. Цей метод будується на придбанні цінних паперів різних термінів погашення в межах банківського інвестиційного горизонту [75]. Проте слід визначити, що автор не наголошує, що при цьому портфель рівномірно розподіляється в середині часового інтервалу. Таким чином, після погашення цінних паперів з більш короткими термінами, інвестиційні кошти, що вивільнюються вкладаються у цінні папери з більш незмінними термінами погашення [75].

Короткостроковий акцент передбачає придбання короткострокових цінних паперів в межах короткострокового часового інтервалу. Даний метод найбільш обґрунтовано розглядається у роботах Л. О. Примостки, де визначено, що стратегія використання короткострокового акценту банками обґрунтовано у випадках, коли портфель цінних паперів розглядається як джерело підтримки ліквідності, а не одержання доходу [145]. Зокрема слід доповнити, що цей метод відноситься до найбільш обережних, оскільки вся сума інвестицій вкладається в цінні папери короткострокового характеру, що дозволяє забезпечити необхідний рівень ліквідності.

За визначенням Стойко О.Я. стратегія довгострокового акценту доцільна в період падіння ринкових норм процента. та є доступною переважно великим банкам, які мають доступ до ліквідних коштів [160]. Слід додати, що акцент при проведенні цього виду пасивної консервативної політики робиться на вкладення грошових коштів, насамперед, у цінні папери із діапазоном обігу в декілька років, інвестиційний портфель банку набуває вигляду портфеля доходу, але його ліквідність знижується.

Комбінування стратегії короткострокового та довгострокового акценту, як

зазначено у дослідженні [160] складає політику, так званої "штанги", яка полягає у інвестуванні основної маси коштів у цінні папери як з невеликими так із тривалими термінами обігу, і тільки незначну частину портфеля складають середньострокові цінні папери [160]. Проте, узагальнюючи таке визначення слід додати, що кошти розміщуються у двох протилежних кінцях часового інтервалу [161]. Частина портфеля, складається з довготермінових вкладень забезпечує отримання доходу, а короткострокова частина – ліквідність, окрім цих двох популярно протилежних типів стратегій з'являються нові, поєднуючи в собі і активні, і пасивні елементи. Наприклад, пасивні стратегії використовуються для управління «ядром» портфеля, активні стратегії - для управління частиною активів, що залишилася, а застосування даного методу дозволяє знизити ризик втрати капіталу щодо активного методу управління, і при цьому дозволяє істотно підвищити прибутковість портфеля щодо пасивного методу управління портфелем [160].

Наступним етапом управління інвестиційним портфелем банку, після того, як обрано портфельну стратегію, є безпосереднє формування портфеля інвестицій з вибором активів, які будуть включені в цей портфель, з визначенням їх кількісних характеристик. Основне питання при формуванні і подальшому управлінні портфелем є визначення пропорції між фінансовими активами з різними властивостями. Залежно від того, які цілі і завдання спочатку стоять при формуванні інвестиційного портфеля банку, і обирається певне процентне співвідношення між різними активами, які складуть портфель інвестора та в свою чергу мінімізують фінансові ризики у банківській діяльності на ринку цінних паперів. Як ми вже відзначали вище, інвестор, формуючи портфель, прагне максимізувати очікувану прибутковість своїх інвестицій при визначеному, прийнятному для нього рівні ризику. І навпаки, - прагне мінімізувати ризик при очікуваному рівні прибутковості. Портфель, що задовольняє цим вимогам, називається ефективним портфелем. Тезу доводять дослідження Вовчак О.Д., Рушишко П.М., Андрейків Т.Я. [33], які в своїй роботі визначають, що управління портфелем полягає у підтримці рівноваги між ліквідністю і прибутковістю, при цьому, слід зазначити, що допустимим портфелем є будь-який портфель, який може побудувати інвестор з наявних активів [33].

Оцінка ефективності інвестицій є останнім етапом процесу управління інвестиціями, насправді це не зовсім так, оскільки процес управління, як ми вже відзначали раніше, є безперервним процесом, що постійно поновлюється [33]. У зв'язку з чим, після закінчення даного етапу можливе повернення на будь-якій з передуючих залежно від отриманих результатів, зміни зовнішніх і внутрішніх умов і т.п., слід зазначити, що на цьому етапі проводиться обчислення отриманого результату з вибраним базисним показником, базисним показником в даному випадку служить деяка кількісна характеристика поведінки наперед вибраного набору цінних паперів [33].

Проаналізувавши основні етапи управління інвестиціями, слід зазначити, що першим істотним недоліком структурних складових є відсутність ув'язки потенційних вкладень інвестора з ресурсною базою, що є дуже важливим для банків в контексті специфіку їх діяльності.

На нашу думку, це передусім обумовлено концентрацією портфельної теорії на дилемі «ризик-прибутковість», що є недостатнім для банків. Тому необхідно знайти компроміс, та між першим і другим етапом управління інвестиційним портфелем ввести додатковий етап — «узгодження інвестиційних цілей з характером ресурсної бази інвестора», що за своєю сутнісною характеристикою є комбінацією інвестиційних ресурсів банку, які розміщуються в активні операції так, щоб досягти поставлених цілей при оптимальних рівнях прибутковості, ризику і витрат при реалізації ІОДБ.

Таким чином, в процесі формування портфеля досягається нова інвестиційна якість із заданими характеристиками. Врахування даного етапу зменшує фінансовий ризик банку за рахунок того, що можливі невисокі доходи по одних активах компенсуються високими доходами по інших, в залежності від ресурсних можливостей банку. У сукупності усі етапи управління повинні поєднувати в собі фінансові взаємодоповнюючі інструменти, що дозволяють підстрахувати банк від несподіваних змін ситуацій на ринку цінних паперів [134].

Аналіз основних етапів управління портфелем інвестицій визначив другий істотний недолік процесу - відсутність врахування факторного впливу як чинників

зовнішнього так і внутрішнього середовища, що є дуже логічним зауваженням в контексті діяльності банків як на ринку цінних паперів, так і в межах їх функціонування в якості основних учасників фінансового ринку, результатом чого є мобілізація та перерозподіл значної частини ресурсних потоків країни.

Результати дослідження попереднього підрозділу доводять особливість регулювання діяльності банків на ринку цінних паперів як з боку Національного банку України так і з боку Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, що визначає як характер здійснюваних операцій так і відповідні чинники впливу (див. підрозділ 1.2.).

Необхідно зауважити, що ІУДБ передбачає визначення особливостей її реалізації як в цілому по банківській системі так і в розрізі окремих банків, що виправдано аргументується одночасністю розгляду особливостей менеджменту інвестиційного портфеля. Такий підхід повністю узгоджується з поглядами М. Матовнікова, який визначає, що двоїстий характер діяльності банків як мікроекономічних агентів і як важливішої частини фінансової системи країни зумовлює розгляд їх діяльності одночасно з позиції вивчення операцій та стану самих банків та з точки зору макроекономічного аналізу [102, с. 7].

Таким чином, слід зазначити щодо пріоритетності розгляду особливостей ІУДБ як з погляду банківського сектора так і в розрізі окремих банків.

У зв'язку з цим, постає необхідним врахування факторного навантаження на усіх етапах управління портфелем інвестицій банку, так, щоб досягти поставлених цілей при оптимальних рівнях прибутковості, ризику і витрат та визначити граничні показники, що окреслюють межі діяльності банків на ринку цінних паперів на відміну від інших учасників ринку цінних паперів.

Формування портфеля відбувається як з метою отримання поточного доходу від вкладень, так і з метою зростання вартості самого портфеля шляхом зростання вартості цінних паперів, що входять до його складу.

Тим самим, портфель, значну частину якого складають вкладення, що передбачають щомісячні або щоквартальні платежі, ліквідний, оскільки сталі потоки грошових коштів легко планувати, в свою чергу банки, управляючи портфелем

інвестицій, прагнуть до досягнення рівноваги між ризиком, ліквідністю і прибутковістю.

Головна відмінність факторів, що впливають на формування інвестиційного портфеля, полягає в ступені їх визначеності.

У зв'язку з цим, не дивлячись на яскраво виражену специфічність умов інвестиційно-орієнтованої діяльності банків, в цілому інвестиційний процес в рамках окремого банку може бути представлений як функціональний блок, в межах якого, в якості показників впливу на інвестиційний менеджмент банку виступають фактори зовнішнього середовища, що визначають стан ринку цінних паперів та рівень ліквідності зазначених вкладень, а саме: офіційний курс гривні, ВВП, індекс промислової продукції, доходи населення, індекс споживчих цін (інфляція), інвестиції в основний капітал), прямі іноземні інвестиції, прямі інвестиції в економіку країн світу, кількість угод з цінними паперами на біржах.

Що стосується факторів внутрішньої діяльності банків, то привілеюючи позиції займають такі показники як балансовий капітал, кошти юридичних осіб, кошти фізичних осіб, кошти банків, цінні папери власного боргу, активи, кредитний портфель, статутний капітал та резерви під операції з цінними паперами (рис 1.7):

Ще раз відзначимо, що портфель банківських інвестицій виражає миттєвий стан вкладень банку - тобто активи банку, - які не можуть бути втілені без взаємозв'язку з пасивами (ресурсами) банку, перш за все через його специфіку. Оскільки інструменти активів звичайно визначаються наступними характеристиками: сумою, прибутковістю, ризиками, термінами вкладень, ліквідністю, ринковою вартістю, валютою, а інструменти пасивів - сумою, витратами, ризиками, термінами залучення, вартістю, валютою, то існує ряд дисбалансів в співвідношенні активів з пасивами, які вимагають аналізу і визначення критеріїв відбору інвестиційних інструментів у сформований банком інвестиційний портфель.

Особливої уваги набуває також врахування нормативних обмежень Національного банку України, які визначають допустимий рівень об'ємів інвестування та забезпеченість процесу мінімізації ризиків.

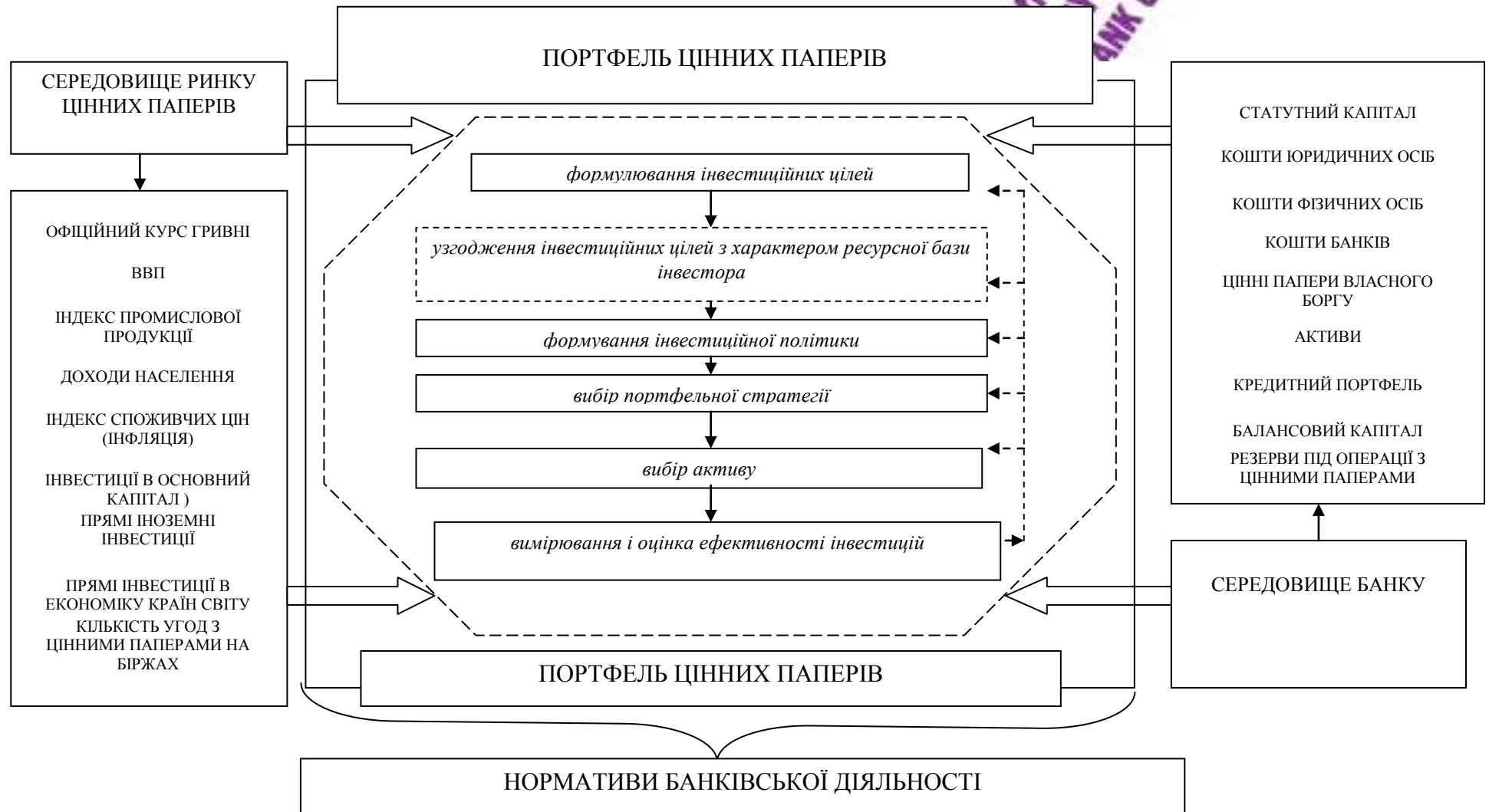

Рисунок 1.7 - Етапи управління портфелем цінних паперів банку з урахуванням граничних факторів впливу
 [джерело: розроблено автором]

Таким чином до процесу управління інвестиційним портфелем банку необхідним є врахування факторних навантажень, а також нормативних обмежень щодо умов ведення банківської діяльності на ринку цінних паперів, а саме нормативів регулятивного капіталу банків, який визначає ступінь фінансової стійкості та рівень захищеності інтересів вкладників, а також нормативи інвестування, що також сприяють мінімізації інвестиційних ризиків при реалізації саме інвестиційних операцій з цінними паперами. Як було зазначено раніше, невід'ємною складовою процесу управління портфелем цінних паперів при здійсненні відповідних операцій головна увага банку приділяється проблемі мінімізації фінансових ризиків при здійсненні ІОДБ на ринку цінних паперів. Інвестиційні ризики, що входять до складу фінансових ризиків банківської діяльності, за своєю сутнісною характеристикою є ризиками пов'язаними з втратою або недоотриманням прибутку в процесі ІОДБ. Багато провідних вчених визначили проблематику категоріальної сутності ризиків. Класичну інтерпретацію категорії представили А. Маршалл [99], А. Пігу [137] обгрунтувавши, що саме дії економічних суб'єктів призводять до виникнення ризиків. Д. Мессен [15] визначив появу ризику у відхиленні від запланованих дій, заради яких було прийнято рішення. Узагальнена інтерпретація визначених понять у чинних нормативно-правових актах [130] визначає сутність банківського ризику як можливості зазнати втрат у разі виникнення несприятливих для банку обставин. У дослідженнях С. Козьменка, Ф. Шпіга та І. Волошка [76] визначено, що у практичній діяльності банків ризик визначається як вартісне вираження імовірнісної події що спричинила фінансові втрати, в той же час М. Фастовець [169] визначає, що ризики в банківській діяльності пов'язані зі специфікою банківських операцій. Таким чином, узагальнивши вищезазначене, можна стверджувати, що ризик це результат дії, спричинившої негативний наслідок, а отже і інвестиційні ризики банків безпосередньо пов'язані з неефективною реалізацією операцій на ринку цінних паперів. Узагальнюючи погляди [46, 55, 154] можна визначити, що до складу фінансових ризиків діяльності банків на ринку цінних паперів слід віднести:

- ризики втраченої вигоди (виникнення можливого збитку у разі

невиконання відповідних угод з цінними паперами);

- ризик зниження дохідності (зменшення відсотків та дивідендів по цінним паперам портфеля);

- ризики фондової біржі (загроза виникнення збитків по біржовим угодам);

- селективні ризики (виникнення збитків у зв'язку з неефективним формуванням видів цінних паперів для інвестування);

- ризик банкрутства (загроза повної втрати власного капіталу з причини неефективного вкладення). В цілому класифікаційні ознаки фінансових ризиків можна розширювати, проте це призведе до перерахування різних точок зору науковців та практиків, проте не оптимізує сам процес їх мінімізації.

Урахування вищенаведеного та представленого процесу управління інвестиційним портфелем банку обґрунтовують необхідність у визначенні безпосередньо стратегії ІОДБ на ринку цінних паперів з урахуванням виникнення фінансових ризиків та відповідно визначення стратегії так званого хеджування ризиків. Під хеджуванням (від англ. hedge — захищатися від можливих втрат, ухилятися, обмежувати) розуміють діяльність, спрямовану на створення захисту від можливих фінансових втрат у майбутньому, пов'язаних зі зміною ринкової ціни фінансових інструментів чи товарів [48, 148] розглядають сутність процесу хеджування як одного з найпоширеніших у світовій практиці методів мінімізації фінансових ризиків. Для підвищення ефективності ІОДБ на ринку цінних паперів хеджування фінансових ризиків є необхідною умовою якісного функціонування. Це доводять дослідження [106]. Відповідно стає очевидним необхідність визначення відповідної стратегії хеджування фінансових ризиків банків на ринку цінних паперів, яка відбиває концепцію управління ІОДБ на ринку цінних паперів, зміст якої полягає в обмеженні або мінімізації фінансових ризиків (рис 1.8). Початковим моментом ІОДБ на ринку цінних паперів є визначення стратегічних цілей хеджування фінансових ризиків до яких слід віднести довгострокові та короткострокові. Аналіз ринкового середовища, сегментація інвестиційно-привабливих галузей та аналіз кон'юктури ринку цінних паперів в розрізі емітентів є базою для прийняття рішення щодо доцільності виходу банку на ринок цінних паперів.

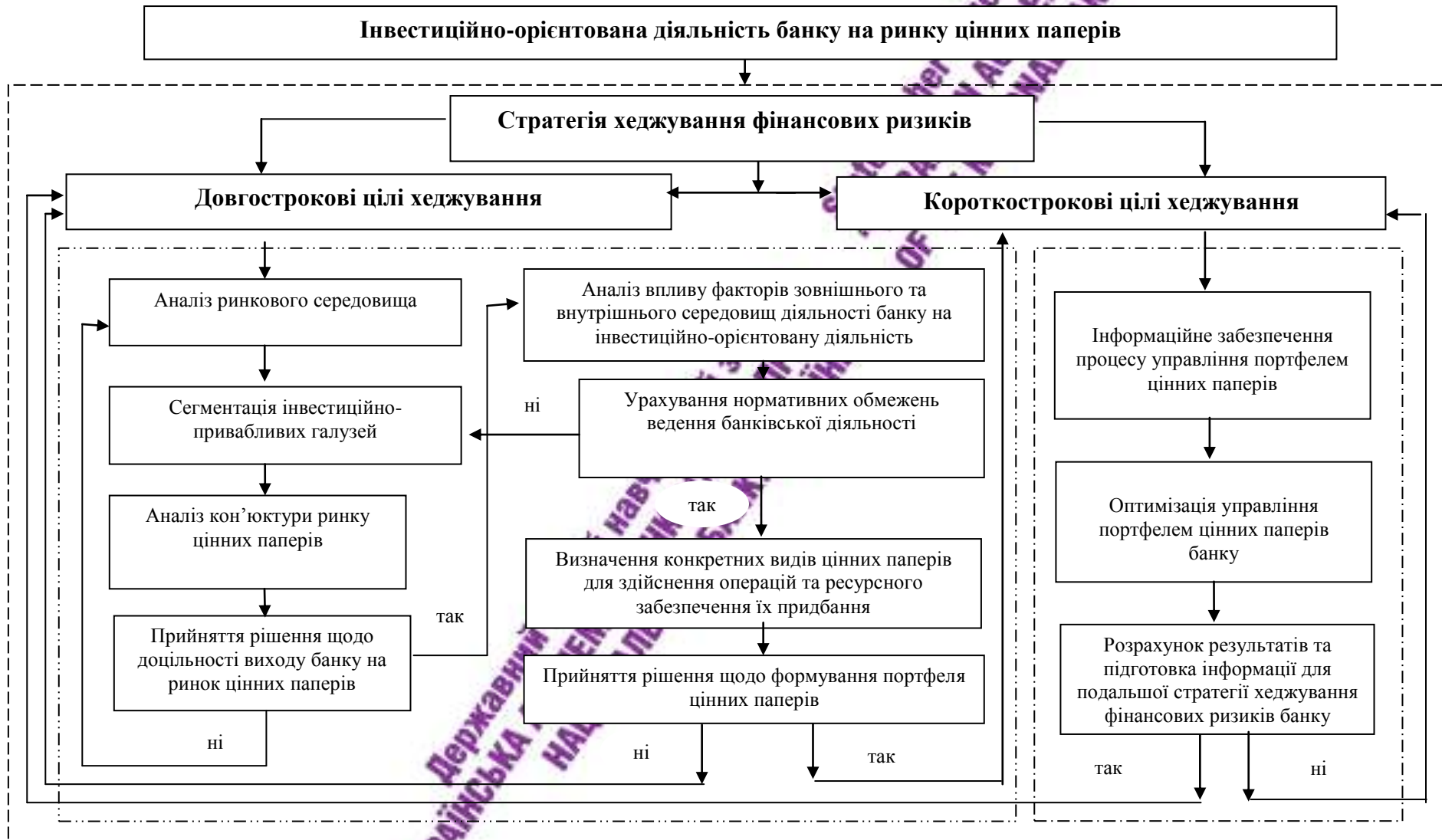
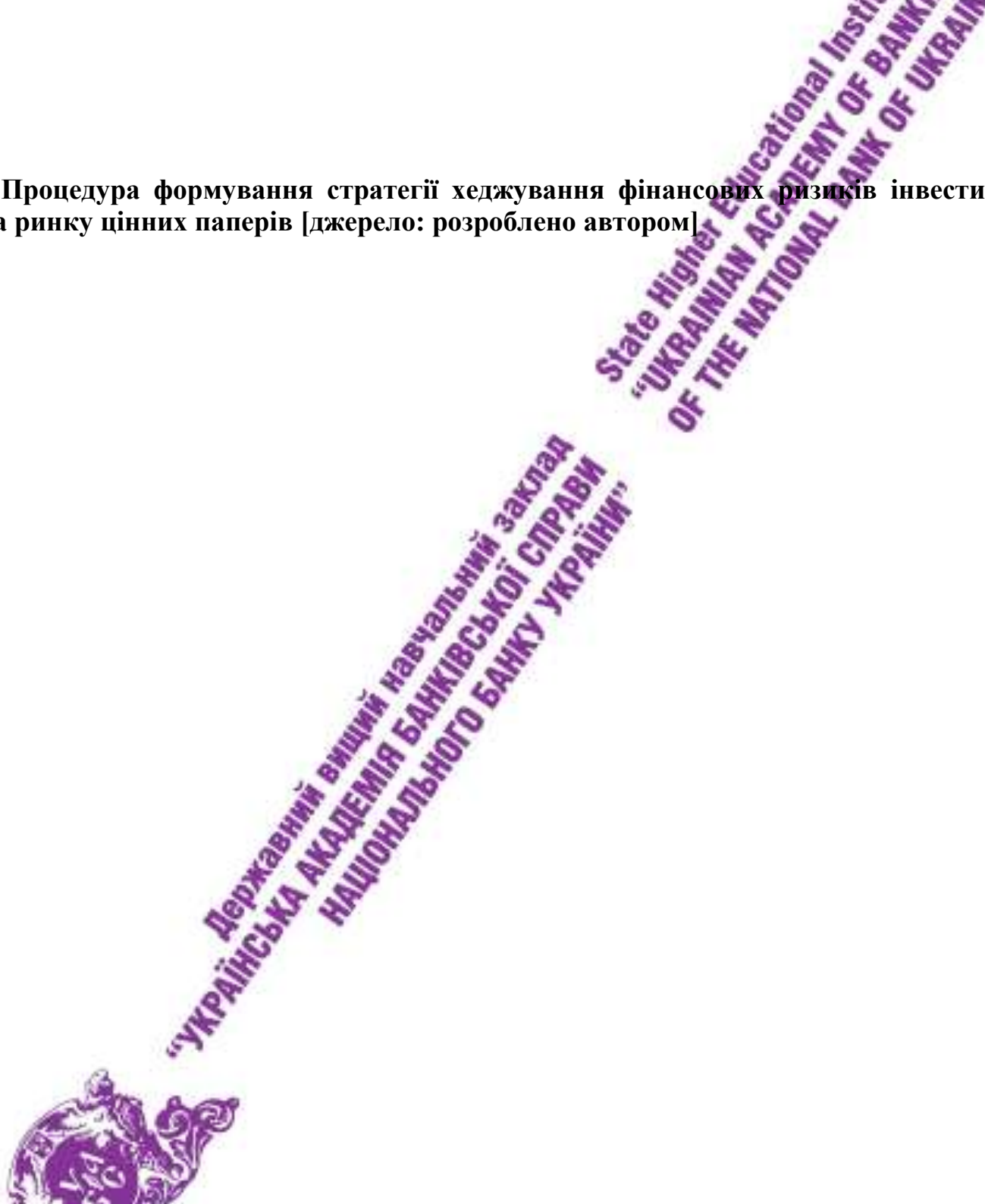

Рисунок 1.8 - Процедура формування стратегії хеджування фінансових ризиків інвестиційно-орієнтованої діяльності банку на ринку цінних паперів [джерело: розроблено автором]

Аналіз факторного навантаження діяльності банку, перелік яких було представлено вище, визначає пріоритетні показники його діяльності, які обґрунтовують їх врахування при аналізі ефективності управління портфелем цінних паперів, оскільки, як було відзначено, банк є специфічним професійним учасником ринку цінних паперів, показники діяльності якого мають суттєвий вплив на процес формування ефективного портфеля. Визначення конкретних видів цінних паперів для здійснення операцій і витрат пов'язаних з їх реалізацією в свою чергу визначає як чіткий перелік видів цінних паперів, що використовуються при здійсненні операцій так і полегшують планування витратної частини щодо їх обслуговування, забезпечуючи мінімізацію фінансових ризиків банківської діяльності. Що стосується врахування нормативних обмежень банківської діяльності, то відзначимо, що даний етап процедури хеджування фінансових ризиків ІУДБ обґрунтовується регламентованістю їх діяльності з боку Національного банку України, що істотно відрізняє дані фінансові інституції від інших професійних учасників ринку цінних паперів. Систематизація та узагальнення інформаційного забезпечення процесу управління портфелем цінних паперів попередніх етапів є початковим елементом у визначенні короткострокових цілей процедури хеджування інвестиційних ризиків банків. Що стосується реалізації короткострокових цілей, то вони передбачають розробку моделі оптимального управління банківським портфелем цінних паперів з подальшою оптимізацією управління та розрахунком результатів з наступним формуванням висновків щодо ефективності проведеної процедури та підготовки відповідної інформації для майбутньої стратегії хеджування інвестиційних ризиків банку на ринку цінних паперів. Особливості вищенаведених етапів досягнення відповідних цілей стратегії хеджування інвестиційних ризиків ІУДБ остаточно обґрунтовує важливість ефективності управління портфелем цінних паперів та визначає обмеження щодо впровадження в практичну діяльність банків оптимізаційної моделі формування портфеля цінних паперів, а отже, обумовлює необхідність визначення доцільності виходу банку на ринок цінних паперів, що і є напрямом подальшого розкриття обраної теми з урахуванням конкретизації предмета та об'єкта дослідження.

Висновки з першого розділу

На основі проведеного аналізу існуючих науково-теоретичних підходів щодо визначення сутності ІОДБ на ринку цінних паперів з урахуванням діалектики західних та вітчизняних теорій інвестування, синтезі складових елементів інвестиційного процесу, визначенні особливостей формування інвестиційних ресурсів банку та базових положень участі банку у діяльності ринку цінних паперів наведена сутнісна характеристика поняття «інвестиційно-орієнтована діяльність банків» на ринку цінних паперів, яка може бути сформульована як діяльність банків, що реалізується шляхом виконання операцій з цінними паперами в процесі прийняття інвестиційних рішень, і, на основі ефективно сформованого ресурсного забезпечення, спрямована на отримання максимального прибутку від її реалізації на ринку цінних паперів в умовах нормативних обмежень та ризикованого характеру банківської діяльності. Такий підхід щодо формулювання оптимізує граничні межі використання даного поняття при реалізації практичної діяльності банків на ринку цінних паперів та дає змогу уникнути основних недоліків в понятійному апараті що забезпечує його використання.

Подальше удосконалення методології обґрунтування ефективності ІОДБ визначило необхідність у визначенні особливостей структури вітчизняного ринку цінних, класифікації основних видів цінних паперів, що перебувають в обігу та виокремленні видового складу операцій банків на ринку цінних паперів. Розроблене подання класифікаційної структури визначає методичні можливості по вдосконаленню ефективного забезпечення функціональної діяльності банку на вітчизняному ринку цінних паперів та надає можливість глибше зрозуміти внутрішньобанківські зв'язки, оптимізувати інформаційні потоки, удосконалити методи ухвалення рішень банку і одержати основу для розробки оптимальної структури організації ІОДБ в цілому.

Критичний розгляд методичних основ управління інвестиційним портфелем банку з виокремленням відповідних етапів дозволив визначити ряд недоліків у процесі реалізації інвестиційного менеджменту, першим з яких є відсутність ув'язки потенційних вкладень інвестора з ресурсною базою. Це є дуже важливим для банків в контексті специфіки їх діяльності та визначає необхідність у розширенні етапів

управління, ефективна комбінація яких при реалізації стратегії ІОДБ дозволяє досягти ефективність управління портфеля цінних паперів із заданими характеристиками. Наступним суттєвим недоліком сучасного процесу управління ІОДБ є відсутність врахування факторного впливу як чинників зовнішнього так і внутрішнього середовища, що є дуже логічним зауваженням в контексті діяльності банків як на ринку цінних паперів, визначаючи їх пріоритетними учасниками, так і в межах їх функціонування в якості основних учасників фінансового ринку, результатом чого є мобілізація та перерозподіл значної частини ресурсних потоків. Це, в свою чергу, обумовлює необхідність визначення відповідної стратегії хеджування інвестиційних ризиків банків на ринку цінних паперів, зміст якої полягає в їх обмеженні або мінімізації. Особливості процедури формування стратегії ІОДБ з цінними паперами остаточно обґрунтовує важливість ефективності управління портфелем цінних паперів та визначає необхідність впровадження в практичну діяльність банків оптимізаційної моделі формування портфеля цінних паперів з урахуванням факторного навантаження діяльності банків, нормативних обмежень їх діяльності з боку Національного банку України, розгляду визначеного набору цінних паперів у портфелі цінних паперів з відповідним розрахунком витрат на їх випуск та обіг та обґрунтування доцільності виходу банку на ринок цінних паперів в цілому.

Основні наукові результати розділу відображені у роботах [38, 108, 109, 110, 112, 113, 115, 119, 122, 123, 124].

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНО-ОРІЄНТОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

2.1 Основні тенденції зміни узагальнюючих показників інвестиційно-орієнтованої діяльності банків на ринку цінних паперів

Суттєвий внесок в розробку методологічних підходів щодо аналізу ІОДБ на ринку цінних паперів зробили такі відомі вчені-економісти, як О. В. Васюренко [26], Б. Л. Луців [90], Т. В. Майорова [94], А. А. Пересада [134], які розробили науково-методичну базу управління інвестиційною діяльністю на рівні як макро- так і мікроекономіки, та внесли вагомий вклад в розвиток наукових уявлень про вагомість взаємодії банківського сектору та ринку цінних паперів в цілому. Серед практично-орієнтованих спеціалістів сфери використання математичних методів моделювання економічних процесів найбільш результативними для діяльності банківського сектору стали роботи В. В. Вітлінського, П. І. Верченко [5], Грубер Й. [44], В. І. Суслова [164], І. В. Орлової [127], В. А. Половникова [127], які сформулювали обґрунтовані методичні підходи щодо доцільності використання найбільш ефективних методів економіко-математичного моделювання, що вдало застосовуються при аналізі основних показників діяльності банків в цілому, та на ринку цінних паперів зокрема.

Слід зауважити, що розвиток вітчизняного ринку цінних паперів має хаотичний характер та є індикатором економічних процесів у країні, а отже доцільним буде проведення аналізу довгих рядів спостереження, оскільки короткий часовий інтервал унеможливило виявлення загальних тенденцій процесу ІОДБ. Для ґрунтовного узагальнення основних тенденцій діяльності банків на ринку цінних паперів та ефективної репрезентації проблемних розривів фундаментальних показників, часовим інтервалом дослідження обрано період з 01.01.2002 року по 01.01.2011 року. Обраний часовий діапазон рядів динаміки найбільш повно характеризує загальний стан ринку цінних паперів та відповідних операцій банків на

ньому та обґрунтовує зроблені зауваження. Слід зазначити, що даний аналіз повинен мати різноплановий характер, враховувати низький рівень розвитку ринку цінних паперів та можливість впливу факторів зовнішнього і внутрішнього середовища, а отже, відповідно охоплювати максимальну кількість факторів впливу, що підтверджується дослідженнями Л. Руденко та В. Корнеєва [85].

Міркування, обґрунтовані у першому розділі, дозволяють визначити напрями реалізації аналізу даних від загального до часткового, оскільки діапазон виконання операцій обмежується ринком цінних паперів та передбачає вплив показників макросередовища ІОДБ, врахування економічних нормативів банківської діяльності та безпосередню оцінку впливу показників внутрішнього середовища банку, а отже і аналіз ІОДБі доцільно реалізовувати як на рівні банківської системи в цілому так і на прикладі окремих банків. Це в свою чергу обґрунтовує оцінку ефективності управління портфелем цінних паперів банку з метою визначення основних недоліків та їх врахування при оптимізації ІОДБ з метою хеджування інвестиційних ризиків у відповідності з об'єктом та предметом дослідження. Показники макросередовища охоплюють великий перелік значень, проте для конкретизації проведення дослідження ІОДБ та з урахуванням вищезазначених міркувань, слід зазначити, що необхідним є оптимальний набір значень показників, що мають безпосередній вплив на результат реалізації операцій банків з цінними паперами, а отже, і на ефективність зазначеної діяльності. Такий підхід повністю співпадає з дослідженнями О. О. Пресецького [143], Н. П. Дроздової та І. Г. Кормиліцина [50]. До факторів макровпливу в якості основних показників загальна динаміка яких зображена на рис. 2.1. (додаток А таблиця А1), доцільним є віднесення наступних: валовий внутрішній продукт, індекс промислової продукції, доходи населення, індекс споживчих цін (інфляція), офіційний курс гривні.

Окрім загальних факторних значень, ми виділяємо і специфічні, або ті що мають безпосереднє відношення до формування якісних інвестиційних потоків в цілому, а саме: інвестиції в основний капітал, прямі іноземні інвестиції, прямі інвестиції в економіку країн світу, кількість угод з цінними паперами на біржах (рис. 2.2.).

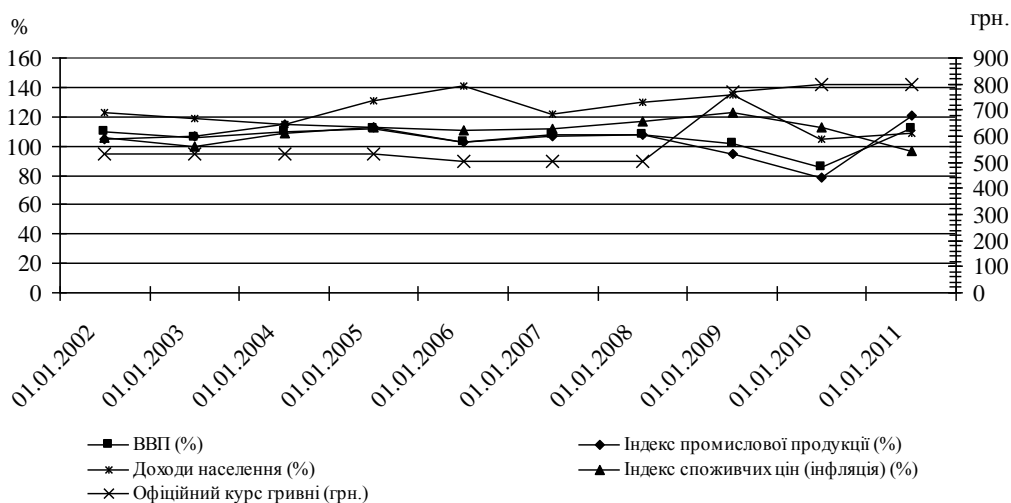

Рисунок 2.1 - Динаміка загальних макроекономічних показників розвитку з 01.01.2002 року по 01.01.2011 рік

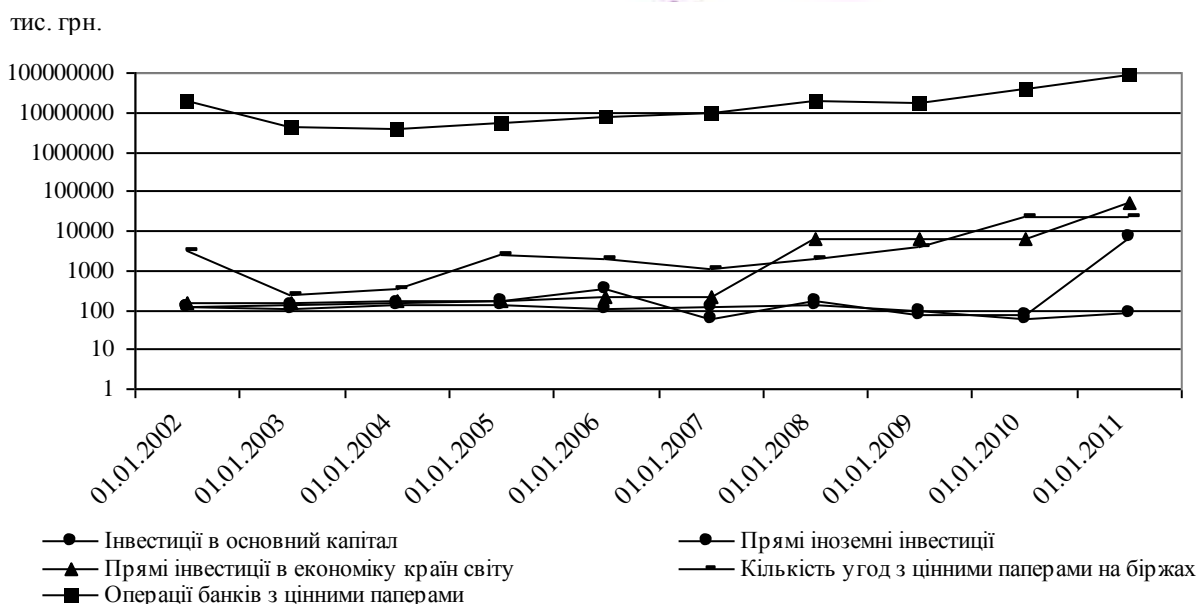

Рисунок 2.2 - Динаміка макроекономічних показників формування інвестиційних потоків з 01.01.2002 року по 01.01.2011 рік

Зазначені фактори не тільки мають істотний вплив на розвиток ринку цінних паперів, що доведено результатами кореляційного аналізу (додаток Б таблиця Б1), але, і безпосередньо впливають на показник інвестиційних операцій банківського сектора з цінними паперами. Що в свою чергу визначає їх пріоритетність при дослідженнях впливовості зв'язку.

В залежності від ситуації такий набір показників може сформувати уявлення

щодо пріоритетів ІОДБ, а їх ранжування та подальше упорядкування в якості альтернативних інгредієнтів дозволить визначити проблемні періоди у часовому діапазоні дослідження та визначити можливі економічні характеристики їх комбінування. В нашому випадку, завдання ранжирування зазначених показників макросередовища обґрунтовано необхідністю упорядкувати результуючий показник ІОДБ – інвестиційні операції з цінними паперами (базуючись на економічній інтерпретації поняття) в якості альтернативи, оціненої по декількох критеріям.

У класичній теорії ухвалення рішень даний клас завдань відноситься до багатокритеріальних завдань ухвалення рішень в умовах визначеності, коли кількість альтернатив і критеріїв відома, а оцінки об'єктів по вектору критеріїв мають кількісні характеристики, що повністю співпадає з обраними кількісними показниками (див. додаток А таблиця А1). В свою чергу, вирішення подібних завдань на практиці як правило, зводиться до побудови оціночної функції, яка ставить у відповідність кожному об'єкту (обраному показнику) деяку кількісну характеристику, що визначає місце альтернативи в рейтинговому списку.

Розглядаючи класичне завдання багатокритеріального ухвалення рішень, визначимо, що $X = \{x_1, x_2, \dots, x_n\}$ – безліч альтернативних варіантів рішень, x_i $i = \overline{1, n}$; $f : X \rightarrow R^m$ – векторний критерій переваги альтернатив (показників макросередовища), кожна компонента якого $f_j : X \rightarrow R^1$ – кількісна оцінка по j -му критерію.

Тоді $f(x_i) = (f_1(x_i), f_2(x_i), \dots, f_m(x_i))$ – векторна оцінка i -тої альтернативи по m критеріям ($i = \overline{1, n}$). Визначимо через $v(x_i) = (v_1(x_i), v_2(x_i), \dots, v_m(x_i)) \in [0, 1]^m$ ($i = \overline{1, n}$) вектор нормованих оцінок для i -тої альтернативи по вектору критеріїв f . Для нормування критеріїв зазначимо наступну систему рівнянь (2.1):

$$f'_j(x_i) = \begin{cases} \frac{f_j^{\max} - f_j(x_i)}{f_j^{\max} - f_j^{\min}} & \text{дестимулятор;} \\ \frac{f_j(x_i) - f_j^{\min}}{f_j^{\max} - f_j^{\min}} & \text{стимулятор.} \end{cases}$$

$$v_j(x_i) = \frac{f_j(x_i) - f_j^{\min}}{f_j^{\max} - f_j^{\min}}, \quad (i = \overline{1, n}, j = \overline{1, m}), \quad (2.1)$$

де $f_j^{\min} = \min\{f_j(x_1), \dots, f_j(x_n)\}$,

$f_j^{\max} = \max\{f_j(x_1), \dots, f_j(x_n)\}$,

$(i = \overline{1, n}, j = \overline{1, m})$. при цьому буде за доцільне вважати, що найбільш прийнятним

є найбільше значення.

Таким чином визначимо на множині $[0,1]^m$ функцію $\varphi(v) = \varphi(v_1, v_2, \dots, v_m)$,

$\varphi: [0,1]^m \rightarrow [0,1]$. Слід зазначити, що при умові нормування значень функції φ має обмеження (2.2):

$$0 \leq \Delta\varphi_{d,l} \leq 1 \quad (2.2)$$

Таким чином встановивши відповідні інгредієнти показників макросередовища (див. додаток А таблиця А1) та за допомогою вбудованих в EXCEL статистичних функцій максимуму та мінімуму, отримуємо наступні результати (табл. 2.1).

Зокрема, якщо детальніше розглянути результати отриманих розрахунків можна визначити, що:

– по-перше, при встановлених граничних межах максимальне значення показника на заданому інтервалі часу становить 8,4641, а мінімальне 2,9564;

– по-друге, таке значення відповідає обраному комбінаційному набору показників макросередовища станом на 01.01.2011р., в той час як комбінація показників станом на 01.01.2005р. визначає другий за величиною показник 4,1002 (власні розрахунки);

– по-третє, при заданому співвідношенні показників макросередовища та інвестиційних операцій банків з цінними паперами визначається позитивна

компонента їх розвитку, а значення показників станом на 01.01.2010 відповідає негативній характеристиці.

Таблиця 2.1 – Результати розрахунків впливу показників макроекономічного розвитку на обсяг інвестиційних операцій банківського сектора з цінними паперами

Часовий період	Нормалізовані показники макросередовища банків										Загальна сума
	Офіційний курс гривні	Валовий внутрішній продукт	Індекс промислової продукції	Доходи населення	Індекс споживчих цін	Інвестиції в основний капітал	Прямі іноземні інвестиції	Прямі інвестиції в економіку країн світу	Кількість угод з цінними паперами на біржах	Операції банків з цінними паперами	
01.01.2002	0,0847	0,8922	0,6359	0,5192	0,6429	0,8558	0,0080	0,0003	0,1194	0,1976	3,9551
01.01.2003	0,0962	0,7435	0,6832	0,4038	0,9087	0,6923	0,0110	0	0	0,0069	3,5456
01.01.2004	0,0935	0,9071	0,8723	0,2885	0,5595	1	0,0124	0,0004	0,0045	0	3,7381
01.01.2005	0,0870	1	0,8132	0,7170	0,3968	0,9547	0,0162	0,0006	0,0948	0,0198	4,1002
01.01.2006	0	0,6506	0,5910	1	0,4762	0,5962	0,0423	0,0015	0,0746	0,0492	3,4815
01.01.2007	0	0,8216	0,6643	0,4835	0,4246	0,8310	0	0,0015	0,0373	0,0738	3,3376
01.01.2008	0	0,8216	0,6973	0,6923	0,2262	0,9794	0,0159	0,1194	0,0788	0,1857	3,8167
01.01.2009	0,9029	0,6283	0,3948	0,8352	0	0,5343	0,0024	0,1195	0,1548	0,1786	3,7508
01.01.2010	1	0	0	0	0,3968	0	0,0018	0,1191	0,9955	0,4423	2,9564
01.01.2011	0,9921	0,9665	1	0,1319	1	0,3736	1	1	1	1	8,4641

Слід відзначити, що проміжки часу 01.01.2005р. та 01.01.2011р. при стрімкому підвищенні показника інвестиційних операцій банків з цінними паперами, характеризуються різким підвищенням значень показників валового внутрішнього продукту, доходів населення, прямих іноземних інвестицій, кількості угод з цінними паперами на біржах. Це обґрунтовує першочергове позиціонує навантаження групи саме зазначених показників на позитивні зміни ІОДБ в цілому, оскільки відмічається пряма залежність між підвищенням значень комбінації даного набору

показників та об'ємів грошових потоків на ринку, а отже, відповідно, і потенційні можливості банків для реалізації відповідних інвестиційних операцій банків з цінними паперами.

Що стосується проблемного варіанту комбінації показників, яким відзначився часовий проміжок станом на 01.01.2010р., то, при незначному підвищенні загального рівня інвестиційних операцій з цінними паперами у порівнянні з попереднім періодом, найбільшого зменшення зазнали такі показники, як доходи населення, валовий внутрішній продукт, індекс промислової продукції, інвестиції в основний капітал та прямі іноземні інвестиції. Зокрема, слід відзначити, що при розгляді визначеного співвідношення набору показників позитивний та негативний сценарій розвитку інвестиційних операцій з цінними паперами в першу чергу залежить від: валового внутрішнього продукту, прямих іноземних інвестицій та доходів населення, що, в свою чергу підтверджує специфічність банківського сектору та його ІОДБ на ринку цінних паперів на відміну від інших професійних учасників та наявності прямої залежності об'ємів інвестиційних операцій з цінними паперами та наявною ресурсною базою банків (див. міркування першого розділу). Проведення дослідження показників на прикладі банків Харківського регіону визначило аналогічний результат, що підтверджує загальні міркування першого розділу (додаток В таблиця В1).

Таким чином, можна відзначити, що отримані результати розрахунків визначають пріоритети при здійсненні ІОДБ, та, відповідно, інвестиційних операцій з цінними паперами, і також визначають їх загальний результуючий показник розвитку в межах неприйнятних макроекономічних умов. Така тенденція зумовила неоднозначність динамічних коливань об'ємів інвестиційних операцій банківського сектору з цінними паперами у розрізі груп протягом періоду з 01.01.2002 р. до 01.01.2011 р. (рис 2.3) (узагальнено за даними додатку В таблиця В1). З урахуванням загальноекономічних тенденцій розвитку ринку цінних паперів в цілому та банківського сектору зокрема поживлення інвестиційних операцій банків з цінними паперами станом на 01.01.2002 р. різко змінилось загальним спадом на 01.01.2004 року з 39877424,00 тис. грн до 3844149,00 тис грн.. відповідно.

При деталізованому розгляді динаміки інвестиційних операцій банків з цінними паперами на розподілених інтервалах часу, слід відзначити, що основним економічним поштовхом підвищення рівня інвестиційної активності банків на ринку цінних паперів стало зростання показників інвестиційних операцій з цінними паперами, що характерно для періоду з 01.01.2005 року по 01.01.2008 рік.

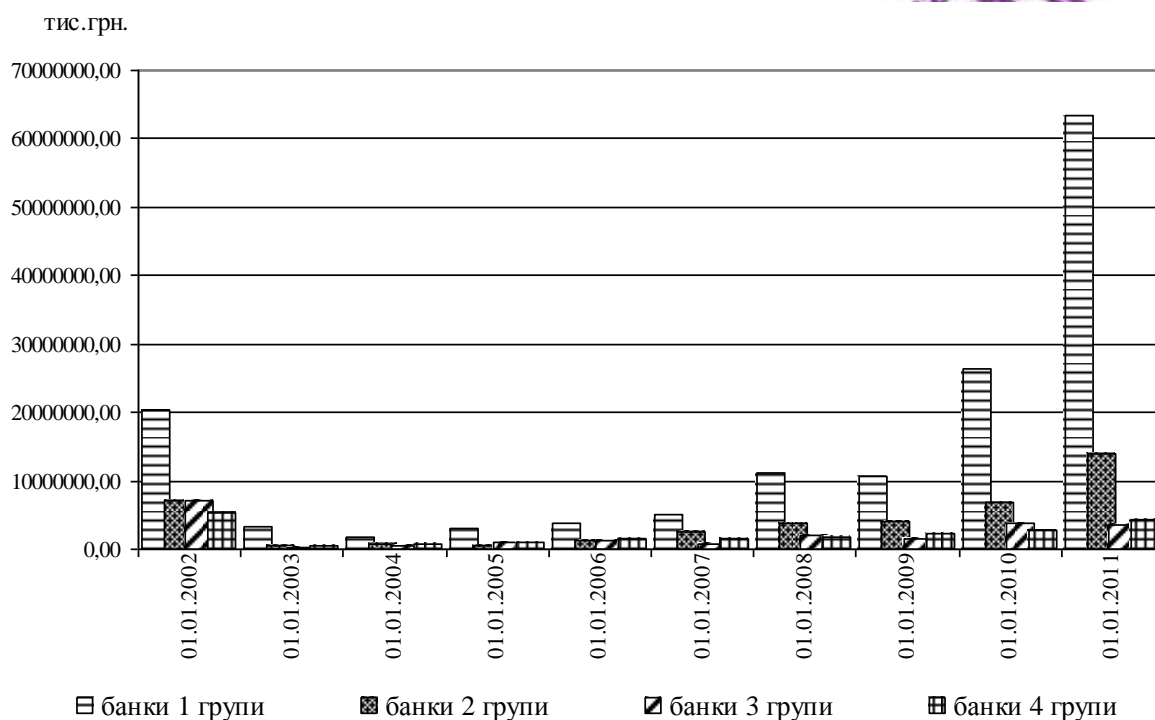

Рисунок 2.3 - Загальна динаміка інвестиційних операцій з цінними паперами банків (в розрізі груп)

Першочерговим чинником такої тенденції на зазначеному проміжку часу стало введення в дію оновленого Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок», який всебічно регламентує діяльність професійних учасників ринку, що в свою чергу сприяло підвищенню економічної зацікавленості з боку іноземних інвесторів та призвело до стрімкого підвищення кількості банків з іноземним капіталом. Станом на 01.01.2008 року підвищення загального рівня інвестиційних операцій банків з цінними паперами визначає динамічне зростання інвестиційної активності банків на ринку цінними паперів та аргументує стале зростання показників їх діяльності зосередившись на рівні 18968266,00 тис грн.

Детальний розгляд статистичних даних кризового розвитку ІОДБ починаючи з четвертого кварталу 2008 року, свідчать, що світова фінансово-економічна криза спровокувала зниження рівня інвестиційної активності банків, і станом на 01.01.2009 року загальна сума інвестиційних операцій з цінними паперами зменшилась на 3,1 %, зокрема станом на 01.01.2005 р. таке зниження зосередилось на рівні 14,5%. Таким чином, можна зробити відповідні висновки:

— по-перше, слід відзначити, що зниження позитивної динаміки інвестиційних операцій з цінними паперами банків у період фінансової кризи 2008 року, має менш різкий нахил спаду ніж в період економічної дестабілізації 2002-2004 років,

– по-друге, різні періоди розвитку ринку цінних паперів відповідають щільності проведення інвестиційних операцій банків на відповідних часових інтервалах

– по-третє неоднаковий інтервальний розкид темпів реалізації інвестиційних операцій банків з цінними паперами обґрунтовує тезу про відповідну неефективну стратегію банків щодо мінімізації інвестиційних ризиків.

Що стосується періоду посткризового розвитку, то обсяг інвестиційних операцій банків з цінними паперами має високі статистичні характеристики та визначається динамічністю потоків, і на 01.01.2011 року підвищився на 21,5 % у порівнянні з аналогічним періодом 2009 року.

Проте, слід відзначити про наявність проблемних секторів та неспецифічної проєкції реалізації інвестиційних операцій банків з цінними паперами, що відобразилась на динамічних коливаннях обсягів резервування у визначених інтервальних проміжках часу, що представлені на рис. 2.4 (узагальнених за даними додатку Д таблиця Д1).

Зокрема, за результатами даних можна констатувати, що період з 01.01.2002р. до 01.01.2004р. відзначається відповідністю суми сформованих спеціальних резервів до загальної суми виконаних інвестиційних операцій з цінними паперами – відповідний спад об'ємів операцій спроектував криву спаду обсягу резервів.

Це пов'язано в першу чергу з аргументованим наслідками прояву періоду

економічної дестабілізації банківського сектору, і як наслідок, зменшення обсягів інвестиційних операцій з цінними паперами, а отже і об'ємів резервування, залишаючи даний показник на додатньому рівні, проте зі зменшенням значення на рівні 1694449 тис грн., який станом на 01.01.2004 складав 213292,00 тис.грн., що обґрунтовує відповідну наявність інвестиційних ризиків при реалізації інвестиційних операцій банків з цінними паперами та визначає пріоритети політики банків щодо їх мінімізації.

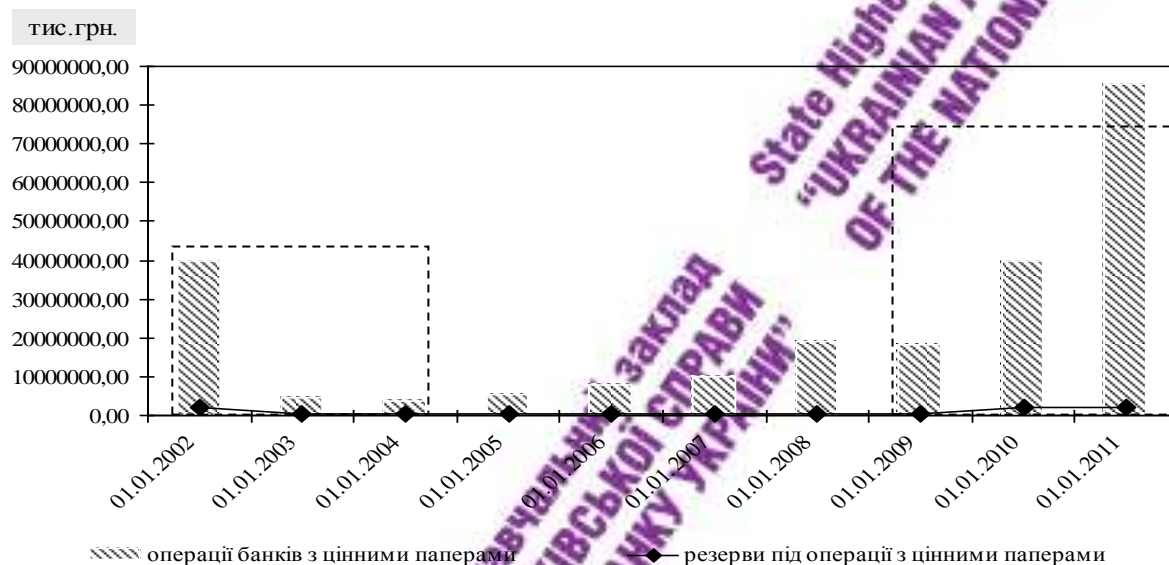

Рисунок 2.4 – Динаміка обсягів резервів в структурі інвестиційних операцій банків з цінними паперами (в цілому по банківській системі)

Що стосується періоду 01.01.2004р. до 01.01.2009 р. визначення структури резервів намічає слабку динаміку з відповідним слабким нарощуванням об'ємів самих інвестиційних операцій з цінними паперами, що свідчить про більш ретельне ставлення до імовірності виникнення інвестиційних ризиків, сутність та можливі наслідки виникнення яких теоретично обґрунтовано у попередньому розділі. Настання періоду фінансово-економічної кризи, починаючи з четвертого кварталу 2008 року, спричинило резонансний розрив між обсягами реалізованих інвестиційних операцій банків з цінними паперами та об'ємами резервування.

Зокрема, дана тенденція не суперечить попереднім висновкам стосовно більш меншого нахилу кривої спаду загального об'єму інвестиційних операцій з цінними

паперами банків у період кризи 2008 р. у порівнянні з економічним спадом 2002-2004рр., проте обсяг спеціальних резервів під даний вид операцій проектується з підвищенням загального значенням на відміну від попереднього інтервалу часу станом на 01.01.2010 становить 1947958,00 тис.грн.

Така тенденція формує декілька висновків:

– по-перше, слід зазначити, що з огляду на якість активів обсяги сформованих спеціальних резервів відіграють роль індикатора якості портфеля цінних паперів банків, а отже мають істотний вплив на загальний об'єм реалізації відповідних операцій;

– по-друге, наявність хвильової компоненти в темпах зміни обсягів резервування визначає підвищення загального обсягу сформованих резервів за період 01.01.2010-01.01.2011 рр., що свідчить про збільшення кількості проблемних фінансових інструментів у портфелі цінних паперів банків та наявність ознак ризикованості.

Наявність ризикованості проведення інвестиційних операцій банків з цінними паперами визначає необхідність врахування не тільки обсягів резервів, а й забезпечення діяльності банків регулятивним капіталом в якості нормативних обмежень (див. міркування першого розділу), оскільки саме даний показник характеризує фінансову стійкість банку та визначає здатність виконувати більшість економічних нормативів.

Загальна динаміка нормативів мінімального розміру регулятивного капіталу банків у порівнянні з динамікою інвестиційних операцій банків з цінними паперами, представлена на рис.2.5, визначає, що чим вище значення показника обсягів регулятивного капіталу, тим менша частка ризику, що її приймають на себе власники банку.

Періоди кризових явищ визначають низький рівень забезпечення діяльності банків, в тому числі ІУДБ, регулятивним капіталом, хоча в цілому нормативні показники було виконано [132]. Так, станом на 01.01.2005 року цей показник в цілому по банківській системі складав 18187619,00 тис грн., тоді як станом на 01.01.2009 р. 123065598,00 тис грн.

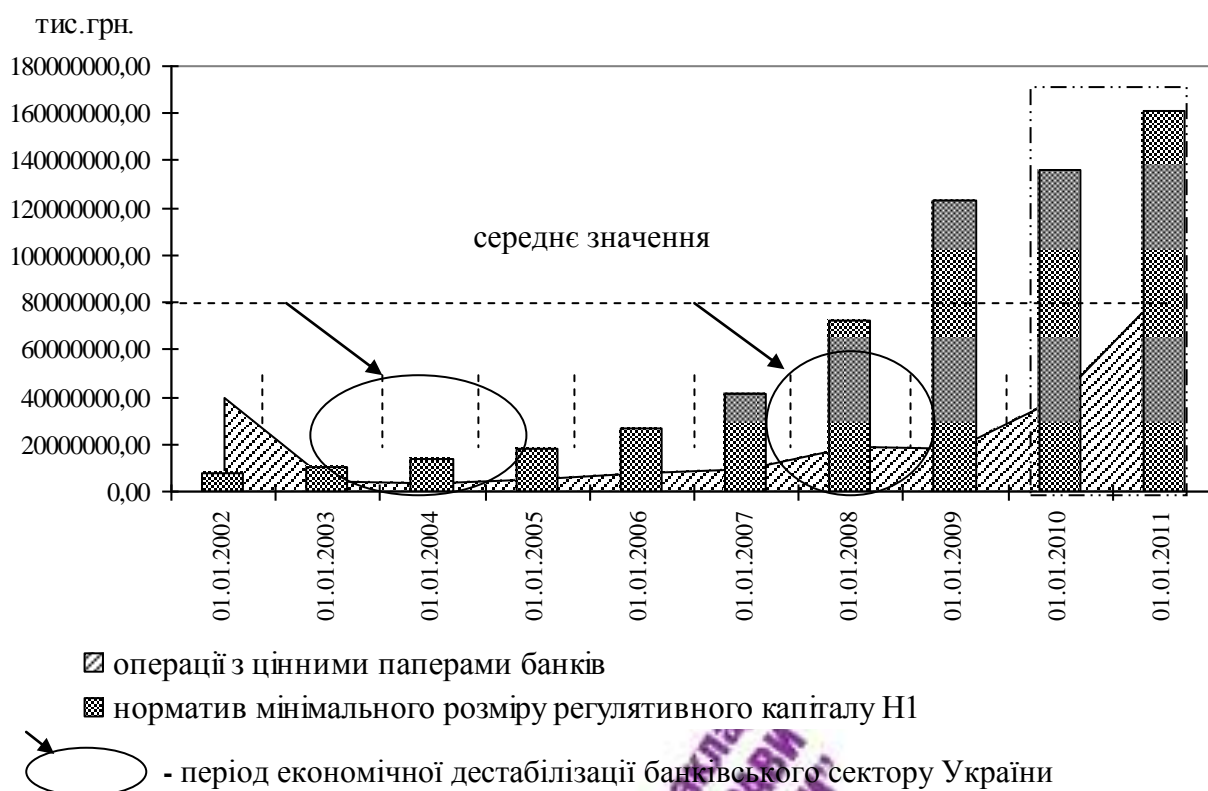

Рисунок 2.5 – Коливання обсягів мінімального розміру регулятивного капіталу (в цілому по банківській системі)

Зокрема, аналізуючи періоди посткризового розвитку, слід зауважити, що спостерігається нарощення показників регулятивного капіталу при сталих нормативних значеннях (період 01.01.2005 р.- 01.01.2008р.), тобто перевищення нормативних показників в цілому по банківській системі визначає ефективну оцінку банками якості усіх своїх активів і позабалансових зобов'язань. Що стосується періоду 01.01.2010 – 01.01.2011 рр. то відповідне підвищення обсягів регулятивного капіталу було спричинено як ефективністю стратегії банків щодо ефективності проведення операцій так і відповідним нормативними змінами регулювання даного показника, що обґрунтовує міркування стосовно більш гнучкого розвитку діяльності банків на посткризовому середовищі даного періоду, та відповідно ІОДБ, що в свою чергу підтверджується показниками спеціальних резервів під інвестиційні операції з цінними паперами (див рис. 2.2). Така тенденція базується на тому, що в цілому динаміка показників інвестицій-орієнтованої діяльності банків залежить від динамічних коливань показників резервування та нормативів регулятивного

капіталу, проте динаміка приросту інвестиційних операцій банків з цінними паперами більш низька у порівнянні з динамікою регулятивного капіталу, що в свою чергу відзначилось на динамічних коливаннях нормативів загальної суми інвестування (Н12) та інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (Н11), а, отже, і на забезпечені контролю за портфельними інвестиціями банків та обмежені можливих втрат. Слід зазначити, що з метою забезпечення контролю за інвестиціями банків Національний банк установлює нормативи інвестування (Н11, Н12) [68]. Норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою встановлюється для обмеження ризику, пов'язаного з інвестуванням в акції, паї, частки та інвестиційні сертифікати окремої юридичної особи, а в свою чергу, норматив загальної суми інвестування встановлюється для обмеження ризику, пов'язаного із здійсненням банком інвестиційної діяльності [68]. Врахування нормативів інвестування при розгляді ІОДБ є необхідним базисом аналізу, оскільки саме вони визначають межі реалізації інвестиційних операцій банків з цінними паперами, які повинні враховуватись для обмеження ризику, пов'язаного з операціями вкладання коштів банку в цілому.

Подальша порівняльна характеристика загальної динаміки значень нормативів інвестування в цінні папери в цілому по банківській системі та нормативів загальної суми інвестування підтверджує неоднозначність розвитку динамічних рядів (рис. 2.6). Так, слід зазначити, що сектори аналізованого періоду визначають [132]:

– по-перше, стрімке підвищення нормативу загальної суми інвестування (Н12) за значеннями критичних точок періодів з 01.01.2002 по 01.01.2006 рр. Так, станом на 01.01.2002 р. даний показник сфокусувався на рівні 8,95%, станом на 01.01.2004 р. 10,23%, тоді як станом на 01.01.2006 12,84%.

– по-друге, різкий спад у період з 01.01.2006р. по 01.01.2010р. Найменше значення показника нормативу загальної суми інвестування станом на 01.01.2010 р. відзначився на рівні 3,12%.

– по-третє, незначне підвищення станом на 01.01.2011 р. на рівні 3,35% при нормативному значенні не більше 60%.

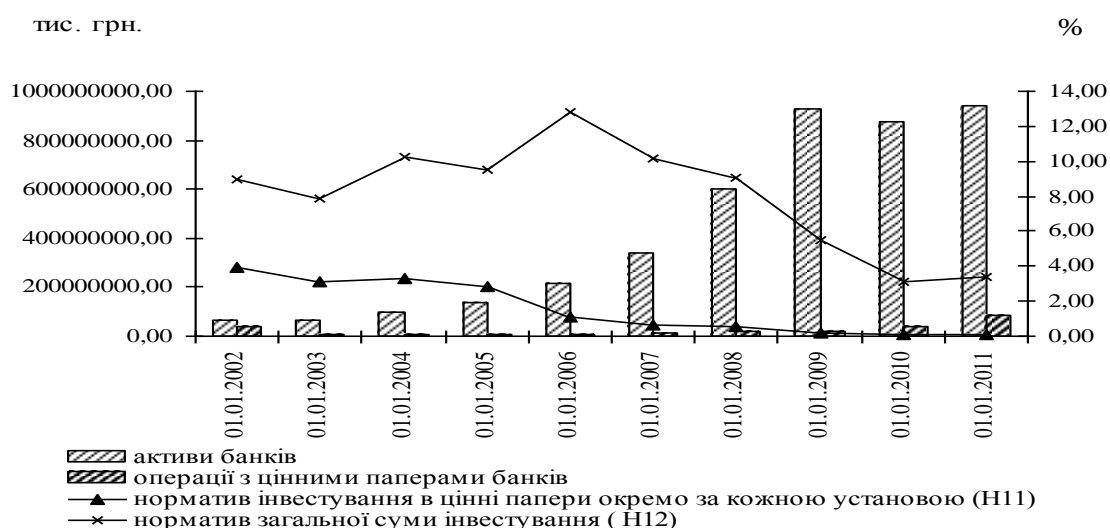

Рисунок 2.6 - Загальні тенденції співвідношення нормативів інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (Н11) та загальної суми інвестування (Н12), інвестиційних операцій банків з цінними паперами та загальної суми активів (в цілому по банківській системі)

Така тенденція свідчить про зниження співвідношення суми коштів, що інвестуються банками на придбання цінних паперів у відношенні до регулятивного капіталу банків та, відповідно, про здатність банків своєчасно і в повному обсязі розрахуватися за своїми зобов'язаннями, що підтверджується попередніми висновками. Що стосується нормативу інвестування в цінні папери окремо за кожною установою, то відзначимо, що його загальна динаміка майже повністю спроектована динамікою змін нормативу загальної суми інвестування, проте з меншим навантаженням критичних точок спаду. Але слід зауважити, що розрив між максимальним значенням показника, станом на 01.01.2002 р., що складає 3,98%, та мінімальним значенням станом на 01.01.2011р., який складає 0,05%, дорівнює 3,93%, при нормативному значенні не більше 15%. Така динаміка свідчить про зниження рівня розміру коштів, що інвестуються на придбання цінних паперів окремо за кожною установою у відношенні до регулятивного капіталу, що підтверджує в цілому динамічні коливання показників ІУДБ на ринку цінних паперів та відповідного обмеження ризику, пов'язаного з операціями вкладення коштів банків до статутних фондів установ, що може призвести до втрати капіталу.

Таким чином можна відзначити, що результати проведеного аналізу виправдано обґрунтовують міркування першого розділу щодо врахування нормативних показників регулятивного капіталу та інвестування в якості граничних обмежень ІОДБ в контексті їх професійної діяльності на вітчизняному ринку цінних паперів.

2.2. Аналіз впливу факторів на процес інвестиційно-орієнтованої діяльності банківського сектора

В контексті основних розглянутих теоретичних та аналітичних положень для забезпечення ефективності реалізації інвестиційних операцій банків з цінними паперами необхідною є ідентифікація внутрішніх показників діяльності банку в якості факторів, що впливають на дохідність фінансових інструментів та їх врахування при кількісній оцінці.

Аргументація вибору вихідних даних для проведення оцінки вагомості впливу функціональних показників на обсяг інвестиційних операцій банку з цінними паперами ґрунтується на дослідженнях О. В. Васюренко [28], І. М. Федосік [25], Г. М. Азаренкової [4], які визначили необхідність врахування ресурсної складової при аналізі показників діяльності банків; рекомендаціях Базельського комітету [132], в основі яких закладено суттєвість врахування балансового капіталу та показників резервування; та дослідженнях Б. Л. Луціва [91], Т. В. Майорової [93], А. А. Пересади [135] які визначають пріоритетність інвестиційної складової в контексті банківської діяльності. Виходячи з класичної теорії статистики, проведення даного аналізу доцільно за середньою довжиною рядів динаміки, дискретно, що пояснюється циклічною змінністю досліджуваних показників та вразливістю вітчизняного ринку цінних паперів.

Це цілком співпадає з основними ідеями, закладеними в дослідженнях українських науковців, проте ця модель враховує вплив лише факторів стану підприємства, тобто власний ризик, який можна визначити через чутливість ціни

акцій до цих факторів. [45, 85, 91, 106].

Для практичного використання при оцінці ІОДБ необхідним є врахування факторів, вплив яких було проаналізовано у попередніх підрозділах (див.2.1).

Що ж стосується банківського портфеля цінних паперів, то як уже було відзначено раніше, банк за своєю економічною характеристикою є специфічною організаційною структурою, в рамках якої відбувається акумулювання та перерозподіл ресурсної складової всієї економічної системи, і особлива увага при реалізації як інвестиційних операцій так і формування інвестиційного портфеля приділяється саме ресурсному забезпеченню даного процесу, що неодноразово доведено в роботах І.А. Бланка та О.М. Мозгового [17]. Виходячи з цього та за результатами дослідження проведеного у підрозділі 2.1., при реалізації аналізу факторного впливу необхідно враховувати такі показники банківської діяльності як статутний капітал банку, кошти юридичних осіб, кошти фізичних осіб, кошти інших банків, боргові цінні папери, що у своїй сукупності дає поняття банківських ресурсів та особливо зосередитись на таких показниках як загальні активи, балансовий капітал, резерви під інвестиційні операції з цінними паперами та кредитний портфель банків. Врахування зазначених факторів визначає можливість для банківського сектору більш точно ідентифікувати ризики, викликані реалізацією інвестиційних операцій банків з цінними паперами, а відповідно, визначити пріоритетні напрями їх мінімізації. Питома вага інвестиційних операцій з цінними паперами банків в загальному обсязі активів банків та динамічні коливання відповідають попереднім критеріям обґрунтування, а відповідне співвідношення залишається на низькому рівні та в середньому у докризовому та кризовому періоді становить 4,2 %, від загального обсягу активів, а в період посткризового розвитку 9,05%, що підтверджується пріоритетністю кредитної діяльності банківського сектору, який майже повністю ігнорує альтернативні форми реалізації активних операцій (рис. 2.7). Розглянута динаміка основних тенденцій зміни обсягів інвестиційних операцій банків з цінними паперами в контексті проведення ІОДБ та результати аналітичних досліджень представлені вище свідчить про відсутність відповідного рівня їх оптимального співвідношення в структурі активних операцій

банківського сектору, що першочергово обумовлюється сталістю функціонування зазначених факторів, а саме: ресурсна база банку (статутний капітал банку (x1), кошти фізичних осіб (x2), кошти юридичних осіб (x3), кошти банків (x4), цінні папери власного боргу (x5), активи (x6), кредитний портфель (x7), балансовий капітал (8), резерви під операції з цінними паперами (9).

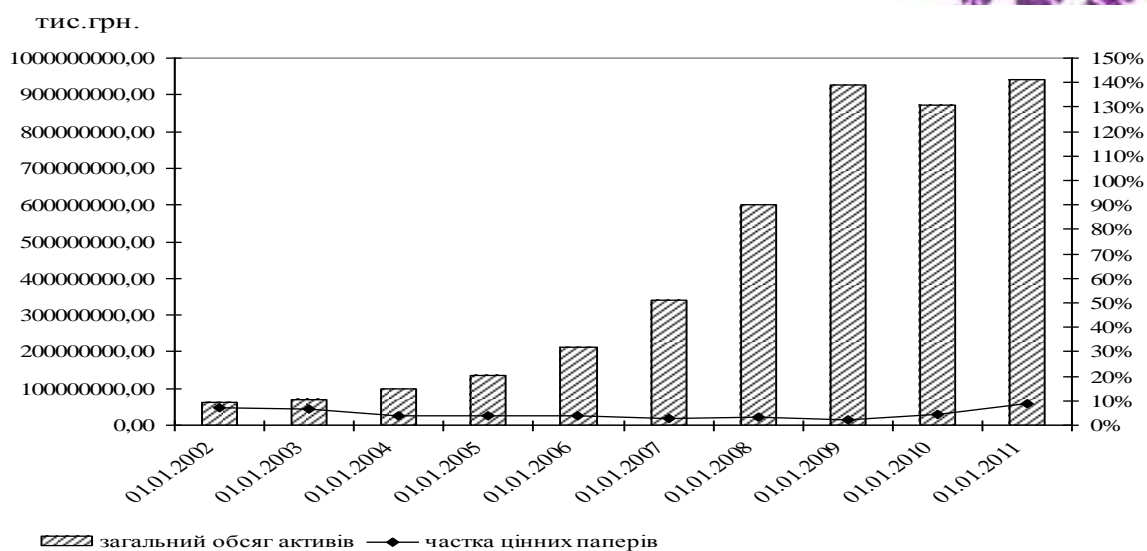

Рисунок 2.7 – Загальна динаміка інвестиційних операцій з цінними паперами банків у структурі активів

Результат дослідження динамічних коливань у періоди загострення фінансово-економічної дестабілізації показав, що зниження показників ІОДБ сприяли як додатковим кризовим імпульсам, так і стимулом до підвищення активності банків на ринку цінних паперів, що в свою чергу, пов'язано з циклічністю процесів національної економіки.

Так, проводячи аналіз тенденцій за визначеними параметрами, спостерігаються нівелюючі зміни коливань обсягів досліджуваних показників у відповідні інтервальні проміжки часу. Згідно з вищезазначеним, загальна статична характеристика динамічних змін у обсягах досліджуваних факторів підтверджує вагомість їх впливу при визначенні та оцінці інвестиційних операцій банку з цінними паперами як результуючого показника та їх врахування у практичній діяльності банків.

Важливе значення для аналізу будь-якого економічного процесу мають прийоми та методи його проведення. Так, на сьогодні розроблено та

використовується багато різноманітних методів економічного аналізу (традиційні, статистичні, математичні тощо). Виходячи з останнього, можна констатувати, що для отримання результатів щодо визначення формуючих факторів обсягів ІОДБ, на нашу думку, слід обрати, спеціальний метод економічного аналізу – кореляційно-регресійний аналіз. Підтвердженням таких поглядів, насамперед, є наукові праці Й. Грубера [44], В.І. Сулова [164], І.В. Орлової [127], В.А. Половнікова [127], які у своїх практично-орієнтованих дослідженнях обґрунтували доцільність використання кореляційно-регресійного аналізу для оцінки економічних процесів банківського сектора та сформулювали методичні підходи використання даного методу як одного з найефективніших методів економіко-математичного моделювання, який може застосовуватися для визначення потенційних причин погіршення діяльності банку та оцінки впливу різних факторів на визначальний показник розвитку банку у досліджуваному напрямі.

У даному випадку використання множинного кореляційного та регресійного аналізу дасть можливість визначити вплив зазначених факторів на загальний обсяг інвестиційних операцій банків з цінними паперами, а отже, і на загальний стан ІОДБ.

Кореляційно-регресійним аналізом називають сукупність методів, за допомогою яких досліджуються та узагальнюються взаємозв'язки кореляційно пов'язаних змінних, а якщо кореляційний аналіз досліджує наявність і характер зв'язків між випадковими величинами X , Y – ознаками генеральної сукупності, то регресійний аналіз встановлює аналітичну форму цієї залежності [127]. Слід відмітити, що даний вид аналізу передбачає проходження певних етапів. Умовно, в процесі аналізу інвестиційно-орієнтованої діяльності банків, можна виділити наступні:

– аналіз впливу окремих факторів діяльності банків на результат ІОДБ для формування їх залежності. Аналіз впливу проводиться узагальнено для всього банківського сектора України.

– уточнення результатів побудови залежності внутрішніх факторів на прикладі банків окремого регіону для оцінки похибки та обґрунтування.

З огляду на це, можна стверджувати, що застосування кореляційно-регресійного аналізу в даному випадку дає наступні переваги порівняно з іншими моделями формалізації залежності одного критерію від множини окремих показників:

- повна формалізація поставленої задачі, існування різних прикладів застосування;
- наявність значної кількості універсальних та спеціалізованих програмних продуктів для рішення задач кореляційно-регресійного аналізу;
- простота розрахунків та можливість швидкої програмної реалізації;
- існування лише одного підсумкового рішення.

У формуванні початкової інформації при проведенні кореляційно-регресійного аналізу важливим моментом є підбір показників, які адекватно відображають досліджувані процеси. При обґрунтуванні доцільності використання необхідної інформації слід враховувати наступні вимоги, яким має відповідати обрані показники: придатність для економіко-статистичного аналізу, аналітичність, динамічність, вимірюваність, однозначність та достовірність.

Згідно з вищезгаданим, процес визначення ефективності ІОДБ доцільно починати з аналізу та оцінки впливу внутрішніх факторів з метою визначення обсягу інвестиційних операцій з цінними паперами.

Для ефективності проведеного аналізу доцільним буде характеристика зазначених показників за період з 01.01.2002 до 01.01.2011 [132]. Вибір часового діапазону аргументовано наявністю розширеного аналітичного поля дослідження та відповідно адекватності спостереження у розрізі поквартальних показників. Використовуючи метод багатофакторного регресійно-кореляційного аналізу та спираючись на дані часового періоду з січня 2002 року до січня 2011 року визначимо залежність між інвестиційними операціями банків з цінними паперами (показник Y) та визначеними фундаментальними факторами впливу ($X_1, X_2, X_3, X_4, X_5, X_6, X_7, X_8, X_9$). Для виявлення впливу зазначених факторів на результуючий показник розглянемо класичне лінійне регресійне рівняння із стандартизованими коефіцієнтами регресії при незалежних змінних [44, 164]. Для того, щоб коефіцієнти

регресії можна було порівнювати і, таким чином, розглядати в якості показників впливу факторів X на величину Y , доцільним буде визначення коефіцієнта регресії у стандартизованому масштабі. Аналіз матриці коефіцієнтів парної кореляції довів, що залежна змінна Y має тісний зв'язок зі змінними $X_1, X_3, X_4, X_6, X_7, X_8, X_9$ які, в свою чергу, тісно пов'язані між собою, що означає наявність мультиколінеарності (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 - Матриця коефіцієнтів парної кореляції

	Y'	x_1'	x_2'	x_3'	x_4'	x_5'	x_6'	x_7'	x_8'	x_9'
Y'	1									
x_1'	0,7636	1								
x_2'	0,1213	0,2932	1							
x_3'	0,5764	0,8856	0,6333	1						
x_4'	0,5682	0,9185	0,4240	0,9250	1					
x_5'	0,1463	0,4781	0,4592	0,6140	0,6160	1				
x_6'	0,6017	0,9382	0,4374	0,9594	0,9883	0,6151	1			
x_7'	0,5935	0,9333	0,3891	0,9178	0,9751	0,6334	0,9755	1		
x_8'	0,6577	0,9696	0,3909	0,9451	0,9809	0,5766	0,9936	0,9761	1	
x_9'	0,8317	0,4437	-0,1017	0,1850	0,2622	-0,0610	0,2484	0,2581	0,3096	1

Усунення мультиколінеарності є необхідною умовою для побудови адекватної регресійної моделі та ефективності проведення аналізу. Одним з дієвих методів такого усунення є виключення з розгляду однієї серед двох пояснюючих змінних. На практиці, як правило, використовується метод стратегії крокового відбору, що реалізується у ряді алгоритмів покрокової регресії. Він дозволяє відібрати до моделі фактори, враховуючи їх вплив на результуючий показник та їх взаємозв'язки між собою. Такий підхід є найбільш оптимальним з огляду на обраний набір показників для реалізації аналізу, оскільки випадок лінійної залежності усіх показників-факторів часто виникає при використанні часових рядів в якості вихідних даних для оцінки параметрів моделі [127].

Визначимо, який з представлених факторів доцільно обрати. У контексті

нашого дослідження серед незалежних змінних обираємо фактор X_9 , який має найбільш сильний вплив на Y ($r_{y,x8}=0,8317$) та включаємо його в модель парної регресії (результати моделювання проводилися за допомогою табличного редактора Excel). За результатами проведених розрахунків модель має наступний вигляд (2.3):

$$y = 0,8317x_9 \quad (2.3)$$

Якість обраної моделі регресії оцінюється за наступними напрямками [127], а саме: перевірка якості рівняння регресії; перевірка значущості рівняння регресії; аналіз статистичної значущості параметрів моделі; перевірка виконання передбачень методу найменших квадратів [164].

За проведеним кореляційно-регресійним аналізом, можна зробити наступні висновки:

- за шкалою Чеддока якісної оцінки коефіцієнта кореляції визначає дуже високий зв'язок змінних коефіцієнт кореляції ($r=0,8317$);
- $R=0,6917$ (коефіцієнт детермінації свідчить, що незалежна змінна X_9 пояснює 69,2 % варіації залежної змінної Y (обсяг інвестиційних операцій з цінними паперами), а 21,8 % припадає на невраховані фактори)

Для перевірки на адекватність отриманої моделі використовується F- критерій Фішера (значущість побудованого рівняння регресії за критерієм Фішера дорівнює $F=1,81199E^{-10} < 0,05$). Наступним кроком, після визначення оцінок параметрів (у даному випадку $a_1=0,8317$), слід перевірити їх статистичну істотність та надійність. Відповідно для кожного параметра знаходять розрахункове значення за критерієм Ст'юдента та порівнюють з табличними. У нашому випадку значущість коефіцієнта регресії за критерієм Ст'юдента складає $P\text{-Значение}=1,81199E^{-10} < 0,05$.

Наступним етапом є спроба вдосконалити отриману модель за рахунок введення додаткової інформації, що міститься в факторах $X_1, X_2, X_3, X_4, X_5, X_8$. Розрахувавши парні коефіцієнти кореляції між обраними факторами і рядом залишків, аналогічно до попереднього, згідно економічної необхідності включення до моделі факторів та алгоритму методу покрокової регресії додамо до моделі по

черзі змінну X_3 як найменш корельовану. Згідно з отриманими результатами за допомогою програми Microsoft Excel, відповідна регресійна залежність має наступний вигляд (2.4):

$$y = 0,4375x_3 + 0,7507x_9 \quad (2.4)$$

Слід зазначити, що достовірність отриманого рівняння підтверджується значущістю як побудованого рівняння регресії ($F=3,5753E^{-16} < 0,05$), так і значущістю коефіцієнтів регресії (Р-значення $X_3=3,004E^{-08} < 0,05$, Р-значення $X_9=5,12016E^{-14} < 0,05$).

Коефіцієнт множинної кореляції ($R=0,8765$) збільшився на цьому кроці на 0,1848 (на попередньому кроці $R=0,6917$), що свідчить про збільшення частки врахованої варіації змінної Y за рахунок введення до моделі фактора X_3 . Крім того, середньоквадратична похибка скоротилася на 4,888. За результатами проведено моделювання виявлено, що наступними факторами, який можна включити до моделі є фактори X_2 , X_5 , X_1 , X_4 , X_8 .

Проте, проведене дослідження виявило їх низьку значимість, зокрема, для X_2 – Р-значення $X_2=0,0750 > 0,05$; X_5 – Р-значення $X_5= 0,099342 > 0,05$; X_1 – Р-значення $X_1= 0,0503 > 0,05$; X_4 – Р-значення $X_4= 0,134986 > 0,05$; X_8 – Р-значення $X_8= 0,519336351 > 0,05$, що, в свою чергу, вказує на недоцільність включення змінних до моделі.

Слід наголосити, що оптимальною комбінацією незалежних змінних виявились фактори X_1 , X_4 та X_9 . Результати моделювання, що проводилися за допомогою табличного редактора Excel, визначили адекватність отриманої моделі за F- критерієм Фішера (значущість F-критерія Фішера складає $3,51568E^{-20} < 0,05$) та значущість коефіцієнта регресії за критерієм Ст'юдента (значущість Р –критерія Ст'юдента складає: $PX_1=7,03E^{-19} < 0,05$, $PX_4=3,67E^{-11} < 0,05$, $PX_9=4,11E^{-13} < 0,05$). Слід зазначити, що отримані розрахунки значення показників надали ґрунтовну оцінку значимості коефіцієнтів кореляції. Підсумовуючи вищенаведене, формуємо рівняння наступного вигляду (2.5):

$$Y = 2,49 * X1 - 1,06 * X4 + 0,89 * X9 \quad (2.5)$$

Значення коефіцієнтів отриманого рівняння свідчать про найбільший вплив на зміну результуючого показника Y (інвестиційні операції з цінними паперами) фактора X1 (статутний капітал), менший вплив X9 (резерви під операції з цінними паперами), та обернений вплив факторів X4 (кошти банків).

Аналіз впливу факторів на залежну змінну (інвестиційні операції з цінними паперами) передбачає в першу чергу розгляд параметрів моделі. Регресійна залежність показника капіталу визначає, що саме даний фактор є вагомим та забезпечує ефективність реалізації інвестиційних операцій з цінними паперами банків.

Дана тенденція є економічно обґрунтованою з точки зору ліквідності та динаміки його приросту у загальній системі обраних факторів рис 2.8. розраховано (за даними додатку Д таблиця Д1). Загальноекономічне формулювання резервів під інвестиційні операції з цінними паперами визначає найбільш неоднозначний їх вплив на показники інвестиційних операцій з цінними паперами, та результат економіко-математичного моделювання довів позитивний вплив на результуючий показник. Це можна трактувати, як необхідність врахування даного фактора при управлінні ІОДБ на ринку цінних паперів, що в свою чергу доводить попередні висновки. Що стосується показника коштів банків, то даний фактор має обернений вплив.

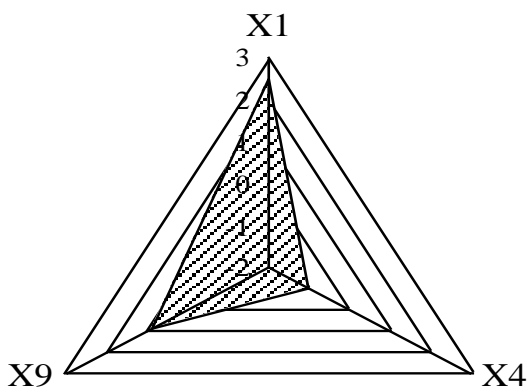

Рисунок 2.8 – Оцінка впливу факторів діяльності банків на результат інвестиційних операцій з цінними паперами

Такий результат аргументується пріоритетністю залучення ресурсів на міжбанківському ринку для збалансування структури активних операцій та нестабільністю формування ресурсної бази банків в цілому. Така тенденція пояснюється наслідками фінансово-економічної кризи, пріоритетами активних операцій банків та загальноекономічними тенденціями розвитку банківської діяльності на ринку цінних паперів. Визначена залежність впливу формує уявлення про значущість обраних факторів при дослідженні впливу на інвестиційні операції банків з цінними паперами. Проте, слід відзначити, що за основними напрямками дослідження окресленими на початку розділу, для реалізації більш ґрунтовного аналізу впливу зазначених факторів доцільним є не тільки аналіз інвестиційних операцій з цінними паперами в цілому по банківському сектору, але і визначення особливостей ІОДБ на прикладі окремих банків. В контексті даного напрямку обрано ІОДБ Харківського регіону (за юридичною адресою банків). Об'єктами аналізу відповідно обрано АТ Укрсиббанк (I група банківських активів), ПАТ Мегабанк (II група банківських активів), ПАТ «АКБ Базис» (IV група банківських активів), ПАТ «Інпромбанк» (IV група банківських активів), АТ «Банк Золоті Ворота» (IV група банківських активів), АТ Банк «Меркурій» (IV група банківських активів), ПАТ Банк «Грант» (IV група банківських активів), ПАТ «Реал банк» (IV група банківських активів) та АТ «Регіон банк» (IV група банківських активів). Обраний діапазон аналізу обґрунтовується значною питомою вагою об'ємів інвестиційних операцій банків Харківського регіону (станом на 01.01.2011р. об'єм операцій з цінними паперами банків Харківського регіону становить 8,3% від загального об'єму ІОДБ в цілому) у загальній структурі ІОДБ (за даними додатку Е таблиця Е1) та загальним розкидом у розрізі груп (обраний об'єктний склад банків включає банки I, II та IV груп), що відповідає основним положенням даного розділу. Саме тому дослідження специфіки реалізації діяльності зазначених банків на ринку цінних паперів визначає необхідність її аналізу, а оцінка впливу факторів аргументує визначення специфіки банківського сектору Харківського регіону, виявлення основних проблемних розривів у загальній тенденції, що в свою чергу надасть можливість визначити пріоритети управління ІОДБ на конкретних

прикладях.

Загальна динаміка інвестиційних операцій банків Харківського регіону з цінними паперами зображена на рис. 2.9, визначає відповідні динамічні коливання та співпадає з окресленими особливостями динамічних коливань ІОДБ в цілому по банківській системі. Така тенденція формує висновок про впливовість розглянутих раніше показників як на банківський сектор в цілому так і на окремі банки, що в свою чергу підтверджує сформульовані положення розділу.

Рисунок 2.9 - Динаміка інвестиційних операцій з цінними паперами банків Харківського регіону в структурі інвестиційних операцій банків з цінними паперами в цілому по банківській системі

Слід зазначити, що розгляд ІОДБ Харківського регіону визначив найбільш критичні точки спаду загального об'єму інвестиційних операцій з цінними паперами. Такими точками стали періоди: станом на 01.01.2003р об'єм інвестиційних операцій з цінними паперами банків Харківського регіону зменшився на 13574 тис.грн у порівнянні з попереднім періодом; станом на 01.01.2007 р. об'єм інвестиційних операцій з цінними паперами банків Харківського регіону на 159848 тис.грн. у порівнянні з попереднім періодом; станом на 01.01.2010 р. об'єм інвестиційних операцій з цінними паперами банків Харківського регіону зменшився на 272181 тис.грн. у порівнянні з попереднім періодом (див. додаток Е таблиця Е1).

Таким чином, можна відмітити три критичні періоди розвитку ІОДБ Харківського регіону. При чому, найбільш критичного спаду зазнав період станом на 01.01.2010р., що відповідає загальним результатам аналізу в цілому по банківській системі. Що стосується видового складу цінних паперів у портфелях банків Харківського регіону, представлені у табл. 2.3., слід зазначити щодо вузької спеціалізації даної групи банків на ринку цінних паперів.

Таблиця 2.3 - Види цінних паперів банків Харківського регіону за період з 01.01.2007-01.01.2011 рр.

Вид цінних паперів	ПАТ Банк «Грант»	АТ «Банк Золоті ворота»	ПАТ «АКБ БАЗИС»	ПАТ «РЕАЛ БАНК»	ПАТ «Мегабанк»	АТ БАНК «Меркурій»	АТ «УкрСиббанк»	ПАТ «ІНПРОМБАНК»	АТ «Region банк»
Державні облигації			+				+		
Депозитні сертифікати							+		
Облігації підприємств	+	+			+	+	+	+	+
Облігації банків							+		
Облігації місцевих органів державної влади							+		
Акції підприємств та інші цінні папери з нефіксованим прибутком	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Векселя	+				+				

При реалізації ІОДБ Харківського регіону було представлено наступний набір цінних паперів, а саме: акції підприємств та інші цінні папери з нефіксованим прибутком, облигації підприємств, державні облигації та векселя. Загальна динаміка обсягів інвестиційних операцій за основними видами цінних паперів, представлена у додатку Ж рис Ж1-Ж9, визначила проекцію загальних тенденцій інвестиційних операцій банків з цінними паперами та визначила, що найбільш мінімальний за видовим складом є набір цінних паперів АТ «Банк Золоті ворота» (протягом аналізованого періоду облигації підприємств, які було враховано у портфелі цінних паперів станом на 01.01.2009, складала 1004 тис.грн., акції підприємств та інші цінні

папери з нефіксованим прибутком – 15000 тис.грн., що стосується сучасного періоду, то цінні папери у портфелі банку відсутні) та ПАТ «РЕАЛ БАНК» (максимальний обсяг інвестиційних операцій з акціями підприємств та іншими цінними паперами з нефіксованим прибутком було здійснено станом на 01.01.2007 4557 тис.грн., а мінімальний 3660 тис.грн. станом на 01.01.2008, станом на 01.01.2009-01.01.2011рр., середнє значення результату операцій з зазначеними видами цінних паперів складає 4328,3 тис. грн.), розраховано за даними додатку Ж рис.Ж1-Ж.9. Така тенденція свідчить про низьку ефективність здійснення ІОДБ та низьку питому вагу цінних паперів у структурі загального портфеля цінних паперів.

Що стосується невідповідності часових меж прояву негативних результатів ІОДБ, то це пояснюється в першу чергу як залежністю між розвитком ринку цінних паперів, банківського сектора та окремих банків, а також вразливістю аналізуємих банків до виникнення та прояву інвестиційних ризиків, що підтверджує доцільність проведення аналізу на прикладі окремих банків. Проте, при детальному розгляді ІОДБ Харківського регіону у розрізі окремих банків, що зображено на рис. 2.10 (а), 2.10 (б), 2.10 (в) визначається декілька специфічних особливостей: по-перше, всі проаналізовані банки мали нестабільні динамічні коливання ІОДБ протягом зазначеного періоду; по-друге, найменш вразливими до проявів несприятливих економічних умов стали ПАТ Мегабанк та ПАТ Банк «Грант».

Рисунок 2.10 (а) - Динаміка інвестиційних операцій з цінними паперами АТ Укрсиббанк, ПАТ Мегабанк та ПАТ «АКБ Базис»

Це підтверджується найменшими розривами кривої динаміки аналізованого часового діапазону між максимальним об'ємом виконаних інвестиційних операцій з цінними паперами та мінімальним, що в свою чергу забезпечує сталість динамічних коливань (рис 2.10 (а) та 2.10 (в)); по-третє, АТ «Банк Золоті Ворота» та ПАТ «РЕАЛ БАНК» у своїх сукупності мали найменші показники реалізації інвестиційних операцій з цінними паперами на окремих часових інтервалах, що спроектувало значне навантаження на загальні розриви динамічних коливань ІОДБ Харківського регіону в цілому (див. додаток Е таблиця Е1).

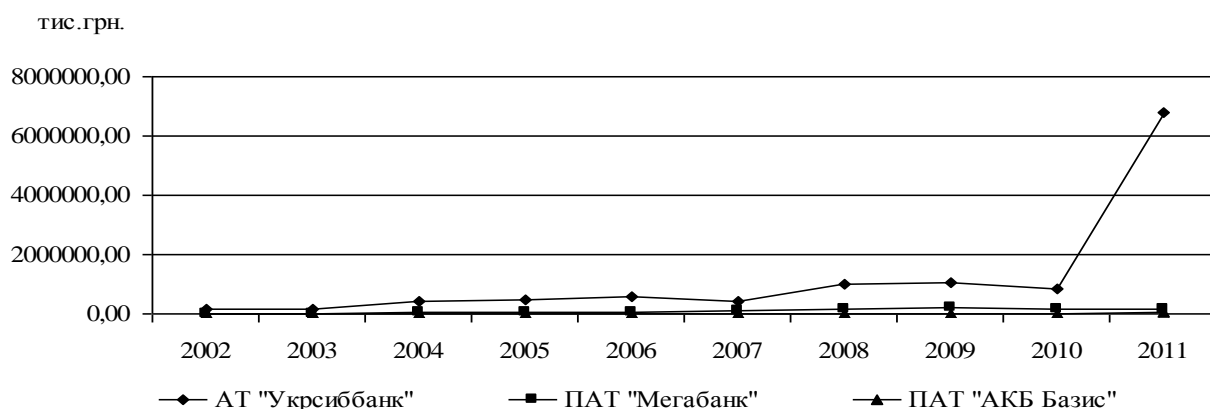

Рисунок 2.10 (б) – Динаміка інвестиційних операцій з цінними паперами ПАТ «Інпромбанк», АТ «Банк Золоті Ворота» та АТ Банк «Меркурій»

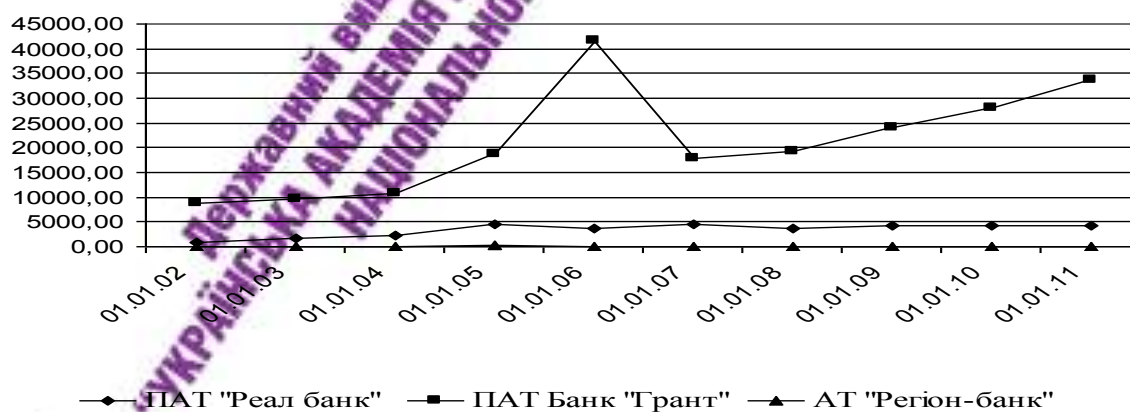

Рисунок 2.10 (в) – Динаміка інвестиційних операцій з цінними паперами ПАТ «Реал банк», ПАТ Банк «Грант» та АТ «Регіон банк»

Таким чином, вищенаведене дозволяє стверджувати, що більшість банків Харківського регіону мали неоднакові тенденції щодо формування обсягів

інвестиційних операцій з цінними паперами, а отже мали відповідний ступінь впливу з боку інвестиційних ризиків. Це обумовлює необхідність більш ефективної оцінки впливу показників діяльності зазначених банків на результуючий показник ІОДБ. Відповідно до зазначених методів дослідження від загального до часткового, доцільність використання якого було зазначено вище (див. підрозділ 2.1.) та використовуючи регресійно-кореляційний аналіз в якості економіко-математичного методу, визначимо вплив визначених показників (статутного капіталу (x_1), коштів фізичних осіб (x_2), коштів юридичних осіб (x_3), коштів банків (x_4), цінних паперів власного боргу (x_5), активів (x_6), кредитного портфелю (x_7), балансового капіталу (8), резервів під операції з цінними паперами (9)) на результуючий показник ІОДБ Харківського регіону. Слід відмітити, що при моделюванні зазначених незалежних змінних було аналогічно використано метод покрокової регресії (основні особливості використання якого представлено вище), в результаті чого отримано наступні рівняння, представлені у табл.2.4 (власні розрахунки за даними додатку Е таблиця Е1).

Таблиця 2.4 – Оцінка впливу факторів діяльності банків Харківського регіону на результат інвестиційних операцій з цінними паперами

№ п/п	Банки	Регресійне рівняння	Значущість F-критерія Фішера	Значущість Р –критерія Ст'юдента
1.	ПАТ «АКБ БАЗИС»	$Y=0,32*X_4+0,44*X_5$	$F=2,59E^{-05}<0,05$	$PX_4=0,04197<0,05$ $PX_5=0,00562<0,05$
2.	ПАТ Банк «Грант»	$Y=3,28*X_1-1,27*X_7-1,54*X_8$	$F=4,81E^{-05}<0,05$	$PX_1=0,00090<0,05$ $PX_7=0,00627<0,05$, $PX_8=0,04704<0,05$
3.	ПАТ «Мегабанк»	$Y=0,82*X_2-0,24*X_4+0,41*X_8$	$F=1,30708E^{-20}<0,05$	$PX_2=4,0769E^{-15}<0,05$ $PX_4=0,02090<0,05$, $PX_8=0,00043<0,05$
4.	АТ БАНК «Меркурій»	$Y=-0,46*X_1+1,27*X_3$	$F=1,18E^{-11}<0,05$	$PX_1=0,01407<0,05$ $PX_3=4,2680E^{-08}<0,05$
5.	АТ «УкрСиббанк»	$Y=0,91*X_1-2,41*X_4-0,84*X_5+2,59X_6$	$F=3,59E^{-11}<0,05$	$PX_1=0,03424<0,05$ $PX_4=0,00060<0,05$, $PX_5=0,00059<0,05$, $PX_6=0,01642<0,05$
6.	ПАТ «ІНПРОМБАНК»	$Y=0,17*X_8+0,83*X_9$	$F=1,49645E^{-15}<0,05$	$PX_8=0,02792<0,05$ $PX_9=3,3310E^{-13}<0,05$,
7.	АТ «Регіон банк»	$Y=-0,5*X_2+0,78*X_9$	$F=1,26E^{-07}<0,05$	$PX_2=8,8E^{-05}<0,05$ $PX_9=6,99E^{-08}<0,05$,

Зокрема відзначимо, що проведений вертикально-горизонтальний аналіз виключив доцільність оцінки ІОДБ АТ «Банк Золоті Ворота» та ПАТ «РЕАЛ БАНК», значення показників якої є незначним та не мають істотного впливу на формування загальної тенденції ІОДБ Харківського регіону. Оцінка впливу показників діяльності банків Харківського регіону в якості факторів визначила неоднозначність отриманих результатів. Найбільшого впливу з боку балансового капіталу зазнала ІОДБ ПАТ «Мегабанк» та ПАТ «ІНПРОМБАНК» і обернений вплив на діяльність ПАТ Банк «Грант». Показник статутного капіталу (який є складовою частиною балансового капіталу, але в свою чергу характеризується як складова ресурсного забезпечення ІОДБ) істотний вплив спроектував на інвестиційні операції з цінними паперами ПАТ Банк «Грант», АТ БАНК «Меркурій» та АТ «УкрСиббанк». Що стосується показника кошти банків то слід зазначити, що прямий вплив даного показника позначився на ІОДБ ПАТ «АКБ БАЗИС» та обернений вплив ПАТ «Мегабанк» та АТ «УкрСиббанк». Що стосується інших факторів, то відповідно вони мають суттєвий проте не пріоритетний вплив на ІОДБ.

Таким чином, проаналізувавши показники інвестиційно-орієнтованої діяльності банків на ринку цінних паперів в цілому та на рівні банків Харківського регіону з використанням найбільш оптимальних методів економіко-математичного моделювання, було визначено, що основні показники інвестиційно-орієнтованої діяльності вітчизняних банків об'єктивно виступають залежними величинами по відношенню до зазначеної системи показників, які безпосередньо впливають на результуючий показник – загальну суму інвестиційних операцій банків з цінними паперами, від ефективності реалізації яких залежить оптимальна структура портфеля цінних паперів банків. Найбільш вагомим серед проаналізованих показників визначено балансовий капітал банків, суму резервів під операції банків з цінними паперами та статутний капітал та кошти банків в якості фундаментальних факторів впливу, що в цілому підтверджує загальний підхід щодо доцільності врахування як ресурсної складової забезпечення ІОДБ так і врахування нормативних значень зазначених показників щодо її реалізації. Проте, необхідно зазначити щодо неоднозначних показників динамічних коливань інвестиційних операцій банків з

цінними паперами в цілому та в розрізі окремих банків. Це обумовлено наявністю регіональних особливостей ІОДБ, а саме низьким рівнем реалізації інвестиційних операцій з цінними паперами, що в свою чергу визначає необхідність аналізу ефективності реалізації даних операцій з відповідною оцінкою динамічних коливань портфеля цінних паперів банків. Проведений аналіз дав змогу визначити, що вплив обраних факторів на показник ІОДБ на ринку цінних паперів, як в цілому по банківській системі так і в розрізі окремих банків, обґрунтував тезу щодо необхідності врахування при оцінці можливих джерел виникнення фінансових ризиків зазначених факторів є необхідною умовою забезпечення ефективності функціонування банків на ринку цінних паперів. Тож, як напрямок подальших досліджень, слід відмітити необхідність детального аналізу та оцінки результативності ІОДБ з урахуванням загальних змін динаміки портфеля цінних паперів банків, з подальшим визначенням остаточних параметрів оптимізації та подальшої практичної реалізації отриманих результатів щодо підвищення ефективності управління ІОДБ на ринку цінних паперів в цілому.

2.3 Оцінка результативності реалізації інвестиційно-орієнтованої діяльності вітчизняних банків

Результати аналітичних розрахунків, представлених у попередніх підрозділах, дозволяють стверджувати про специфічність діяльності банків на вітчизняному ринку цінних паперів в якості професійних учасників (див. міркування 2.1, 2.2). В умовах проведення ІОДБ особлива увага приділяється визначенню ефективності управління портфелем цінних паперів, як основного індикатора результативності реалізації основних операцій на ринку цінних паперів. Саме аналіз динамічних коливань портфеля цінних паперів визначає як особливості ІОДБ в цілому так і дозволяє виявити найбільш проблемні зони та діапазональні розриви у структурі загальних показників портфеля цінних паперів вітчизняних банків.

Фактори зовнішнього та внутрішнього середовища, які було проаналізовано у попередньому підрозділі, виявляють безпосередній вплив на ІОДБ та вимагають від

найбільш банків, як професійних учасників ринку цінних паперів відповідного реагування на зміни умов його функціонування. За окреслених умов виникає необхідність з практичної точки зору розробки відповідного методичного забезпечення аналізу динаміки змін структури портфеля цінних паперів з використанням методу експрес-оцінки на прикладі як банківської системи в цілому так і в розрізі портфеля цінних паперів конкретних банків Харківського регіону. Такий підхід аргументується дотриманням загальнонаукових методів досліджень від загального до часткового, та охоплює конкретні показники ІОДБ регіону у розрізі груп активів, що підтверджується теоретичними дослідженнями, представленими вище. Дослідження основних проблем активізації інвестиційної ІОДБ, а також особливостей та результативності управління портфелем цінних паперів банків широкого розповсюдження набули у працях таких науковців як Медведєвої Е., Мельниченко К.О. Полозової В.М., Циганюк Д.Л., Черничинець С.П., Шевченко О., Шумкової О.В. та інших [92, 103, 136, 174, 177].

Аналіз сучасної літератури визначив відсутність однозначних підходів щодо оцінки портфеля цінних паперів банків в цілому та його динамічних коливань зокрема. Здебільшого, оцінка ефективності портфеля цінних паперів банків здійснюється за допомогою відносних показників, які, в свою чергу, одночасно враховують дохідність і ризик портфеля, що аналізуються. У класичній теорії управління портфелем цінних паперів використовується декілька коефіцієнтів, що характеризують ефективність його управління, які мають однакову структуру. Такі коефіцієнти розраховуються як відношення різниці між дохідністю портфеля цінних паперів і ставкою без ризику та відповідним показником, що відображає міру ризику портфеля. Оскільки на практиці в якості міри ризику використовуються різні показники – дисперсія, стандартне відхилення, тощо, то, відповідно, існують і різні коефіцієнти, що характеризують їх ефективність [144, С. 28].

Саме тому необхідним є використання експрес-оцінки динаміки приросту портфеля цінних паперів банків, як результуючого показника ІОДБ. В загальному розумінні, експрес-оцінка, за своїм функціональним значенням, представляє собою стислу у просторі і часі остаточну оцінку параметрів змін досліджуваного об'єкта з

метою повноцінного інформаційного забезпечення прийняття скорегованих управлінських рішень. В практичній діяльності методика експрес-оцінки використовується у випадках наявності великої кількості показників, що оцінюються, деталізовані дослідження яких в свою чергу ускладнюються великим масивом даних. Враховуючи вищезазначене необхідною є реалізація комплексної оцінки динаміки портфеля цінних паперів банків на базі розрахунку інтегрального показника, який за своїм призначенням об'єктивно характеризує розвиток об'єкта дослідження - портфель цінних паперів банків за відповідний часовий діапазон та, відповідно, характеризує ефективність управління ІОДБ як в цілому по банківській системі, так і в розрізі окремих банків. До базових переваг використання інтегрального показника при експрес-оцінці динамічних коливань портфеля цінних паперів банків, як результуючого показника ІОДБ, слід віднести:

– інтегральний показник синтезує в собі вплив включених у дослідження показників ІОДБ, які, в свою чергу, дозволяють оцінити загальний рівень динаміки портфеля цінних паперів банків;

– інтегральний показник дозволяє звести проблему оцінки результативності ІОДБ до одного відповідного кількісного значення, що, в свою чергу, значно полегшує загальну економічну інтерпретацію отриманих розрахунків.

Загальна сутність методики розрахунку інтегрального показника включає відповідний загальний розрахунок темпів приросту показників ІОДБ на ринку цінних паперів, що відображені у загальній динаміці портфеля цінних паперів, ранжування зазначених показників, що відповідає обмеженням за яких найбільш динамічним є портфель цінних паперів, який має вищі темпи приросту показників, що аналізуються, та систематизацію в комплексний показник динаміки портфеля цінних паперів банків, який характеризує загальний рівень ІОДБ сектора в цілому та конкретних банків зокрема. Важливим елементом проведення оцінки портфеля цінних паперів є вибір оціночних показників його динаміки та їх остаточне обґрунтування. В інструктивних матеріалах Національного банку України і в практичній діяльності вітчизняних банків щодо оцінки ефективності формування та реалізації портфеля цінних паперів як правило використовується фундаментальний

підхід, при якому внутрішня вартість розглядається як розрахункова ринкова вартість цінного паперу [139]. До недоліків зазначених підходів слід віднести нерозвиненість ринку цінних паперів, а отже і неприйнятність врахування лише зазначених показників, що не дозволяє оцінити загальну динамічність показників ІОДБ, як специфічних суб'єктів ринку цінних паперів. Крім того, ці показники не відображають результату загальної позиції банків на основних сегментах ринку цінних паперів в цілому. Враховуючи специфіку діяльності банків як професійних учасників ринку необхідним є врахування саме результативних показників динаміки портфеля цінних паперів, оскільки зазначені показники є індикатором ІОДБ в цілому [39, 73]. Для більш детальної оцінки динамічних коливань показники портфеля цінних паперів банків розмежуємо з позиції загальної класифікації, а саме:

- показники, що характеризують торговий портфель цінних паперів;
- показники, що характеризують портфель цінних паперів на продаж;
- показники, що характеризують портфель цінних паперів до погашення;
- показники, що характеризують інвестиції в асоційовані та дочірні компанії.

Зазначені показники спрямовані на загальну оцінку портфеля цінних паперів банків, засновані на практичному використанні деталізованої фінансової звітності та, як правило, використовуються в процесі внутрішньобанківського аналізу. Показники, які увійшли до складу портфеля цінних паперів банків, дозволяють здійснити оцінку динаміки загального портфеля цінних паперів у розрізі портфелів, що прийняті до дослідження, та порівняти банки за динамікою зміни основних показників ІОДБ – рівнем приросту показників у розрізі зазначених портфелів.

Наступним етапом оцінки ІОДБ є формування переліку банків-професійних учасників на ринку цінних паперів. В даному контексті об'єктом дослідження обрано банки першої, другої, третьої та четвертої груп за рейтингом активів та банки Харківського регіону, що в цілому відповідає загальному логічно-послідовному напрямку дослідження. На наступному етапі здійснюється фактичне обчислення темпів приросту обраних показників банків, що аналізуються за період 2005-2010 рр. (додаток 3 таблиця 31).

Ранжування досліджуваних банків відповідно до рівня динамічності розвитку ІОДБ у розрізі портфеля цінних паперів банків (у складі цінних паперів у торговому портфелі, цінних паперів у портфелі на продаж, цінні папери у портфелі до погашення та цінні папери сформовані на інвестиції в асоційовані та дочірні компанії) реалізується за допомогою використання «правила 3-х сигм». За своєю сутнісною характеристикою основною відмінністю правила 3-х сигм є те, що показники, що використовуються у дослідженні, підпорядковані нормальному закону розподілу і повинні бути в межах $\pm 3\sigma$ від середнього значення математичного сподівання (2.6):

$$P\{a - 3\sigma \leq \xi \leq a + 3\sigma\} = 0,9973. \quad (2.6)$$

Використання у дослідженні даного правила визначає ґрунтовну необхідність розрахунку середнього квадратичного відхилення обраної випадкової величини, яке, в свою чергу, дозволяє визначити кількісні інтервали розвитку величини, що аналізується. У разі, якщо випадкова величина розподілена нормально, то значення абсолютної величини її відхилення від математичного сподівання в цілому не перевершує потроєного середнього квадратичного відхилення. Розрахунок середнього квадратичного відхилення, дозволяє визначити, що всі розсіювання зазначеної випадкової величини відповідають інтервалу $M(x) \pm 3\sigma(x)$, а імовірність того, що значення випадкової величини буде знаходитися в даному інтервалі, за умови нормального розподілу дорівнює 0,9973. Імовірність того, що абсолютна величина відхилення перевищить потроєне середнє квадратичне відхилення є дуже низькою, а саме - 0,0027 (реалізація даної умови можлива лише в 0,27 % випадків) [77]. Випадковою величиною в нашому випадку є показник динаміки портфеля цінних паперів банків. За результатами попередніх досліджень, мінливість показників періоду, що досліджується (2005-2010 рр.), підпорядковується саме нормальному закону розподілу, що дозволяє використовувати обраний підхід для остаточного встановлення кількісних інтервалів показників динаміки портфеля цінних паперів банків. В контексті проведення розрахунків та ґрунтуючись на основних положеннях обраного для розрахунків правила 3-х сигм, для кожного

обраного показника динаміки портфеля цінних паперів банків необхідно встановити кількісні інтервали з відповідним присвоєнням балів. За своїм функціональним призначенням присвоєння балів надає можливість надати характеристику рівня динамічності досліджуваних показників ефективності управління портфелем цінних паперів банків в цілому. За результатами розрахунків, згідно зазначеного вище правила, для кожного показника динамічних конкурентних переваг банку доцільно встановити кількісні інтервали, яким, в свою чергу, необхідно присвоїти бали, що характеризують рівень динамічності розвитку відповідного показника ІУДБ. Процедура присвоєння балів визначає необхідність розподілу рангів за рівнем приросту досліджуваних показників. Іншими словами, чим вищий ранг приросту i -го показника, тим більший бал відповідно буде присвоєно (довільно встановлений лаг між балами рангів не впливає на результати розрахунків). Слід зазначити, що для кожного показника динаміки портфеля цінних паперів банків встановлюються кількісні інтервали для визначення рангів, що, в свою чергу, дозволяє врахувати середнє квадратичне відхилення, розраховане для кожного показника окремо в динаміці за 2005-2010 рр. Систему критеріїв встановлення рангів та відповідну систему балів для кожного рангу представлено в табл. 2.5. Також, згідно даної методики, зазначені показники динаміки портфеля цінних паперів банків є рівнозначними між собою, тобто однаково впливають на сукупний рівень загальних динамічних коливань, що обґрунтовує необхідність використання інтегрального показника динаміки загального портфеля цінних паперів банків.

Таблиця 2.5 – Система рангів у розрізі оціночних показників динаміки портфеля цінних паперів банків

Бали, відповідно рангу	Ранг	Критерії встановлення рангів
3,0	1	$x > \bar{x} + 3\sigma$
2,5	2	$x \in (\bar{x} + 2\sigma; \bar{x} + 3\sigma]$
2,0	3	$x \in (\bar{x} + \sigma; \bar{x} + 2\sigma]$
1,5	4	$x \in (\bar{x} - \sigma; \bar{x} + \sigma]$
1,0	5	$x \in (\bar{x} - 2\sigma; \bar{x} - \sigma]$
0,5	6	$x \in (\bar{x} - 3\sigma; \bar{x} - 2\sigma]$
0,0	7	$x < \bar{x} - 3\sigma$

В табл. 2.6. представлено індивідуальні ранги для системи показників динаміки портфеля цінних паперів банків, що досліджуються, а саме: кількісні інтервали рангів для обсягів портфеля банків на продаж, торгового портфеля банків, портфеля банків до погашення та інвестицій в асоційовані та дочірні компанії.

Наступним етапом оцінки динамічних коливань портфеля цінних паперів банків у розрізі класифікаційного наповнення структурних елементів, зазначених вище, є присвоєння відповідних балів для кожного показника згідно його рангу на відповідну визначену дату.

Таблиця 2.6 - Індивідуальні ранги для показників динаміки портфеля цінних паперів банків

Показник	Торговий портфель цінних паперів банків	
\bar{x}	1,74	
σ	3,08	
2σ	6,16	
3σ	9,24	
Ранг 1	10,98	10,000
Ранг 2	7,90	10,98
Ранг 3	4,82	7,90
Ранг 4	-1,34	4,82
Ранг 5	-4,42	-1,34
Ранг 6	-7,50	-4,42
Ранг 7	-10,000	-7,50
Показник	Портфель цінних паперів банків на продаж	
\bar{x}	8,76	
σ	15,97	
2σ	31,94	
3σ	47,91	
Ранг 1	56,67	10,000
Ранг 2	40,70	56,67
Ранг 3	24,73	40,70
Ранг 4	-7,21	24,73
Ранг 5	-23,18	-7,21
Ранг 6	-39,15	-23,18
Ранг 7	-10,000	-39,15
Показник	Портфель цінних паперів банків до погашення	
\bar{x}	4,04	
σ	7,25	
2σ	14,50	
3σ	21,75	
Ранг 1	25,79	10,000
Ранг 2	18,54	25,79
Ранг 3	11,29	18,54
Ранг 4	-3,21	11,29

Продовження таблиці. 2.6.

Ранг 5	-10,46	-3,21
Ранг 6	-17,71	-10,46
Ранг 7	-10,000	-17,71
Показник	Інвестиції в асоційовані та дочірні компанії	
\bar{x}	0,13	
σ	0,49	
2σ	0,98	
3σ	1,47	
Ранг 1	1,60	10,000
Ранг 2	1,11	1,60
Ранг 3	0,62	1,11
Ранг 4	-0,36	0,62
Ранг 5	-0,85	-0,36
Ранг 6	-1,34	-0,85
Ранг 7	-10,000	-1,34

Підсумковим етапом оцінки динаміки портфеля цінних паперів банків є узагальнення балів, що отримані, відповідним банком за темпами приросту по окремих показниках динаміки портфеля цінних паперів в єдиний оціночний критерій. Для реалізації розрахунку обраної методики було виокремлено набір окремих показників, збільшення яких в динаміці є переважно позитивним явищем, та окремі показники, збільшення яких характеризує негативні тенденції в розвитку об'єкта дослідження в процесі інтегрування комплексного оціночного показника динаміки портфеля цінних паперів банків. Отриманий результат інтегрального показника динаміки портфеля цінних паперів банків представлено на рис. 2.11, банків Харківського регіону в табл. 2.7

Таблиця 2.7 – Результати експрес-оцінки портфеля цінних паперів банків Харківського регіону

№ п/п	Банки Харківського регіону	2005	2006	2007	2008	2009	2010
1.	АТ Укрсиббанк	7,50	6,50	7,00	6,00	6,00	6,00
2.	ПАТ Мегабанк	5,00	5,00	6,00	5,00	6,00	6,00
3.	ПАТ «АКБ Базис»	5,00	6,00	7,50	6,00	6,00	6,00
4.	ПАТ «Інпромбанк»	6,00	6,00	6,00	6,00	6,00	7,50
5.	АТ «Банк Золоті Ворота»	7,00	6,00	6,00	6,00	6,00	6,00
6.	АТ Банк «Меркурій»	6,00	6,00	6,00	7,50	6,00	6,00
7.	ПАТ Банк «Грант»	6,00	6,00	6,00	6,00	6,00	6,00
8.	ПАТ «Реал банк»	6,00	6,00	5,00	6,00	6,00	6,00

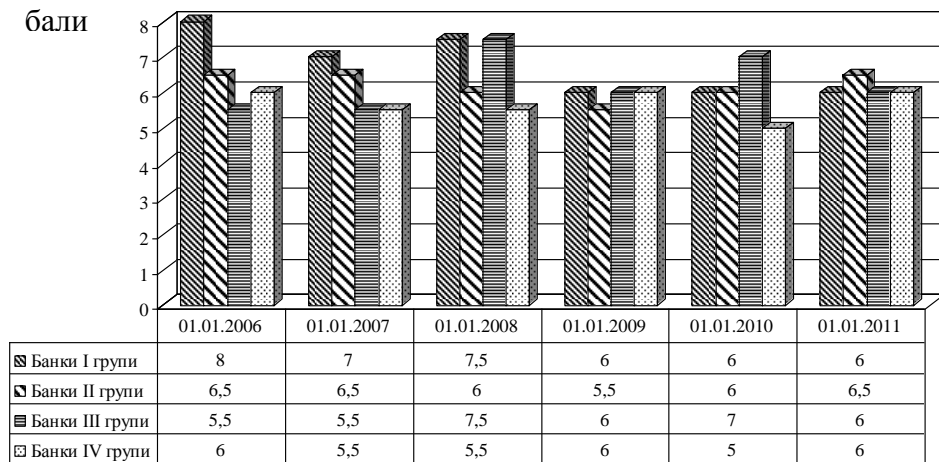

Рисунок 2.11 – Результати експрес-оцінки портфеля цінних паперів банків України (в розрізі груп за розміром активів)

За загальним рівнем інтегрального показника динамічних коливань портфеля цінних паперів банків розроблено рейтингову оцінку досліджуваних банків за рівнем динаміки портфеля цінних паперів у періоді, що аналізується (щорічно, протягом 2005-2010 рр.). Чим вищий є інтегральний показник динаміки портфеля цінних паперів окремих банків, обраних для дослідження, тим вищий є рівень його динамічних коливань по відношенню до інших досліджуваних банків – відповідно тим вищим є місце банку у рейтингу. Загальна позиція груп банків за активами та окремих банків за рівнем значення інтегрального показника динамічних коливань портфеля цінних паперів в графічній інтерпретації представлено на рис. 2.12-2.13: В контексті аналізованих періодів значення інтегрованого показника динаміки портфеля цінних паперів груп банків за активами має різнопланові тенденції. Позиції банків за рівнем динаміки портфеля цінних паперів у розрізі груп банків за активами визначили наступні особливості: період 2005-2006 рр. відзначився лідируючими позиціями значення інтегрального показника банків першої групи за активами – 8,0-7,0 (рис. 2.12-2.13). Це обумовлено, в першу чергу, сприятливими загальноекономічними умовами реалізації банківської діяльності (даний період відзначився загальними приростом обсягів активних операцій, в тому числі операцій з цінними паперами (див рис.2.7) та домінуванням об’ємів загальних активів даної групи у загальному обсязі в цілому по банківській системі; період 2007-2008 рр. характеризується сталими позиціями банків першої групи у розрізі значень інтегрального показника на рівні 7,5-6,0 банків третьої групи 7,5-6,0 відповідно, при

одночасно низькому значенні позицій банків другої та четвертої групи (6,00-5,5; 5,5-6,0) (рис. 2.14-2.15).

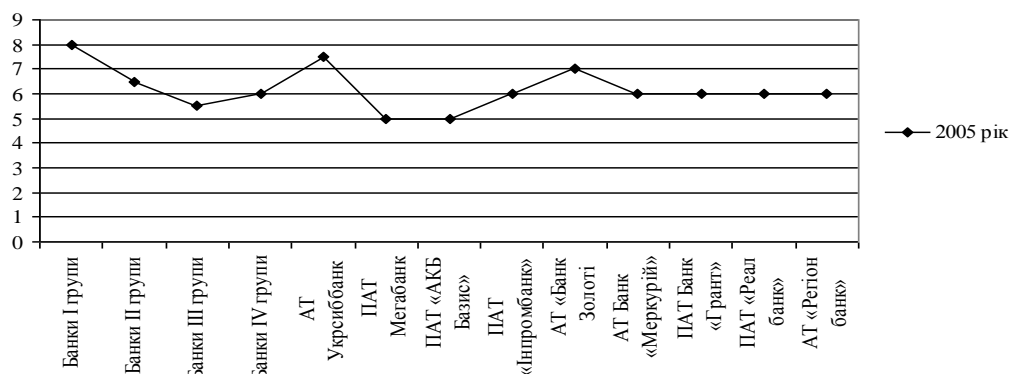

Рисунок 2.12 - Значення інтегрального показник динаміки портфеля цінних паперів банків I-IV груп активів та банків Харківського регіону за період 2005 року

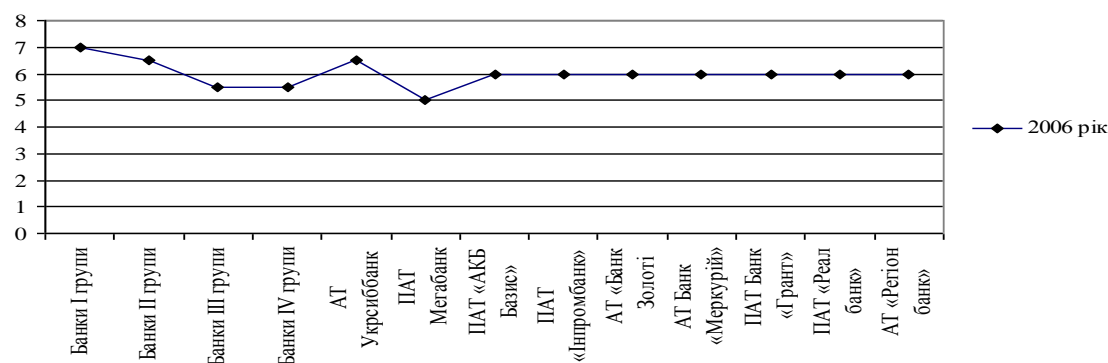

Рисунок 2.13 - Значення інтегрального показник динаміки портфеля цінних паперів банків I-IV груп активів та банків Харківського регіону за період 2006 року

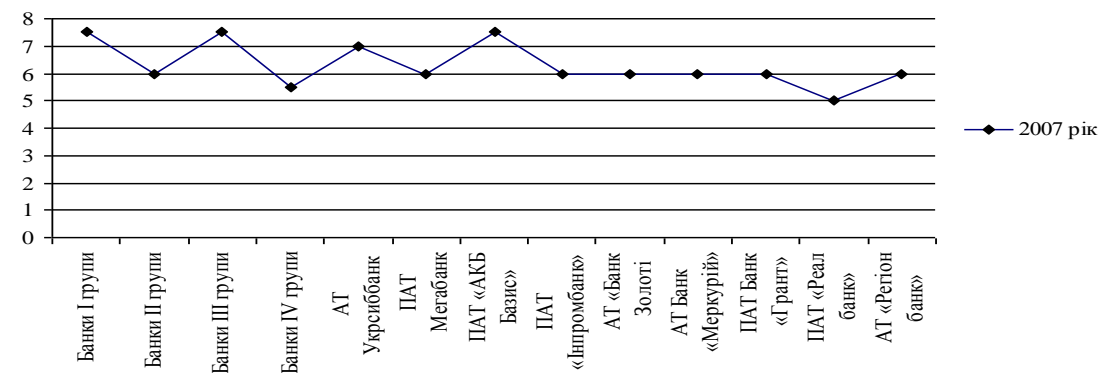

Рисунок 2.14 – Значення інтегрального показник динаміки портфеля цінних паперів банків I-IV груп активів та банків Харківського регіону за період 2007 року

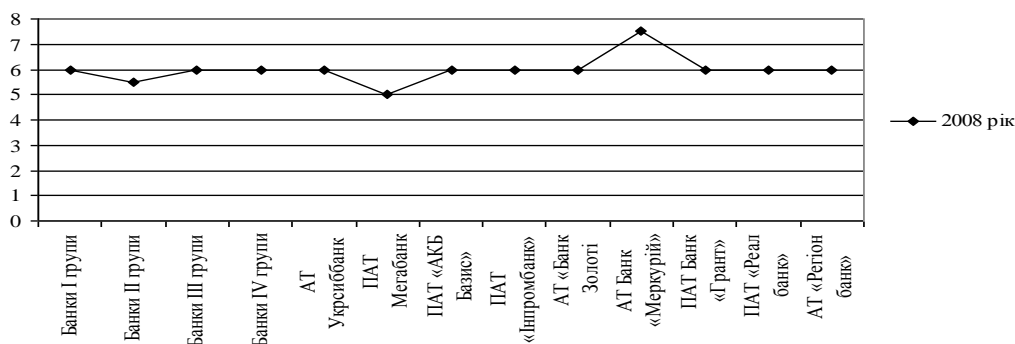

Рисунок 2.15 - Значення інтегрального показник динаміки портфеля цінних паперів банків I-IV груп активів та банків Харківського регіону за період 2008 року

Така тенденція обумовлена визначенням пріоритетів ІУДБ у розрізі аналізованих груп, стратегії яких щодо акумулювання та розміщення ресурсів обґрунтовані вибором найбільш дохідних операцій в структурі загальних активів, вибір яких спроектовано низьким рівнем розвитку ринку цінних паперів в цілому; період 2009-2010 рр. як період найбільшого загострення негативних тенденцій на ринку фінансових послуг в цілому, та ринку цінних паперів зокрема, характерних для періоду кризового та посткризового періодів відповідно, визначив основні позиціонуючи значення інтегрального показника динамічних коливань портфеля цінних паперів банків, виокремивши значення у розрізі груп на рівні мінімального 5,0- максимального 7,0, при найбільш повторюваному значенні у розрізі досліджуваного періоду на рівні 6,0 (рис.2.16-2.17).

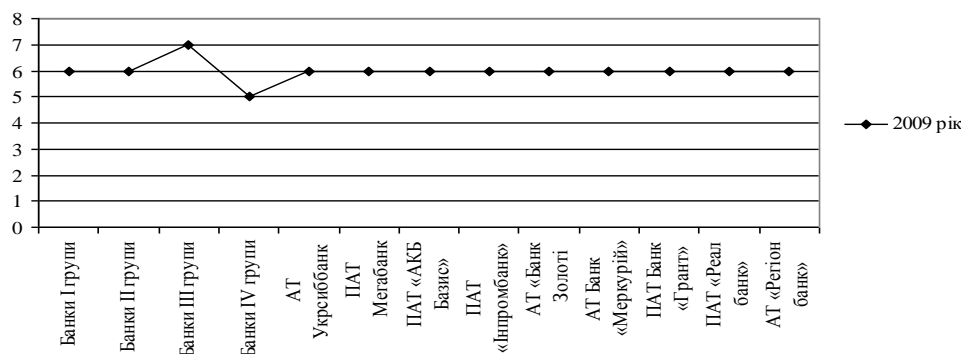

Рисунок 2.16 – Значення інтегрального показник динаміки портфеля цінних паперів банків I-IV груп активів та банків Харківського регіону за період 2009 року

Така позиція обґрунтовується поміркованою стратегією розміщення ресурсів в активну діяльність, визначаючи при цьому однорівневе значення показників за групами банків та пояснюється встановленням нормативних обмежень щодо ведення кредитної діяльності за наявності достатнього ресурсного забезпечення і відповідного пошуку альтернативних шляхів розміщення наявних ресурсів.

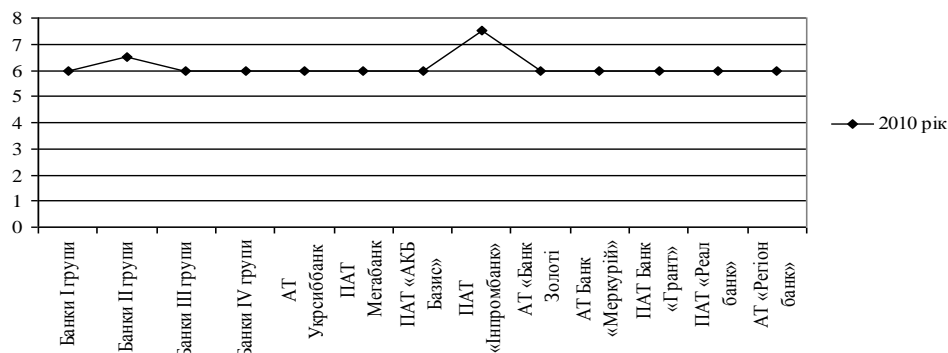

Рисунок 2.17 - Значення інтегрального показник динаміки портфеля цінних паперів банків I-IV груп активів та банків Харківського регіону за період 2010 року

Оцінка динамічних коливань портфеля цінних паперів банків Харківського регіону визначив дещо інші значення інтегрального показника, а саме: період 2005 р. характеризується хаотичністю позиціонуючих значень інтегрального показника в розрізі ІОДБ регіональних банків. Так, найвище значення отримав АТ Укрсиббанк, а найнижче ПАТ Мегабанк та ПАТ «АКБ Базис», що пояснюється загальними тенденціями динаміки портфеля цінних паперів у розрізі груп, представлених даними банками; період 2006 р. спроектував позиції інтегрального показника банків першої групи, визначивши значення показника на рівні 7,5 АТ Укрсиббанк, проте визначив рівнозначні позиції інших регіональних банків, що досліджуються. Такі банки як ПАТ Мегабанк, ПАТ «АКБ Базис», ПАТ «Інпромбанк», АТ «Банк Золоті Ворота», АТ Банк «Меркурій», ПАТ Банк «Грант», ПАТ «Реал банк» та АТ «Регіон банк» мали значення інтегрального показника на рівні 6,0. Це обґрунтовується низьким обсягом інвестиційних операцій з цінними паперами та пріоритетами регіону щодо розміщення ресурсів; період 2007 р. відзначився зниженням позицій інтегрального показника, а відповідно і динаміки портфеля цінних паперів регіональних банків. Найнижче значення показника характерно ПАТ «Реал банк», значення якого відзначилось на рівні 5,0, що в свою чергу ще раз підтверджує

низький рівень ІОДБ, що аналізуються; період 2008 р. характеризується сталими значеннями інтегрального показника динаміки портфеля цінних паперів банків Харківського регіону що підтверджується загальними позиціями, при одночасно максимальному значенні показника АТ Банк «Меркурій»; період 2009-2010 рр. демонструє інертну позицію інтегрального показника динаміки портфеля цінних паперів банків. Усі банки-представники регіону мали однакові за значенням показники на рівні 6,0, і лише період 2010 р. виокремив значення інтегрального показника ПАТ «Інпромбанк» на рівні 7,5. Таким чином, за рівнем інтегрального показника динаміки портфеля цінних паперів здійснено рейтингову оцінку досліджуваних банків за рівнем динаміки зміни портфеля у відповідному періоді з 2005 по 2010 рр. Слід зауважити, що загальні тенденції у розріз груп банків за активами свідчать про неоднозначність показників їх діяльності на ринку цінних паперів, особливе зниження яких спостерігається у кризовому та посткризовому періодах. Що стосується банків Харківського регіону, то діапазональний розрив показників ІОДБ є набагато менший, що аргументується низьким рівнем загального портфеля цінних паперів та пріоритетністю регіональних особливостей реалізації активних операцій.

Висновки по другому розділу

Результати проведеного аналізу сучасного стану ІОДБ визначили пріоритетні особливості її реалізації на сучасному етапі розвитку ринку цінних паперів. Слід зазначити, що розвиток вітчизняного ринку цінних паперів має хаотичний характер та визначає загальні тенденції процесу реалізації такої діяльності. Зокрема, було встановлено, що, при розгляді визначеного співвідношення набору макроекономічних показників, на позитивний та негативний сценарій розвитку інвестиційних операцій з цінними паперами найбільший вплив мають значення показників прямих іноземних інвестицій, валового внутрішнього продукту та доходів населення, що, в свою чергу підтверджує специфічність банківського сектору в розрізі ІОДБ на ринку цінних паперів на відміну від інших професійних учасників. Оцінка впливу факторів на ІОДБ зумовила відповідний методичний підхід використання найбільш оптимального у даному випадку методу економіко-математичного моделювання – регресійно-кореляційного аналізу. На підставі даного підходу було визначено основні параметри ІОДБ на ринку цінних паперів в цілому та на рівні банків Харківського регіону зокрема. Було встановлено, що показники

ЮДБ об'єктивно виступають залежними величинами по відношенню до сформованої системи показників, і така залежність обґрунтує їх безпосередній вплив на загальну суму інвестиційних операцій банків з цінними паперами та, в свою чергу, визначає необхідність їх врахування при оптимізації структури портфеля цінних паперів банків. Така тенденція підтверджується результатами оцінки ЮДБ, що підтверджується значенням інтегрального показника динаміки портфеля цінних паперів груп банків за активами та мережі банків Харківського регіону. Ситуація, що склалася за безпосередньої участі вітчизняних банків на ринку цінних паперів, пояснюється зваженою та гранично обмеженою позицією керівництва банків щодо вкладень в існуючі фондові інструменти, низьким рівнем розвитку ринку цінних паперів, обмеженістю функціонування високододаткових фінансових інструментів. Підвищення ефективності ЮДБ залежить від вибору банком відповідної стратегії оптимізації управління портфелем цінних паперів з урахуванням можливих ризиків і пріоритетних напрямів їх хеджування. Результати проведеного дослідження дозволили підтвердити базові висновки першого розділу стосовно необхідності врахування нормативних обмежень щодо умов ведення банківської діяльності, ресурсного забезпечення процесу ЮДБ та вартісних аспектів обслуговування випуску цінних паперів з метою хеджування інвестиційних ризиків в процесі розробки оптимізаційної моделі управління цінних паперів банків. Результати досліджень розділу представлені у роботах [107, 114, 115, 116, 117, 121, 141, 187]

РОЗДІЛ 3

РОЗВИТОК МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ОРІЄНТОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

3.1. Методичні основи формування портфеля цінних паперів банку

Застосування оптимізаційного менеджменту при здійсненні ІОДБ неможливо без належного врахування цілого спектру інструментів фондового ринку. Це визначається тим, що, з одного боку, як фондовий ринок, так й банківський сектор є окремими складовими загального фінансового ринку, дієздатність якого вимагає гармонічної взаємодії окремих сегментів такого ринку щодо оперування різними інструментами накопичення та перерозподілу фінансових ресурсів між суб'єктами ринкової взаємодії для задоволення їх потреб у достатньому обсязі такими ресурсами у будь-який час, з іншого боку, – підпорядкованістю функціонування фондового ринку та банківського сектору з погляду досягнення дієвості та сталості розвитку, насамперед, суб'єктів господарювання реального сектора економіки. Це змушує використовувати різні фінансові інструменти не лише для задоволення потреб у фінансових ресурсах суб'єктів господарювання реального сектора економіки, а й з метою хеджування ризиків у діяльності фінансових інституцій, які здатні надати необхідні ресурси.

При цьому, розглядаючи можливість ринкової взаємодії між різними суб'єктами господарювання, базуючись на англо-саксонській або герmano-японській моделі, слід зважувати на наявності стійких зв'язків між такими сегментами фінансового ринку як банківський сектор економіки та фондовий ринок. Грунтовність такого зауваження, як було вказано вище, визначається як намаганням розширити джерела забезпечення додатковими ресурсами різних суб'єктів господарювання ринкової економіки, так і необхідністю побудови різних систем хеджування щодо виникнення фінансових ризиків при розгляді взаємодії суб'єктів господарювання з приводу залучення додаткових ресурсів. Враховуючи ж

привалювання банківського сектора у вітчизняному економічному розвитку та звертаючи увагу на необхідність хеджування фінансових ризиків, виникаючих у сфері банківської діяльності, слід наголосити на доцільності застосування оптимізаційного менеджменту при здійсненні ІОДБ щодо формування портфеля цінних паперів. Тоді сутність ІОДБ на ринку цінних паперів може визначатися, насамперед, з урахуванням ефективності управління взаємодією між банківським сектором економіки та фондовим ринком, виходячи з існуючих реалій розвитку вітчизняної економіки. При цьому як один з ключових факторів такої взаємодії (або, інакше кажучи, ІОДБ на ринку цінних паперів) необхідно визначити можливе запобігання виникнення фінансових ризиків або мінімізацію їх впливу на відмічену взаємодію. Відтак слід стверджувати, що в цілому ефективність здійснення ІОДБ на ринку цінних паперів значною мірою залежить від формування портфеля цінних паперів банку, перш за все, з метою хеджування фінансових ризиків у його діяльності.

Разом з цим здійснення ІОДБ на ринку цінних паперів визначається й можливістю розвитку не лише окресленої взаємодії, а й банківської діяльності, підвищенням її ефективності та забезпеченням інноваційних умов функціонування фондового ринку. Зокрема, виходячи з цього, розкривають взаємодію банківського сектора економіки та фондового ринку, так й ключові фактори впливу зазначених сегментів фінансового ринку один на одного, враховуючі можливість здійснення ІОДБ на ринку цінних паперів провідні вчені та науковці [1, 28, 85]. Говорячи ж про необхідність хеджування, виникаючих фінансових ризиків при здійсненні ІОДБ на ринку цінних паперів, зокрема Г. М. Азаренкова, О. В. Васюренко, В. В. Корнєєв, підкреслюють необхідність розгляду напрямів взаємних впливів між банківським сектором економіки та фондовим ринком, аналізі такого впливу [1, 28, 85]. Насамперед, це дозволяє врахувати множину різних факторів внутрішнього та зовнішнього середовища функціонування як банківського сегмента економіки, так і фондового ринку. Відтак питання формування портфелю цінних паперів банку розглядається опосередковано, відповідно до дії взаємних впливів відмічених сегментів фінансового ринку. Інакше кажучи, в даному випадку сутність

оптимізаційного менеджменту при формуванні портфеля цінних паперів банку зводиться до розгляду умов мінімізації впливу негативних факторів на здійснення ІОДБ. Узагальненням такого напрямку застосування оптимізаційного менеджменту для здійснення ІОДБ на ринку цінних паперів є розглянуті у попередньому розділі фактори впливу щодо сталої діяльності досліджуваних банків на вітчизняному ринку цінних паперів.

Натомість В. В. Коваленко та К. Ф. Черкашина [75], Г. І. Великоіваненко та В. А. Гончаренко [30], О. Бражко [21], П. П. Масляно та А. В. Рябушенко [101] безпосередньо торкаються питань управління портфелем цінних паперів банку. Основними напрямками такого розгляду в роботах відмічених авторів є, перш за все, узагальнення стратегії формування портфеля цінних паперів, виходячи з обраної інвестиційної політики та головної мети діяльності конкретного банку. При цьому відмічене формування портфелю цінних паперів банку у роботах зазначених вище авторів, переважно, базується на портфельній теорії Г. М. Марковіца [186] з урахуванням засад фінансової інженерії. Тобто, в даному випадку сутність оптимізаційного менеджменту при формуванні портфеля цінних паперів банку зводиться до мінімізації імовірних втрат сформованого портфеля та максимізації можливого доходу від такого портфеля у майбутньому. Звісно, що зазначений підхід є класичним та широко розповсюдженим щодо формування портфеля цінних паперів банку. Однак у даному випадку, на нашу думку, недостатньо враховуються існуючі реалії умов функціонування банківського сектору економіки. Передусім це стосується недостатньо повного врахування обмежень із ведення банківської діяльності, які визначаються у вигляді низки економічних нормативів банківської діяльності та недостатнього зосередження уваги на хеджуванні фінансових ризиків банківської діяльності, які, як було вказано вище, значною мірою визначають ефективність здійснення ІОДБ на ринку цінних паперів. У підсумку це дозволяє констатувати, що розгляд методичних основ впровадження оптимізаційного менеджменту при формуванні портфеля цінних паперів банку визначає за необхідне, як проведення критичного аналізу щодо доцільності застосування класичної портфельної теорії для формування портфеля цінних паперів банку, так

обґрунтування авторського підходу для рішення поставленого питання, що, зокрема, передбачає розгляд моделі формування портфеля цінних паперів банку.

Отже, як було зауважено вище, класичною основою для впровадження ІОДБ загалом може бути обрано портфельну теорію Г. М. Марковіца [186]. Сутність такої теорії полягає у розгляді множини можливих різновидів цінних паперів для формування відповідного портфелю фінансових інструментів банку, враховуючі співставлення доходу від окремого різновиду цінного паперу та імовірності отримання такого доходу, що, зокрема, і визначає ступень ризику застосування того або іншого цінного паперу у діяльності банку. Основою ж такого розкриття при формуванні портфелю цінних паперів банку є сукупність статистичних показників імовірного отримання доходу в розрізі окремих різновидів цінних паперів. Тобто, відмічене узагальнює класичну портфельну теорію як імовірнісну модель оптимізаційного менеджменту, яка, з одного боку, дозволяє роботи імовірнісні припущення щодо формування портфеля цінних паперів банку, а відтак розглядати різні сценарії з формування такого портфеля і обирати найкращий з можливих, виходячи з умов функціонування банку, а, з іншого, – вимагає за необхідне враховувати вірогідність настання припустимого співставлення доходу та ризику за обраним різновидом цінного паперу, що накладає характерні обмеження на застосування класичної портфельної теорії. Змістовність таких обмежень визначається тим, що, зазвичай, імовірність співставлення доходу та ризику за обраним різновидом цінного паперу є статистичною характеристикою, яка обчислюється відповідно до ряду даних, який визначає значення показнику доходу, отриманого відповідно до застосованого цінного паперу. Це ж стосується й розрахунку ризику в отриманні такого доходу. Однак, якщо для економічно розвинених країн такі ряди даних є достатніми та статистично значимими, то на жаль цього не можливо сказати про ряди даних, які відображають динаміку отриманого доходу від впровадження окремого різновиду цінного паперу у вітчизняній практиці з ведення банківської діяльності. Насамперед, це обумовлено:

— недосконалістю розвитку вітчизняного фондового ринку, що також визначається обмеженістю обертання на фондовому ринку окремих різновидів

цінних паперів, привалюючими серед яких є, насамперед, акції та облигації;

– недостатнім горизонтом визначення необхідних рядів даних внаслідок порівняно незначного періоду функціонування вітчизняного фондового ринку по відношенню до економічно розвинених країн;

– порушенням статистичних зв'язків між рядами даних з погляду окремих різновидів цінних паперів тощо. Як підтвердження таких висновків можна вказати дослідження Г. М. Азаренкової [3], А. Камінського та О. Шпирко [69], С. В. Науменкової та Т. Г. Буй [126]. При цьому А. Камінський та О. Шпирко відмічають, що застосування класичної портфельної теорії формування сукупності цінних паперів банку в сучасних економічних умовах є обмеженим і з погляду країн з розвинутою економічною системою внаслідок виникнення останнім часом надмірної інформаційної асиметрії ринку, проявом чого є дії конкурентів та об'єктивні намагання емітентів цінних паперів приховувати повну та вичерпну інформацію щодо виникаючих обставин випуску окремих різновидів фінансових інструментів фондового ринку [69]. Тож відмічене ще більше ускладнює можливість врахування вірогідності настання припустимого співставлення доходу та ризику за обраним різновидом цінного паперу.

Разом з цим, визначаючи можливість формування портфеля цінних паперів на основі імовірнісної моделі Г. М. Марковіца, слід відмітити врахування в такому випадку будь-яких цінних паперів, які застосовуються для реалізації різних напрямів діяльності банку. Таким чином, можна говорити, що застосування класичної портфельної теорії Г. М. Марковіца є універсальним засобом з формування портфеля цінних паперів банку. Однак це ж можна вважати й певним недоліком такої теорії, бо досить складно лише на статистичному рівні врахувати умови та обмеження щодо ведення банківської діяльності. Відтак класична портфельна теорія не дозволяє визначити при загальному підході з її застосування окремо ефективність портфеля цінних паперів в залежності від напрямів формування такого портфеля. Так врахування різних видів цінних паперів в одному портфелі визначає лише загальну ефективність сформованого портфеля, не враховуючи можливі обмеження щодо застосування окремих різновидів таких

паперів. Водночас з цим, побудова портфеля цінних паперів банку з урахуванням можливих обмежень щодо застосування окремих паперів вимагає впровадження попередньої процедури з оцінки можливості використання тих або інших різновидів цінних паперів для формування відповідного портфеля. Інакше кажучи, впровадження оптимізаційного менеджменту при формуванні портфеля цінних паперів банку вимагає застосування декількох оптимізаційних процедур, які б враховували: по-перше, оцінку можливості використання окремого різновиду цінних паперів в ІОДБ; по-друге, базувалися б на розгляді загальної ефективності сформованого портфеля цінних паперів банку. Таким чином, виходячи з відміченого, можна констатувати, що нівелюється загальна уніфікованість класичного портфельного підходу щодо формування портфеля фінансових інструментів банку. Тобто, в даному випадку загальна сутність процедури з формування портфеля цінних паперів банку, що відображує його ІОДБ на ринку цінних паперів, набуває два етапи (рис. 3.1, узагальнено автором на основі проведеного аналізу класичної портфельної теорії Г. М. Марковіца з погляду її застосування для здійснення ІОДБ): перший етап – визначає можливість застосування обраних цінних паперів для формування відповідного портфеля фінансових інструментів; другий етап – визначає доцільність застосування обраних цінних паперів для формування відповідного портфеля фінансових інструментів.

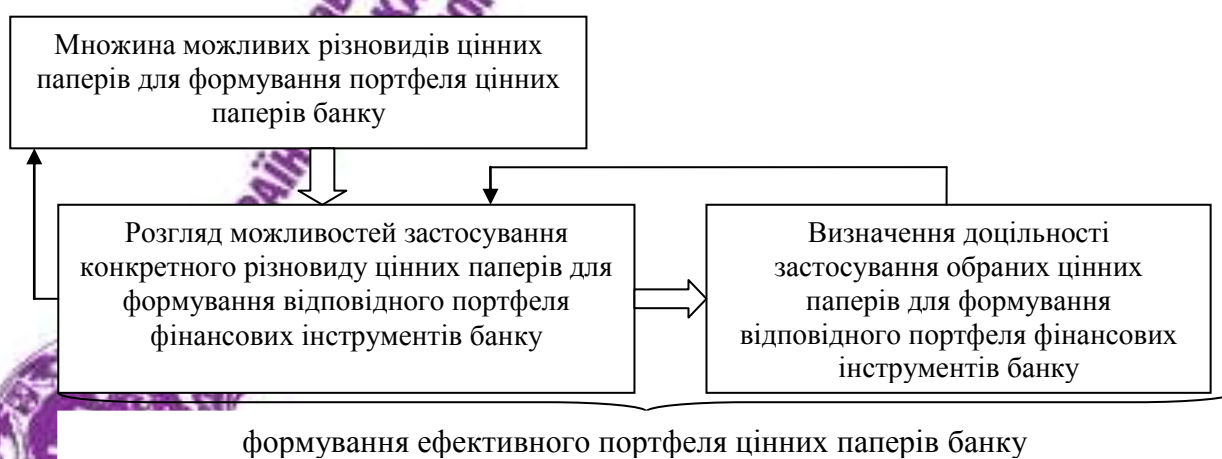

Рисунок 3.1 – Процедура формування портфеля цінних паперів банку на основі застосування класичної портфельної теорії Г. М. Марковіца

З поданого вище видно, що формування портфеля цінних паперів банку з метою врахування умов та обмежень щодо застосування окремих різновидів таких фінансових інструментів є рознесеним за окремими етапами, що може призвести до неправильного визначення ефективності такого портфеля в цілому. До того ж в жодному разі не визначається співставленість припустимих обсягів застосування окремих різновидів цінних паперів при формуванні відповідного портфеля фінансових інструментів банку, тобто, не йдеться мова про визначення доцільного (або прийняттого) обсягу цінних паперів у портфелі банку, виходячи з наявних умов та обмежень ведення банківської діяльності в цілому. Відтак у даному випадку також можливі порушення у визначенні ефективності (оптимальності) формування портфеля цінних паперів банку. Відмічене вище, на основі докладного розгляду можливостей застосування класичного підходу щодо здійснення ІОДБ на ринку цінних паперів, перш за все, дозволяє визначитися із методичними основами впровадження оптимізаційного менеджменту при формуванні портфеля цінних паперів банку щодо здійснення його ІОДБ. До таких основ на нашу думку, насамперед, варто віднести:

- попереднє ранжування наявного різновиду цінних паперів щодо здійснення ІОДБ на ринку цінних паперів. Це дозволить не лише визначитися із можливостями застосування конкретного різновиду цінних паперів в ІОДБ, а й більш детально врахувати умови застосування окремого різновиду цінних паперів при формуванні портфеля цінних паперів банку;

- узагальнене визначення умов та можливостей застосування обраного різновиду цінних паперів при формуванні портфеля цінних паперів банку з метою побудови оптимізаційної моделі із обґрунтування доцільності застосування обраного різновиду фінансових інструментів щодо здійснення ІОДБ;

- визначення економічної змістовності застосованих моделей оптимізації ІОДБ при формуванні портфеля цінних паперів. Зокрема, економічна змістовність відповідних моделей оптимізації може бути визначена: з погляду мінімізації витрат щодо здійснення ІОДБ на ринку цінних паперів, з погляду досягнення прийнятної величини прибутку від здійснення ІОДБ на ринку цінних паперів, на основі

отриманню прийнятної структури портфеля цінних паперів виходячи з умов та обмежень щодо ведення банківської діяльності;

– розгляд умов та обмежень щодо ефективності формування портфеля цінних паперів банку на основі врахування обраного для цих цілей окремих різновидів цінних паперів. Це сприяє виявленню прийнятної структури портфеля цінних паперів, виходячи з умов та обмежень щодо ведення банківської діяльності, а відтак сприяє досягненню ефективності здійснення ІУДБ на ринку цінних паперів.

Водночас із можливістю визначення методичних засад щодо впровадження оптимізаційного менеджменту при формуванні портфеля цінних паперів банку, наведене вище, також надає підставу щодо необхідності розгляду іншого підходу з формування портфеля цінних паперів банку, враховуючі умови та обмеження із застосування таких фінансових інструментів із ведення банківської діяльності. Загалом, відповідно до поданого на рис. 3.1, пропонуваній підхід із формування портфеля цінних паперів банку на основі оптимізаційного менеджменту може бути визначений як багатокроковий.

Отже, першим кроком із визначення підходу щодо формування портфеля цінних паперів банку на основі оптимізаційного менеджменту є розгляд конкретної групи цінних паперів або напрямків банківської діяльності, згідно яких такі папери доцільно визначити. В цілому поставлене питання стосується, як загального обґрунтування необхідності формування портфеля цінних паперів банку, так й визначення для цього конкретних різновидів цінних паперів. Враховуючи те, що на початку даного підрозділу було вказано на необхідність хеджування імовірного виникнення фінансових ризиків при розгляді реалізації ІУДБ на ринку цінних паперів, в якості першочергового розгляду при формуванні портфеля цінних паперів банку будемо зважувати саме на цінні папери із хеджування фінансових ризиків в діяльності банку. Інакше кажучи, при формуванні відповідного портфеля фінансових інструментів банку будемо розглядати цінні папери, які використовуються для мінімізації фінансових ризиків банківської діяльності. Прикладом таких інструментів можна вказати:

– цінні папери для мінімізації кредитного ризику банку на основі

застосування CRT інноваційних деривативів [184];

– інструменти колективного інвестування (ETFs) для розчеплення загального ризику банківських активів на основі множини фінансових інструментів, до яких входить акції та біржові індекси [89];

– застосування CLO інструментів, які усереднюють вартість реалізації можливих кредитних проектів, що зменшує як ризик виконання окремих кредитних угод, так й волатильність вартості залучення коштів [183]. Разом з цим хеджування фінансових ризиків банківської діяльності в розрізі окремих позицій за базисними активами також можливе за допомогою ф'ючерсних контрактів, або свопів на основі врахування загальної дохідності активів банку, інших інструментів.

Прикладом нововведень у банківській сфері щодо передачі кредитного ризику є застосування CRT інновацій (CRT – credit risk transfer), а у залежності від цілей управління ризиками можуть використовуватися різні інструменти CRT [184]. При цьому, як правило, покупець забезпечення кредитів воліє вивести дані про кредит зі свого балансу та в такий спосіб зменшити свій ризик і потреби у фінансуванні, але слід зауважити, що значне зростання обсягів використання CRT інновацій пов'язано з тим, що вони дозволяють: відокремлювати кредитний ризик від ризику фінансування і ринкових ризиків; виділяти часові характеристики кредитного ризику; визначати співвідношення рівнів реального і бажаного кредитного ризику; передавати кредитний ризик, зберігаючи при цьому за банком власність на кредит [184].

Останнім часом у зарубіжній практиці досить поширене використання для сек'юритизації фінансування проектів набуло впровадження технології CLO (collateralized loan obligation). До основних переваг такого механізму відносяться прозорість операцій, диверсифікація інвестицій, підвищена безпека вкладання коштів, що забезпечує створення механізму суттєвих переваг для інвесторів, але визначальне місце деривативи знайшли і в банківській сфері, бо здатні забезпечити низький рівень кредитного ризику, не впливаючи безпосередньо на позичальника, тобто сутність впровадження таких нововведень у банківській сфері, насамперед, доцільно розглядати з погляду розвитку процесів сек'юритизації [183].

Як що ж говорити про загальну ознаку різних інструментів для хеджування фінансових ризиків банку, то слід відмітити, що відповідні цінні папери, зазвичай, мають нефіксовані показники прибутку, бо величина такого прибутку визначається значеннями показників базового активу, фінансові ризики якого хеджуються та залежать від умов використання такого активу. Дане зауваження сприяє більш розгорнутому розкриттю методичних основ впровадження оптимізаційного менеджменту при формуванні портфеля цінних паперів банку, які стосуються визначення напрямів попереднього ранжування наявного різновиду цінних паперів щодо здійснення ІОДБ на ринку цінних паперів. Сутність такого розкриття полягає у з'ясуванні характерних ознак ранжування цінних паперів з погляду їх загального впливу щодо здійснення банківської діяльності в цілому та ІОДБ, зокрема. Тож можна констатувати, що для визначення моделі формування портфеля цінних паперів банку з погляду створення пулу цінних паперів щодо хеджування його фінансових ризиків, насамперед, необхідно виходити з аналізу цінних паперів, які мають нефіксований прибуток. У свою чергу це доводить про важливість розгляду значень такого показника діяльності банку як регулятивний капітал. Ґрунтовність відміченого визначається тим, що, основним призначенням регулятивного капіталу є покриття негативних наслідків різноманітних ризиків, які банки беруть на себе в процесі своєї діяльності [132]. До того ж значення регулятивного капіталу застосовується для розрахунку різних нормативів економічної діяльності банку, що дозволяє враховувати існуючі умови та обмеження ведення, зокрема, ІОДБ. Відтак можна стверджувати, що в якості ключових ознак з розкриття методичних основ впровадження оптимізаційного менеджменту при формуванні портфеля цінних паперів банку з погляду попереднього ранжування наявного різновиду цінних паперів щодо здійснення його ІОДБ можуть виступати: наявність нефіксованого прибутку цінних паперів обраних для хеджування ризиків банку; динаміка значень регулятивного капіталу банку та оцінка впливів застосування обраних цінних паперів на підсумок діяльності банку, які узагальнюються відповідно до окремих економічних нормативів.

Наступним кроком з визначення авторського підходу щодо формування

портфеля цінних паперів банку є врахування ефективності формування такого портфеля. На відміну від класичної портфельної теорії, де показником ефективності формування виступає, зокрема, розкид математичного очікування імовірного отримання доходу в розрізі окремих різновидів цінних паперів, також можна застосувати для отримання прийнятної розв'язку поставленого питання рішення оптимізаційної задачі щодо визначення загальної ефективності обраної сукупності цінних паперів з погляду деякого їх узагальненого показника. В якості такого критерію ефективності (оптимальності) може бути встановлений обсяг резервів, сформованих під операції банку з цінними паперами, або прийятна величина витрат, які спрямовані на придбання відповідних цінних паперів тощо. Тобто, загалом зазначений критерій ефективності (оптимальності) визначає цільову функцію оптимізаційної задачі для розв'язку завдання з формування портфеля цінних паперів банку з метою хеджування ризиків банківської діяльності (3.1):

$$F(q_1, \dots, q_n) \rightarrow opt, \quad (3.1)$$

де $F(q_1, \dots, q_n)$ – функціональна залежність з визначення критерію оптимальності (ефективності) щодо формування портфеля цінних паперів банку в залежності від множини обраних для цього змінних факторів (q_1, \dots, q_n) : параметрів діяльності банку, параметрів придбання цінних паперів тощо;

opt – параметр критерію оптимізації (ефективності) формування портфеля цінних паперів банку, який, зазвичай, може бути визначений через мінімум або максимум досягнення цільової функції $F(q_1, \dots, q_n)$.

Наприклад, якщо визначити в якості цільової функції мінімум витрат, пов'язаних з придбанням цінних паперів для хеджування фінансових ризиків банку, то вираз за формулою (3.1) прийме наступний вигляд (3.2):

$$\sum_{i=1}^k b_i v_i \rightarrow \min, \quad (3.2)$$

де v_i – обсяг окремого (i -го) різновиду цінних паперів банку з їх можливої сукупності k для хеджування фінансових ризиків в його діяльності;

b_i – усереднене значення витрат для цінних паперів з метою хеджування фінансових ризиків банку, пов'язаних з процесом придбання окремого (і-го) різновиду цінних паперів. Тоді можна припустити, що $b_i v_i$ визначає середньозважений обсяг цінних паперів і-го їх різновиду у вартісному виразі.

Разом з цим обмеження цільової функції за формулами (3.1) або (3.2) з погляду формування портфеля цінних паперів банку для хеджування фінансових ризиків його діяльності визначаються відповідно до розгляду конкретної групи таких фінансових інструментів. Тобто, такі обмеження пов'язані із припустимими значеннями регулятивного капіталу банку та відповідними нормативами його інвестиційної діяльності. Тож у підсумку систему таких обмежень можна записати наступним чином (3.3):

$$\begin{cases} PK(VZ) \geq N_{PK}, \\ H_{11}^i(v_i) \leq N_{H_{11}}, \\ H_{12}(VZ) \leq N_{H_{12}}, \end{cases} \quad (3.3)$$

де $PK(VZ)$ – функціональне визначення регулятивного капіталу банку, яке скореговане в залежності від обсягу цінних паперів VZ , що розглядаються в якості потенційних складових портфеля цінних паперів банку для хеджування фінансових ризиків його діяльності. Відповідне корегування такої функціональної залежності може бути подане у наступний спосіб (3.4):

$$PK(VZ) = PK + RZ - VZ, \quad (3.4)$$

де PK – фактичне значення регулятивного капіталу банку,

RZ – обсяг сформованих резервів під необхідний обсяг цінних паперів з метою хеджування фінансових ризиків банку,

VZ – загальний обсяг цінних паперів з метою хеджування фінансових ризиків банку. Тобто, фактично VZ дорівнює $\sum_{i=1}^k b_i v_i$;

$H_{11}^i(v_i)$ – функціональна залежність нормативу інвестування за окремим

різновидом цінних паперів, значення якого є залежним від обсягу придбання певного різновиду фінансового інструменту. Інакше кажучи, строку $H_{11}^i(v_i) \leq N_{H_{11}}$ в системі обмежень за формулою (3.3) у простішому випадку можна замінити на строку $b_i \cdot v_i \leq N_{H_{11}}$ з урахуванням вартісних аспектів величин що розглядаються. Тобто маються обмеження щодо придбання окремих різновидів цінних паперів;

$H_{12}(VZ)$ – функціональна залежність нормативу загальної суми інвестування, значення якого є залежним від загального обсягу цінних паперів VZ для хеджування фінансових ризиків банку. Введення даного обмеження пов'язано, насамперед, із додатковим контролем за припустимими обсягами придбання цінних паперів;

$N_{PK}, N_{H_{11}}, N_{H_{12}}$ – встановлені значення відповідних нормативів банківської діяльності. Виходячи з того, що значення нормативів банківської діяльності $N_{H_{11}}, N_{H_{12}}$, як правило, встановлюються у відсотках, то систему обмежень за формулою (3.3) також можна визначити наступним чином (3.5):

$$\begin{cases} PK(VZ) \geq N_{PK}, \\ H_{11}^i(v_i) \leq N_{H_{11}} \cdot (PK + RZ - VZ), \\ H_{12}(VZ) \leq N_{H_{12}} \cdot (PK + RZ - VZ). \end{cases} \quad (3.5)$$

Також для рішення поставленого завдання слід враховувати й виконання умов невід'ємності обсягів окремого різновиду цінних паперів банку для хеджування фінансових ризиків у його діяльності та усередненої вартості витрат, пов'язаних з придбанням окремого різновиду цінного паперу. Тобто маємо наступний вираз (3.6):

$$b_i, v_i > 0, i = \overline{1, k}. \quad (3.6)$$

Проте з метою уникнення неоднозначних рішень запропонованої вище оптимізаційної моделі з формування портфеля цінних паперів банку (внаслідок введення у систему обмежень додаткового контролю за припустимими обсягами цінних паперів) також необхідно врахувати в обмеженнях і припустимі загальні витрати банку щодо придбання того або іншого різновиду цінних паперів (інакше

кажучи, в даному випадку враховується той ступінь ризику, який банк бере на себе безпосередньо). З іншого ж боку, припустимі загальні витрати банку щодо придбання того або іншого різновиду цінних паперів дозволяють також урахувати мінімальні вимоги самого банку щодо застосування окремих різновидів цінних паперів у своїй діяльності.

Отже, в остаточному вигляді система обмежень згідно поданої вище системи (3.5) набуває такого вигляду (3.7):

$$\begin{cases} PK(VZ) \geq N_{PK}, \\ H_{11}^i(v_i) \leq N_{H_{11}} \cdot (PK + RZ - VZ), \\ H_{12}(VZ) \leq N_{H_{12}} \cdot (PK + RZ - VZ), \\ H_{11}^i(v_i) \geq R_i, \end{cases} \quad (3.7)$$

де R_i – загальні припустимі витрати банку щодо придбання i -го різновиду цінних паперів.

Таким чином, формули (3.1), (3.4), (3.6) та (3.7) визначають загальну модель формування портфеля цінних паперів банку з метою хеджування фінансових ризиків його діяльності відповідно до нормативів економічної діяльності, а формули (3.2), (3.4), (3.6) та (3.7) розкривають відповідну модель з урахуванням мінімізації витрат, пов'язаних з придбанням цінних паперів, які визначають найбільш прийнятну структуру портфеля цінних паперів банку. Отже, розв'язком наведеної вище оптимізаційної моделі є визначення, насамперед, прийнятної структури портфеля цінних паперів банку з метою хеджування фінансових ризиків його діяльності.

Як приклад розглянемо процедуру визначення структури портфеля цінних паперів певного банку з метою хеджування фінансових ризиків його діяльності на основі запропонованої оптимізаційної моделі. Припустимо, що деякий банк має на меті сформувати портфель цінних паперів для хеджування ризиків своєї діяльності на основі купівлі трьох різновидів цінних паперів (цінні папери для мінімізації кредитного ризику банку на основі застосування CRT інноваційних деривативів (v_1), цінні папери для розчеплення загального ризику банківських активів (v_2) та цінні папери, які зменшують ризик виконання окремих кредитних угод (v_3). Дані

щодо умов такої купівлі характеризуються наступними параметрами:

– витрати на придбання одиниці цінних паперів першого різновиду складають 200 грн. Обсяг сформованих резервів визначається відповідно до «Положення про порядок формування резерву під операції банків України з цінними паперами» [130], але в цілому може бути визначений у 15% від загального обсягу даного різновиду цінних паперів у його вартісному значенні. Водночас з цим загальний обсяг таких паперів не повинен перевищувати 15% згідно нормативу інвестування в цінні папери окремо за кожною установою [130]. Одночасно з цим загальні припустимі витрати банку щодо придбання даного різновиду цінних паперів складають 80000 грн.;

– витрати на придбання одиниці цінних паперів другого різновиду складають 300 грн. Обсяг сформованих резервів також визначається відповідно до «Положення про порядок формування резерву під операції банків України з цінними паперами» [130], але в цілому може бути визначений у 18% від загального обсягу даного різновиду цінних паперів у його вартісному значенні. Водночас з цим загальний обсяг таких паперів не повинен перевищувати 15% згідно нормативу інвестування в цінні папери окремо за кожною установою [130]. Одночасно з цим загальні припустимі витрати банку щодо купівлі даного різновиду цінних паперів складають 60000 грн.;

– витрати на придбання одиниці цінних паперів третього різновиду складають 150 грн. Обсяг сформованих резервів визначається відповідно до «Положення про порядок формування резерву під операції банків України з цінними паперами» [130], але в цілому може бути визначений у 12% від загального обсягу даного різновиду цінних паперів у його вартісному значенні. Водночас з цим загальний обсяг таких паперів не повинен перевищувати 15% згідно нормативу інвестування в цінні папери окремо за кожною установою [130]. Одночасно з цим загальні припустимі витрати банку щодо придбання даного різновиду цінних паперів складають 120000 грн.

При цьому значення регулятивного капіталу банку не повинно бути меншим аніж 17367472,4 тис. грн., у той час як фактичне його значення на момент

формування портфеля цінних паперів складає 17547872,2 тис. грн., а значення нормативу загальної суми інвестування $N_{H_{12}}$ не повинне перевищувати 60% згідно нормативів інвестування [130].

Таким чином, відповідно до поданого цільова функція щодо розв'язку сформульованої оптимізаційної задачі з формування портфеля цінних паперів банку набуває наступного вигляду:

$$200 \cdot v_1 + 300 \cdot v_2 + 150 \cdot v_3 \rightarrow \min ,$$

а обмеження відповідно до системи за формулою (3.7) з урахуванням того, що функціональне визначення регулятивного капіталу банку, яке скореговане в залежності від обсягу цінних паперів VZ , що розглядаються в якості потенційних складових портфеля цінних паперів банку для хеджування фінансових ризиків його діяльності відповідно до формули (3.4) має вигляд:

$$PK(VZ) = 17547872200 - 170 \cdot v_1 - 246 \cdot v_2 - 132 \cdot v_3 ,$$

можна подати за допомогою наступної системи рівнянь (згідно умов прикладу, який розглядається):

$$\begin{cases} -170 \cdot v_1 - 246 \cdot v_2 - 132 \cdot v_3 \geq -180399800, \\ 225,5 \cdot v_1 + 36,9 \cdot v_2 + 19,8 \cdot v_3 \leq 2632180830, \\ 25,5 \cdot v_1 + 336,9 \cdot v_2 + 19,8 \cdot v_3 \leq 2632180830, \\ 25,5 \cdot v_1 + 36,9 \cdot v_2 + 169,8 \cdot v_3 \leq 2632180830, \\ 302 \cdot v_1 + 447,6 \cdot v_2 + 229,2 \cdot v_3 \leq 10528723320, \\ 200 \cdot v_1 \geq 80000, \\ 300 \cdot v_2 \geq 60000, \\ 150 \cdot v_3 \geq 120000. \end{cases}$$

Рішення для сформульованої оптимізаційної задачі відповідно до наведеного прикладу подано у додатку К (розраховано за допомогою сервісних додатків програми Microsoft Excel).

Отже, як результат отримаємо, що при формуванні портфеля цінних паперів банку з урахуванням окремих їх різновидів необхідно придбати 400 цінних паперів

першого різновиду, 200 цінних паперів другого різновиду та 800 цінних паперів третього різновиду. Як видно з отриманих даних, оптимальна модель формування портфеля цінних паперів банку, насамперед, визначається з урахуванням мінімальних вимог самого банку щодо необхідності застосування цінних паперів окремого їх різновиду.

При цьому, виходячи з наявних умов можливого процесу придбання цінних паперів з метою хеджування фінансових ризиків банківської діяльності оптимальна структура портфеля цінних паперів банку набуває вигляду, який відображено на рис. 3.2 (визначено за результатами розв'язку оптимальної задачі поданого вище прикладу).

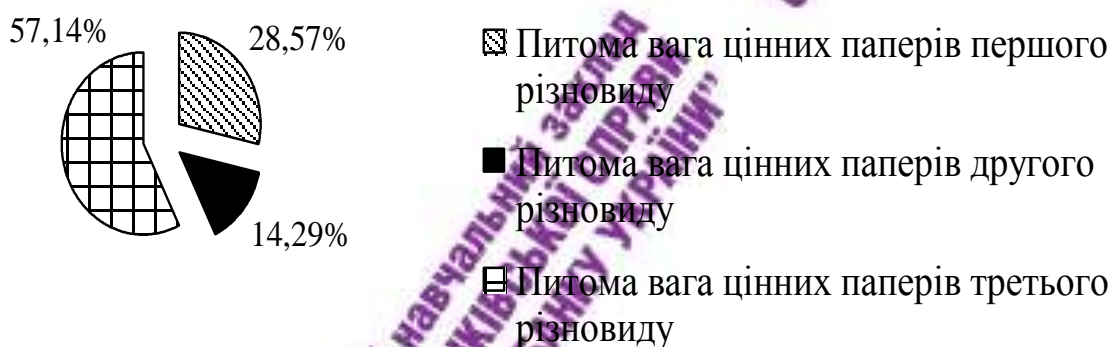

Рисунок 3.2 - Розподіл питомої ваги окремих різновидів цінних паперів у структурі портфеля цінних паперів банку (відповідно до поданого прикладу)

Розглянута оптимізаційна модель побудови портфеля цінних паперів банку може бути модифікована й у разі необхідності корегування на суму перевищення інших нормативів економічної діяльності банку (якщо зокрема аналізується кредитно-інвестиційний портфель банку). Таке корегування моделі стосується визначення показника регулятивного капіталу та системи обмежень стосовно розгляду додаткових нормативів, як обмежень оптимізаційної задачі, відповідно до Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні [68].

Таким чином, запропонована модель та підхід до її побудови доцільно узагальнити у методичному підході з визначення процедури формування

ефективного портфеля цінних паперів банку з метою хеджування фінансових ризиків його діяльності. Сутність такого підходу визначається наступними взаємозалежними між собою як єдине ціле етапами процедури, яку подано відповідно до рис. 3.3 (запропоновано автором):

Рисунок 3.3 - Процедура формування ефективного портфелю цінних паперів банку при здійсненні ІОДБ

– досліджується необхідність у хеджуванні окремих фінансових ризиків діяльності банку на основі узагальнення думок експертів банку відповідно обраних

напрянків його діяльності;

– визначаються окремі різновиди придбання цінних паперів банку для хеджуванні фінансових ризиків його діяльності, обсяги та можливі витрати, пов'язані з придбанням окремого різновиду цінного паперу та визначається цільова функція відповідної оптимізаційної задачі згідно формули (3.1);

– встановлюється система обмежень щодо можливого застосування окремих різновидів цінних паперів для хеджуванні фінансових ризиків у діяльності банку відповідно до формул (3.3), (3.4), (3.5) та (3.7);

– розраховується оптимальний план розв'язку оптимізаційної задачі з визначення ефективного портфеля цінних паперів банку відповідно до умов поставленого завдання;

– аналізується отриманий розв'язок оптимізаційної задачі та відбувається його корегування. Зокрема, можна визначити ті різновиди цінних паперів, обсяги яких є несуттєвими щодо впливу на сталість банківської діяльності. У простішому випадку з отриманого оптимального плану виключаються ті різновиди цінних паперів, значення обсягів яких у структурі отриманого портфеля дорівнюють нулю.

Відмінністю запропонованої процедури з формування ефективного портфелю цінних паперів банку при здійсненні ІОДБ є, насамперед, можливість дієвого оперування різними умовами здійснення відміченої діяльності з урахуванням впливу на таку діяльність банку з боку регулятора. При цьому також враховуються й вимоги банку щодо застосування цінних паперів окремого різновиду. Це дозволяє сформувати більш оптимальну структуру портфеля цінних паперів банку, виходячи до того ж з обраних для цього пріоритетних видів його діяльності. Тож можна стверджувати, що в економічному сенсі запропонована оптимізаційна модель не лише визначає, а й ураховує різні фактори щодо здійснення ІОДБ на ринку цінних паперів.

Проте, як зазначено у пропонованій процедурі з формування ефективного портфеля цінних паперів банку при здійсненні ІОДБ, важливо взагалі враховувати доцільність виходу банку на ринок цінних паперів. При цьому вагоме значення в такій процедурі відводиться фактору часу, виходячи з того, що основою оперування

в процесі здійснення банківської діяльності є фінансові ресурси, які характеризуються змінністю вартісних аспектів протягом певного інтервалу часу. Тож в якості предмету наступного завдання даного дослідження слід обрати розгляд доцільності виходу банку на ринок цінних паперів при здійсненні ІОДБ.

3.2. Методичні рекомендації щодо здійснення інвестиційно-орієнтованої діяльності на ринку цінних паперів

Незважаючи на те, що ключовим питанням при розгляд ІОДБ є формування портфеля цінних паперів, який би відповідав умовам здійснення такої діяльності та забезпечував би сталість загального розвитку, не менш важливим є також питання щодо визначення доцільності виходу на фондовий ринок у певні проміжки часу з ведення банківської діяльності. При цьому в цілому визначення доцільності здійснення ІОДБ на ринку цінних паперів передбачає не скільки визначення конкретного часу виходу на фондовий ринок, скільки розгляду умов та можливостей щодо здійснення відміченої діяльності.

Отже, питання встановлення доцільності виходу банків на ринок цінних паперів слід визначати через сукупність окремих передумов щодо можливого здійснення їх ІОДБ, а відтак саме ці передумови є ключовими факторами встановлення доцільності здійснення відповідних дій з погляду ведення банківської діяльності. Водночас з цим розгляд окремих передумов щодо можливого здійснення ІОДБ визначає за необхідне враховувати конкретне завдання, яке той або інший банк ставить під час свого функціонування. Тобто, як було встановлено у попередньому підрозділі, насамперед, необхідно визначитися з тією множиною цінних паперів, які необхідні конкретному банку для здійснення його ІОДБ. При цьому, до визначеного в попередньому підрозділі з цього питання, слід також додати, що необхідна для здійснення ІОДБ множина цінних паперів визначається, як з урахуванням потреб самого банку, так і виходячи із побажань потенційних клієнтів, за дорученням яких банк може виходити на фондовий ринок. Відтак слід

розрізняти передумови здійснення ІОДБ, які можуть бути:

- з одного боку, підпорядковані лише потребам самого банку, а відтак визначаються, переважно, об'єктивними умовами можливості їх здійснення,
- з іншого боку, підпорядковані до вимог потенційних клієнтів банку та визначаються доцільністю задоволення таких вимог щодо сталості розвитку банку в разі їх виконання. Тож в цілому такі передумови доцільності виходу на ринок цінних паперів слід вважати залежними від об'єктивних та суб'єктивних умов щодо можливості їх здійснення. Втім, беручи до уваги важливість розгляду об'єктивних умов можливості здійснення ІОДБ на ринку цінних паперів, будемо, насамперед, розглядати доцільність виходу на ринок цінних паперів з погляду об'єктивних умов можливості здійснення відміченої діяльності.

При цьому розгляд дії об'єктивних умов можливості здійснення ІОДБ значної мірою залежить від критерію, за яким такі умови розглядаються. Інакше кажучи, встановлення доцільності виходу на фондовий ринок залежить від ознаки, за якою визначається відповідність задоволення потреб і можливостей банків щодо виходу на ринок цінних паперів відповідно дії об'єктивних умов щодо здійснення відміченої діяльності. Визначення такої ознаки може носити як якісний, так й кількісний характер. Наприклад, у разі розгляду змінності результатів діяльності конкретного банку в залежності від здійснення його ІОДБ можна говорити про застосування кількісної ознаки з визначення доцільності виходу на ринок цінних паперів. У разі ж розгляду впливів окремих різновидів цінних паперів щодо можливості здійснення ІОДБ, слід говорити про застосування якісної ознаки з визначення такої можливості. Проте також можливе й поєднання обох ознак для розгляду доцільності виходу на фондовий ринок, що загалом визначається наявністю щільного взаємозв'язку між кількісними та якісними ознаками при аналізі будь-яких дій відносно ведення банківської діяльності в цілому.

До висловлених вище міркувань також треба додати, що розгляд діяльності конкретного банку на ринку цінних паперів багато в чому визначає загальний напрям ІОДБ в цілому. Тож, розглядаючи питання доцільності виходу конкретного банку на ринок цінних паперів, необхідно враховувати й дію потенційних банків-

конкурентів, що може бути враховано, як відповідно до вимог та потреб самого банку, так й його потенційних клієнтів. Проте більш головним у даному питанні є те, що дії конкретного банку на ринку цінних паперів у підсумку й визначають змістовність ІОДБ. До того ж проведення аналізу ІОДБ в цілому, як і конкретного банку зокрема, неможливі без взаємного їх розгляду, що характеризується наявною множиною взаємних ваг, які впливають як на діяльність конкретного банку, так і всіх банків (див. міркування попереднього розділу). Отже, можна стверджувати, що вдосконалення ІОДБ неможливе без розгляду діяльності конкретного банку на ринку цінних паперів. Інакше кажучи, ІОДБ значною мірою визначається розглядом діяльності конкретного банку на фондовому ринку, хоча при цьому варто відмітити й необхідність визначення загальних умов здійснення такої діяльності (аналіз умов здійснення ІОДБ, визначення теоретичних засад та нормативних обмежень щодо виходу банків на ринок цінних паперів тощо). Проте цей напрям аналізу було зроблено докладно у першому і другому розділах роботи.

Таким чином, відповідно до зроблених вище зауважень, слід, насамперед, визначитися з доцільністю виходу конкретного банку на ринок цінних паперів, що більш точніше враховує умови його функціонування, а відтак дозволяє змістовніше конкретизувати розробку конкретних засад з вдосконалення ІОДБ на ринку цінних паперів. З метою ж здійснення певного напрямку ІОДБ на ринку цінних паперів слід розглянути, перш за все, доцільність здійснення виходу на фондовий ринок відповідно до застосування окремого різновиду цінних паперів (як окремого критерію, за яким такі умови розглядаються). При цьому в даному плані слід розрізняти цінні папери з фіксованим і нефіксованим доходом та відповідно до того чи такий інструмент випускається банком, чи придбається банком для своїх потреб.

Звісно, що доцільність випуску конкретного різновиду цінного паперу цілком залежить від напрямків його використання та здатністю розмістити на ринку. Разом з цим у разі випуску та розміщення конкретного фінансового інструменту на фондовому ринку банк несе як певні витрати, так й отримує певні здобутки від емісії відповідних цінних паперів. При цьому такі здобутки, як і витрати банку щодо емісії цінних паперів, можна визначити у грошовому еквіваленті, хоча

загалом здобутки щодо емісії цінних паперів можуть носити й якісні ознаки. Так, наприклад, під час хеджування фінансових ризиків банківської діяльності, головним орієнтиром банку є розчеплення виникаючих ризиків з метою мінімізації їх впливу на діяльність банку. У той же час відображенням такого здобутку банку, зокрема щодо хеджування фінансових ризиків банківської діяльності (як приклад, який розглядається), є уникнення більших втрат від можливих з погляду дії впливу з боку можливих ризикоформуєчих факторів на визначену діяльність банку. Тож можна говорити про те, що банк у такому випадку отримує деякий дохід, економічна змістовність якого відображає зменшення можливих втрат банку під час здійснення обраного напрямку банківської діяльності, вплив ризикоформуєчих факторів якої і хеджуються за допомогою окремих різновидів цінних паперів. Ґрунтовність визначення такого зменшення можливих втрат банку в якості доходу базується на тому, що будь-який напрям банківської діяльності може розглядатися як ризиковий. Відтак мінімізація дії відповідного ризику збільшує дохід банку від здійснення конкретного напрямку діяльності, що і дозволяє визначити зменшення можливих втрат банку внаслідок застосування деякого різновиду цінних паперів в якості доходу.

Наприклад, якщо банк фінансує декілька кредитних проектів, які хеджуються інструментами CLO, то відбувається усереднення вартості таких проектів, що, як було відмічене вище, зменшує ризик виконання окремих кредитних угод, внаслідок зменшення волатильності вартості залучення коштів. Тож звісно дохід від проведення такої операції буде більш прогнозованим та гарантованим порівняно із ситуацією, коли інструменти CLO не застосовуються. При цьому дохід, який банк отримує в якості застосування вказаного різновиду цінних паперів, визначається зменшенням ризику окремих кредитних угод загальної сукупності кредитних проектів, що обумовлено зменшенням вартості залучення коштів в розрізі таких угод. Тобто, мається на увазі, що більш ризикові кредитні угоди мають й більшу вартість, однак й імовірність їх виконання є меншою, а відтак величина отриманого доходу від сукупності кредитних проектів буде меншою. Тож більш виваженим, принаймні з точки зору отримання прогнозованого доходу, доцільно мати

сукупність менш ризикових кредитних угод з більш помірною вартістю, ніж ризикові угоди з великою оцінкою їх вартості. Отже, остаточно можна говорити про те, що при здійсненні емісії цінних паперів банк отримує певну величину доходу, який хоча і визначається у конкретному випадку окремо (зокрема це може бути й дохід від продажу такого різновиду цінних паперів). Відповідні міркування стосуються й придбання цінних паперів інших емітентів. Це може бути:

- прямий дохід, який визначається внаслідок володіння конкретних різновидом цінних паперів;
- опосередкований дохід, який конкретизується відповідно до мети придбання банку.

Таким чином, як у випадку придбання цінних паперів банком, так й у випадку емісії цінних паперів банком їх спорідненою ознакою виступає величина очікуваного доходу. Отже, якщо придбання (емісія) цінних паперів ні є підпорядкованою винятково потребам банку, то саме величина очікуваного доходу може застосовуватися для аналізу доцільності виходу банку на ринок цінних паперів. Тоді, у випадку визначення доцільності виходу на ринок цінних паперів з паперами, які мають фіксований дохід ключовим питанням є:

- оцінка співставлення очікуваного доходу порівняно із можливими витратами на придбання (або емісію) даного різновиду цінного паперу на момент здійснення ІОДБ з таким різновидом цінного паперу;

– оцінка співставлення очікуваного доходу порівняно із можливими витратами на окремий час із володіння конкретним різновидом цінного паперу, де час володіння визначається менеджментом банку (або з урахуванням вимог потенційного клієнта банку, який замовив такий різновид цінного паперу). Тоді у разі прийнятної оцінки співставлення очікуваного доходу порівняно із можливими витратами за окремим різновидом цінних паперів здійснення відповідного напрямку ІОДБ є доцільним. Водночас з цим питання припинення ІОДБ з таким різновидом цінних паперів визначається часовим горизонтом оцінки співставлення очікуваного доходу порівняно з можливими витратами протягом встановленого інтервалу часу.

Під час розгляду доцільності виходу на ринок цінних паперів з паперами, які

мають нефіксований дохід ключовими питаннями є: врахування ризиковості дій з обраним різновидом цінного паперу; врахування очікуваної дохідності застосованого різновиду цінного паперу на момент виходу банку на ринок цінних паперів паперів; оцінка змінності очікуваної дохідності застосованого різновиду цінного паперу з часом.

Як видно головна відмінність між розглядом доцільності виходу банку на ринок цінних паперів з фіксованим та нефіксованим доходом полягає у врахуванні ризиковості дій, насамперед, із цінними паперами з нефіксованим прибутком. Ґрунтовність такого розмежування базується на наступних міркуваннях. Якщо цінний папір має фіксований дохід, то банк в змозі більш об'єктивно співставити значення ризику та дохідності у разі здійснення ІОДБ з обраним інструментом фондового ринку. При цьому визначальним в даному плані є величина очікуваного доходу та її змінність з часом, що і є основними параметрами при встановленні доцільності виходу банку на ринок цінних паперів. У разі ж якщо цінний папір має нефіксований дохід, то це ще більше підсилює ризиковість дій щодо здійснення ІОДБ з таким інструментом. Відтак питання доцільності виходу банку на ринок цінних паперів значною мірою залежить від значення показника ризику цінного папера, що визначається відповідно до класу емітента такого паперу, рейтингової оцінки емітента або цінних паперів емітента [130]. Тож, якщо величина ризику окремого цінного паперу в момент виходу на фондовий ринок є неприйнятною доцільність здійснення ІОДБ за таким напрямком також є неприйнятною.

Що стосується врахування очікуваної дохідності та її змінності при визначенні доцільності здійснення ІОДБ з цінними паперами, які мають нефіксований дохід, то слід звернути на такі обставини: по-перше, при розгляді можливості виходу банку на ринок цінних паперів слід порівняти дохідність цінного паперу з дохідністю можливого застосування інших інструментів. При цьому важливо порівнювати, насамперед, поточну ринкову дохідність цінного паперу на момент виходу на фондовий ринок із поточною дохідністю можливого застосування інших інструментів. Доцільність саме такого порівняння визначається тим, що поточна ринкова дохідність цінного паперу, згідно «Положення про порядок формування

резерву під операції банків України з цінними паперами», використовується для розрахунку суми очікуваного відшкодування та формування резервів за цінними паперами [130]. Якщо ж поточна ринкова дохідність пропонованого цінного паперу на момент виходу на фондовий ринок є більшою або дорівнює поточній дохідності можливого застосування інших інструментів, то вихід на фондовий ринок є доцільним. У протилежному випадку доцільність виходу на фондовий ринок з пропонованим цінним папером є під питанням, та визначається, як схильністю менеджменту банку до ризику, так і прогноною оцінкою змінності очікуваної дохідності застосованого різновиду цінного паперу з часом; по-друге, якщо прогнозна оцінка є позитивною щодо зростання очікуваної дохідності застосованого різновиду цінного паперу з часом, то вихід на фондовий ринок з таким цінним папером є доцільним. Якщо ж прогнозна оцінка є негативною щодо зростання очікуваної дохідності застосованого різновиду цінного паперу з часом, то вихід на фондовий ринок з таким цінним папером є не доцільним. В якості методу з визначення очікуваної дохідності застосованого різновиду цінного паперу може бути використані регресійні моделі (як це було зроблено у попередньому розділі при розгляді діяльності банків України на ринку цінних паперів), методи експертних оцінок, підходи теорії ігор тощо.

Разом з цим такі дії доцільно покласти на структури банку, які займаються впровадженням ІУДБ та менеджмент банку з організації напрямків роботи банку. Однак це питання ні є принциповим з урахуванням предмету даного підрозділу, де визначаються, перш за все, засади доцільності виходу на ринок цінних паперів.

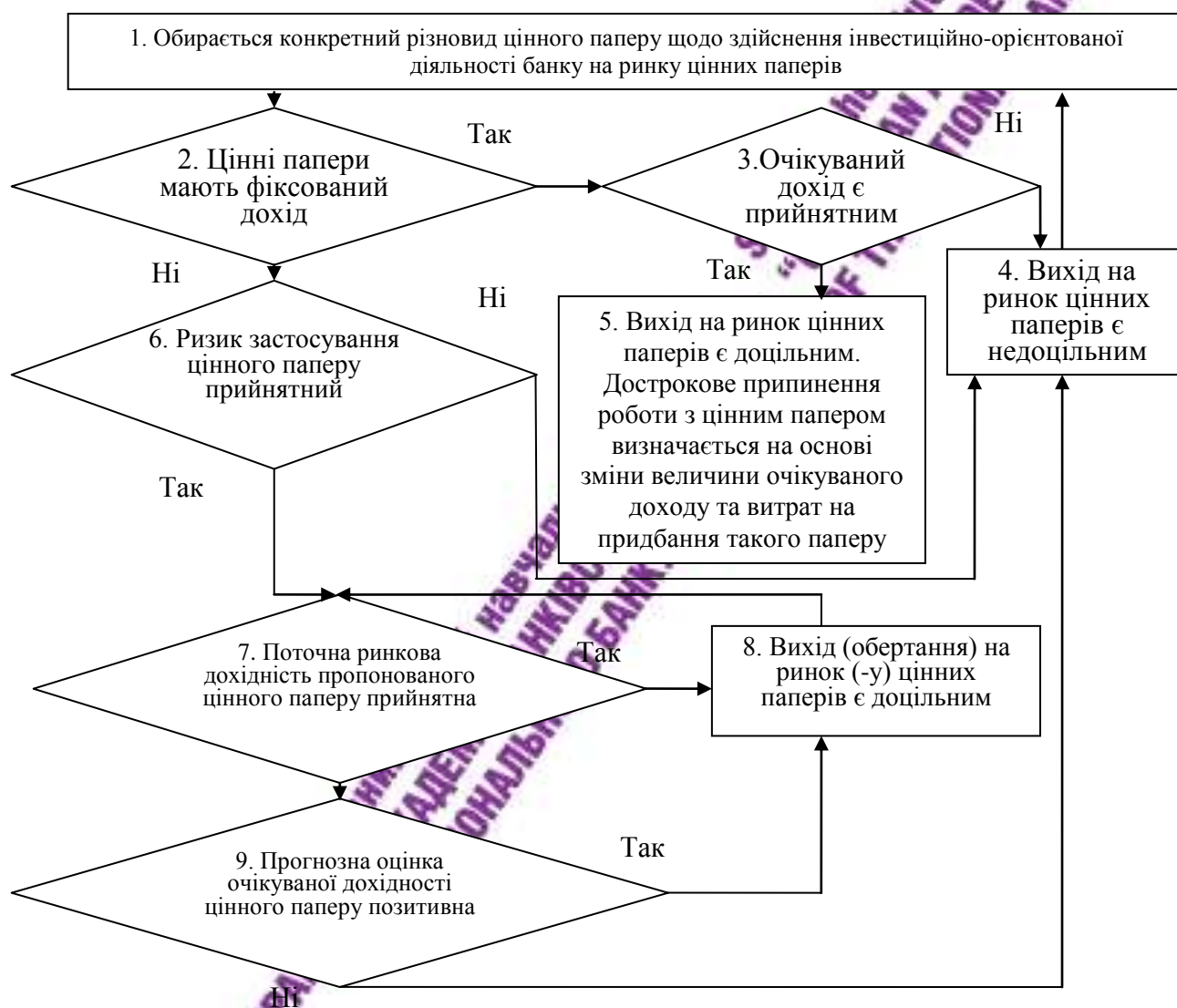
Таким чином, визначення доцільності виходу банку на ринок цінних паперів відповідно до критерію можливості та необхідності застосування окремого різновиду цінних паперів слід визначити згідно поданого на рис. 3.4 (запропоновано автором). З поданого на рис. 3.4 видно, що запропонована логічна схема аналізу у визначенні доцільності виходу банку на фондовий ринок відповідно до розгляду умов впровадження цінного паперу визначає не лише доцільність здійснення ІУДБ з обраним різновидом цінного паперу, а й умови припинення такої діяльності.

Водночас з цим на схемі не відображено умови припинення ІУДБ з обраним

різновидом цінного паперу відповідно до встановленого строку обертання цінного паперу, що є очевидним. Відтак, подану на рис. 3.4 схему слід розглядати з урахуванням обраного горизонту (терміну обертання цінного паперу) щодо здійснення ІОДБ на ринку цінних паперів. Разом з цим можна відмітити, що подана на рис. 3.4 схема враховує такі умови впровадження цінного паперу як: різновид цінного паперу за змістом отриманого доходу (фіксований та нефіксований), термін обертання, ризиковість застосування, оцінку поточної ринкової дохідності цінного паперу, оцінку змінності дохідності цінного паперу у часі. Водночас з цим пропонується на рис. 3.4 схема аналізу щодо встановлення доцільності виходу банку на фондовий ринок визначає, насамперед, розгляд якісних критеріїв здійснення ІОДБ. Це пов'язано з тим, що головним критерієм поданої на рис. 3.4 схеми є розгляд прийнятності умов впровадження цінних паперів (хоча основою визначення такої прийнятності і є окремі кількісні розрахунки), які можуть розрізнятися з урахуванням поточної діяльності різних банків та змінності умов здійснення їх ІОДБ.

Інший підхід щодо визначення доцільності виходу банку на ринок цінних паперів, як було вказано раніш, може базуватися виключно на кількісному порівнянні отриманих результатів. Узагальненням такого підходу, зокрема, може бути застосування розглянутої у попередньому підрозділі моделі та процедури щодо формування ефективного портфелю цінних паперів банку при здійсненні ІОДБ. Сутність такого підходу може визначатися: з погляду можливості встановлення оцінки цільової функції оптимізаційної задачі для розв'язку завдання з формування портфелю цінних паперів банку за формулою (3.1) або формулою (3.2). Тоді, наприклад, якщо визначається оцінка цільової функції відповідно до формули (3.2), то ознакою доцільності здійснення ІОДБ на ринку цінних паперів є отримання меншого значення такої функції, аніж воно було до цього з погляду наявної структури портфелю цінних паперів банку; з урахуванням умов дотримання заданої структури портфелю цінних паперів банку. Тоді у даному випадку ознакою доцільності здійснення ІОДБ на ринку цінних паперів є, наприклад, несуттєва зміна структури існуючого портфелю цінних паперів банку, яка визначається, зокрема,

межею такої зміни, що узагальнюється відповідно до конкретних кількісних показників. Тобто, наприклад, змінність структури портфеля цінних паперів банку за кожним елементом такої структури не повинне перевищувати конкретне числове значення. При цьому таке узагальнення кількісних характеристик підпорядковане, передусім, вимогам та можливостям банку щодо здійснення його банківської

діяльності в цілому.

Рисунок 3.4 - Логічна схема аналізу у визначенні доцільності виходу банку на ринок цінних паперів відповідно до розгляду умов впровадження цінних паперів

Для пояснення підходу, який базується на кількісному порівнянні отриманих результатів з погляду визначення доцільності виходу банку на ринок цінних паперів

продовжимо розгляд прикладу, який надано у попередньому підрозділі. Для цього зокрема відповідно до отриманого оптимального плану з формування портфеля цінних паперів у розрізі визначених різновидів таких інструментів, розрахуємо значення цільової функції з формування портфеля цінних паперів банку, яка визначається відповідно до формули (3.8):

$$F(v_1, v_2, v_3) = 200 \cdot v_1 + 300 \cdot v_2 + 150 \cdot v_3 \quad (3.8)$$

Підставляючи розраховані значення v_1, v_2, v_3 (див. підрозділ 3.1) у формулу 3.8 отримаємо:

$$F(v_1, v_2, v_3) = 200 \cdot 400 + 300 \cdot 200 + 150 \cdot 800 = 260000 \text{ грн}$$

Тепер припустимо, що банк має намір здійснити вихід на ринок цінних паперів, маючи на меті здійснити інші загальні припустимі витрати банку щодо придбання i -го різновиду цінних паперів (R_i), а саме:

- загальні припустимі витрати банку щодо придбання першого різновиду цінних паперів складають 100000 грн.;
- загальні припустимі витрати банку щодо придбання другого різновиду цінних паперів складають 80000 грн.;
- загальні припустимі витрати банку щодо придбання третього різновиду цінних паперів складають 80000 грн.

Разом з цим умовою сприйняття доцільності виходу на ринок цінних паперів з іншими загальними витратами банку щодо придбання i -го різновиду цінних паперів є перевищення попереднього значення цільової функції не більш як на 2%. Тобто, значення цільової функції з погляду нової структури портфеля цінних паперів повинне знаходитися у межах 260000 ± 5200 .

Всі інші умови прикладу, який розглянуто у підрозділі 3.1 залишаються однаковими. Тож поставлена оптимізаційна задача має наступний вигляд цільової функції:

$$200 \cdot v_1 + 300 \cdot v_2 + 150 \cdot v_3 \rightarrow \min ,$$

а обмеження визначаються наступною системою рівнянь:

$$\begin{cases} -170 \cdot v_1 - 246 \cdot v_2 - 132 \cdot v_3 \geq -180399800, \\ 225,5 \cdot v_1 + 36,9 \cdot v_2 + 19,8 \cdot v_3 \leq 2632180830, \\ 25,5 \cdot v_1 + 336,9 \cdot v_2 + 19,8 \cdot v_3 \leq 2632180830, \\ 25,5 \cdot v_1 + 36,9 \cdot v_2 + 169,8 \cdot v_3 \leq 2632180830, \\ 302 \cdot v_1 + 447,6 \cdot v_2 + 229,2 \cdot v_3 \leq 10528723320, \\ 200 \cdot v_1 \geq 100000, \\ 300 \cdot v_2 \geq 80000, \\ 150 \cdot v_3 \geq 80000. \end{cases}$$

Рішення для сформульованої оптимізаційної задачі подано у додатку К (розраховано за допомогою сервісних додатків програми Microsoft Excel). Відповідно до отриманого рішення маємо, що оптимальним планом з формування портфеля цінних паперів банку за новими умовами придбання цінних паперів необхідно включити 500 цінних паперів першого різновиду, 267 цінних паперів другого різновиду та 534 цінних паперів третього різновиду. З урахуванням цього визначимо значення цільової функції з формування портфеля цінних паперів банку відповідно до формули (3.8). Отже маємо:

$$F(v_1, v_2, v_3) = 200 \cdot 500 + 300 \cdot 267 + 150 \cdot 534 = 260200 \text{ грн}$$

Порівнюємо це значення з припустимою межею зміни цільової функції та приходимо до висновку, що нова зміна структуру портфеля цінних паперів банку є допустимою (тобто, $260200 \in 260000 \pm 5200$), а відтак вихід на фоновий ринок є доцільним.

Тепер розглянемо чи доцільним є вихід банку на ринок цінних паперів за умов, що при розглянутих параметрах прикладу структура портфеля цінних паперів банку за кожним з його елементів не буде перевищувати 3%. Для цього порівняємо значення розподілу питомої ваги окремих різновидів цінних паперів у структурі

портфеля цінних паперів банку за рис. 3.2 із даними рис. 3.5 (обчислено на основі нових даних).

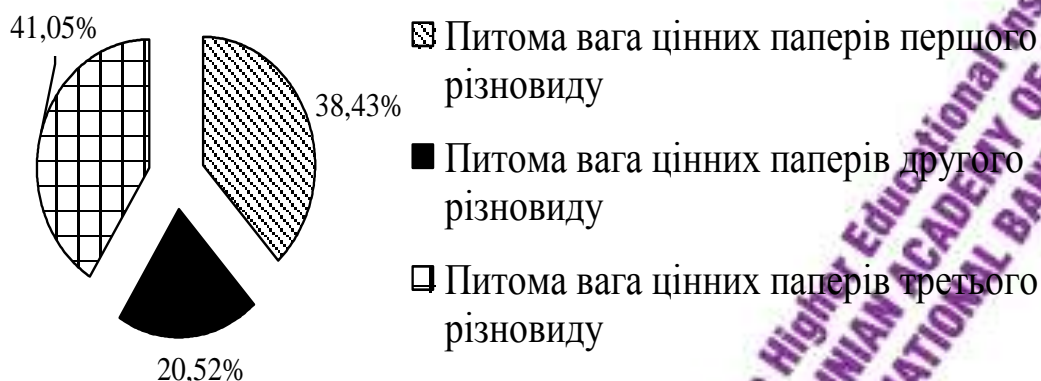

Рисунок 3.5 – Розподіл питомої ваги окремих різновидів цінних паперів у структурі портфеля цінних паперів банку (відповідно до поданого прикладу)

Порівняння даних з рис. 3.2 та рис. 3.5 доводить, що питома вага цінних паперів першого різновиду у структурі портфеля цінних паперів банку збільшилася як на 10%, другого різновиду збільшилася як на 6%, а третього різновиду зменшилася як на 16%. Отже, це не відповідає вимогам прикладу щодо доцільності здійснення банком ІОДБ з урахуванням наявних умов з впровадження такої діяльності. Відтак слід вказати, що доцільність виходу банку на ринок цінних паперів повинна визначатися також за рахунок додаткових умов, якими, зокрема, може бути розгляд додаткових умов на основі: якісних критеріїв, розгляду інтегральних критеріїв або введення в аналіз нових критеріїв.

Проте слід відмітити, що розглянуте у даному підрозділі загалом визначає, як доцільність, так і можливість здійснення ІОДБ на ринку цінних паперів (про що було також наголошено і на початку підрозділу 3.2). Так при визначенні умов впровадження цінних паперів щодо здійснення ІОДБ ми виходили переважно з визначення доцільності виходу на ринок цінних паперів. Це визначалося тим, що саме розгляд умов застосування різних паперів є основою доцільності виходу банку на фондовий ринок. Разом з цим при узагальненні кількісного порівняння отриманих результатів на основі оптимізаційного менеджменту із ІОДБ

враховувалися вже побажання банку щодо зміни структури його портфеля цінних паперів. Тобто розглядалася, переважно, доцільність виходу банку на ринок цінних паперів, виходячи з оцінки його можливостей, проявом чого є наявні вимоги банку до здійснення його ІОДБ в розрізі визначених різновидів цінних паперів.

Таким чином, в цілому сутність методичних зауважень із визначення доцільності здійснення ІОДБ на ринку цінних паперів зводиться до:

- першочергового розгляду доцільності здійснення ІОДБ на фондовому ринку з погляду конкретного банку;
- обрання критерію з розгляду ключових умов щодо здійснення ІОДБ на фондовому ринку;
- проведення аналізу доцільності та можливості здійснення ІОДБ на ринку цінних паперів;
- застосування якісних та кількісних критеріїв щодо визначення умов здійснення ІОДБ на фондовому ринку.

При цьому, як було вказано вище, можливе застосування різних критеріїв оцінки доцільності та можливості здійснення ІОДБ на ринку цінних паперів, де не менш важливе значення до розглянутого у даному підрозділі займає визначення джерел покриття витрат, пов'язаних із виходом банку на ринок цінних паперів. До того ж відмічене питання є пріоритетним щодо узагальнення доцільності та можливостей банку здійснення того або іншого напрямку своєї ІОДБ на фондовому ринку. Тож логічним питанням із розгляду забезпечення з вдосконалення ІОДБ на ринку цінних паперів є розкриття доцільності виходу на ринок цінних паперів з урахуванням фінансового забезпечення такої діяльності.

3.3. Методичний підхід щодо визначення доцільності інвестиційно-орієнтованої діяльності з урахуванням особливостей її проведення

Як було зауважено у попередньому підрозділі встановлення доцільності здійснення ІОДБ на ринку цінних паперів визначається з погляду окремих критеріїв

щодо аналізу умов проведення відміченої діяльності. При цьому слід стверджувати, що критерії фінансової оцінки можливості та доцільності здійснення ІОДБ є одним з найголовніших, бо враховує сутнісну змістовність ведення банківської діяльності, яка спрямована на ефективне розміщення залучених коштів з метою отримання прибутку. Якщо ж безпосередньо торкатися ІОДБ на ринку цінних паперів, то варто відмітити, що сталому веденню банківської діяльності як раз і сприяє залучення та розміщенні вільних коштів на ринку цінних паперів, бо дозволяє отримати додатковий дохід як банку, так й потенційним клієнтам банку.

Визначаючи ж різні критерії з аналізу фінансових аспектів можливості та доцільності проведення ІОДБ на ринку цінних паперів слід враховувати, перш за все, об'єктивні умови практичної реалізації такої діяльності, де важливе значення відводиться врахуванню джерел її забезпечення. Тобто, остаточне прийняття рішення щодо здійснення обраного напрямку ІОДБ визначається з урахуванням фінансового забезпечення такої діяльності. При цьому у разі здійснення ІОДБ відповідно до побажань потенційних клієнтів та виключно за їх кошти питання можливості та доцільності виходу на фондовий ринок носять, переважно, рекомендаційний характер, де суттєвим є, насамперед, розгляд питання з визначання часу виходу на ринок цінних паперів. Разом з цим, якщо банк визначає ІОДБ виключно до своїх потреб, то важливим є не лише розгляд часу виходу на ринок цінних паперів, а й врахування доцільності її здійснення з погляду фінансових аспектів проведення, де зокрема слід виділити врахування джерел покриття такої діяльності, врахування фінансового стану банку тощо.

Проте беззаперечною основою прийняття управлінських рішень щодо здійснення окремих різновидів банківської діяльності, в тому числі й ІОДБ, є аналізу різних статистичних показників його роботи на ринку банківських послуг. Це визначається тим, що такі показники відображають умови та можливості функціонування банку. При цьому сутнісне розуміння різних статистичних показників діяльності банку визначається в розкритті рухомості його вхідних та вихідних фінансових потоків, які, згідно потокової моделі [1], найбільш повно описують функціонування банку в ринковому середовищі під впливом сукупності

зовнішніх та внутрішніх чинників. Відтак можна говорити про ґрунтовність визначення доцільності виходу банку на ринок цінних паперів з урахуванням фінансових аспектів її втілення згідно узагальнення руху різноманітних фінансових потоків банку. Підтвердженням важливості розгляду такого напрямку щодо встановлення доцільності здійснення банком ІОДБ на ринку цінних паперів дослідження інших науковців. Наприклад, Ф. Скіннер та А. Діаса, Б. Шепхерд стверджують, що саме порушення рівноваги у русі фінансових потоків, які пов'язані зі зміною обсягів наданих кредитів обумовлюють доцільність застосування кредитних деривативів (як одного із різновиду цінних паперів) [189]. Змінність у русі фінансових потоків банку, як основи для виходу на ринок цінних паперів з метою уникнення негативних наслідків від порушення в русі фінансових потоків банку, розглядає і Д. Ж. Саакян [153], Д. М. Загорська [59].

Інша річ, що кожний з науковців по-різному розкриває рухомість фінансових потоків банку для встановлення його можливостей щодо виходу на ринок цінних паперів. Той же Д. Ж. Саакян вирішує питання аналізу рухомості різних потоків банку на основі регресійних рівнянь, змінні в яких узагальнюють окремі характеристики руху фінансових потоків банку, що відображаються у показниках банківської діяльності з погляду зміни кредитних ресурсів [153]. Натомість Д. М. Загорська визначає порушення у рухомості фінансових потоків банку на основі взаємопов'язаного розгляду швидкості зміни фінансових потоків, які узагальнюються показниками залучених ресурсів на депозитні рахунки банку та їх наступним розміщенням у вигляді кредитів [59].

Однак, застосування одного з двох розглянутих вище підходів, у тому вигляді як вони подаються Д. Ж. Саакян та Д. М. Загорською, для обґрунтування доцільності виходу банку на ринок цінних паперів з урахування фінансових аспектів її втілення явно недостатньо. Так підхід Д. Ж. Саакян спрямований, насамперед, на визначення більш суттєвих чинників впливу щодо виходу банку на ринок цінних паперів, а відтак може бути визначений для узагальнення передумов щодо здійснення ІОДБ на ринку цінних паперів, що і було більш детально розкрито у другому розділі роботи. Водночас з цим Д. М. Загорська також, перш за все,

розглядає умови щодо застосування окремих різновидів цінних паперів у діяльності банку. Проте її підхід, на нашу думку, є більш прийнятним, бо він базується не лише на врахуванні взаємозалежних впливів різних фінансових потоків банку, а й на аналізі змін у рухомості таких потоків [59].

Якщо ж безпосередньо говорити про обґрунтування доцільності виходу банку на ринок цінних паперів з погляду фінансових аспектів втілення такої діяльності та зокрема щодо визначення джерел її фінансового забезпечення, то слід враховувати:

- або вплив змінності руху фінансових потоків банку на узагальнений підсумок його діяльності, що дозволяє більш точно проаналізувати умови виходу банку на ринок цінних паперів;

- або аналізувати рухомість фінансових потоків банку, які визначаються обсягами його ресурсів (згідно руху вхідних та вихідних фінансових потоків, які, як правило, визначаються значеннями таких показників як: обсяги залучених ресурсів на депозитні рахунки банку та обсяги наданих кредитів) відповідно до змінності узагальнених підсумків діяльності банку. Зокрема це сприятиме врахуванню не лише можливих джерел фінансування ІОДБ, а ще більш точнішому визначенню передумов здійснення відміченої діяльності банку. При цьому врахування джерел фінансування ІОДБ слід здійснювати, все ж таки на основі аналізу диференційованого співставлення швидкості зміни вхідних та вихідних потоків банку, де у простішому випадку швидкість зміни вхідних та вихідних потоків банку варто визначити через темпи зміни тих показників, які узагальнюють згадані вище його вхідні та вихідні фінансові потоки [28, 59].

В якості ж узагальненого показника підсумку діяльності банку може бути обрана ціла множина показників як: обсяг залучених ресурсів на депозитні рахунки, обсяги наданих кредитів, обсяги отриманого доходу тощо. Однак, більш прийнятним з погляду визначення доцільності здійснення ІОДБ з урахуванням фінансових аспектів її втілення є розгляд змін в обсягах та структурі власного капіталу банку. Ґрунтовність обрання саме такого показника в якості узагальненого підсумку діяльності банку при визначенні доцільності його виходу на ринок цінних паперів з погляду фінансових аспектів таких дій розкривається наступним: по-

перше, загальний обсяг власного капіталу враховує динаміку значень отриманого банком значень фінансового результату (прибуток/збиток банку), що дозволяє розглядати зміну обсягів власного капіталу в якості результативності управління банком щодо здатності виконувати взяті зобов'язання та сталості функціонування; по-друге, в структурі власного капіталу відображаються власні акції банку та резерви переоцінки цінних паперів, що дозволяє врахувати вплив у змінності фінансових потоків банку, пов'язаних із динамікою обсягів та вартості цінних паперів, якими оперує банк; по-третє, складові частини власного капіталу задіюються при визначенні регулятивного капіталу банку, який відіграє важливе значення при розрахунку нормативів інвестування за окремими різновидами цінних паперів. Інакше кажучи, величина регулятивного капіталу банку дає реальну оцінку розміру власного капіталу, орієнтовану на можливі втрати за його ризиковими операціями [167], до яких і відноситься здійснення операцій на ринку цінних паперів.

Виходячи з поданого вище та враховуючи можливість диференційованого співставлення швидкості зміни вхідних та вихідних потоків, в якості яких, як було зауважено вище, слід розглядати обсяги залучених ресурсів на депозитні рахунки банку та обсяги наданих кредитів банком, можна зауважити: якщо динаміка обсягів власного капіталу є спадною, до доцільно розглянути вихід банку на ринок цінних паперів з метою можливої стабілізації його діяльності за рахунок інструментів фондового ринку. Однак в цьому випадку постає питання щодо обрання різновиду цінного паперу для здійснення можливої стабілізації діяльності банку та визначення джерел фінансування відповідного напрямку його ІОДБ. Це визначається тим, що можлива ситуація коли як динаміка обсягів залучених ресурсів, так й динаміка обсягів наданих кредитів є спадною. Отже, необхідним є також розгляд швидкості зміни вхідних та вихідних потоків, зокрема з погляду обсягів залучених ресурсів на депозитні рахунки банку та обсягів наданих кредитів банком відповідно до підходу запропонованого Д. М. Загорською [59]. Як інструмент з обрання різновиду цінного паперу щодо здійснення ІОДБ слід визначити логічну схему, яку подано у підрозділі 3.2 відповідно до рис. 3.4; якщо динаміка обсягів власного капіталу банку є загалом позитивною (але швидкість зміни такої динаміки є різною), то можна говорити про

доцільність виходу банку на ринок цінних паперів з метою отримання додаткового доходу. При цьому в даному випадку мова вже йде не стільки про визначення джерел фінансування відповідного напрямку ІОДБ, бо передбачається, що позитивною є й швидкість зміни вхідних та вихідних потоків банку, скільки про обрання певного різновиду цінного паперу, з яким слід виходити на ринок цінних паперів. Разом з цим в якості такого інструменту обрання різновиду цінного паперу доцільно застосувати логічну схему, яку подано у підрозділі 3.2 відповідно до рис. 3.4. Поряд з цим можна говорити й проте, що обрання певного різновиду цінного паперу щодо здійснення ІОДБ також визначається динамікою зміни значень обсягів власного капіталу. Тобто, можна припустити, що при значній змінності значень в обсягах власного капіталу банк може розраховувати на використання більш ризикових цінних паперів, які мають й більшу дохідність, а при меншій змінності в значеннях обсягів власного капіталу – менш ризикових цінних паперів щодо здійснення своєї ІОДБ. Відтак в цілому доцільність здійснення ІОДБ на основі врахування фінансових аспектів її здійснення, зокрема, визначається, як аналізом значень обсягів власного капіталу, так й визначенням інструментів здійснення відміченої діяльності. При цьому саме аналіз значень зміни обсягів власного капіталу розкриває доцільність здійснення ІОДБ з погляду фінансових аспектів її проведення. Інакше кажучи, це дозволяє проаналізувати та обґрунтувати доцільну спрямованість ведення ІОДБ на ринку цінних паперів: або з метою фінансової стабілізації діяльності банку за рахунок інструментів фондового ринку; або з метою отримання додаткового доходу. При цьому поставлене питання є досить важливим навіть для банків, які входять до першої групи банків України (табл. 3.1, узагальнено за даними [132]).

Таблиця 3.1 - Значення обсягів власного капіталу банків, які входять до першої групи банків України

Назва банків	Станом на 01.10.2010, тис. грн.	Станом на 01.10.2011, тис. грн.	Абсолютне відхилення, тис. грн.	Відносне відхилення, %
				

ПРИВАТБАНК	11 502 264	16 288 257	4 785 993	41,61
ОЩАДБАНК	16 615 032	17 534 170	919 138	5,53

Продовження таблиці 3.1.

УКРЕКСІМБАНК	17 435 072	17 643 515	208 443	1,20
РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ	6 424 003	6 600 659	176 656	2,75
УКРСИББАНК	3 055 298	3 628 537	573 239	18,76
УКРСОЦБАНК	6 067 945	6 570 335	502 390	8,28
ВТБ БАНК	2 182 530	3 876 930	1 694 400	77,63
ПРОМІНВЕСТБАНК	4 854 554	4 569 167	-285 387	-5,88
АЛЬФА-БАНК	3 101 814	3 158 143	56 329	1,82
НАДРА	479 370	3 980 273	3 500 903	730,31
ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ	1 972 875	1 860 606	-112 269	-5,69
БАНК ФОРУМ	1 964 960	1 832 507	-132 453	-6,74
КРЕДИТПРОМБАНК	1 817 969	1 103 240	714 729	-39,31

Тож як видно з даних табл. 3.1 не всі банки, навіть які входять до першої групи банків України, мають позитивну динаміку значень обсягів власного капіталу. Водночас з цим з даних табл. 3.1 також видно, що і позитивна динаміка зростання значень обсягів власного капіталу для окремих банків є різною, що підтверджує доцільність розгляду темпів зміни значень обсягів власного капіталу банку при визначенні доцільності здійснення його ІОДБ. До того ж таке узагальнення темпів зміни значень обсягів власного капіталу банку дозволяє формалізувати змістовність якісної оцінки прийнятності ризику застосування цінного паперу щодо здійснення ІОДБ відповідно логічної схеми, яку подано у підрозділі 3.2 згідно рис. 3.4 для розгляду умов впровадження цінного паперу. Звісно, що ключовим критерієм такої формалізації є не перевищення можливих витрат банку щодо впровадження відповідного різновиду цінного паперу над зростанням обсягів власного капіталу банку. При цьому необхідно враховувати, що банк може здійснювати ІОДБ з різними різновидами цінних паперів, тож доцільно звертати увагу й на цю обставину. Зокрема, виходячи з того, що окремий різновид цінного паперу, який банк збирається застосовувати для проведення ІОДБ, має свою питому вагу у загальному обсязі таких цінних паперів, то зростання обсягів власного капіталу банку слід скорегувати саме на таку величину. Тоді у формалізованому вигляді змістовність прийнятності ризику застосування цінного паперу щодо проведення

ЮДБ можна подати у такому вигляді (3.9):

$$P \leq \%v_i \cdot \Delta VK, \quad (3.9)$$

де $P = (rz_i + vz_i)$, vz_i – витрати щодо придбання цінних паперів і-го різновиду. Тобто, фактично vz_i дорівнює $b_i v_i$ (дивись міркування з цього приводу, які подано у підрозділі 3.1), rz_i – обсяг сформованих резервів під необхідний обсяг цінних паперів і-го різновиду. Додавання цього параметру обумовлено необхідністю врахування можливих витрат, внаслідок непередбачених подій та з метою врахування величини непрацюючих ресурсів банку, спрямованих на формування резервів;

$\%v_i$ – питома вага і-го різновиду цінних паперів банку. Зокрема її розрахунок можна здійснити відповідно до формули – $\%v_i = \frac{R_i}{\sum R_i} \cdot 100\%$ (R_i – загальні припустимі витрати банку щодо придбання і-го різновиду цінних паперів).

ΔVK – зростання обсягів власного капіталу банку, яке визначається як різниця між поточною та попередньою датами визначення значень обсягів власного капіталу банку (тобто поточне значення), або між дійсним та бажаним значеннями обсягів власного капіталу банку (тобто прогнозне значення).

У разі ж коли ми маємо негативну динаміку зміни значень обсягів власного капіталу банку, то слід враховувати, насамперед, той факт, що дохід від реалізації певного різновиду цінного паперу повинен або покривати змінність в обсягах власного капіталу, або не допускати її зростання з часом. Тобто, повинне виконуватися наступне співвідношення:

$$d_i \geq K, \quad (3.10)$$

де d_i – дохід від застосування цінних паперів і-го різновиду щодо здійснення ЮДБ. При цьому необхідно говорити як про поточні, так і прогнозні значення очікуваного доходу;

$K = \%v_i \cdot |\Delta VK| + rz_i + vz_i, |\Delta VK|$ – абсолютна величина змінності значень в обсягах власного капіталу банку (поточна та прогнозна).

Тоді, на основі формул 3.9 та 3.10 (за винятком того, що розглядається окремий різновид цінного паперу) та відповідно схеми, поданої на рис. 3.4, процедура визначення доцільності здійснення ІОДБ з урахуванням фінансових аспектів її проведення може бути визначена згідно до рис. 3.6 (запропоновано автором). Пропоновані формули 3.9 та 3.10 також слід застосувати й в оптимізаційному менеджменті для визначення структури портфеля цінних паперів банку. Зокрема, окремим додатком щодо побудови моделі оптимізаційної задачі з визначення доцільності здійснення ІОДБ з урахуванням фінансових аспектів її проведення є додавання до системи обмежень за формулою (3.7) також обмежень у вигляді формули (3.9) або (3.10), але окремо. Це пов'язано з тим, що по суті розглядаються різні за змістом отримання доходу цінні папери. Поряд з цим, з метою уточнення доцільності виходу банку на ринок цінних паперів з урахуванням фінансових аспектів її проведення, зокрема, в розрізі визначення окремих різновидів цінних паперів, необхідно також звернути увагу на складові структури власного капіталу банку. Це стосується таких складових власного капіталу як: власні акції, емісійні різниці, резерви переоцінки цінних паперів, резерви переоцінки за операціями хеджування. Обрання таких складових структури власного капіталу для подальшого розгляду визначається тим, що вони відображують здатність цінних паперів приносити додатковий дохід/збиток як узагальнення властивості змінності вартості фінансових інструментів фондового ринку в часі під впливом різних факторів.

Тож якщо, наприклад, швидкість зміни емісійних різниць перевищує швидкість зміни резервів переоцінки при різноспрямованості значень таких даних за підсумком деякого періоду, то можна говорити, що в якості одного із джерел фінансування ІОДБ слід обрати обсяги ресурсів, які формуються внаслідок емісійних різниць. При цьому таке покриття стосується, переважно, цінних паперів, які визначаються банком для продажу. Таке узагальнення узгоджується з тим, що емісійні різниці виникають внаслідок перевищення доходів, отриманих від первинної емісії власних акцій та інших корпоративних прав, над їхнім номіналом.

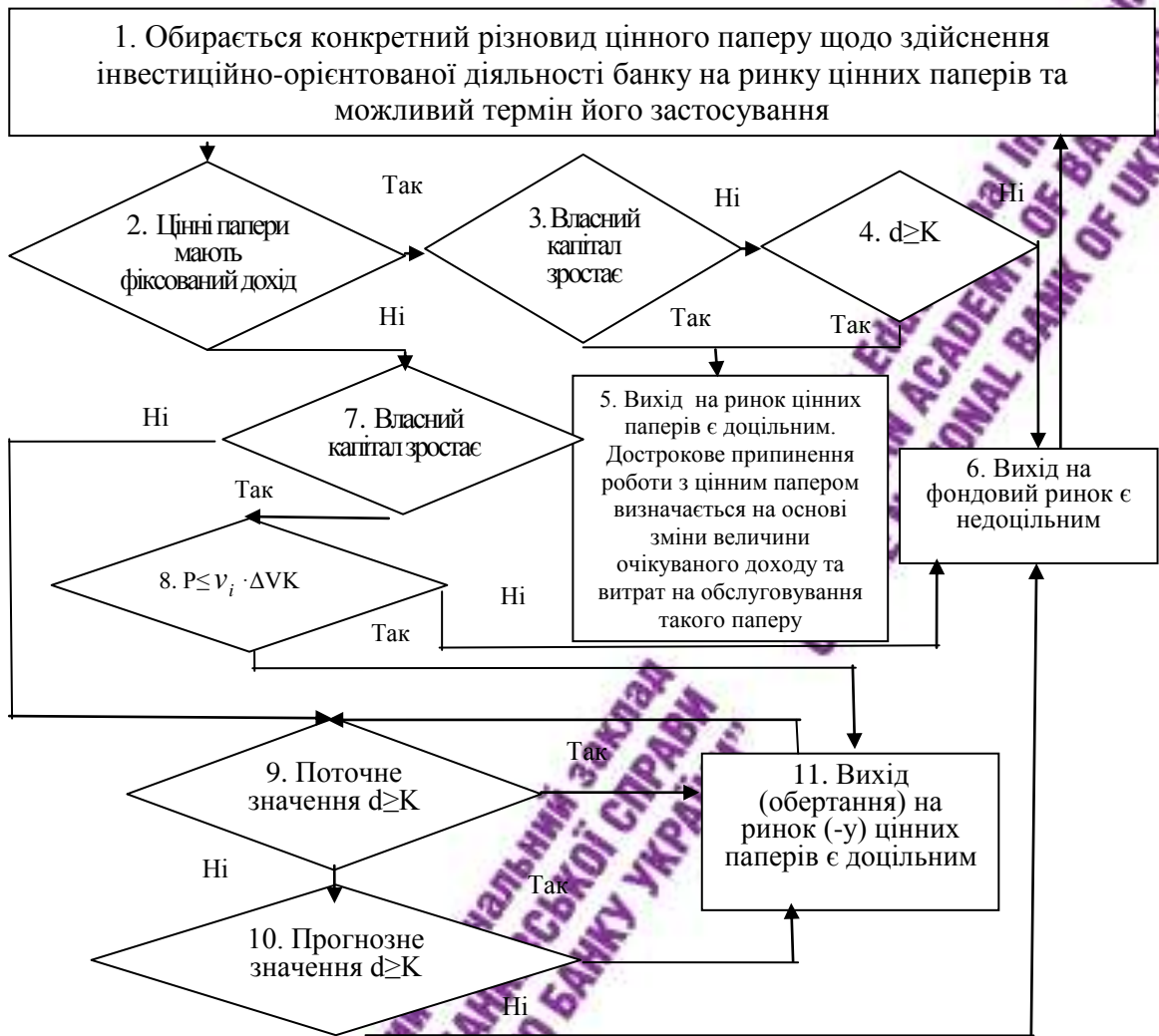

Рисунок 3.6 – Процедура визначення доцільності здійснення інвестиційно-орієнтованої діяльності з урахуванням фінансового забезпечення її проведення

Якщо ж позитивною є динаміка як значень емісійних різниць, так й резервів з переоцінки цінних паперів, то в якості джерела фінансування ІОДБ можна обрати обсяги ресурсів, які формуються внаслідок як емісійних різниць, так й переоцінки цінних паперів. При цьому змістовність розгляду таких джерел фінансування ІОДБ визначається з погляду диференційованого співставлення швидкості зміни окремих складових структури власного капіталу та зміни обсягів власного капіталу в цілому. Тобто, в даному аспекті визначаються найбільш суттєві впливи щодо зміни значень обсягу власного капіталу і що варто підтримати й надалі. Однак при цьому важливо врахувати й те, що значення резервів з переоцінки цінних паперів можуть бути

змінними як у позитивному, так й негативному плані.

Також для розгляду доцільності виходу банку на ринок цінних паперів необхідно аналізувати й динаміку вартості самих цінних паперів, які банк збирається застосовувати у своїй ІОДБ. Можливість такого розгляду визначається тим, що, як було відмічено раніше, саме вартісні характеристики цінних паперів у підсумку й визначають окремі складові структури власного капіталу банку. Зокрема це стосується емісійних різниць, резервів переоцінки цінних паперів. Однак обґрунтування доцільності виходу банку на ринок цінних паперів лише на основі врахування зміни вартості цінних паперів варто розглядати лише в якості однієї з умови здійснення ІОДБ. Дане зауваження визначається тим, що у даному випадку не враховуються інші можливості банку щодо здійснення його ІОДБ на ринку цінних паперів, як це дозволяє зробити, наприклад, аналіз швидкості змін у русі різноманітних фінансових потоків банку.

Отже, розглянуте у даному підрозділі дозволяє розкрити загальну змістовність визначення доцільності здійснення ІОДБ з урахуванням фінансових аспектів її проведення, де ключовими етапами такого обґрунтування може бути:

- обрання в якості основних характеристик фінансових потоків банку: обсягів залучених ресурсів на депозитні рахунки банку, обсяги наданих кредитів, обсяги власного капіталу та окремих складових його структури;
- аналіз динаміки обсягів власного капіталу банку з метою визначення загальних умов виходу на ринок цінних паперів;
- аналіз швидкості зміни в русі вхідних та вихідних фінансових потоків банку з метою визначення можливих джерел фінансування відповідного напрямку ІОДБ;
- аналіз динаміки змін значень окремих складових структури власного капіталу банку з метою конкретизації джерел фінансування відповідного напрямку його ІОДБ.

Тож в цілому відмічене та запропоноване у третьому розділі і визначає сутність методичного забезпечення з вдосконалення ІОДБ на ринку цінних паперів.

Висновки по третьому розділу.

На основі аналізу щодо доцільності застосування класичної портфельної теорії для цілей формування портфеля цінних паперів банку та розгляду методичних основ із впровадження оптимізаційного менеджменту при здійсненні ІОДБ на фондовому ринку запропоновано: оптимізаційну модель формування портфеля цінних паперів банку та процедуру формування ефективного портфелю цінних паперів банку при здійсненні його ІОДБ.

Доведено, що запропонована оптимізаційна модель формування портфеля цінних паперів банку відрізняється від класичних підходів можливістю одночасного врахування обмежень щодо умов ведення банківської діяльності та вартісних аспектів придбання необхідного обсягу цінних паперів, зокрема з метою хеджування фінансових ризиків в діяльності банку. Це дозволяє значно покращити стан функціонування банку, оскільки у даному випадку пропонована модель сприяє отриманню більш прийнятної структури портфеля цінних паперів, виходячи з умов та обмежень щодо ведення банківської діяльності.

Обґрунтовано процедуру щодо ефективного формування портфеля цінних паперів банку з метою хеджування фінансових ризиків його діяльності на основі запропонованої оптимізаційної моделі формування відповідного портфеля. При цьому під ефективністю формування портфеля цінних паперів банку розуміється отримання прийнятної структури портфеля цінних паперів як розв'язку запропонованої оптимізаційної моделі формування такого портфеля. Таке узагальнення дозволяє узгодити визначення прийнятної структури портфеля цінних паперів згідно можливих обмежень ведення банківської діяльності.

Розкрито складові з визначення доцільності здійснення ІОДБ на ринку цінних паперів. Це сприяло розробці логічної схеми аналізу щодо обґрунтування доцільності виходу банку на фондовий ринок відповідно до розгляду умов впровадження обраного для цього різновиду цінного паперу.

Вдосконалено схему аналізу з визначення доцільності виходу банку на фондовий ринок на основі врахування фінансових аспектів проведення ІОДБ. Сутність такого аналізу базується на співставленні зміни значень обсягів власного капіталу банку відповідно до витрат, пов'язаних із веденням інвестиційно-

орієнтованої діяльності банку в розрізі окремих різновидів цінних паперів та відповідно до значень імовірно очікуваного доходу від впровадження таких різновидів цінних паперів. У підсумку це дозволяє структурувати обрання різновидів цінних паперів щодо здійснення інвестиційно-орієнтованої діяльності згідно отриманих підсумків діяльності банку.

Основні наукові результати розділу опубліковані в працях [29, 111].

Державний вищий навчальний заклад
"УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ"

State Higher Educational Institution
"UKRAINIAN ACADEMY OF BANKING
OF THE NATIONAL BANK OF UKRAINE"

ВИСНОВКИ

Функціонування банківського сектора на ринку цінних паперів є одним із пріоритетних напрямів сучасного управління банківською діяльністю, що, у першу чергу, пов'язано із важливістю вирішення питання оптимізації формування портфеля цінних паперів та визначенні доцільності інвестиційно-орієнтованої діяльності банків з урахуванням фінансових аспектів її проведення в сучасних умовах.

У зв'язку з цим у дисертаційній роботі вирішено завдання поглибленого обґрунтування теоретичних основ, науково-методичного забезпечення та надання практичних рекомендацій щодо оптимізації інвестиційно-орієнтованої діяльності банків на ринку цінних паперів.

Основні теоретичні та практичні результати:

1. Теоретичне узагальнення основних підходів щодо визначення базових понять «інвестиції», «інвестиційна діяльність», «операції банків з цінними паперами» та «інвестиційні ресурси банків» дало змогу сформулювати поняття «інвестиційно-орієнтована діяльність банків» на ринку цінних паперів як діяльність банків, що реалізується шляхом виконання операцій з цінними паперами в процесі прийняття інвестиційних рішень, і, на основі ефективно сформованого ресурсного забезпечення, спрямована на отримання максимального прибутку від її реалізації на ринку цінних паперів в умовах нормативних обмежень та ризикованого характеру банківської діяльності.

2. Систематизація загальних підходів щодо особливостей функціонування та структури вітчизняного ринку цінних паперів визначила можливість виокремлення класифікаційних ознак банківських операцій на ринку цінних паперів. Такий підхід щодо подання класифікаційної структури обґрунтував методичні можливості вдосконалення ефективного забезпечення інвестиційно-орієнтованої діяльності банків на ринку цінних паперів та виокремлення методичних засад щодо вдосконалення процесу її реалізації у цілому.

3. Визначення особливостей забезпечення процесу інвестиційно-орієнтованої діяльності банків визначило необхідність розгляду методичних основ управління портфелем цінних паперів банків, що, в свою чергу, дало змогу виявити відсутність ув'язки потенційних вкладень інвестора з ресурсною базою як складового етапу управління та відсутність врахування факторного впливу чинників зовнішнього і внутрішнього середовищ. Урахування зазначених елементів управління портфелем цінних паперів банків у контексті їхньої діяльності як на ринку цінних паперів, визначаючи їх основними учасниками, так і в межах їхнього функціонування як дієвих учасників фінансового ринку, результатом чого є мобілізація та перерозподіл значної частини ресурсних потоків, обґрунтувало необхідність у розширенні етапів управління, ефективна комбінація яких забезпечила оптимізацію інвестиційно-орієнтованої діяльності. Це, в свою чергу, обумовило необхідність визначення відповідної стратегії хеджування фінансових ризиків банків на ринку цінних паперів з відповідним розмежуванням довгострокових та короткострокових цілей.

4. Дослідження основних тенденцій зміни узагальнюючих показників діяльності банків на ринку цінних паперів дозволило виявити окремі проблемні питання їхньої інвестиційно-орієнтованої діяльності в розрізі груп за активами. Зокрема, на позитивний та негативний розвиток операцій з цінними паперами банків найбільший вплив мали такі макроекономічні показники як валовий внутрішній продукт, прямі іноземні інвестиції та доходи населення. Така тенденція обумовила наявність прямої залежності обсягів операцій банків з цінними паперами, що реалізуються з наявною ресурсною базою. Було встановлено, що динаміка нормативних обмежень діяльності банків у розрізі активів визначила пріоритети реалізації активних операцій та сформувала динаміку коливань загального обсягу операцій з цінними паперами, що підтвердило загальні міркування щодо доцільності їхнього врахування в процесі управління інвестиційно-орієнтованою діяльністю банків.

5. Оцінка впливу факторів на процес інвестиційно-орієнтованої діяльності груп банків за активами та мережі банків Харківського регіону обґрунтувала підхід

щодо використання кореляційно-регресійного аналізу, визначила, що показники інвестиційно-орієнтованої діяльності вітчизняних банків є залежними величинами по відношенню до сформованої системи показників, що аналізуються. Така залежність обумовила їхній безпосередній вплив на загальний обсяг інвестиційних операцій банків з цінними паперами та, в свою чергу, визначила необхідність їхнього врахування при оптимізації структури портфеля цінних паперів банків.

6. Аналіз результативності інвестиційно-орієнтованої діяльності вітчизняних банків у контексті загального розрахунку темпів приросту її показників на ринку цінних паперів та їхня систематизація в комплексний показник динаміки портфеля цінних паперів у розрізі груп банків за активами та банків Харківського регіону визначив неоднозначність коливань їхньої діяльності на ринку цінних паперів. Суттєве зниження інтегрального показника спостерігалось у кризовому та посткризовому періодах, що аргументується низьким рівнем загального портфеля цінних паперів та пріоритетністю реалізації активних операцій. Це підтвердило тезу щодо низької ефективності інвестиційно-орієнтованої діяльності банків на ринку цінних паперів та загалом доводить необхідність її оптимізації.

7. З метою розкриття основних напрямів вдосконалення ІУДБ на ринку цінних паперів було запропоновано оптимізаційну модель формування портфеля цінних паперів банку та процедуру формування ефективного портфеля цінних паперів. Така модель формування портфеля цінних паперів банку відрізняється від класичних підходів можливістю одночасного врахування обмежень щодо умов ведення банківської діяльності та вартісних аспектів придбання необхідного обсягу цінних паперів, зокрема, з метою хеджування фінансових ризиків у діяльності банку, що сприяє отриманню більш прийнятної структури портфеля цінних паперів.

8. Розкриття основних складових із визначення доцільності інвестиційно-орієнтованої діяльності на ринку цінних паперів дозволило розробити логічну схему обґрунтування доцільності виходу банку на ринок цінних паперів відповідно до розгляду умов впровадження обраного для цього набору цінних паперів, що, в свою чергу, забезпечило визначення пріоритетних шляхів мінімізації фінансових ризиків банку.

9. Співставлення зміни значень обсягів власного капіталу банку відповідно до витрат, пов'язаних із веденням інвестиційно-орієнтованої діяльності в розрізі окремих різновидів цінних паперів, та, відповідно до значень імовірно очікуваного доходу від впровадження таких різновидів цінних паперів, дозволило вдосконалити схему аналізу з визначення доцільності виходу банку на ринок цінних паперів на основі врахування фінансових аспектів інвестиційно-орієнтованої діяльності. На відміну від існуючих підходів, це дозволило структурувати обрання різновидів цінних паперів щодо здійснення ІОДБ на ринку цінних паперів згідно з отриманими підсумками діяльності банку.

Розроблені підходи та рекомендації, запропоновані в контексті вдосконалення ІОДБ на ринку цінних паперів, можуть бути використані в практичній діяльності конкретних банків з урахування специфіки та особливостей їх функціонування.

Державний вищий навчальний заклад
"УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ"
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ

State Higher Educational Institution
"UKRAINIAN ACADEMY OF BANKING AFFAIRS"
OF THE NATIONAL BANK OF UKRAINE

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азаренкова Г. Вплив портфеля цінних паперів банків України на їхні доходи: ознаки взаємозалежності [Текст] / Г. Азаренкова // Вісник Національного банку України. – 2004. – № 10. – С. 23–25.
2. Азаренкова Г. М. Менеджмент фінансових потоків економічних агентів: монографія / Г. М. Азаренкова. – К.: УБС НБУ, 2009. – 335 с.
3. Азаренкова Г. Невизначеність аналізу перерозподілу фінансових ресурсів у перехідних економіках / Г. Азаренкова // Банківська справа. – 2004. – №5–6. – С. 79–86.
4. Азаренкова Г. М. Фінансові потоки в системі економічних відносин / Г. М. Азаренкова. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2006. – 328 с.
5. Аналіз, моделювання та управління економічним ризиком : навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. – К. : КНЕУ, 2000. – 292 с.
6. Англо-русский экономический словарь / И. Ф. Жданова, Э. Л. Вартумян. – 7-е изд., стереотип. – М. : Рус. яз. – Медиа, 2004. – 880 с.
7. Антология экономической классики Т.1. – М.: Эконов-ключ, 1993г. – 312 с.
8. Балабанов И. Т. Основы финансового менеджмента. Как управлять капиталом / И. Т. Балабанов – М. : Финансы и статистика, 1995. – 187 с.
9. Банківська справа : підруч., автоматизована навч.-атестац. система на компакт-диску та інтернет-портал: для студ. вищ. навч. закл. / В.О. Сичов, В. Т. Александров, В. В. Остапенко, О. І. Ворона, В. В. В'юн, Л. М. Івін, С. М. Недбаєва, Л. Л. Товажнянський; [під ред. В. О. Сичова]. – [у 5-ти т.] : – Том 1. – Київ : НВП «АВТ лтд.», 2004. – 528 с. (Інтегрований навчально-атестаційний комплекс).
10. Банківські операції : підручник / за ред. В. І. Міщенко, Н. Г. Славянської. – К. : Знання, 2006. – 727 с.
11. Банківські операції : підручник : затв. Мін. освіти та науки України / за ред. А. М. Мороза. – 3-тє вид., виправ. і доп. – К.. : КНЕУ. – 2008. – 476 с.
12. Банковское дело. Управление и технологии: Учебник для студентов вузов, обучающихся по экономическим специальностям / под ред. проф.

- А. М. Тавасиева. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2005. – 671 с.
13. Банковское дело: учебник. – 2-е изд., пере раб. и доп. / под ред. О. И. Лаврушина. – М. : Финанси и статистика, 2002. – 670 с.
14. Бартенев С. А. История экономических учений / С. А. Бартенев. – М. : Юристъ, 2001. – 456 с.
15. Бачкай Т. Хозяйственный риск и методы его измерения. / Т. Бачкай, Д. Мессен, Д. Мико – М. : Экономика, 2007. – 305 с.
16. Берлач А. І. Організаційно-правові основи біржової діяльності : навч. посібник / А. І. Берлач, Н. А. Берлач, Ю. В. Ілларіонов. – К. : Фенікс, 2000. – 336 с.
17. Бланк И. А. Основы инвестиционного менеджмента / И. А. Бланк. – К. : Эльга-Н, Ника-Центр, 2001. – Т.1. – 536 с.
18. Большой Энциклопедический словарь [Электронный ресурс]. – Режим доступа: // <http://www.vedu.ru/BigEncDic/117734>
19. Бочаров В. В. Инвестиционный менеджмент (управление инвестициями) / В. В. Бочаров – М., 1995. – С. 57.
20. Бочаров В. В. Инвестиции / В. В. Бочаров. – СПб. : Питер, 2002. – 288 с.
21. Бражко О. Стратегії формування портфеля цінних паперів комерційного банку / О. Бражко // Інвестиції: практика та досвід. – 2008. – № 4. – С. 10–13.
22. Букато В. Н. Финансово-кредитные проблемы интенсификации капитального строительства / В. Н. Букато, М. А. Пессель, В. В. Мужичких. – М. : Финансы и статистика, 1987. – С.30.
23. Бутко М. П. Генезис теорії інвестицій у процесі еволюції економічної думки / М. П. Бутко, С. Ю. Акименко // Інвестиції: практика та досвід. – №6. – 2007. – С.4–10.
24. Васильєва Т. А. Банківське інвестування на ринку інновацій : монографія. – Суми : Вид-во СумДУ, 2007. – 513 с.
25. Васюренко Л. В. Ресурси комерційного банку: теоретичний та прикладний аналіз: монографія / Л. В. Васюренко, І. М. Федосік. – Харків : ПП Яковлева, 2003. – 88 с.
26. Васюренко О. В. Банківський менеджмент : посібник / О. В. Васюренко. –

К. : Видавничий центр «Академія», 2001. – 301 с. (Альма-матер).

27. Васюренко О. В. Банківські операції : навч. посіб. / О. В. Васюренко – 6-те вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2008. – 318 с. – (Вища освіта ХХІ століття).

28. Васюренко О. В. Інструментарій аналізу в системі кредитного ризик-менеджменту: монографія / О. В. Васюренко, В. Ю. Подчесова – К. : УБС НБУ, 2010. – 191 с.

29. Васюренко О. В. Формування ефективного портфеля цінних паперів банку в умовах нормативних обмежень ведення банківської діяльності / О. В. Васюренко, О. М. Мусієнко // Ринок цінних паперів України. – 2011. – №9–10. – С. 56–63.

30. Великоіваненко Г. І. Етапи управління портфелем цінних паперів комерційного банку / Г. І. Великоіваненко, В. А. Гончаренко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць. – 2010. – Вип. 29. – С. 60–70.

31. Віднійчук-Вірван Л. А. Міжнародний банківський бізнес: базові категорії, поняття, терміни : навчальний посібник. – Львів: «Магнолія 2006», 2007. – 3112 с.

32. Вікіпедія. Вільна енциклопедія [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/>

33. Вовчак О. Д. Кредит і банківська справа : підручник / О. Д. Вовчак, Н. М. Руцишин, Андрейків Г. Я. – К. : Знання, 2008. – 564 с.

34. Вовчак О. Теоретичні аспекти дослідження банківських інвестицій / О. Вовчак // Вища школа. – 2008. – №3. – С. 24-39.

35. Вовчак О. Д. Банківська інвестиційна діяльність в Україні / О. Д. Вовчак – Л. : Вид-во Львівської КА, 2005. – 544 с.

36. Вожжов А. П. Процессы трансформации банковских ресурсов : монографія. – Севастополь : Изд-во СевНТУ, 2006. – 339 с.

37. Вулфел Ч. Дж. Энциклопедия банковского дела и финансов / Ч. Дж. Вулфел; пер. с англ. Б. Е. Манзерова, А. Ю. Другова, Б. Б. Рубцова и др. – Самара : Изд. Дом «Федоров», 2000. – 1584 с.

38. Вядрова І.М. Роль банківського сектору в галузі інвестиційного розвитку

держави / І. М. Вядрова, О. М. Мусієнко // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2010. – №1 (7). – С. 119–122.

39. Герасимович А.М. Аналіз діяльності комерційного банку : навч. посібник / за ред. д-ра екон. наук, проф. Ф. Ф. Бутинця, д-ра екон. наук, проф. А. М. Герасимовича. – Житомир : Рута, 2001. – 384 с.

40. Гитман Л. Дж. Основы инвестирования : пер. с англ. / Л. Дж. Гитман, М. Д. Джонк – М. : Дело, 1997 – 1008 с.

41. Гончаров В. М. Інвестиційні ресурси та їх економічне регулювання: монографія / В. М. Гончаров, А. А. Навроцький, О. А. Коломійцев. – Донецьк : «Купріянов», 2006. – 202 с.

42. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bank.gov.ua

43. Гроші та кредит : навч.-метод. посіб. для самот. вивч. дисц. / М. І. Мирун (кер. авт. кол.), М. І. Савлук, М. Ф. Пуховкіна та ін. – Вид.3-тє, перероб. і доп. – К. : КНЕУ, 2008. – 176 с.

44. Грубер Й. Эконометрия – Т. 1. / Й. Грубер. – Киев, 1996. – 400 с.

45. Гуцал І. С. Банківське кредитування суб'єктів ринку в трансформаційній економіці України (питання теорії, методики, практики) / І. С. Гуцал. – Львів : ВАТ «БІБЛЬОС», 2001. – 244 с.

46. Данілов О. Д. Інвестування: навчальний посібник / О. Д. Данілов, Г. М. Івашина, О. Г. Чумаченко. – Ірпінь, 2001. – 377с.

47. Деньги, кредит, банки / под ред. Г. Н. Белоглазовой. – М. : Юрайт-Издат, 2004. – 559 с.

48. Діденко С. Хеджування в системі мінімізації фінансових ризиків [Текст] / С. Діденко // Економіст. – 2004. – №11. – С. 65-68.

49. Дорога к трейдингу: монографія / Дж. Пайпер / пер. с англ. – СПб. : Питер, 2003. – 288с.

50. Дроздова Н. П. Экономическая политика государства и формирование инвестиционного климата: опыт России конца XIX — начала XX вв. Научный доклад / Дроздова Н. П., Кормилицына И. Г. СПб. : ВШМ СПбГУ. – 2010. – № 8 (R).

–С. 71-108.

51. Економічна енциклопедія : у трьох томах / редкол. : С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К. : Видавничий центр «Академія», 2002. – 864 с.

52. Ендовицкий Д. А. Комплексный анализ и контроль инвестиционной деятельности: методология и практика / Д. А. Ендовицкий; под ред. Л. Т. Гиляровской. – М. : Финансы и статистика, 2001. – 400 с.

53. Енциклопедія банківської справи України / редкол: В. С. Стельмах (голова) та ін. – К. : Молодь, Ін Юрс, 2001. – 680 с.

54. Епіфанов А. О. Операції комерційних банків : навчальний посібник / А. О. Епіфанов, Н. Г. Маслак, І. В. Сало. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2007. – 523 с.

55. Єлейно Я. І. Інвестиції, ризик, прогноз / Я. І Єлейно, О. І. Єлейно, К. Є. Раєвський. – Львів : Львів. банк. ін-т НБУ, 2000. – 176 с.

56. Жуков Е. Ф. Рынок ценных бумаг : учебник / Е. Ф. Жуков. – 3-е изд., перераб. и доп. – «ЮНИТИ-ДАНА», 2009. – 567 с.

57. Забезпечення умов стабільного функціонування банківського сектору України [Текст] : монографія / [Колодізев О.М., Бойко О.В., Губарева І.О. та ін.] ; [за заг. ред. Колодізева О.М.]. - Х. : [б. и.], 2010. – 312 с.

58. Загородній А. Г. Фінансовий словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк, Т. С. Смовженко. – 2-ге вид., випр. та доп. – Львів : «Центр Європи», 1997. – 576 с.

59. Загорська Д. М. Умови та напрями застосування похідних фінансових інструментів у сфері банківської діяльності / Д. М. Загорська // Экономика крима. Научно-практический журнал. – Симферополь : ТНУ имени В. И. Вернадского, 2010. – № 2 (31). – С. 176–180.

60. Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» від 30.10.1996 № 448/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=448%2F96-%E2%F0>

61. Закон України «Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні» № 710/97-ВР від 10.12.1997 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bank.gov.ua

62. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» № 3480-IV від 23.02.2006 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bank.gov.ua
63. Игонина Л. Л. Инвестиции : учеб. пос. / Л. Л. Игонина / под. ред. д-ра екон. наук, проф. В. А. Слепова. – М. : Юрист, 2002. – 480 с.
64. Игошин Н. В. Инвестиции. Организация управления и финансирование : учебник для вузов / Н. В. Игошин. – М. : Финанси, ЮНИТИ, 1999. – 413 с.
65. Игошин Н. В. Инвестиции : Организация управления и финансирование: учеб. для вузов по экон. специальностям / Н. В. Игошин. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : ЮНИТИ, 2001. – 542 с.
66. Інституційна інвестологія : навч. посібник / за заг. ред. д-ра. екон. наук, проф. С. К. Реверчука. – К. : Атіка, 2004. – 208 с.
67. Інструкція з бухгалтерського обліку операцій з цінними паперами в банках України [Електронний ресурс] : постанова Національного банку України від 03.10.2005 р. №358 (зі змінами та доповненнями). – Режим доступу: www.bank.gov.ua
68. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні [Електронний ресурс] : постанова Правління Національного банку України від 28.08.2001 № 368 (зі змінами та доповненнями). – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0841-01>
69. Камінський А. Особливості розподілу дохідностей на нових європейських ринках акцій / А. Камінський, О. Шпирко // Банківська справа. – 2003. – № 5. – С. 51–58.
70. Карпенко В. Українсько-французький тематичний словник / В. Карпенко, Ю. Федько. – К. : Лібра, 2007. – 305 с.
71. Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег / Дж. М. Кейнс. – М. : Прогресс, 1978 г. – 307 с.
72. Кіндрацька Л. М. Фінансовий та управлінський облік у банках : підручник / Л. М. Кіндрацька. – вид. 2-ге, без змін. – К. : КНЕУ, 2009. – 816 с.
73. Кизим Н. А. Моделирование банкротства коммерческих банков / Н. А. Кизим, И. С. Благуи, В.А. Зинченко, Чанг Хонг Вен. – Х. : ИД «ИНЖЕК»,

2003. – 220 с.

74. Кльоба Л. Г. Інвестиційна політика банків України в умовах ринкової трансформації економіки [Текст] / Л. Г. Кльоба // Інвестиції : практика та досвід. – 2008 р. – №5. – С. 13-16.

75. Коваленко В. В. Капіталізація банків: методи підвищення та напрямки підвищення: монографія / В. В. Коваленко, К. Ф. Черкашина. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – 153 с.

76. Козьменко С. М. Стратегічний менеджмент банку / С. М. Козьменко, Ф. І. Шпиг, І. В. Волошко. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2003. – 734 с.

77. Колісник Ю. О. Моделювання багатомірних фінансово-господарських потоків підприємства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. Наук : спец. 08.03.02 «Економіко-математичне моделювання» / Колісник Юлія Олексіївна. – Донец. нац. ун-т. – Донецьк, 2006. – 21 с.

78. Колодізев О. М. Групування банків України за рівнем достатності капіталу / О. М. Колодізев // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць. – Суми : УАБС НБУ, 2008. – Вип. 23. – С. 61–68.

79. Колодізев О. М. Інвестиційна активність України як основа залучення суверенних інвесторів для фінансування широкомасштабних інноваційних проєктів / О. М. Колодізев // Академічний огляд : науково-практичний журнал; Academy Review. – Дніпропетровськ : ДУЕП. – 2008. – № 2. – С. 99–108.

80. Колодізев О. М. Методологічні засади фінансового забезпечення управління інноваційним розвитком економіки : монографія / О. М. Колодізев. – Х. : ВД ІНЖЕК, 2009. – 278 с.

81. Колодізев О. М. Розробка методичних підходів щодо удосконалення системи показників фінансового забезпечення інноваційного розвитку національної економіки / О. М. Колодізев // Ліберманівські читання: економічна спадщина та сучасні проблеми : монографія / [під заг. ред. В. С. Пономаренка, М. О. Кизима, О. Г. Зими]. – Х. : ФОП Лібуркіна Л. М. : ВД ІНЖЕК, 2010. – 296 с.

82. Коригування основних напрямків інноваційної політики України на основі концепції фінансового забезпечення розвитку економіки / В. М. Гриньова,

О. М. Колодізев // Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму : збірник наукових праць. – Дніпропетровськ : ДУЕП, 2010. – № 1. Том. 1. – С. 66–75.

83. Колодізев О. М. Гроші і кредит : підручник / О. М. Колодізев, В. Ф. Колесніченко – К. : Знання, 2010. – 615 с.

84. Колтынюк Б. А. Инвестиции. Учебник / Б. А. Колтынюк – СПб. : Изд-во Михайлова В. А. 2003. – 848 с.

85. Корнеєв В. В. Кредитні та інвестиційні потоки капіталу на фінансових ринках : монографія / В. В. Корнеєв. – К. : НДФІ, 2003. – 376 с.

86. Корчагин Ю. А. Рынок ценных бумаг / Ю. А. Корчагин. – Ростов-на-Дону: Изд-во «Феникс». – 2-е изд., [перераб. и доп.]. – 2008. – 398 с.

87. Кравченко Ю. Инструменты фондового рынка / Ю. Кравченко. – К. : Эльга, Ника-центр, 2004. – 338 с.

88. Кравченко Ю. Ринок цінних паперів: Навчальний посібник. – К.: Дакор, КНТ, 2008. – 664 с.

89. Кузнецова В. В. ETFs – Инновационный продукт для инновационного инвестора. Введение в проблему / В. В. Кузнецова, В. А. Шурпаков // Банки: мировой опыт. – 2003. – № 4. – С. 40–49.

90. Луців Б. Л. Інвестиційний банківський портфель / Б. Л. Луців. – К. : Лібра, 2002. – 192 с.

91. Луців Б. Л. Банківська діяльність у сфері інвестицій / Б. Л. Луців. – Тернопіль : Економічна думка, Карт-бланш, 2001. – 320 с.

92. Луцишин З. О. Ринок цінних паперів в Україні в контексті євроінтеграції: проблеми забезпечення фінансової безпеки / З. О. Луцишин, Н. Я. Кравчук // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/nac_bez/texts/2008.../lutsyshin.

93. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність : [підручник] – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.

94. Майорова Т. В. Основи аналізу інвестиційної діяльності банків / Т. В. Майорова / Фінанси, облік і аудит : зб. наук. пр. / відп. ред. А. М. Мороз. – К. : КНЕУ, 2008. – Вип. 11. – С. 110-119 .

95. Майорова Т. В. Роль банків у формуванні інвестиційного капіталу / Т. В. Майорова, С. В. Урванцева // Фінанси, облік і аудит : зб. наук. пр. / відп. ред. А. М. Мороз. – К. : КНЕУ, 2011. – Вип. 18.1 – С. 145-152.

96. Майорова Т. В. Системний підхід у визначенні сутності інвестиційного процесу / Т. В. Майорова // Фінанси, облік і аудит : зб. наук. пр. / Відп. ред. А. М. Мороз. – К. : КНЕУ, 2011. – Вип. 17.1 – С. 137-147.

97. Майорова Т. В. Формування інвестиційних ресурсів в Україні / Т. В. Майорова // Фінанси, облік і аудит : зб. наук. пр. / відп. ред. А. М. Мороз. – К. : КНЕУ, 2010. – Вип. 15.1. – С. 122-132.

98. Макконнел К. Р. Экономикс: принципы, проблемы и политика: пер. с 14-го англ. изд. / К. Р. Макконнел, С. Л. Брю. – М. : ИНФРА-М, 2003. – 939 с.

99. Маршалл А. Принципы экономической науки [в 3 т.] / А. Маршалл. – М. : Прогресс, 1993. – 1078 с.

100. Маслова О. С. Ринок фінансових послуг : навчальний посібник / О. С. Маслова, О. А. Опалов. – К. : Кондор, 2006. – 192с.

101. Маслянюк П. П. Система інженерія системи управління інвестиційним портфелем цінних паперів / П. П. Маслянюк, А. В. Рябушенко // Вісник Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля. – 2010. – № 10, Ч. 2. – С. 340–345.

102. Матовников М. Функционирование банковской системы России в условиях макроэкономической нестабильности / М. Матовников. – М. : Институт экономических проблем переходного периода, 2000. – 177 с.

103. Медведева Е. Оптимальный портфель ценных бумаг / Е. Медведева // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [www.intsys.msu.ru/magazine/archive/v7\(1-4\)/medvedeva-127-148](http://www.intsys.msu.ru/magazine/archive/v7(1-4)/medvedeva-127-148).

104. Мильчакова Н. Н. Методологические проблемы инвестирования неэкономике: научное издание / Мильчакова Н. Н. – М. : Рос. Эконом. акад., 1998 г. – 101 с.

105. Міщенко В. І. Банківські операції: підручник. – К.: «Знання», 2006. – 727 с.

106. Міщук Г. Особливості застосування біржових інструментів хеджування

ризиків / Г. Міщук // Економіст. – 2005. – № 2. – С. 68-71.

107. Мусиенко Е. Н. Критический анализ базовых моделей формирования, доходности и риска портфеля ценных бумаг украинских банков в условиях финансовой нестабильности / Е. Н. Мусиенко // Анализ кризисных явлений в финансовом и реальном секторах экономики Украины и Республики Беларусь (2008-2011 гг.) : сб. науч. ст. / Полесский гос. ун-т; под ред. К.К. Шебеко. – Писк : ПолесГУ, 2011. – С.85-93.

108. Мусієнко О. М. Інвестиційний потенціал банків України: сучасний стан та перспективи розвитку / О. М. Мусієнко // Эффективность бизнеса в условиях трансформационной экономики: материалы междунар. науч.-практ. конф. – Симферополь : Крымский институт бизнеса. – 2007 р. – С.97–99.

109. Мусієнко О. М. Інвестиційні програми розвитку регіональної економіки України як інструмент державної політики / О. М. Мусієнко // Розвиток фінансово-кредитної системи України: здобутки, проблеми, перспективи : матеріали наук.-практ. конф. – Львів : ЛБС УБС НБУ. – 2008. – С. 137 – 138.

110. Мусієнко В. Д. Інноваційні ризики: методи їх передбачення та шляхи подолання / В. Д. Мусієнко, Т. С. Варфоломєєва // Актуальні проблеми і прогресивні напрямки управління економічним розвитком вітчизняних підприємств : всеукр. наук.-практ. конф., 21-22 травня 2009 р. : тези доп. – Кривий Ріг: КЕІ КНЕУ, 2009. – Т. 1. – С. 358-360.

111. Мусієнко О. М. Методичний підхід щодо обґрунтування доцільності виходу банків на ринок цінних паперів / О. М. Мусієнко; зб. наук. праць «Економічні науки». Серія «Облік і фінанси». – Луцьк : ЛНТУ, 2011. – Вип. 8 (29), ч. 3. – С. 339–347.

112. Мусієнко О. М. Мотиви та границі банківського інвестиційного посередництва на ринку цінних паперів України / О. М. Мусієнко / Стан і проблеми оподаткування в умовах світової фінансової кризи : матеріали ІХ Міжнар. наук.-практ. конф. – Донецьк : ДонНУЕТ ім. М. Тугана-Барановського, 2009. – С.265–268.

113. Мусієнко О. М. Науково-теоретичний аналіз ресурсного забезпечення інвестиційного процесу / О. М. Мусієнко // Вісник Університету банківської справи

Національного банку України (м. Київ). – 2011. – № 1 (10). – С.127–129.

114. Мусієнко О. М. Оцінка ефективності інвестиційно-орієнтованої діяльності банків на ринку цінних паперів на основі математичного моделювання / О. М. Мусієнко, Г. О. Савченко; зб. наук. праць «Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики». – 2011. – Вип. №1(10), ч. II. – С. 232–238.

115. Мусієнко О. М. Переваги та недоліки емісії єврооблігацій як інструменту формування інвестиційних ресурсів банківського сектору України / О. М. Мусієнко, Н. О. Хряпа, К. М. Гаврилiна // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Економічна серія. – 2007. – №755. – С. 74 – 77.

116. Мусієнко О. М. Перспективи розвитку фондового ринку України як основи інвестиційного процесу / О. М. Мусієнко, Н. О. Дюміна, С. М. Руденко // Економіка: проблеми теорії та практики: зб. наук. праць : у 4 т. – Т. 2. – Дніпропетровськ : ДНУ. – 2007. – Вип. 228. – С. 278-285.

117. Мусієнко О. М. Підвищення ефективності управління інвестиційним портфелем банку в умовах фінансової нестабільності / О. М. Мусієнко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України [Текст] : зб. тез доповідей XIII Всеукр. наук.-практ. конф. (28-29 жовт. 2010 р.) : у 2 т. – Т. 1 / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – С.53–54.

118. Мусієнко В. Д. Проблеми пошуку ефективних джерел фінансування інноваційної діяльності в Україні / В. Д. Мусієнко, К. О. Заставна // Молода наука України: III всеукр. студ. наук. конф., 20-21 березня 2009 р: тези доп. – Кременчук.- 2009. – С. 39-41.

119. Мусієнко О. М. Ресурсний потенціал як інструмент стратегічного управління інвестиційним портфелем банку в умовах посткризового періоду / О. М. Мусієнко // Банківська система України в умовах глобалізації фінансових ринків : матеріали V Міжнарод. наук.-практ. конф. (14-15 жовт. 2010). – Черкаси : ЧІБС УБС НБУ, 2010. – С. 54–56.

120. Мусієнко О. М. Роль інститутів спільного інвестування у довгостроковому розвитку економіки України / О. М. Мусієнко, М. М. Медведєв; зб.

наук. праць «Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України». – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – Вип. №24. – С. 210–215.

121. Мусієнко О. М. Сучасні тенденції та підвищення ефективності банківського посередництва на інвестиційному ринку / О. М. Мусієнко; зб. наук. праць III Міжнарод. наук.-практ. конф. (15-16 трав. 2008 р.) / Українська академія банківської справи Національного банку України. – Суми, 2008. – С. 38–40.

122. Мусієнко О.М. Теоретичне обґрунтування сутності інвестиційно-орієнтованої діяльності банку на ринку цінних паперів / О.М. Мусієнко // Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика [Текст]: зб. тез доповідей VI Міжнарод. наук.-практ. конф. (26-27 трав. 2011 р.) : у 2 т. – Т.1. / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2011. — С.93–95.

123. Мусієнко О. М. Теоретичні підходи до структурування видів інвестиційних операцій банків на ринку цінних паперів / О. М. Мусієнко // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Посткризовий розвиток фінансової системи України: проблеми та перспективи : зб. наук. праць. – Львів : НАН України. Ін-т регіональних досліджень. – 2011. – С. 334–343.

124. Мусієнко О. М. Фінансове забезпечення довгострокового розвитку економіки як основне завдання банківської системи України / О. М. Мусієнко Сучасний стан та перспективи розвитку банківської справи в Україні : матеріали I Всеукр. наук.-практ. конф. (17-18 трав. 2007 р.). – Львів – С. 171–173.

125. Найман Э.-Л. Малая Энциклопедия Трейдера / Э.-Л. Найман. – К. : ВИРА-Р: альфа капитал, 1999.- 236 с.

126. Науменкова С. В. Використання структурованих цінних паперів для фінансування корпорацій в Україні / С. В. Науменкова, Т. Г. Буй // Фінанси України. – 2010. – № 2. – С. 89–101.

127. Орлова И. В. Экономико-математические методы и модели: компьютерное моделирование / И. В. Орлова, В. А. Половников. – М. : Вузовский учебник, 2007. – 365 с.

128. Островская О. М. Банковское дело: Толковый словарь. – 2-е изд. – М. :

Гелиос АРВ, 2001. – 400 с.

129. Офіційний сайт Асоціації українських банків [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [//http://www.aub.org.ua](http://www.aub.org.ua)

130. Офіційний сайт Верховної Ради України. Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [// http: // zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua)

131. Офіційний сайт Державної служби статистики України [електронний ресурс]. – Режим доступу: [// http://www.ukrstat.gov.ua/](http://www.ukrstat.gov.ua/)

132. Офіційний сайт Національного банку України [електронний ресурс]. – Режим доступу : [// http://www.bank.gov.ua](http://www.bank.gov.ua).

133. Пересада А. А. Управління банківськими інвестиціями: монографія / А. А. Пересада, Т. В. Майорова – К. : КНЕУ, 2005. – 388 с.

134. Пересада А. А. Фінансові інвестиції : підручник / А. А. Пересада, Ю. М. Коваленко. – К. : КНЕУ, 2006. – 728 с.

135. Пересада А. А. Інвестиційне кредитування : навчальний посібник / А. А. Пересада, Майорова Т. В.. – К. : КНЕУ, 2002. – 271 с.

136. Підсумки торгів // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pfts.com /uk/trade-results/>

137. Пигу А. Экономическая теория благосостояния / А. Пигу. – М. : Прогресс, 1985. – 968 с.

138. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [// http: // zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua)

139. Положення про порядок визначення справедливої вартості і зниження корисності цінних паперів, затверджено постановою Правління НБУ від 17.12.2003 № 561 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [// http: // zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua)

140. Положення про порядок формування резерву під операції банків України з цінними паперами, затверджено постановою Правління НБУ від 02.02.2007 № 31 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [// http: // zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua)

141. Подчесова В. Ю. Перспективи формування і розвитку інвестиційно-банківських інститутів в Україні / В. Ю. Подчесова, О. М. Мусієнко // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Економічна серія. –

2006. – №719. – С. 205–207.

142. Портфельне інвестування : навч. посібник / А. А. Пересада, О. Г. Шевченко, Ю. М. Коваленко, С. В. Урванцева. – К. : КНЕУ, 2004. – 408 с.

143. Портфельне інвестування : навч. посібник / А. А. Пересада, О. Г. Шевченко, Ю. М. Коваленко, С. В. Урванцева. – К. : КНЕУ, 2004. – 408 с.

144. Пресецкий А. А. Модели причин отзыва лицензий российских банков / А. А. Пресецкий – М. : Российская экономическая школа, 2010. – 26 с. – (Препринт /2010/085).

145. Примостка Л. Методичні аспекти аналізу ефективності управління портфелями комерційних банків [Текст] / Л. Примостка // Банківська справа. – 2000. – № 1. – С. 27–30.

146. Примостка Л. О. Банківський менеджмент. Хеджування фінансових ризиків : навч. посібник / Л. О. Примостка. – К. : КНЕУ, 1998. – 108 с.

147. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент банку: підручник / Л. О. Примостка. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К. : КНЕУ, 2004. – 468 с.

148. Просяник В. М. Фінансове забезпечення інвестиційної діяльності (на прикладі промислових підприємств Харківської області): автореф. дис. канд. економ. наук: 08.04.01 / Просяник Володимир Михайлович; Харк. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна. – Х., 2001. – 16 с. – укр.

149. Пузаненко В. В. Хеджування валютних ризиків / В. В. Пузаненко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [//http://intkonf.org/puzanenko-vv-hedzhuvannya-valyutnih-ryzykiv](http://intkonf.org/puzanenko-vv-hedzhuvannya-valyutnih-ryzykiv).

150. Пшик Б. І. Фінансові інвестиції банків: навч. посібник / Б. І. Пшик, О. М. Сарахман, Н. П. Дребот / за ред. канд. економ. наук., доц. Б. І. Пшика. – К. : УБС НБУ, 2008. – 194 с.

151. Реверчук С. К. Управління і регулювання банківською інвестиційною діяльністю. монографія / С. К. Ревечук, Л. Г. Кльоба, М. Б. Паласевич / за ред. д-ра екон. наук, проф. С. К. Реверчука. – Львів : Вид-во «Тріада плюс», 2007. – 352 с.

152. Ринок фінансових послуг: навч. посібник / М. А. Коваленко, Л. М. Радванська, Н. В. Лобанова, Г. М. Швороб. – Херсон: Олді-плюс, 2003. – 572 с.

153. Розенберг Дж. М. Инвестиции: терминологический словарь / Дж. М. Розенберг. – М. : ИНФРА-М., 1997. – 400 с.

154. Саакян Д. Ж. Воздействие кредитных деривативов на эффективность управления банковским портфелем: автореф. дис. на соиск. науч. степ. к.э.н.: спец. 08.00.10 «Финансы, денежное обращение и кредит» / Саакян Давид Жирайрович. – М. : МГУ им. М. В. Ломоносова, 2009. – 30 с.

155. Савчук В. П. Анализ и разработка инвестиционных проектов: учеб. пособие / В. П. Савчук, С. И. Прилипко, Е. Г. Величко. – К. : Абсолют – В, Эльга, 1999. – 304 с.

156. Синки Дж., мл. Управление финансами в коммерческом банке / Синки Дж., мл.; пер. с англ. Р. Я. Левиты. – М. : 1994. – 820 с.

157. Словарь русского языка : в 4-х томах / АН СССР, Ин-т рус.языка; под. ред. А. П. Евгеньевой. – 3-е изд. стереотип. – М. : русский язык, 1985-1988. – Т.2. К.-О. 1986. – 736 с.

158. Словник термінів біржового законодавства : навч. посібник / укл. Л. П. Телятник, В. Л. Телятник. – Тернопіль: «Астон», 2010. – 208 с.

159. Соколинский З. В. Теория накопления / З. В. Соколинский. – М. : Мысль, 1983 г. – 286 с.

160. Соколов С. А. Формування та підвищення ефективності використання інвестиційних ресурсів підприємств (на матеріалах підприємств чорної металургії України): автореф. дис. канд. екон. наук : 08.06.01 / Соколов Сергій Анатолійович; Київ. нац. екон. ун-т. – К., 2002. – 19 с. – укр.

161. Стойко О. Я. Банківські операції : підручник / О. Я. Стойко [Електронний ресурс] – К. : Лібра, 2000. – 258 с. – Режим доступу:<http://books.efaculty.kiev.ua/bank/1/>

162. Структура активів банків України (у розрізі банків) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://www.bank.gov.ua>.

163. Структура власного капіталу банків України (у розрізі банків) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://www.bank.gov.ua>

164. Структура зобов'язань банків України (у розрізі банків) [Електронний

ресурс]. – Режим доступу: // <http://www.bank.gov.ua>

165. Суслов В. И. Эконометрия / В. И. Суслов, Н. М. Ибрагимов, Л. П. Талышева, А. А. Цыплаков. – Новосибирск : НГУ, 2003. – 600 с.

166. Татаренко Н. О. Теорії інвестицій. Навч. Посібник / Н. О. Татаренко, А. М. Подручняк. – К. : КНЕУ, 2000. – 160 с.

167. Тиркало Р. Банківська справа : навчальний посібник / Р. Тиркало, І. Гуцал, Я. Чайковський, Т. Андрушків, Н. Т. Галапуп, К. : Карт-бланш, 2001. – 314 с.

168. Тиркало Р. Регулятивний капітал банків: сутність, порядок визначення, та проблеми достатності / Р. Тиркало, Н. Ткачук // Світ фінансів. – 2008. – № 4(17). – С. 93–103.

169. Фабоцци Ф. Управление инвестициями / Ф. Фабоцци / пер. с англ. – М. : ИНФРА-М, 2000. – XXVIII, 932 с.

170. Фастовець М. Проблемні аспекти ризиковості кредитування малого бізнесу в Україні / М. Фастовець // Вісник Національного банку України. – 2007. – №2. – С. 38-45.

171. Финансово-экономический словарь / под ред. М.Г. Назарова. – М.: АО «Финстатинформ», 1995. – 224 с.

172. Финансы предприятий : учебник / Н. В. Колчина, Г. Б. Поляк, Л. П. Павлова и др.; под ред. проф. Н. В. Колчиной. – М. : Финансы, ЮНИТИ, 1998. – 413 с.

173. Фінансові інвестицій банків: навч. посібник / за ред. канд. екон. наук, доц., Б. І. Пшик. – К. : УБС НБУ, 2008. – 194 с.

174. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 // Офіц. вісн. України. – 2003. – № 11. – 157 с.

175. Черничинець С. П. Управління портфелем цінних паперів підприємства : дис. канд. екон. наук : 08.06.01 [Текст] / Черничинець Світлана Петрівна; Тернопільський держ.економічний ун-т. – Т., 2005.

176. Шарп У. Инвестиции : Пер. с англ. / У. Шарп, Г. Александер, Дж. Бейли – М. : ИНФРА-М, 2003. – 148 с.

177. Шелудько В. М. Фінансовий ринок: навч. посіб / В. М. Шелудько. – 2-ге

вид., випр. і доп. – К. : знання-прес, 2003. – 535 с.

178. Шкодіна І. В. Стан розвитку фондового ринку України / І. В. Шкодіна // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/4_SWMN_2010/Economics/58697.doc.htm

179. Basel III: International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bis.org/publ/bcbs188.pdf>

180. Boot, A.W.A. Reputation and discretion in financial contracting / Boot, A.W.A., S. J. Greenbaum and A. Thakor // American Economic Review, 1993. – P.83.

181. Commons J. Institutional Economics / J. Commons // American Economic Review. 1931. Vol. 21. P. 652.

182. Harry M. Markovitz. Portfolio Selection / Harry M. Markovitz // Journal of Finance. – 1952. – March. – pp. 77-91.

183. Investment Banking: A Guide to Underwriting and Advisory Services By Giuliano Iannotta Publisher: Springer 2010. – P. 676.

184. Keraudy E. La titrisation au secours des financements de projet / E. Keraudy // Banque magazine. – 2001. – № 629. – P. 42–45.

185. Kiff J. Une revue analytique des instruments de transfert du risque de credit / J. Kiff, F.-L. Michaud, J. Mitchell // Rev. de la stabilite fin. – P., 2003. – Juin. – P. 110–133.

186. Levine, R. Stock markets, banks, and economic growth / Levine, R. and S. Zervos // American Economic Review, 1998(a). – №88. – 537-558.

187. Markowitz H. M. Portfolio Selection / H. M. Markowitz // Journal of Finance. – 1952. – Vol. 7. – No. 1 (March). – P. 77–91.

188. Mysienko Olena Management by credit brief-case of bank / Olena Mysienko // Научная мысль информационного века : материалы II Міжнарод. наук.-практ. конф.: у 2 т. – Т. 1. «Економічні науки». – Дніпропетровськ : Наука та освіта, 2007. – С.5–7

189. Rajan, R. G. Which Capitalism? Lessons From the East Asian Crisis / R. G. Rajan and L. Zingales, // Journal of Applied Corporate Finance, 1999. – №11. – 40-48.

Shepherd B. Behind the Mask: The Booming Credit Derivatives Market Harbors Unseen Risks / B. Shepherd. – The Investment Dealers Digest: IDD, 2003. – 118 p.

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1 - Статистичні дані окремих показників діяльності банків та макросередовища

(укладено за даними [120, 121])

Період	Офіційний курс гривні (грн)	ВВП (%)	Індекс промислової продукції (%)	Доходи населення (%)	Індекс споживчих цін (інфляція) (%)	Інвестиції в основний капітал (млн.грн)	Прямі іноземні інвестиції (%)	Прямі інвестиції в економіку країн світу (млн дол сша)	Кількість угод з цінними паперами на біржах (млн.грн)	Операції з цінними паперами банків тис. грн
01.01.2002	529,85	109,20	105,00	123,20	106,10	120,80	114,70	157,50	2951,80	19937172,00
01.01.2003	533,24	105,20	107,00	119,00	99,40	108,90	134,70	143,90	249,30	4401958,00
01.01.2004	532,45	109,60	115,00	114,80	108,20	131,30	144,30	163,50	350,50	3844149,00
01.01.2005	530,54	112,10	112,50	130,40	112,30	128,00	170,30	175,90	2394,90	5453683,00
01.01.2006	505,00	102,70	103,10	140,70	110,30	101,90	348,20	218,20	1937,30	7850909,00
01.01.2007	505,00	107,30	106,20	121,90	111,60	119,00	60,10	221,50	1092,70	9854142,00
01.01.2008	505,00	107,30	107,60	129,50	116,60	129,80	168,20	6196,10	2032,90	18968266,00
01.01.2009	770,00	102,10	94,80	134,70	122,30	97,40	76,50	6198,60	3752,90	18389192,00
01.01.2010	798,50	85,20	78,10	104,30	112,30	58,50	72,60	6223,30	22773,40	39860468,00
01.01.2011	796,17	111,20	120,40	109,10	97,10	85,70	6871,70	50825,70	22875,20	85279132,00

Додаток Б

Таблиця Б.1 - Матриця коефіцієнтів парної кореляції макроекономічних показників

	Операції банків з цінними паперами (тис. грн.)	Офіційний курс гривні (грн)	ВВП (%)	Індекс промислової продукції (%)	Доходи населення (%)	Індекс споживчих цін (інфляція) (%)	Інвестиції в основний капітал (млн.грн)	Прямі іноземні інвестиції (%)	Прямі інвестиції в економіку країн світу (млн дол. США)	Кількість угод з цінними паперами на біржах (млн.грн)
Операції банків з цінними паперами (тис. грн.)	1									
Офіційний курс гривні (грн)	0,74919	1								
ВВП (%)	-0,0932	-0,4982	1							
Індекс промислової продукції (%)	0,11523	-0,4049	0,93962	1						
Доходи населення (%)	-0,5486	-0,4744	0,29688	0,0971	1					
Індекс споживчих цін (інфляція) (%)	-0,4031	0,01764	-0,2919	-0,4934	0,51897	1				
Інвестиції в основний капітал (млн.грн)	-0,6144	-0,8298	0,78298	0,64124	0,4589	0,09528	1			
Прямі іноземні інвестиції (%)	0,9128	0,51186	0,27864	0,4726	-0,3987	-0,5919	-0,3347	1		
Прямі інвестиції в економіку країн світу (млн дол. США)	0,96224	0,6298	0,16222	0,34748	-0,4292	-0,4738	-0,4216	0,98039	1	
Кількість угод з цінними паперами на біржах (млн.грн)	0,87714	0,83455	-0,4775	-0,2892	-0,6819	-0,2785	-0,8348	0,65431	0,73007	1

Додаток В

Таблиця В.1 - Статистичні дані окремих показників діяльності банків Харківського регіону та макросередовища

(укладено за даними [120, 121])

	Офіційний курс гривні (грн)	ВВП (%)	Індекс промислової продукції (%)	Доходи населення (%)	Індекс споживчих цін (інфляція) (%)	Інвестиції в основний капітал (млн.грн)	Прямі іноземні інвестиції (%)	Прямі інвестиції в економіку країн світу (млн дол сша)	Кількість угод з цінними паперами на біржах (млн.грн)	Операції з цінними паперами (тис. грн.)
01.01.2002	529,85	109,20	105,00	123,20	106,10	120,80	114,70	157,50	2951,80	201682,00
01.01.2003	533,24	105,20	107,00	119,00	99,40	108,90	134,70	143,90	249,30	199766,00
01.01.2004	532,45	109,60	115,00	114,80	108,20	131,30	144,30	163,50	350,50	515472,00
01.01.2005	530,54	112,10	112,50	130,40	112,30	128,00	170,30	175,90	2394,90	569319,00
01.01.2006	505,00	102,70	103,10	140,70	110,30	101,90	348,20	218,20	1937,30	718214,00
01.01.2007	505,00	107,30	106,20	121,90	111,60	119,00	60,10	221,50	1092,70	558366,00
01.01.2008	505,00	107,30	107,60	129,50	116,60	129,80	168,20	6196,10	2032,90	1226675,00
01.01.2009	770,00	102,10	94,80	134,70	122,30	97,40	76,50	6198,60	3752,90	1366141,00
01.01.2010	798,50	85,20	78,10	104,30	112,30	58,50	72,60	6223,30	22773,40	1093960,00
01.01.2011	796,17	111,20	120,40	109,10	97,10	85,70	6871,70	50825,70	22875,20	7054620,00

Додаток Д

Таблиця Д.1 - Статистичні дані окремих показників діяльності банків (укладено за даними [121])

Період	Операції з цінними паперами	Статутний капітал	Кошти юридичних осіб	Кошти фізичних осіб	Кошти банків	Цінні папери власного боргу	Активи	Кредитний портфель	Балансовий капітал	Резерви під цінні папери
01.01.2002	39877424,00	5321977,00	17862736,00	13551448,00	0,00	0,00	56401059,00	39877424,00	8644317,00	1907741,00
01.04.2002	40620682,00	5321977,00	17881946,00	14402726,00	0,00	0,00	57410856,00	40620682,00	6205523,00	2338936,00
01.07.2002	41421140,00	5321977,00	18457789,00	14902572,00	0,00	0,00	61641577,00	41421140,00	5912149,00	1949827,00
01.10.2002	46735592,00	5321977,00	18861727,00	16617737,00	4884922,00	487565,00	62784808,00	46735592,00	8896537,00	3185761,00
01.01.2003	4401958,00	5998120,00	19702916,00	19092371,00	0,00	0,00	67773514,00	46735592,00	9983427,00	209538,00
01.04.2003	4769801,00	6457381,00	23361262,00	21406840,00	8121704,00	131780,00	74833658,00	50673093,00	10352460,00	209140,00
01.07.2003	5651334,00	6821388,00	23348786,00	24385238,00	11051868,00	178143,00	84420714,00	220603451,00	10828217,00	289727,00
01.10.2003	5526556,00	6915811,00	0,00	0,00	12582081,00	235843,00	89865803,00	55394131,00	11165818,00	312813,00
01.01.2004	3844149,00	8116110,00	41250067,00	25953820,00	16317151,00	16317151,00	100234360,00	371697965,00	12881874,00	213292,00
01.04.2004	4460015,00	8341226,00	44383971,00	29046092,00	14411593,00	14411593,00	107403275,00	67639035,00	13545401,00	312671,00
01.07.2004	8202393,00	9531989,00	43592468,00	40398747,00	15646403,00	15646403,00	119431652,00	79783461,00	15116989,00	1032373,00
01.10.2004	5898385,00	10310590,00	61955124,00	34024645,00	18227306,00	18227306,00	135100193,00	85941006,00	16174213,00	326162,00
01.01.2005	5453683,00	11648338,00	47770118,00	43164504,00	20350523,00	149652,00	134347876,00	87519381,00	18421434,00	292537,00
01.04.2005	5800794,00	12308696,00	56949135,00	50343229,00	18046118,00	269688,00	151165964,00	94583670,00	19693204,00	267812,00
01.07.2005	6058573,00	12721115,00	60913029,00	55268301,00	21778206,00	301210,00	164920226,00	107618397,00	20455697,00	290366,00
01.10.2005	6913920,00	10827713,00	66604520,00	62300435,00	24860999,00	509312,00	183647973,00	125047418,00	22060064,00	328579,00
01.01.2006	7850909,00	16117438,00	64388604,00	73583221,00	31998662,00	2020830,00	213877982,00	142276759,00	25450847,00	398758,00
01.04.2006	8099065,00	17005391,00	73703435,00	78235708,00	36236733,00	2042539,00	227486067,00	156554329,00	27240726,00	329527,00
01.07.2006	8313176,00	18757439,00	79855103,00	85204502,00	46399894,00	2134216,00	254558434,00	179278615,00	29453689,00	348968,00
01.10.2006	8808988,00	21453538,00	90105405,00	92988914,00	54659371,00	2912407,00	287458975,00	209302856,00	33255822,00	307694,00
01.01.2007	9854142,00	26266178,00	95793693,00	107135292,00	76644673,00	5173117,00	340179289,00	245522526,00	42566110,00	278266,00
01.04.2007	10941924,00	28426216,00	102686722,00	117829870,00	86618523,00	8703446,00	378440516,00	273122762,00	45635362,00	283446,00
01.07.2007	13216125,00	31477637,00	116349441,00	128295696,00	112691040,00	11430354,00	440070469,00	316930751,00	50680835,00	277124,00
01.10.2007	16146470,00	36808633,00	139306091,00	143064920,00	130352923,00	13234211,00	508635494,00	369845250,00	57808375,00	292928,00
01.01.2008	18968266,00	42872627,00	968910484,00	284368841,00	168624018,00	18029264,00	599396101,00	430052035,00	69578274,00	285915,00
01.04.2008	20514025,00	49716370,00	169458349,00	181443662,00	156687415,00	18293516,00	645631367,00	484874473,00	78451768,00	271089,00

01.07.2008	21050623,00	53239869,00	181714295,00	198153778,00	184989644,00	18012081,00	698685147,00	522026652,00	83684701,00	263354,00
01.10.2008	23061692,00	60292580,00	197443338,00	206877085,00	207505035,00	14708567,00	755604065,00	570394929,00	92157509,00	281389,00
01.01.2009	18389192,00	82454241,00	220411536,00	216315202,00	320838288,00	9182862,00	926086498,00	741815978,00	119263048,00	390184,00

Продовження додатку Д

01.04.2009	33113918,00	88245970,00	142588111,00	193555292,00	280197232,00	17738480,00	870633534,00	737913200,00	117081587,00	-733868,00
01.07.2009	30576571,00	92006015,00	139969365,00	201227355,00	294120525,00	16145018,00	864694968,00	735094596,00	112597492,00	-1215670,00
01.10.2009	36360064,00	104358383,00	146151040,00	204433272,00	295284692,00	15584618,00	889958532,00	747775459,00	117968017,00	-1823977,00
01.01.2010	39860468,00	119188503,00	136094327,00	213541657,00	274300457,00	13487963,00	873449574,00	726295788,00	120207619,00	-1947958,00
01.04.2010	50415922,00	128389888,00	133075244,00	221902328,00	260073161,00	11712475,00	874964709,00	720948800,00	126721333,00	-1949085,00
01.07.2010	63090630,00	133203196,00	140515900,00	242966702,00	246020333,00	11248262,00	885255711,00	719569876,00	127162304,00	-1968436,00
01.10.2010	78250847,00	139959369,00	156231965,00	260451288,00	241951505,00	8385934,00	917497471,00	744082347,00	132802031,00	-2001378,00
01.01.2011	85279132,00	145857209,00	164371646,00	275074581,00	249518874,00	9088424,00	942083994,00	750536384,00	137725113,00	-2000759,00

АТ "УкрСиббанк"

Період	Портфель цінних паперів	Статутний капітал	Кошти юридичних осіб	Кошти фізичних осіб	Кошти банків	Цінні папери власного боргу	Активи	Обсяг кредитів	Балансовий капітал	Резерви під цінні папери
01.01.2002	169222,00	90000,00	648946,00	292646,00	0,00	0,00	1652481,00	926848,00	165481,00	76584,00
01.04.2002	172222,00	90000,00	719862,00	312683,00	0,00	0,00	1602568,00	996822,00	160458,00	51523,00
01.07.2002	168222,00	90000,00	729464,00	352628,00	0,00	0,00	1766245,00	1096875,00	155897,00	68952,00
01.10.2002	158222,00	90000,00	749462,00	382623,00	65301,00	23490,00	1776310,00	1196845,00	167269,00	85451,00
01.01.2003	165786,00	90000,00	793415,00	449326,00	0,00	0,00	1995921,00	1438824,00	171401,00	89754,00
01.04.2003	177463,00	90000,00	1169179,00	566856,00	235163,00	12203,00	2641798,00	2001246,00	174426,00	56214,00
01.07.2003	233063,00	140000,00	1221682,00	662767,00	400255,00	20314,00	3438187,00	2571396,00	231495,00	78954,00
01.10.2003	295056,00	140000,00	1758496,05	790048,95	322763,00	20694,00	3446588,00	2514464,00	236986,00	13265,00
01.01.2004	440897,00	140000,00	1823074,02	897931,98	519366,00	21073,00	3792328,00	2549250,00	242670,00	2698,00
01.04.2004	380010,00	210000,00	2020715,88	950925,12	589344,00	21415,00	4264548,00	2974621,00	318159,00	659,00
01.07.2004	426326,00	600000,00	1733858,96	1255553,04	996796,00	21777,00	5137071,00	3915554,00	713808,00	258,00
01.10.2004	478741,00	600000,00	2237132,36	1371145,64	1110031,00	22165,00	5768530,00	4007632,00	717320,00	287,00
01.01.2005	481524,00	600000,00	1853764,08	1456528,92	1396905,00	2,00	5680780,00	3752513,00	742150,00	64,00
01.04.2005	410246,00	600000,00	1901892,00	1920480,00	1376259,00	2,00	6192965,00	4057231,00	749662,00	26,00
01.07.2005	349244,00	600000,00	2199871,44	2030650,56	1841593,00	2,00	7184853,00	5023722,00	759862,00	62,00
01.10.2005	395107,00	750000,00	2902155,00	2336132,00	2138981,00	161017,00	8833081,00	6339942,00	916592,00	37,00
01.01.2006	574279,00	750000,00	2858397,00	2670110,00	2894744,00	789733,00	10669190,00	7863635,00	947748,00	32,00
01.04.2006	480652,00	750000,00	3134201,00	2508408,00	3718136,00	790951,00	11842622,00	8846191,00	947077,00	31,00
01.07.2006	576489,00	750000,00	4007178,00	2962236,00	4580918,00	796911,00	14659553,00	10839952,00	949445,00	31,00

01.10.2006	387810,00	1250000,00	5200129,00	3283420,00	5976226,00	884941,00	17836318,00	13319252,00	1467404,00	31,00
01.01.2007	396684,00	1750000,00	3226833,00	3689140,00	11089625,00	1344470,00	22369934,00	18212232,00	2000233,00	2646,00
01.04.2007	590966,00	2125000,00	3478724,00	3714021,00	12348749,00	1645898,00	24969067,00	20234564,00	2433480,00	2646,00
01.07.2007	903950,00	2125000,00	4309034,00	3929470,00	14464580,00	1647578,00	29071587,00	22962873,00	2466551,00	3784,00
01.10.2007	1127373,00	2575000,00	5006150,00	4586526,00	16649051,00	1349330,00	32744925,00	26475406,00	2940331,00	7068,00

Продовження додатку Д

01.01.2008	983050,00	2575000,00	5215457,00	6338223,00	19932852,00	850979,00	37664165,00	30793605,00	3033473,00	2646,00
01.04.2008	804863,00	3075000,00	4968284,00	7097843,00	21163378,00	601169,00	39656958,00	34015186,00	3596219,00	2646,00
01.07.2008	1010118,00	3075000,00	4900615,00	7211757,00	21413679,00	600821,00	41212264,00	34766826,00	3716027,00	9299,00
01.10.2008	1176416,00	4005000,00	6470282,00	7505227,00	21659408,00	374759,00	43438506,00	37020209,00	4805893,00	7225,00
01.01.2009	1060509,00	4005000,00	8763472,00	8098696,00	30457724,00	49982,00	55696742,00	50412435,00	4869649,00	20437,00
01.04.2009	1092380,00	4005000,00	5223691,00	2926352,00	22644602,00	7424227,00	52371278,00	48677177,00	4019995,00	-19679,00
01.07.2009	1094014,00	5280000,00	4863799,00	8688944,00	21324922,00	7357983,00	50971896,00	46833774,00	5277239,00	-31169,00
01.10.2009	860102,00	5280000,00	4143217,00	9356114,00	18728945,00	7728672,00	48453650,00	46813592,00	5016536,00	-120236,00
01.01.2010	857778,00	5280000,00	4227226,00	9921621,00	16131530,00	7705584,00	46347845,00	45275528,00	4901543,00	-70136,00
01.04.2010	5328491,00	5280000,00	4194696,00	11058032,00	14410061,00	7652117,00	45793728,00	43363359,00	4246987,00	-59311,00
01.07.2010	2943875,00	5280000,00	5055121,00	12238147,00	11656137,00	7635741,00	44752286,00	41405779,00	3711504,00	-48140,00
01.10.2010	5846043,00	5280000,00	5701415,00	12299935,00	12026662,00	6041256,00	43300992,00	40984040,00	3055298,00	-43267,00
01.01.2011	6764775,00	7511665,00	4933709,00	12933329,00	12609200,00	6049061,00	46128187,00	38699290,00	4855443,00	-69847,00

ПАТ «Мегабанк»

Період	Портфель цінних паперів	Статутний капітал	Кошти юридичних осіб	Кошти фізичних осіб	Кошти банків	Цінні папери власного боргу	Активи	Обсяг кредитів	Балансовий капітал	Резерви під цінні папери
01.01.2002	10006,00	32495,00	146799,00	13622,00	0,00	0,00	203146,00	142533,00	50236,00	2544,00
01.04.2002	10006,00	32495,00	146799,00	14647,00	0,00	0,00	164563,00	152546,00	45698,00	2013,00
01.07.2002	10006,00	32495,00	146799,00	15621,00	2776,00	0,00	275846,00	161555,00	56456,00	3287,00
01.10.2002	10006,00	32495,00	146799,00	16654,00	2596,00	0,00	288690,00	172585,00	57029,00	4854,00
01.01.2003	14780,00	32784,00	153006,00	26316,00	0,00	0,00	348813,00	186418,00	57868,00	2541,00
01.04.2003	14887,00	33267,00	174383,00	39727,00	19938,00	0,00	365648,00	211031,00	58296,00	4521,00
01.07.2003	21170,00	33677,00	153829,00	50869,00	31382,00	0,00	371094,00	266501,00	59198,00	3265,00
01.10.2003	20828,00	34852,00	204018,20	64426,80	35015,00	500,00	393466,00	219687,00	60204,00	1236,00
01.01.2004	31030,00	34852,00	175024,08	277816,00	46795,00	8551,00	434397,00	251120,00	60913,00	254,00
01.04.2004	32064,00	34852,00	284881,08	146756,92	39617,00	8546,00	585368,00	366012,00	63217,00	698,00
01.07.2004	45143,00	34852,00	196301,56	181201,44	5577,00	8538,00	497667,00	276325,00	64678,00	456,00
01.10.2004	48205,00	34852,00	242578,05	198472,95	34422,00	4529,00	587783,00	332430,00	66026,00	535,00
01.01.2005	43944,00	44188,00	226444,14	192896,86	47711,00	4524,00	589032,00	341076,00	75961,00	34820,00

01.04.2005	62647,00	44428,00	285877,00	217370,00	10583,00	4520,00	642376,00	372364,00	82604,00	531,00
01.07.2005	73768,00	45258,00	249911,22	240110,78	69303,00	4515,00	689090,00	421916,00	84652,00	549,00
01.10.2005	75594,00	45258,00	293442,00	300476,00	42507,00	4508,00	768966,00	459446,00	86475,00	532,00
01.01.2006	63390,00	50104,00	264188,00	365228,00	24746,00	0,00	812129,00	501345,00	116279,00	535,00
01.04.2006	76060,00	50104,00	357461,00	362843,00	15394,00	0,00	904357,00	516529,00	112415,00	532,00
01.07.2006	75205,00	50104,00	294700,00	361269,00	27597,00	0,00	912186,00	565059,00	114497,00	511,00

Продовження додатку Д

01.10.2006	71541,00	115000,00	293529,00	405355,00	28167,00	0,00	969167,00	692680,00	181601,00	509,00
01.01.2007	81990,00	115000,00	331885,00	499073,00	37249,00	1665,00	1120724,00	744384,00	187799,00	360,00
01.04.2007	117359,00	115000,00	402249,00	534989,00	74238,00	25030,00	1344023,00	960490,00	219358,00	360,00
01.07.2007	105449,00	115000,00	408150,00	606288,00	79068,00	25000,00	1521820,00	1076811,00	225797,00	360,00
01.10.2007	151091,00	200000,00	489244,00	657636,00	128212,00	25000,00	1716517,00	1254617,00	319369,00	360,00
01.01.2008	167079,00	200000,00	572903,00	779497,00	212717,00	25000,00	2009914,00	1340253,00	321838,00	360,00
01.04.2008	174104,00	200000,00	567936,00	859567,00	193375,00	125000,00	2171197,00	1608044,00	316503,00	331,00
01.07.2008	191893,00	200000,00	633401,00	974997,00	226302,00	225000,00	2512770,00	1877909,00	322809,00	329,00
01.10.2008	208086,00	200000,00	738906,00	1100732,00	178630,00	225000,00	2714102,00	2124425,00	333101,00	330,00
01.01.2009	193901,00	200000,00	708729,00	1183899,00	429072,00	109096,00	2940843,00	2368377,00	333018,00	898,00
01.04.2009	186717,00	200000,00	605874,00	94348,00	692087,00	68227,00	3028640,00	2390301,00	333735,00	-859,00
01.07.2009	144288,00	350000,00	552966,00	856111,00	796852,00	68227,00	2949700,00	2376954,00	484071,00	-846,00
01.10.2009	145685,00	350000,00	619853,00	829235,00	774050,00	68263,00	2965070,00	2379536,00	484338,00	-846,00
01.01.2010	158728,00	500000,00	590578,00	799643,00	748461,00	78837,00	3172008,00	2411515,00	634026,00	-846,00
01.04.2010	148389,00	500000,00	623786,00	832157,00	755097,00	79044,00	3365922,00	2496115,00	634326,00	-921,00
01.07.2010	147050,00	500000,00	329602,00	834844,00	671289,00	79087,00	3302887,00	2673768,00	639491,00	-921,00
01.10.2010	144174,00	500000,00	438183,00	932955,00	598654,00	79358,00	3524069,00	2758707,00	636297,00	-920,00
01.01.2011	139862,00	500000,00	398672,00	217344,00	546825,00	70964,00	3509088,00	2725960,00	636701,00	-920,00

ПАТ «АКБ БАЗИС»

Період	Портфель цінних паперів	Статутний капітал	Кошти юридичних осіб	Кошти фізичних осіб	Кошти банків	Цінні папери власного боргу	Активи	Обсяг кредитів	Балансовий капітал	Резерви під цінні папери
01.01.2002	14832,00	14985,00	101424,00	4894,00	0,00	0,00	140231,00	65440,00	20156,00	1245,00
01.04.2002	14832,00	14985,00	102477,00	5395,00	0,00	0,00	137895,00	78408,00	21365,00	7854,00
01.07.2002	14832,00	14985,00	103444,00	5539,00	0,00	0,00	149522,00	80056,00	22136,00	1232,00
01.10.2002	14832,00	14985,00	105441,00	6394,00	0,00	0,00	151171,00	84089,00	23634,00	1845,00
01.01.2003	715,00	14801,00	107465,00	11264,00	0,00	0,00	157699,00	91614,00	25987,00	62,00
01.04.2003	1611,00	14803,00	110558,00	18032,00	0,00	0,00	183669,00	99576,00	28047,00	521,00
01.07.2003	7760,00	19476,00	113434,00	25990,00	0,00	0,00	199764,00	112143,00	29075,00	897,00

01.10.2003	20893,00	19500,00	135496,92	38217,08	0,00	0,00	214134,00	117401,00	29938,00	2362,00
01.01.2004	17229,00	19500,00	128285,25	42761,75	7659,00	0,00	225467,00	111510,00	30990,00	987,00
01.04.2004	17341,00	19500,00	127603,36	60048,64	0,00	0,00	234634,00	120963,00	31208,00	1213,00
01.07.2004	14940,00	19500,00	153641,60	65846,40	10311,00	0,00	278521,00	162445,00	31604,00	356,00
01.10.2004	16630,00	22191,00	143154,28	87739,72	10623,00	0,00	291251,00	180144,00	32682,00	403,00
01.01.2005	11277,00	24691,00	130951,09	90999,91	29063,00	0,00	306890,00	185977,00	35932,00	264,00
01.04.2005	16290,00	24691,00	133397,28	144513,72	13751,00	0,00	349529,00	220522,00	36649,00	236,00

Продовження додатку Д

01.07.2005	12365,00	24691,00	150108,48	162617,52	5055,00	0,00	378453,00	231458,00	37236,00	359,00
01.10.2005	12236,00	24691,00	183475,00	177610,00	0,00	0,00	426420,00	294331,00	39263,00	307,00
01.01.2006	16320,00	30091,00	196887,00	209852,00	14140,00	0,00	490542,00	337962,00	46498,00	430,00
01.04.2006	7892,00	30091,00	190275,00	188224,00	3500,00	0,00	526299,00	361141,00	48149,00	722,00
01.07.2006	7071,00	30091,00	198712,00	243783,00	14545,00	0,00	529619,00	407065,00	50413,00	673,00
01.10.2006	8081,00	30091,00	235790,00	264605,00	10100,00	0,00	596592,00	405508,00	52187,00	769,00
01.01.2007	7936,00	40091,00	218240,00	278136,00	33992,00	0,00	674035,00	415298,00	81062,00	656,00
01.04.2007	10079,00	40091,00	212493,00	281980,00	30436,00	0,00	686551,00	513098,00	82378,00	663,00
01.07.2007	10929,00	46567,00	256959,00	297922,00	33698,00	0,00	787230,00	588111,00	84931,00	718,00
01.10.2007	13844,00	46567,00	301182,00	321064,00	21190,00	0,00	851872,00	648462,00	87120,00	579,00
01.01.2008	23514,00	46567,00	351194,00	389033,00	10203,00	0,00	967092,00	713691,00	91521,00	621,00
01.04.2008	30642,00	46567,00	399372,00	412686,00	19695,00	0,00	1058114,00	819232,00	91800,00	2,00
01.07.2008	16841,00	56567,00	556569,00	432996,00	679,00	0,00	1223716,00	854455,00	99427,00	2,00
01.10.2008	11298,00	56567,00	391351,00	438121,00	53814,00	0,00	1129601,00	877234,00	99913,00	2,00
01.01.2009	16756,00	66749,00	398350,00	472505,00	17000,00	0,00	1203679,00	956491,00	111858,00	2,00
01.04.2009	33887,00	66749,00	451550,00	93617,00	24114,00	93437,00	1181018,00	940742,00	103325,00	-2,00
01.07.2009	17794,00	72406,00	393356,00	462107,00	31572,00	73034,00	1158846,00	929025,00	105182,00	-2,00
01.10.2009	19795,00	72406,00	370470,00	447199,00	20477,00	73830,00	1110208,00	931291,00	106365,00	-2,00
01.01.2010	18573,00	87406,00	431038,00	466447,00	16925,00	75766,00	1204431,00	942577,00	121540,00	-2,00
01.04.2010	22182,00	87406,00	242545,00	520676,00	16870,00	49535,00	1200680,00	937185,00	125461,00	-2,00
01.07.2010	18945,00	87406,00	336795,00	109214,00	52560,00	70907,00	1185447,00	998196,00	123231,00	-2,00
01.10.2010	35035,00	97406,00	285015,00	508421,00	131964,00	72874,00	1225956,00	944183,00	130642,00	-2,00
01.01.2011	35730,00	127406,00	347990,00	480355,00	124943,00	70131,00	1317763,00	981584,00	163085,00	-2,00

ПАТ «ІНПРОМБАНК»

Період	Портфель цінних паперів	Статутний капітал	Кошти юридичних осіб	Кошти фізичних осіб	Кошти банків	Цінні папери власного боргу	Активи	Обсяг кредитів	Балансовий капітал	Резерви під цінні папери
01.01.2002	2598,00	18000,00	41267,00	25627,00	1000,00	0,00	66452,00	65414,00	32145,00	223,00

01.04.2002	2598,00	18000,00	451723,00	27683,00	1000,00	0,00	65231,00	70456,00	30213,00	213,00
01.07.2002	2598,00	18000,00	46132,00	28627,00	1000,00	0,00	67113,00	71261,00	33265,00	456,00
01.10.2002	2598,00	18000,00	48177,00	29623,00	1000,00	2681,00	68224,00	73612,00	34789,00	987,00
01.01.2003	1213,00	18000,00	55760,00	31113,00	0,00	0,00	58150,00	34216,00	32751,00	236,00
01.04.2003	213,00	18000,00	41858,00	36569,00	1000,00	0,00	79235,00	42356,00	32782,00	27,00
01.07.2003	4709,00	18000,00	44374,00	43277,00	7000,00	0,00	213449,00	107360,00	37562,00	569,00
01.10.2003	5334,00	49648,00	87869,60	81110,40	4000,00	0,00	241637,00	151805,00	63679,00	987,00
01.01.2004	3225,00	43648,00	77085,45	94215,55	6599,00	0,00	246149,00	170821,00	64552,00	149,00

Продовження додатку Д

01.04.2004	4675,00	43648,00	81234,74	107683,26	8599,00	0,00	269879,00	183354,00	66991,00	327,00
01.07.2004	3249,00	43648,00	91609,92	107542,08	35279,00	0,00	324271,00	226895,00	82628,00	265,00
01.10.2004	3699,00	43648,00	118359,50	123190,50	53740,00	0,00	384318,00	265395,00	63807,00	0,00
01.01.2005	3075,00	43648,00	111972,96	121304,04	54923,00	0,00	375058,00	254760,00	84909,00	269,00
01.04.2005	3003,00	43648,00	110301,00	126999,00	41184,00	0,00	376586,00	266521,00	86043,00	0,00
01.07.2005	2439,00	43648,00	109811,00	133352,00	47472,00	0,00	393322,00	275412,00	87188,00	0,00
01.10.2005	3420,00	43648,00	109640,00	143336,00	11725,00	0,00	379663,00	257830,00	88376,00	0,00
01.01.2006	1174,00	43648,00	107205,00	160515,00	15903,00	0,00	376342,00	285174,00	89524,00	0,00
01.04.2006	7984,00	43648,00	102062,00	179328,00	57756,00	0,00	436909,00	323972,00	90687,00	5,00
01.07.2006	9893,00	43648,00	112215,00	179544,00	26873,00	0,00	445365,00	319191,00	91839,00	5,00
01.10.2006	8112,00	43648,00	165088,00	201751,00	12050,00	0,00	559106,00	365135,00	93132,00	0,00
01.01.2007	1243,00	43648,00	148069,00	284519,00	16787,00	0,00	548700,00	419676,00	94655,00	0,00
01.04.2007	21497,00	43648,00	179498,00	273847,00	37534,00	0,00	628449,00	488773,00	96269,00	0,00
01.07.2007	0,00	43648,00	157880,00	226845,00	47119,00	0,00	621319,00	508631,00	97991,00	0,00
01.10.2007	0,00	43648,00	255043,00	280046,00	18489,00	0,00	733600,00	554588,00	99774,00	0,00
01.01.2008	0,00	43648,00	246979,00	279675,00	58113,00	0,00	800290,00	658447,00	101974,00	0,00
01.04.2008	0,00	43648,00	275378,00	360567,00	61989,00	0,00	918976,00	752526,00	104596,00	0,00
01.07.2008	996,00	43648,00	295418,00	327328,00	72593,00	0,00	961438,00	817928,00	105687,00	0,00
01.10.2008	1159,00	43648,00	345628,00	401963,00	38314,00	0,00	1015649,00	859099,00	109593,00	0,00
01.01.2009	10606,00	43648,00	261005,00	502009,00	67484,00	0,00	1064716,00	915052,00	110930,00	0,00
01.04.2009	917,00	43648,00	196614,00	118133,00	99670,00	35061,00	908696,00	775471,00	111090,00	0,00
01.07.2009	904,00	43648,00	209247,00	390776,00	100459,00	17799,00	839868,00	718143,00	111122,00	0,00
01.10.2009	1022,00	43648,00	155610,00	293055,00	128476,00	14196,00	659666,00	673315,00	57998,00	0,00
01.01.2010	384,00	43648,00	189101,00	245776,00	125444,00	13638,00	589579,00	667605,00	-4022,00	-196,00
01.04.2010	390,00	43648,00	193049,00	233421,00	99059,00	13718,00	503975,00	634568,00	-53114,00	-202,00
01.07.2010	395,00	83648,00	296732,00	236411,00	102136,00	13576,00	734405,00	747670,00	-39510,00	-208,00
01.10.2010	46976,00	173648,00	290942,00	285930,00	111449,00	940,00	844172,00	776763,00	149693,00	-6981,00

01.01.2011	50013,00	173648,00	315388,00	290656,00	141273,00	160,00	975766,00	855597,00	226397,00	-7822,00
------------	----------	-----------	-----------	-----------	-----------	--------	-----------	-----------	-----------	----------

Державний вищий навчальний заклад
 «УКРАЇНЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
 НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ»

State Higher Educational Institution
 "UKRAINIAN ACADEMY OF BANKING AFFAIRS
 OF THE NATIONAL BANK OF UKRAINE"

Додаток Е

Таблиця Е.1 - Статистичні дані окремих показників діяльності банків Харківського регіону (укладено за даними [121])

АТ «Банк Золоті Ворота»										
Період	Портфель цінних паперів	Статутний капітал	Кошти юридичних осіб	Кошти фізичних осіб	Кошти банків	Цінні папери власного боргу	Активи	Обсяг кредитів	Балансовий капітал	Резерви під цінні папери
01.01.2002	658,00	24000,00	38655,00	30001,00	17893,00	20,00	151246,00	101234,00	25119,00	254,00
01.04.2002	658,00	24000,00	40677,00	31711,00	20097,00	20,00	152469,00	118611,00	245698,00	21,00
01.07.2002	658,00	24000,00	41654,00	32014,00	21297,00	20,00	150233,00	121617,00	22365,00	48,00
01.10.2002	658,00	24000,00	44657,00	38017,00	27897,00	20,00	153975,00	124614,00	25678,00	123,00
01.01.2003	1,00	29000,00	64016,00	43668,00	0,00	0,00	141366,00	113821,00	30869,00	723,00
01.04.2003	2001,00	29000,00	87397,00	45185,00	3,00	20,00	181025,00	151958,00	30465,00	986,00
01.07.2003	5330,00	29000,00	31903,00	53261,00	4003,00	20,00	160710,00	113319,00	30659,00	1100,00
01.10.2003	3109,00	32297,00	38552,91	78274,09	6309,00	20,00	186165,00	135985,00	34086,00	856,00
01.01.2004	2700,00	35000,00	57950,34	68028,66	6003,00	0,00	173360,00	139294,00	37139,00	56,00
01.04.2004	6648,00	35000,00	157642,98	81210,02	1848,00	0,00	294236,00	215666,00	36674,00	157,00
01.07.2004	300,00	35000,00	96939,96	89483,04	8596,00	0,00	251214,00	218369,00	37133,00	23,00
01.10.2004	300,00	37800,00	215297,94	110911,06	1308,00	0,00	374546,00	252415,00	40287,00	0,00
01.01.2005	300,00	42000,00	81776,14	117677,86	9500,00	0,00	265294,00	218554,00	44920,00	0,00
01.04.2005	10010,00	42000,00	115317,00	142329,00	11500,00	0,00	331686,00	257200,00	43712,00	0,00
01.07.2005	0,00	42000,00	128379,00	165446,00	19993,00	0,00	393322,00	299405,00	87188,00	0,00
01.10.2005	7000,00	42000,00	155579,00	178552,00	15985,00	0,00	412653,00	341276,00	44541,00	0,00
01.01.2006	13220,00	49540,00	197938,00	187179,00	0,00	0,00	441366,00	351357,00	52529,00	0,00
01.04.2006	19781,00	50000,00	190275,00	188224,00	3500,00	0,00	453921,00	364552,00	53400,00	0,00
01.07.2006	17624,00	50000,00	166610,00	190969,00	11300,00	0,00	441604,00	371206,00	52251,00	0,00
01.10.2006	22700,00	57500,00	239034,00	196118,00	4600,00	0,00	562187,00	397531,00	60385,00	0,00
01.01.2007	22242,00	72000,00	251429,00	216175,00	0,00	0,00	552661,00	460079,00	75623,00	0,00
01.04.2007	1,00	75000,00	363347,00	242696,00	0,00	0,00	783476,00	527114,00	79333,00	1,00
01.07.2007	0,00	75000,00	405715,00	254832,00	20050,00	0,00	796388,00	598119,00	78113,00	0,00
01.10.2007	0,00	75000,00	357690,00	286921,00	15000,00	0,00	750362,00	673394,00	78940,00	0,00
01.01.2008	0,00	75000,00	323941,00	327172,00	15002,00	0,00	756519,00	669632,00	80010,00	0,00
01.04.2008	981,00	75000,00	347506,00	378894,00	15000,00	0,00	842319,00	760922,00	81477,00	0,00
01.07.2008	1000,00	75000,00	323018,00	396980,00	71065,00	0,00	909954,00	755869,00	83011,00	0,00
01.10.2008	15997,00	108000,00	255473,00	431745,00	90837,00	0,00	908793,00	800416,00	115435,00	0,00

01.01.2009	16000,00	111240,00	256832,00	533453,00	81000,00	0,00	1011996,00	902692,00	115449,00	0,00
------------	----------	-----------	-----------	-----------	----------	------	------------	-----------	-----------	------

Продовження додатку Е

01.04.2009	15000,00	111240,00	220329,00	25248,00	111403,00	0,00	972325,00	872775,00	114776,00	0,00
01.07.2009	1016,00	111240,00	252778,00	445161,00	96021,00	0,00	924719,00	831308,00	115059,00	0,00
01.10.2009	0,00	111240,00	252254,00	475355,00	105194,00	0,00	964211,00	879696,00	110755,00	0,00
01.01.2010	0,00	119480,00	216365,00	509085,00	77564,00	0,00	946158,00	859708,00	114417,00	0,00
01.04.2010	0,00	119480,00	239014,00	499122,00	82995,00	0,00	980775,00	862465,00	107530,00	0,00
01.07.2010	0,00	119480,00	282409,00	550753,00	38981,00	0,00	1006725,00	877273,00	91997,00	0,00
01.10.2010	0,00	119480,00	352053,00	563553,00	35974,00	0,00	1092512,00	975755,00	91034,00	0,00
01.01.2011	0,00	129780,00	349566,00	599063,00	0,00	0,00	1095890,00	990936,00	101916,00	0,00

АТ БАНК «Меркурій»

Період	Портфель цінних паперів	Статутний капітал	Кошти юридичних осіб	Кошти фізичних осіб	Кошти банків	Цінні папери власного боргу	Активи	Обсяг кредитів	Балансовий капітал	Резерви під цінні папери
01.01.2002	6064,00	19500,00	40179,00	10785,00	0,00	0,00	102365,00	70217,00	30221,00	652,00
01.04.2002	6064,00	19500,00	41212,00	11747,00	0,00	0,00	112456,00	71281,00	31265,00	236,00
01.07.2002	6064,00	19500,00	42126,00	12793,00	0,00	0,00	100236,00	73214,00	29658,00	1100,00
01.10.2002	6064,00	19500,00	52129,00	14792,00	0,00	0,00	105586,00	75211,00	30792,00	987,00
01.01.2003	5640,00	19500,00	72163,00	18629,00	0,00	0,00	129872,00	90085,00	31579,00	652,00
01.04.2003	7320,00	19500,00	83332,00	20588,00	0,00	0,00	146724,00	108859,00	32156,00	456,00
01.07.2003	7412,00	19500,00	91238,00	25320,00	2347,00	904,00	166010,00	118113,00	31698,00	896,00
01.10.2003	7411,00	19500,00	102978,48	32519,52	4266,00	1921,00	186306,00	132195,00	32689,00	1365,00
01.01.2004	7400,00	24000,00	111738,52	39259,48	11132,00	1913,00	215665,00	145724,00	38780,00	18,00
01.04.2004	8511,00	26080,00	136862,59	50620,41	21524,00	1905,00	273902,00	170289,00	42113,00	132,00
01.07.2004	6942,00	29000,00	107486,19	63126,81	13521,00	0,00	241517,00	172776,00	42573,00	48,00
01.10.2004	7113,00	29000,00	113553,09	66689,91	0,00	0,00	236989,00	172707,00	43379,00	52,00
01.01.2005	5803,00	35000,00	112442,88	63249,12	10584,00	0,00	249901,00	172240,00	50174,00	52,00
01.04.2005	5821,00	41000,00	125767,97	80409,03	2376,00	0,00	281219,00	201068,00	56937,00	53,00
01.07.2005	6532,00	44520,00	127962,72	96533,28	0,00	0,00	297827,00	219888,00	57488,00	51,00
01.10.2005	6533,00	44520,00	145473,00	114075,00	0,00	0,00	333091,00	237723,00	58885,00	52,00
01.01.2006	4425,00	44520,00	124432,00	134985,00	17678,00	0,00	345958,00	228529,00	60163,00	52,00
01.04.2006	11340,00	44520,00	110360,00	157058,00	19925,00	0,00	354760,00	244869,00	60526,00	52,00
01.07.2006	12043,00	48520,00	115501,00	178375,00	14100,00	0,00	378126,00	269377,00	61510,00	50,00
01.10.2006	24707,00	48520,00	147669,00	197507,00	18950,00	0,00	439662,00	305080,00	63085,00	50,00
01.01.2007	25789,00	48520,00	172032,00	225037,00	25040,00	0,00	505750,00	366748,00	64948,00	50,00
01.04.2007	29190,00	48520,00	210786,00	250245,00	18475,00	0,00	567414,00	422950,00	66205,00	50,00

01.07.2007	19932,00	53372,00	232740,00	311067,00	16050,00	0,00	649623,00	502018,00	68030,00	50,00
01.10.2007	30394,00	53372,00	262286,00	337135,00	12900,00	0,00	716089,00	560477,00	70373,00	50,00

Продовження додатку Е

01.01.2008	29955,00	53372,00	287728,00	383418,00	12900,00	0,00	791811,00	613133,00	72528,00	50,00
01.04.2008	35908,00	53372,00	343084,00	434202,00	23000,00	0,00	922500,00	702145,00	74718,00	50,00
01.07.2008	40940,00	60650,00	298086,00	454209,00	60259,00	0,00	934917,00	703857,00	76502,00	50,00
01.10.2008	42230,00	60650,00	258174,00	463829,00	39156,00	0,00	887834,00	682194,00	77828,00	50,00
01.01.2009	39770,00	69470,00	210055,00	495330,00	98361,00	0,00	940465,00	742208,00	88051,00	50,00
01.04.2009	19957,00	69470,00	192196,00	60492,00	150022,00	0,00	931057,00	770670,00	88595,00	-50,00
01.07.2009	19956,00	91500,00	136469,00	457242,00	212704,00	0,00	952205,00	770438,00	111180,00	-50,00
01.10.2009	19957,00	91500,00	143810,00	453708,00	194942,00	0,00	947672,00	762738,00	111217,00	14891,00
01.01.2010	26053,00	91500,00	126817,00	462942,00	206064,00	0,00	938659,00	765939,00	111290,00	-786,00
01.04.2010	26269,00	91500,00	585750,00	454364,00	118695,00	0,00	1304988,00	779534,00	111309,00	-805,00
01.07.2010	26488,00	91500,00	404225,00	478467,00	96793,00	0,00	1125967,00	767520,00	111338,00	-819,00
01.10.2010	25833,00	91500,00	342867,00	518437,00	69218,00	0,00	1081503,00	756600,00	111403,00	-661,00
01.01.2011	26056,00	91500,00	296740,00	575533,00	66199,00	0,00	1209847,00	778204,00	165729,00	-683,00

ПАТ «РЕАЛ БАНК»

Період	Портфель цінних паперів	Статутний капітал	Кошти юридичних осіб	Кошти фізичних осіб	Кошти банків	Цінні папери власного боргу	Активи	Обсяг кредитів	Балансовий капітал	Резерви під цінні папери
01.01.2002	936,00	14000,00	30833,00	30142,00	10100,00	0,00	119562,00	85067,00	30245,00	45,00
01.04.2002	936,00	14000,00	31417,00	31446,00	10400,00	0,00	117895,00	87047,00	31256,00	82,00
01.07.2002	936,00	14000,00	32803,00	32411,00	10500,00	0,00	116452,00	89023,00	29654,00	110,00
01.10.2002	936,00	14000,00	34809,00	32424,00	10700,00	0,00	117047,00	91067,00	30431,00	38,00
01.01.2003	1754,00	20000,00	38373,00	32981,00	0,00	0,00	117361,00	90233,00	36485,00	569,00
01.04.2003	2355,00	20000,00	43183,00	38931,00	362,00	0,00	126116,00	98376,00	36548,00	988,00
01.07.2003	2347,00	25000,00	34871,00	41580,00	2342,00	0,00	135906,00	111349,00	41677,00	789,00
01.10.2003	2228,00	25450,00	53411,40	45498,60	1112,00	0,00	143140,00	103640,00	42487,00	1236,00
01.01.2004	2228,00	25955,00	60169,76	47276,24	2369,00	0,00	154135,00	119819,00	43156,00	70,00
01.04.2004	2228,00	28995,00	59489,85	52755,15	753,00	0,00	164119,00	128847,00	49481,00	122,00
01.07.2004	6875,00	30000,00	60618,88	63093,12	2203,00	0,00	178685,00	142101,00	50820,00	98,00
01.10.2004	2837,00	30000,00	74509,60	60962,40	1741,00	0,00	189888,00	131677,00	51177,00	118,00
01.01.2005	4503,00	32500,00	18525,00	56378,16	1000,00	0,00	190423,00	141095,00	56518,00	128,00
01.04.2005	4517,00	32500,00	39257,59	96113,41	1425,00	0,00	195641,00	149249,00	56585,00	128,00
01.07.2005	4517,00	34021,00	41513,67	84285,33	2139,00	0,00	188890,00	145228,00	58551,00	128,00
01.10.2005	4517,00	35000,00	71622,00	66543,00	1914,00	0,00	333091,00	129613,00	58885,00	52,00

01.01.2006	3780,00	35000,00	63603,00	69421,00	6401,00	0,00	200902,00	141009,00	59766,00	115,00
01.04.2006	4520,00	35000,00	64964,00	75960,00	3165,00	0,00	206905,00	154426,00	59834,00	217,00
01.07.2006	4537,00	35000,00	73266,00	80147,00	2681,00	0,00	220773,00	164932,00	59905,00	223,00

Продовження додатку Е

01.10.2006	8440,00	37500,00	75464,00	87975,00	6110,00	0,00	234420,00	173209,00	62540,00	223,00
01.01.2007	4559,00	40000,00	78205,00	88677,00	3430,00	0,00	237592,00	185724,00	65576,00	223,00
01.04.2007	4559,00	40000,00	88157,00	107763,00	5031,00	0,00	268827,00	224990,00	65690,00	223,00
01.07.2007	4169,00	40000,00	81861,00	121384,00	11083,00	0,00	284847,00	241460,00	65811,00	223,00
01.10.2007	4169,00	40000,00	82168,00	145502,00	24446,00	0,00	326432,00	263845,00	66134,00	223,00
01.01.2008	3660,00	50000,00	81731,00	170910,00	49303,00	0,00	380561,00	304421,00	76523,00	223,00
01.04.2008	3656,00	50000,00	93385,00	166504,00	48966,00	0,00	388088,00	301722,00	76824,00	223,00
01.07.2008	3650,00	50000,00	104002,00	163864,00	71327,00	0,00	418677,00	321407,00	77035,00	222,00
01.10.2008	4370,00	50000,00	95824,00	157933,00	60367,00	0,00	403788,00	325243,00	77292,00	222,00
01.01.2009	4370,00	60000,00	101262,00	199811,00	61682,00	0,00	476995,00	345882,00	105726,00	222,00
01.04.2009	4370,00	60000,00	101590,00	24362,00	35636,00	0,00	444486,00	328318,00	105876,00	-222,00
01.07.2009	4344,00	60000,00	96536,00	183342,00	18943,00	0,00	425272,00	318595,00	106042,00	-222,00
01.10.2009	4320,00	60000,00	93562,00	194909,00	25737,00	0,00	453295,00	315441,00	106281,00	4320,00
01.01.2010	4308,00	60000,00	111774,00	189460,00	13424,00	0,00	446839,00	316932,00	106599,00	-185,00
01.04.2010	4280,00	60000,00	124242,00	196582,00	12701,00	0,00	474948,00	335686,00	106694,00	-337,00
01.07.2010	4280,00	60000,00	115895,00	192592,00	12674,00	0,00	457379,00	339629,00	106822,00	-607,00
01.10.2010	4280,00	60000,00	109796,00	209905,00	17582,00	0,00	476215,00	368063,00	107103,00	-607,00
01.01.2011	4307,00	60000,00	140670,00	209876,00	16345,00	0,00	506957,00	390556,00	107781,00	-607,00

ПАТ Банк «Грант»

Період	Портфель цінних паперів	Статутний капітал	Кошти юридичних осіб	Кошти фізичних осіб	Кошти банків	Цінні папери власного боргу	Активи	Обсяг кредитів	Балансовий капітал	Резерви під цінні папери
01.01.2002	8903,00	19304,00	20411,00	16952,00	0,00	0,00	154236,00	50277,00	28751,00	452,00
01.04.2002	8903,00	19304,00	21456,00	17825,00	0,00	0,00	152321,00	51472,00	28569,00	369,00
01.07.2002	8903,00	19304,00	22203,00	18110,00	0,00	0,00	155452,00	52871,00	27456,00	122,00
01.10.2002	8903,00	19304,00	22602,00	18250,00	0,00	0,00	156215,00	53255,00	28449,00	1236,00
01.01.2003	9748,00	19303,00	24133,00	18923,00	0,00	0,00	156436,00	55803,00	29274,00	698,00
01.04.2003	9467,00	19303,00	20279,00	19094,00	81551,00	0,00	155263,00	60343,00	29365,00	826,00
01.07.2003	11324,00	22000,00	16878,00	18890,00	80003,00	0,00	153407,00	60641,00	32252,00	5698,00
01.10.2003	11365,00	22000,00	29475,18	17310,82	77583,00	0,00	158184,00	58825,00	32431,00	8974,00
01.01.2004	10732,00	27000,00	29981,70	17608,30	81774,00	0,00	168352,00	71604,00	37817,00	68,00
01.04.2004	10843,00	27000,00	31500,63	18500,37	78287,00	0,00	167151,00	71439,00	37949,00	19,00

01.07.2004	10859,00	27000,00	40088,04	18864,96	72957,00	0,00	171712,00	71226,00	38070,00	50,00
01.10.2004	15905,00	36000,00	40561,65	18223,35	69939,00	0,00	177202,00	82906,00	47375,00	73,00
01.01.2005	18742,00	38700,00	37857,00	15686,00	74601,00	0,00	179265,00	74955,00	50653,00	68,00
01.04.2005	18819,00	38700,00	44281,00	18103,00	73414,00	0,00	188082,00	81906,00	51608,00	66,00

Продовження додатку Е

01.07.2005	18651,00	38700,00	43736,00	18677,00	66718,00	0,00	182876,00	86382,00	51745,00	84,00
01.10.2005	41601,00	57000,00	41797,00	19890,00	63884,00	0,00	199395,00	81606,00	70412,00	82,00
01.01.2006	41544,00	57000,00	35912,00	18645,00	70476,00	0,00	196604,00	77462,00	70604,00	66,00
01.04.2006	40626,00	57000,00	35288,00	18303,00	64625,00	0,00	189781,00	75939,00	70867,00	66,00
01.07.2006	35898,00	57000,00	38073,00	20211,00	60955,00	0,00	192951,00	85530,00	71253,00	70,00
01.10.2006	21721,00	58801,00	56185,00	21341,00	56153,00	0,00	208439,00	88972,00	73574,00	3966,00
01.01.2007	17836,00	63000,00	47936,00	26310,00	54263,00	0,00	206898,00	88153,00	77451,00	66,00
01.04.2007	18141,00	63000,00	49184,00	29081,00	61739,00	0,00	219988,00	100948,00	78089,00	66,00
01.07.2007	17044,00	63000,00	47588,00	32272,00	62381,00	0,00	221827,00	143248,00	78290,00	66,00
01.10.2007	17617,00	63000,00	39919,00	44421,00	65434,00	0,00	231251,00	142713,00	79177,00	66,00
01.01.2008	19325,00	63000,00	52163,00	55390,00	69580,00	0,00	258160,00	141942,00	79952,00	66,00
01.04.2008	19460,00	63000,00	51886,00	65250,00	71724,00	0,00	271153,00	150475,00	79908,00	66,00
01.07.2008	26096,00	63000,00	57630,00	76321,00	67393,00	0,00	306074,00	163975,00	80288,00	66,00
01.10.2008	26533,00	100000,00	81415,00	78592,00	49583,00	0,00	330649,00	159532,00	118246,00	66,00
01.01.2009	24118,00	100000,00	65548,00	78754,00	69708,00	0,00	335480,00	187257,00	119506,00	66,00
01.04.2009	24638,00	100000,00	64517,00	13749,00	61616,00	0,00	323577,00	183305,00	119835,00	-66,00
01.07.2009	25873,00	100000,00	60674,00	81175,00	61402,00	0,00	333505,00	174946,00	120325,00	-66,00
01.10.2009	26092,00	100000,00	59369,00	90322,00	64158,00	0,00	340025,00	178449,00	120493,00	-66,00
01.01.2010	28022,00	100000,00	61402,00	94282,00	62533,00	0,00	343825,00	183658,00	120874,00	-66,00
01.04.2010	28323,00	100000,00	56738,00	109177,00	66639,00	0,00	357525,00	189322,00	120773,00	-66,00
01.07.2010	29161,00	100000,00	45970,00	124981,00	48181,00	0,00	345493,00	199587,00	121184,00	-66,00
01.10.2010	34551,00	100000,00	61791,00	144730,00	50407,00	0,00	390361,00	200312,00	126862,00	-66,00
01.01.2011	33771,00	100000,00	55657,00	162472,00	35486,00	0,00	384841,00	206850,00	125737,00	-66,00

АТ «Регіон банк»

Період	Портфель цінних паперів	Статутний капітал	Кошти юридичних осіб	Кошти фізичних осіб	Кошти банків	Цінні папери власного боргу	Активи	Обсяг кредитів	Балансовий капітал	Резерви під цінні папери
01.01.2002	121,00	15000,00	18569,00	9110,00	400,00	0,00	51238,00	33566,00	24561,00	47,00
01.04.2002	121,00	15000,00	12014,00	9251,00	0,00	0,00	50213,00	34722,00	24112,00	22,00
01.07.2002	121,00	15000,00	12117,00	9360,00	0,00	0,00	49875,00	35454,00	23255,00	71,00
01.10.2002	121,00	15000,00	12529,00	9700,00	1704,00	0,00	50597,00	35921,00	24263,00	94,00

01.01.2003	129,00	15000,00	13302,00	9549,00	0,00	0,00	49841,00	36661,00	24748,00	32,00
01.04.2003	131,00	16399,00	12526,00	10083,00	800,00	0,00	52356,00	41902,00	26493,00	98,00
01.07.2003	167,00	16500,00	14600,00	10911,00	1940,00	0,00	57890,00	46792,00	27092,00	96,00
01.10.2003	59,00	16500,00	17500,56	13750,44	1000,00	0,00	60649,00	37333,00	27325,00	15,00
01.01.2004	31,00	16500,00	15546,33	14936,67	0,00	0,00	66701,00	40455,00	33209,00	9,00

Продовження додатку Е

01.04.2004	23,00	16500,00	17970,68	16588,32	4160,00	0,00	74832,00	50924,00	33822,00	12,00
01.07.2004	164,00	16500,00	17182,62	23728,38	1065,00	0,00	78590,00	57830,00	34097,00	110,00
01.10.2004	148,00	24670,00	16865,60	25298,40	0,00	0,00	79132,00	59702,00	34641,00	122,00
01.01.2005	151,00	24670,00	15410,00	24716,00	0,00	0,00	78174,00	56799,00	35451,00	125,00
01.04.2005	151,00	24670,00	16148,00	31332,00	3171,00	0,00	89199,00	65338,00	35759,00	122,00
01.07.2005	147,00	24670,00	19126,04	32565,96	0,00	0,00	90674,00	66445,00	36150,00	130,00
01.10.2005	98,00	24670,00	20335,00	35689,00	0,00	0,00	95716,00	71897,00	36556,00	98,00
01.01.2006	82,00	24670,00	32536,00	37943,00	0,00	0,00	111197,00	77323,00	37566,00	82,00
01.04.2006	84,00	24670,00	30398,00	42083,00	2800,00	0,00	118772,00	85024,00	38576,00	84,00
01.07.2006	85,00	24670,00	28778,00	47506,00	6068,00	0,00	126026,00	99936,00	40104,00	85,00
01.10.2006	86,00	29490,00	38608,00	52041,00	8245,00	0,00	144239,00	110218,00	41326,00	86,00
01.01.2007	87,00	29490,00	35707,00	61636,00	8365,00	0,00	154245,00	119667,00	44409,00	87,00
01.04.2007	88,00	29490,00	39457,00	64583,00	6314,00	0,00	161154,00	125790,00	45950,00	75,00
01.07.2007	88,00	36310,00	44478,00	68789,00	8435,00	0,00	174372,00	133881,00	47201,00	78,00
01.10.2007	91,00	36310,00	54463,00	76436,00	12868,00	0,00	198107,00	153659,00	48683,00	80,00
01.01.2008	92,00	36310,00	61424,00	87934,00	20369,00	0,00	225433,00	177004,00	51777,00	81,00
01.04.2008	95,00	36310,00	50120,00	95911,00	43416,00	0,00	246981,00	191630,00	52997,00	95,00
01.07.2008	93,00	36310,00	71185,00	99752,00	35717,00	0,00	265071,00	193312,00	54054,00	93,00
01.10.2008	89,00	36310,00	60848,00	111644,00	40732,00	0,00	274885,00	202986,00	55032,00	89,00
01.01.2009	111,00	36310,00	45814,00	119652,00	37087,00	0,00	268986,00	202829,00	60020,00	111,00
01.04.2009	100,00	36310,00	46715,00	10387,00	28259,00	0,00	241972,00	187481,00	60716,00	-100,00
01.07.2009	106,00	36310,00	39302,00	103406,00	32791,00	0,00	239494,00	179000,00	60547,00	-106,00
01.10.2009	115,00	36310,00	44143,00	95076,00	35191,00	0,00	238526,00	185701,00	60652,00	-115,00
01.01.2010	114,00	36310,00	45977,00	99051,00	32861,00	0,00	249067,00	188391,00	60937,00	-114,00
01.04.2010	116,00	36310,00	45885,00	113624,00	30361,00	0,00	263111,00	198914,00	61120,00	-116,00
01.07.2010	111,00	36310,00	61646,00	121355,00	22737,00	0,00	284050,00	206619,00	61197,00	-111,00
01.10.2010	106,00	42362,00	60481,00	128307,00	26901,00	0,00	294412,00	211650,00	67407,00	-106,00
01.01.2011	106,00	42362,00	60477,00	140929,00	43308,00	0,00	321686,00	211133,00	67530,00	-106,00

**Державний вищий навчальний заклад
“УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ”**

**State Higher Educational Institute
“UKRAINIAN ACADEMY OF BANKING
OF THE NATIONAL BANK OF UKRAINE”**

Додаток Ж

Динаміка операцій за видами цінних паперів групи банків Харківського регіону

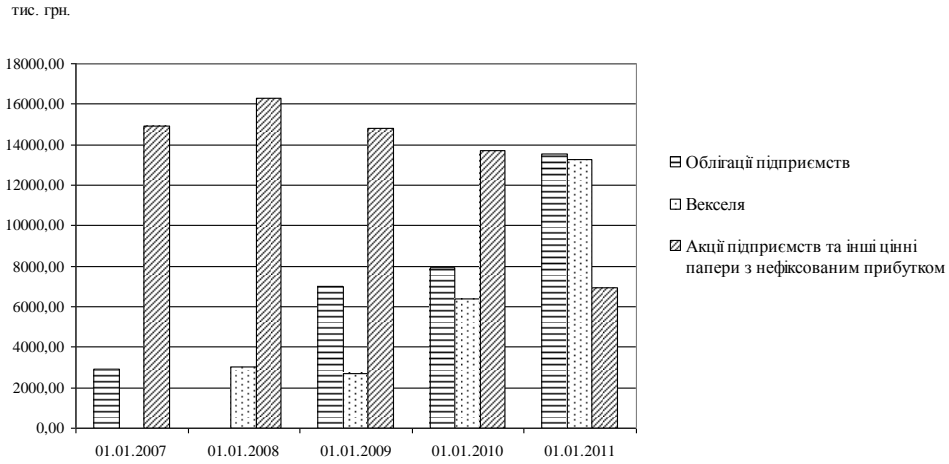

Рис. Ж.1 - ПАТ Банк «Грант»

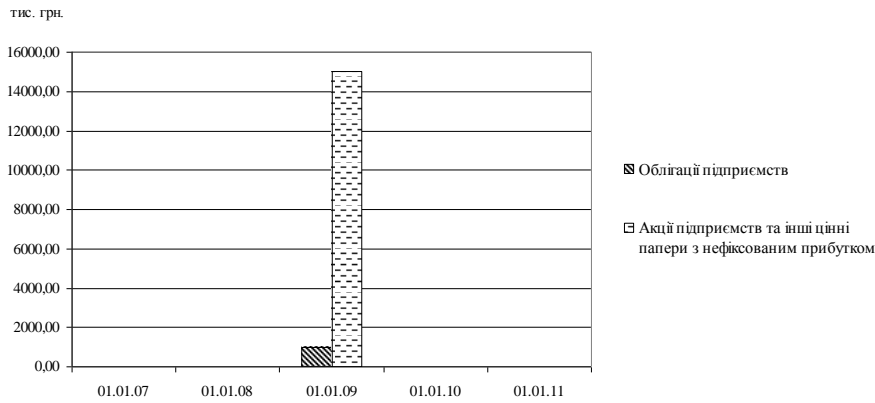

Рис. Ж.2 - АТ «Банк Золоті ворота»

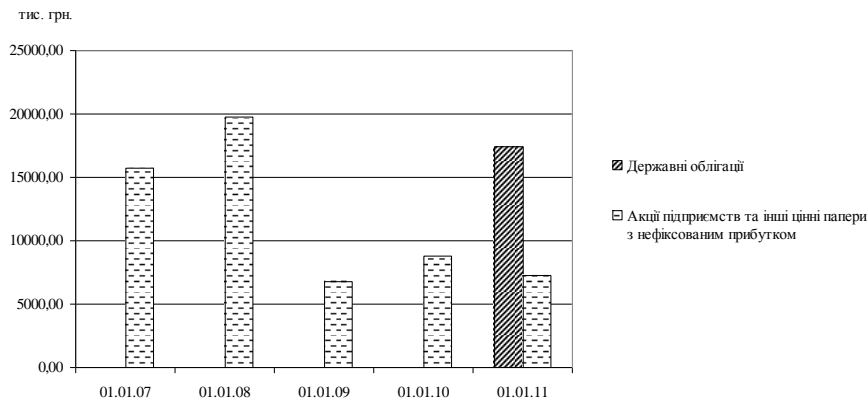

Рис. Ж.3 - ПАТ «АКБ БАЗИС»

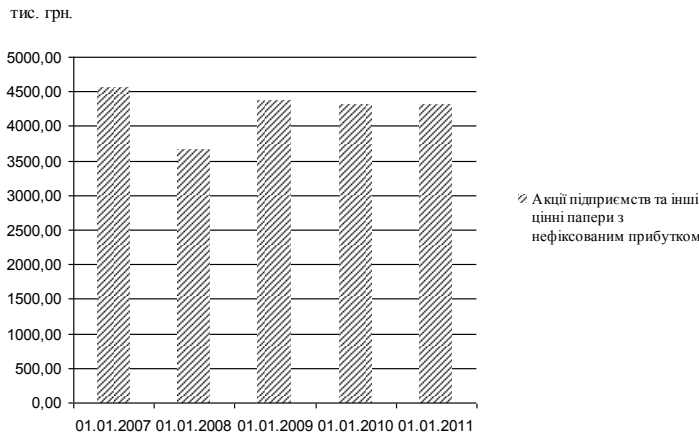

Рис. Ж.4 - ПАТ «РЕАЛ БАНК»

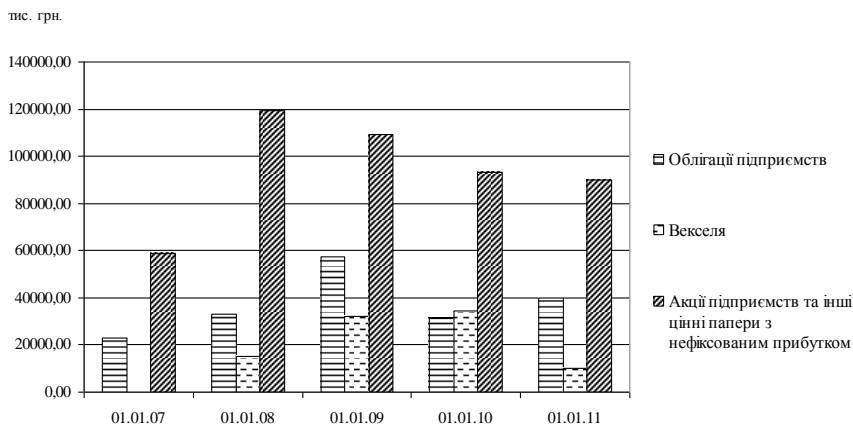

Рис. Ж.5 - ПАТ «Мегабанк»

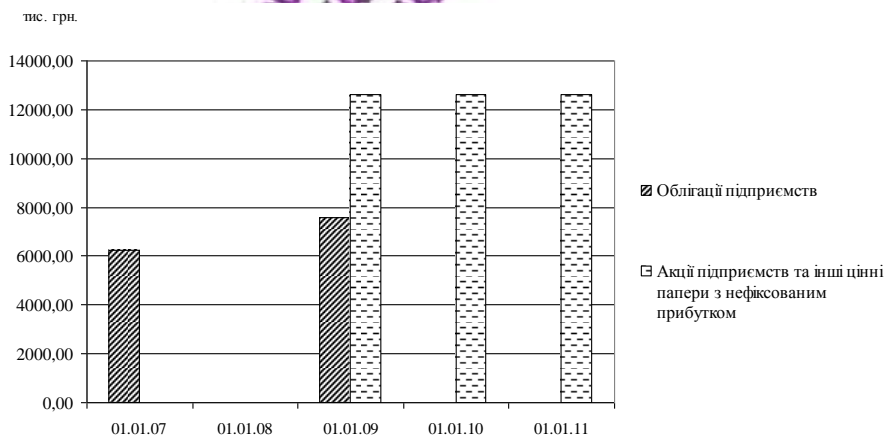

Рис. Ж.6 - АТ БАНК «Меркурій»

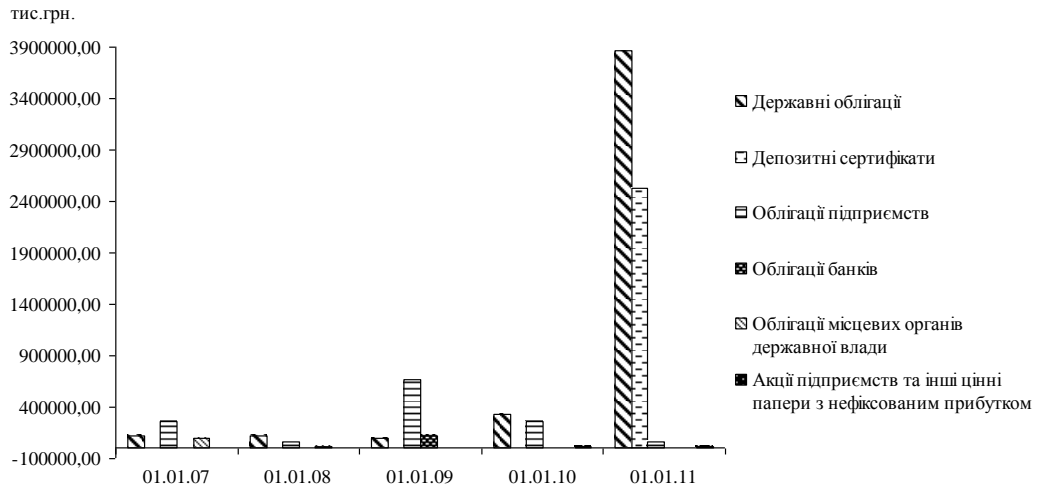

Рис. Ж.7 - АТ «УкрСиббанк»

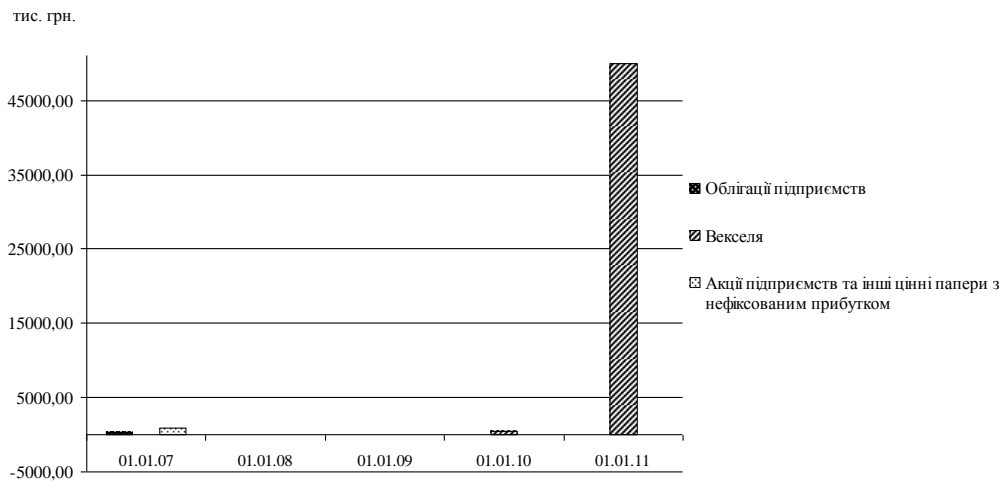

Рис. Ж.8 - ПАТ «ІНПРОМБАНК»

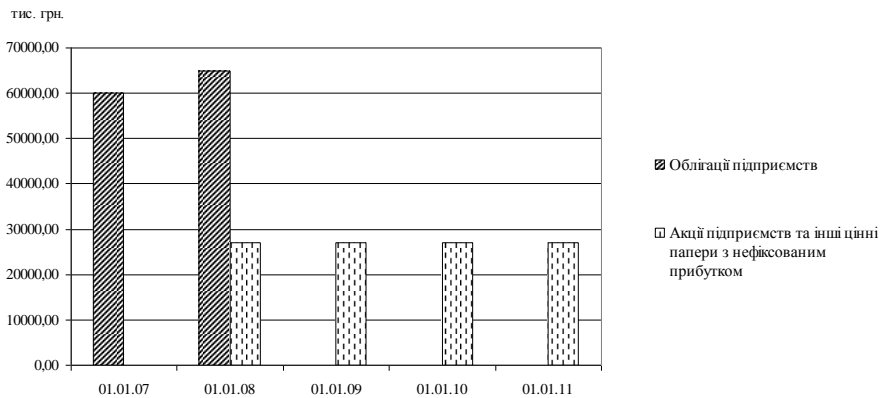

Рис. Ж.9 - АТ «Регіон банк»

Додаток З

Таблиця 3. 1 - Статистичні дані показників операцій банків з цінними паперами в розрізі портфелів
(укладено за даними [121])

Банки I групи				
Період	Цінні папери у торговому портфелі	Цінні папери в портфелі банку на продаж	Цінні папери в портфелі банку до погашення	Інвестиції в асоційовані й дочірні компанії
01.01.2005	4 960	2 633 240	283 864	107 802
01.01.2006	219 640	3 342 559	95 423	204 150
01.01.2007	2 216 184	2 309 819	179 231	249 800
01.01.2008	4 561 491	5 246 030	583 556	822 525
01.01.2009	3 677 188	5 093 199	614 896	1 325 764
01.01.2010	1 976 423	16 603 063	6 743 832	1 101 537
01.01.2011	3115482	46 161 683	12 649 249	1 400 287
Банки II групи				
01.01.2005	3 957	450 087	17 993	3 111
01.01.2006	262 871	1 046 373	13 971	-
01.01.2007	591 613	1 595 946	153 935	267 821
01.01.2008	1 502 744	1 780 195	108 963	396 491
01.01.2009	930 635	2 806 669	130 821	151 082
01.01.2010	497 446	5 661 158	649 290	149 739
01.01.2011	3 942 944	9 612 315	275 570	144 075
Банки III групи				
01.01.2005	-	781 198	112 461	36 054
01.01.2006	-	1 010 113	127 702	18 465
01.01.2007	160 365	614 308	108	9 307

01.01.2008	313 541	1 798 417	28 249	14 243
<i>Продовження додатку 3</i>				
01.01.2009	281 513	1 153 907	10 716	16 040
01.01.2010	79 199	3 451 420	204 712	32 998
01.01.2011	90 006	2 687 659	836 530	31 662
Банки IV групи				
01.01.2005	33 426	890 194	55 686	39 650
01.01.2006	146 978	1 284 535	33 051	45 078
01.01.2007	478 781	975 232	43 512	8 180
01.01.2008	650 975	1 090 222	66 521	4 103
01.01.2009	721 685	1 379 417	90 296	5 364
01.01.2010	238 531	1 989 549	480 868	703
01.01.2011	475 548	3 507 530	347 867	725
АТ Укрсиббанк				
01.01.2005	-	476 292	-	5 232
01.01.2006	-	529 816	-	44 463
01.01.2007	-	308 978	-	87 706
01.01.2008	-	780 534	-	202 516
01.01.2009	-	804 790	-	255 719
01.01.2010	-	613 242	-	245 536
01.01.2011	-	6 464 983	-	299 792
ПАТ Мегабанк				
01.01.2005	-	35 353	-	8 591
01.01.2006	-	62 647	-	743
01.01.2007	-	81 954	-	36
01.01.2008	-	167 042	-	37
01.01.2009	-	193 901	-	-

01.01.2010	-	158 728	-	-
01.01.2011	-	139 862	-	-

Продовження додатку 3

ПАТ «АКБ Базис»				
01.01.2005	-	7 884	3 138	255
01.01.2006	-	11 062	5 258	-
01.01.2007	-	237	7 699	-
01.01.2008	-	19 736	3 778	-
01.01.2009	-	6 756	10 000	-
01.01.2010	-	8 790	9 823	-
01.01.2011	-	24 675	11 055	-
ПАТ «Інпромбанк»				
01.01.2005	-	3 075	-	-
01.01.2006	-	1 174	-	-
01.01.2007	-	1 243	-	-
01.01.2008	-	-	-	-
01.01.2009	10 606	-	-	-
01.01.2010	1	383	-	-
01.01.2011	1	50 012	-	-
АТ «Банк Золоті Ворота»				
01.01.2005	-	300	-	-
01.01.2006	-	13 220	-	-
01.01.2007	-	22 242	-	-
01.01.2008	-	-	-	-
01.01.2009	16 000	-	-	-
01.01.2010	-	-	-	-
01.01.2011	-	-	-	-

АТ Банк «Меркурій»				
01.01.2005	-	5 803	-	-
01.01.2006	-	4 425	-	-
<i>Продовження додатку 3</i>				
01.01.2007	25 739	50	-	-
01.01.2008	29 905	50	-	-
01.01.2009	19 621	20 149	-	-
01.01.2010	5 068	12 635	8 350	-
01.01.2011	5 069	12 635	8 352	-
ПАТ «Реал банк»				
01.01.2005	-	4 503	-	-
01.01.2006	-	3 780	-	-
01.01.2007	-	4 559	-	-
01.01.2008	-	3 660	-	-
01.01.2009	-	4 370	-	-
01.01.2010	-	4 308	-	-
01.01.2011	-	4 307	-	-
ПАТ Банк «Грант»				
01.01.2005	-	18 717	-	25
01.01.2006	-	41 512	-	32
01.01.2007	-	17 804	-	32
01.01.2008	-	19 325	-	-
01.01.2009	-	24 118	-	-
01.01.2010	-	28 022	-	-
01.01.2011	-	33 771	-	-
АТ «Регіон банк»				
01.01.2005	-	92	59	-
01.01.2006	-	27	55	-

01.01.2007	-	27	60	-
01.01.2008	-	27	65	-
01.01.2009	-	27	84	-
01.01.2010	-	27	87	-
01.01.2011	-	27	79	-

Державний вищий навчальний заклад
 "УКРАЇНЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
 НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ"

State Higher Educational Institute
 "UKRAINIAN ACADEMY OF BANKING
 OF THE NATIONAL BANK OF UKRAINE"

Додаток К

Окремі розрахунки щодо пояснень отриманих результатів у даному дослідженні

Дані до розв'язку оптимізаційної задачі, поданої у підрозділі 3.1

	x1	x2	x3		B	
	0	0	0			
F(x)	200	300	150	0 =>		0
1	-170	-246	-132	>=	-1803998000	0
2	225,5	36,9	19,8	<=	26321808300	0
3	25,5	336,9	19,8	<=	26321808300	0
4	25,5	36,9	169,8	<=	26321808300	0
5	302	447,6	229,2	<=	1,05287E+11	0
6	200	0	0	>=	80000	0
7	0	300	0	>=	60000	0
8	0	0	150	>=	120000	0

Розраховані дані до розв'язку поданої оптимізаційної задачі підрозділу 3.1

Целевая ячейка (Минимум)

Ячейка	Имя	Исходное значение	Результат
\$G\$4		0	260000

Изменяемые ячейки

Ячейка	Имя	Исходное значение	Результат
\$B\$2	x1	0	400
\$C\$2	x2	0	200
\$D\$2	x3	0	800

Ограничения

Ячейка	Имя	Значение	Формула	Статус	Разница
\$G\$6	>=	-222800	\$G\$6>=\$F\$6	не связан.	1803775200
\$G\$7	<=	113420	\$G\$7<=\$F\$7	не связан.	26321694880
\$G\$8	<=	93420	\$G\$8<=\$F\$8	не связан.	26321714880
\$G\$9	<=	153420	\$G\$9<=\$F\$9	не связан.	26321654880
\$G\$10	<=	393680	\$G\$10<=\$F\$10	не связан.	1,05287E+11
\$G\$11	>=	80000	\$G\$11>=\$F\$11	связанное	0
\$G\$12	>=	60000	\$G\$12>=\$F\$12	связанное	0
\$G\$13	>=	120000	\$G\$13>=\$F\$13	связанное	0
\$B\$2	x1	400	\$B\$2>=0	не связан.	400
\$C\$2	x2	200	\$C\$2>=0	не связан.	200
\$D\$2	x3	800	\$D\$2>=0	не связан.	800

Дані до розв'язку оптимізаційної задачі, поданої у підрозділі 3.2

	x1	x2	x3		B	
	0	0	0			
F(x)	200	300	150	0 =>		0
1	-170	-246	-132	>=	-1803998000	0
2	225,5	36,9	19,8	<=	26321808300	0
3	25,5	336,9	19,8	<=	26321808300	0
4	25,5	36,9	169,8	<=	26321808300	0
5	302	447,6	229,2	<=	1,05287E+11	0
6	200	0	0	>=	100000	0
7	0	300	0	>=	80000	0
8	0	0	150	>=	80000	0

Розраховані дані до розв'язку поданої оптимізаційної задачі підрозділу 3.2

Целевая ячейка (Минимум)

Ячейка	Имя	Исходное значение	Результат
\$G\$4		0	260000

Изменяемые ячейки

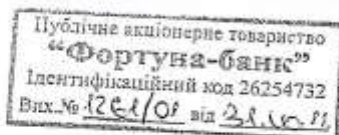
Ячейка	Имя	Исходное значение	Результат
\$B\$2	x1	0	500
\$C\$2	x2	0	266,6666667
\$D\$2	x3	0	533,3333333

Ограничения

Ячейка	Имя	Значение	Формула	Статус	Разница
\$G\$6	>=	-221000	\$G\$6>=\$F\$6	не связан.	1803777000
\$G\$7	<=	133150	\$G\$7<=\$F\$7	не связан.	26321675150
\$G\$8	<=	113150	\$G\$8<=\$F\$8	не связан.	26321695150
\$G\$9	<=	113150	\$G\$9<=\$F\$9	не связан.	26321695150
\$G\$10	<=	392600	\$G\$10<=\$F\$10	не связан.	1,05287E+11
\$G\$11	>=	100000	\$G\$11>=\$F\$11	связанное	0
\$G\$12	>=	80000	\$G\$12>=\$F\$12	связанное	0
\$G\$13	>=	80000	\$G\$13>=\$F\$13	связанное	0
\$B\$2	x1	500	\$B\$2>=0	не связан.	500
\$C\$2	x2	266,6666667	\$C\$2>=0	не связан.	266,6666667
\$D\$2	x3	533,3333333	\$D\$2>=0	не связан.	533,3333333

ФОРТУНА БАНК

Публічне акціонерне товариство «ФОРТУНА-БАНК»
04070, Україна, м. Київ, вул. Боричів Тік, 35-В
тел.: (044) 537 62 26, тел./факс: (044) 537 62 60
info@fortbank.com.ua www.fortuna-bank.ua

Довідка

про використання результатів та окремих пропозицій
Мусієнко Олени Миколаївни, поданих в дисертації на здобуття наукового
ступеня кандидата економічних наук на тему:
«Інвестиційно-орієнтована діяльність банків на ринку цінних паперів України»

Результати дисертаційного дослідження Мусієнко О.М. пройшли успішне
випробування в АТ «Фортуна-банк» у м. Києві.

Розроблений в дисертації методичний підхід експрес-оцінки динаміки та
структури портфеля цінних паперів банків як основи ефективного забезпечення
процесу прийняття оперативних управлінських рішень щодо реалізації
інвестиційно-орієнтованої діяльності банків на ринку цінних паперів та її
узгодженість відповідно до потреб внутрішнього та зовнішнього середовища
вітчизняного банківського сектора прийнято до використання у практичній
діяльності АТ «Фортуна-банк».

Запропонована методика дозволяє прорейтингувати портфель цінних
паперів банків за рівнем їх динамічних коливань та визначити лідерів на ринку
цінних паперів у короткостроковому періоді, тобто банки, які найбільш активно
розвивались та забезпечили найвищий рівень приросту основних показників
інвестиційно-орієнтованої діяльності.

Довідка видана без фінансових обов'язків банку перед автором.

Заступник Голови Правління
АТ «Фортуна-банк»

О.О. Коробко

ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ»
Ідентифікаційний код 09032129
Філія - Харківське обласне управління
Ідентифікаційний код 09351600
09.11.2012 № 02-10/3690
на № _____
пл. Конституції, 22, м. Харків, 61003

ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ

ФІЛІЯ – ХАРКІВСЬКЕ ОБЛАСНЕ УПРАВЛІННЯ
Довідка

про використання результатів та окремих пропозицій
Мусієнко Олени Миколаївни, поданих в дисертації на здобуття наукового
ступеня кандидата економічних наук на тему:
«Інвестиційно-орієнтована діяльність банків на ринку цінних паперів України»

Результати дисертаційного дослідження Мусієнко О.М. пройшли успішне
випробування в АТ «Ощадбанк» у м. Харкові.

Запропонований в дисертації методичний підхід щодо обґрунтування
доцільності виходу банків на ринок цінних паперів з урахуванням елементного
складу основних фінансових показників дозволяє визначити пріоритетні
напрями стратегії реалізації інвестиційно-орієнтованої діяльності як
банківського сектора в цілому так і конкретних банків зокрема, що є
відображенням раціонального виконання нормативних обмежень банків згідно
діючого законодавства, прийнято до застосування в практичній діяльності АТ
«Ощадбанк».

Такий підхід визначає доцільність виходу вітчизняних банків на ринок
цінних паперів на основі аналізу їх діяльності та відповідне виокремлення
пріоритетних напрямів реалізації інвестиційно-орієнтованої діяльності в
цілому.

Довідка видана без фінансових обов'язків банку перед автором.

00176
Начальник філії
Харківського обласного управління
АТ «Ощадбанк»

О.В. Сороколита

61003 Україна, м. Харків, пл. Конституції, 22
Тел.: (057) 734-29-69 факс: (057) 775-80-91. E-mail: offc@savingbank.tel.net.ua

Кор.р.32004178900 в Управлінні Національного Банку України, м.Харків
 код ЄДРПОУ 14360721, МФО 351588
 пр. Леніна, 60, м. Харків, 61072, Україна
 тел. (057) 340-32-14, тел./факс (057) 340-41-06
 e-mail: bank@real.kharkov.ua bank@realbank.com.ua
 web: http://www.realbank.com.ua

60, Lenina avenue, Kharkov, 61072, Ukraine
 tel. (057) 340-32-14, tel./fax (057) 340-41-06
 e-mail: bank@real.kharkov.ua bank@realbank.com.ua
 web: http://www.realbank.com.ua

12.10.2011 № 08-0618/2827

На № _____ від _____

Довідка

про використання результатів та окремих пропозицій
 Мусієнко Олени Миколаївни, поданих в дисертації на здобуття наукового
 ступеня кандидата економічних наук на тему:
 «Інвестиційно-орієнтована діяльність банків на ринку цінних паперів України»

Розроблена у дисертаційному дослідженні Мусієнко О.М. оптимізаційна модель формування портфеля цінних паперів банку пройшла успішну апробацію в ПАТ «РЕАЛ БАНК» у м. Харкові.

Автором було докладно визначено етапність узагальненого підходу щодо формування ефективного портфеля цінних паперів банку з метою підвищення ефективності управління інвестиційно-орієнтованою діяльністю. Запропонована в дисертації оптимізаційна модель відрізняється від класичних підходів можливістю одночасного врахування обмежень щодо умов ведення банківської діяльності та вартісних аспектів випуску необхідних цінних паперів з метою хеджування фінансових ризиків в інвестиційно-орієнтованій діяльності банку. Це дозволяє значно покращити стан функціонування установи банку, адже у даному випадку розроблена модель сприяє отриманню оптимальної структури портфеля цінних паперів виходячи з умов та обмежень щодо ведення банківської діяльності, що і було прийнято до впровадження в практичну діяльність ПАТ «РЕАЛ БАНК».

Довідка видана без фінансових обов'язків банку перед автором.

10 Заступник Голови Правління
 10 ПАТ «РЕАЛ БАНК»,
 3 кандидат економічних наук

0023

А.С. Руднев
Підпис Рудневої
Підпис Рудневої
Онісєв Ю. В.

А.С. Руднев

з персоналом.

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
ХАРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Харківського інституту
банківської справи УБС НБУ (м. Київ)

О.М. Тридід

АКТ

про впровадження результатів дисертаційного дослідження Мусієнко Олени Миколаївни «Інвестиційно-орієнтована діяльність банків на ринку цінних паперів України» у навчальний процес факультету банківської справи Харківського інституту банківської справи Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ)

від 26 жовтня 20 11 року

м. Харків

Акт складено комісією у складі:

Голова – в.о. декана факультету банківської справи

Швидка О.Б.

Члени комісії: доцент, к.е.н., доцент кафедри
банківської справи

Семенюк Л.П.

доцент, к.е.н., доцент кафедри
банківської справи

Новікова Т.В.

Комісія провела роботу по визначенню фактичного впровадження результатів дисертаційного дослідження Мусієнко Олени Миколаївни «Інвестиційно-орієнтована діяльність банків на ринку цінних паперів України» у навчальний процес економічного факультету та банківської справи Харківського інституту банківської справи Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ).

I. Комісія розглянула такі матеріали:

1. Дисертаційну роботу Мусієнко Олени Миколаївни «Інвестиційно-орієнтована діяльність банків на ринку цінних паперів України»

2. Програми та конспекти лекцій навчальних дисциплін:

2.1. «Аналіз банківської діяльності» (викладається для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»).

2.2. «Банківська система» (викладається для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»).

2.3. «Технології та стандарти у банківській діяльності» Модуль 2. «Вексельний обіг у банках» (викладається для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»).

II. За результатами проведеної роботи комісією встановлено:

1. Розроблені в дисертаційній роботі Мусієнко Олени Миколаївни «Інвестиційно-орієнтована діяльність банків на ринку цінних паперів України» методичні і науково-теоретичні положення включені до змісту тем таких навчальних дисциплін:

– «Аналіз банківської діяльності»: тема 6 «Аналіз операцій банку з цінними паперами», тема 13 «Аналіз банківських ризиків»;

– «Банківська система»: тема 5 «Банки на ринку банківських послуг», тема 6 «Ризики у банківській діяльності»;

– «Технології та стандарти у банківській діяльності» Модуль 2. «Вексельний обіг у банках»: тема 3 «Механізм вексельних операцій».

2. Застосування в навчальному процесі факультетів банківської справи та економічного Харківського інституту банківської справи Університету банківської справи Національного банку України матеріалів дисертаційного дослідження Мусієнко Олени Миколаївни «Інвестиційно-орієнтована діяльність банків на ринку цінних паперів України» дало змогу адаптувати перелічені дисципліни до сучасних умов функціонування банківської системи, поглибити їх теоретико-методичні основи, а в кінцевому підсумку – підвищити якість підготовки висококваліфікованих фахівців для банківського сектору регіону.

Голова –
в.о. декана факультету банківської справи

О.Б. Швидка

Члени комісії:
доцент, к.е.н., доцент кафедри
банківської справи

Л.П. Семенюк

доцент, к.е.н., доцент кафедри
банківської справи

Т.В. Новікова